

Europeiska unionens officiella tidning

C 354

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

femtiotredje årgången

28 december 2010

Informationsnummer

Innehållsförteckning

Sida

I Resolutioner, rekommendationer och yttranden

YTTRANDEN

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

461:a plenarsessionen den 17 och 18 mars 2010

2010/C 354/01	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "En färdplan för jämställdhet (2006–2010) och en uppföljningsstrategi"	1
2010/C 354/02	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Personer med funktionshinder: successivt tillträde till sysselsättning och tillgänglighet för personer med funktionshinder i EU. Lissabonstrategin efter 2010" (förberedande yttrande)	8
2010/C 354/03	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Integrering av invandrade arbetstagare" (förberedande yttrande)	16
2010/C 354/04	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Den europeiska transportpolitiken inom ramen för Lissabonstrategin efter 2010 och strategin för hållbar utveckling" (förberedande yttrande)	23
2010/C 354/05	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Industriell omvandling och framtidsutsikter inom sektorn för tvåhjuliga motorfordon i EU" (yttrande på eget initiativ)	30
2010/C 354/06	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken år 2013" (initiativytttrande)	35

SV

Pris:
4 EUR

(forts. på nästa sida)

<u>Informationsnummer</u>	Innehållsförteckning (forts.)	Sida
2010/C 354/07	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "För nya styresformer inom internationella organisationer"	43
2010/C 354/08	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Transportpolitik på västra Balkan"	50
2010/C 354/09	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Organisationerna i det civila samhället och EU-ordförandeskapet" (yttrande på eget initiativ)	56
2010/C 354/10	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Genomförandet av Lissabonfördraget: deltagandedemokrati och medborgarinitiativ (art. 11)" (yttrande på eget initiativ)	59

III Förberedande akter

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

461:a plenarsessionen den 17 och 18 mars 2010

2010/C 354/11	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om upprättande av en långsiktig plan för det nordliga kummelbeståndet och det fiske som utnyttjar det beståndet" KOM(2009) 122 slutlig – 2009/0039 (CNS)	66
2010/C 354/12	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om fastställande av en kontroll- och tillsynsplan för det område som omfattas av konventionen om framtida multilateralt samarbete om fisket i Nordostatlanten" KOM(2009) 151 slutlig – 2009/0051 (CNS)	67
2010/C 354/13	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om fastställande av en flerårig plan för det västra beståndet av taggmakrill och det fiske som utnyttjar det beståndet" KOM(2009) 189 slutlig – 2009/0057 (CNS)	68
2010/C 354/14	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om fastställande av en långsiktig plan för ansjovisbeståndet i Biscayabukten och det fiske som utnyttjar det beståndet" KOM(2009) 399 slutlig – 2009/0112 (CNS)	69
2010/C 354/15	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om inrättande av ett dokumentationsprogram för fångst av blåfenad tonfisk (<i>Thunnus thynnus</i>) och om ändring av förordning (EG) nr 1984/2003" KOM(2009) 406 slutlig – 2009/0116 (CNS)	70

I

(Resolutioner, rekommendationer och yttranden)

YTTRANDEN

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

461:A PLENARSESSIONEN DEN 17 OCH 18 MARS 2010

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "En färdplan för jämställdhet (2006–2010) och en uppföljningsstrategi"

(2010/C 354/01)

Föredragande: **Laura GONZÁLEZ DE TXABARRI ETXANIZ**

I en skrivelse av den 25 september 2009 bad Europeiska kommissionens vice ordförande Margot Wallström Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 262 i EG fördraget utarbeta ett förberedande yttrande om

"En färdplan för jämställdhet (2006–2010) och en uppföljningsstrategi".

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 23 februari 2010.

Vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 17 mars 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 137 röster för, 3 röster emot och 5 nedlagda röster:

1. Rekommendationer

1.1 Jämställdhet mellan kvinnor och män är – förutom att vara ett mål i sig – en av förutsättningarna för att EU ska nå målen om tillväxt, sysselsättning och social sammanhållning.

1.2 Halvtidsutvärderingen av färdplanen för jämställdhet äger rum under rådande ekonomisk kris. Det är viktigt att notera vilka konsekvenser krisen får för kvinnor och män beroende på deras olika ställning i samhället.

1.3 Jämställdheten bör genomsyra all politik, i synnerhet social- och sysselsättningspolitiken, och man bör fortsätta att sträva efter att avlägsna de hinder som hindrar kvinnor och män att delta fullt ut och på lika villkor i arbetslivet.

1.4 För att säkerställa och förbättra kvinnors ekonomiska oberoende bör man förbättra kvinnors sysselsättning både kvantitativt och kvalitativt och stödja självständigt verksamma yrkesutövare. Vidare måste man motverka risken för otrygga anställningsvillkor, samt sträva efter en jämlik fördelning av ansvaret för familjen och hushållet.

1.5 Löneskillnaderna är strukturellt betingade beroende på att de egenskaper som traditionellt betecknas som "kvinnliga" undervärderas, samt på snedfördelningen mellan kvinnor och män i vissa yrken eller sektorer, osäkra anställningsförhållanden, avbrott i karriären, etc. Lagstiftning och kollektivavtal är effektiva redskap för att åtgärda löneskillnaderna, eftersom samtliga ekonomiska och sociala aktörer måste involveras.

1.6 Fler kvinnor inom företagen och i det politiska livet främjar jämställdhet och kvinnors ekonomiska oberoende, bidrar till att undanröja könsstereotyper och innebär att fler kvinnor deltar i beslutsprocessen.

1.7 Kvinnor är särskilt sårbara när det gäller social utestängning och fattigdom. Individualiseringen av rätten till socialförsäkring, en garanterad minimiinkomst, samt rätten att tillgodoräkna sig perioder då man inte förvärvat arbetat eller arbetat deltid för att kunna ta hand om en familjemedlem är åtgärder som förbättrar det sociala skyddet och minskar risken för fattigdom.

1.8 Att kunna förena familje- och arbetsliv är avgörande för att uppnå jämställdhet och öka kvinnors förvärvsarbete. Det behövs följlaktligen samhällstjänster av hög kvalitet och en förbättring av de nuvarande systemen för föräldraledighet för både mödrar och fäder. Alla sociala aktörer bör ta på sig ett ansvar när det gäller att åstadkomma en rättvis fördelning av hushållsarbete och omvårdnad.

1.9 EESK anser att det är nödvändigt att främja en jämn fördelning mellan kvinnor och män i beslutsprocessen. Medlemsstaterna bör därför engagera sig i större utsträckning genom att fastställa klara mål och effektiva åtgärder (exempelvis positiv särbehandling, jämställdhetsplaner, etc.).

1.10 Mot bakgrund av att det könsrelaterade våldet och människohandeln inte minskar i omfattning, anser kommittén att den nuvarande lagstiftningen måste genomdrivas och att det är nödvändigt att utarbeta nationella handlingsplaner som samordnas genom en övergripande EU-strategi och utöka antalet specifika program på detta område.

1.11 För att bekämpa könsstereotyperna är det oerhört viktigt att utveckla samhället enligt icke-stereotypa förebilder, erbjuda utbildning till både män och kvinnor, uppmuntra kvinnor att studera naturvetenskapliga och tekniska ämnen, uppvärdera de yrken som traditionellt betecknas som "kvinnliga" och undvika sexism i media.

1.12 EU:s utrikes- och utvecklingspolitik bör utnyttjas till att främja kvinnors rättigheter i internationella sammanhang och förbättra deras kvalifikationer och egenmakt.

1.13 EESK anser att analysen av jämställdhetsaspekterna måste integreras med kommissionens samtliga verksamhetsområden och att de måste införlivas såväl med EU-budgeten som med de nationella budgetarna. För att detta ska ske behövs det kompetent personal på detta område samt indikatorer uppdelade på kön som gör det möjligt att visa kvinnors respektive mäns situation och utvärdera i vilken utsträckning jämställdhetsplanen uppfylls.

1.14 Målsättningarna i den nya jämställdhetsstrategin, som gäller från 2010, kan inte enbart betraktas som rekommendationer från kommissionen till medlemsstaterna utan som bindande regler med kvantifierbara mål. Därför behövs det ett större politiskt engagemang på alla nivåer. EU-institutionerna måste föregå med gott exempel genom att göra en proaktiv översyn av det arbete som utförts och en konsekvensbedömning av strategins genomförande.

2. Allmänna kommentarer

2.1 Färdplanen för jämställdhet 2006–2010 är ett åtagande från kommissionens sida när det gäller att öka jämställdheten i samarbete med medlemsstaterna. EESK genomför på förslag av kommissionen en utvärdering av färdplanen och i vilken ut-

sträckning den genomförts. Dessutom lägger vi fram förslag till åtgärder i samband med den nya strategin från och med 2010.

2.2 Kommittén konstaterar att EU har ett starkt engagemang för att främja jämställdhet. I Romfördraget från 1957 finns principen om lika löner, i Amsterdamfördraget från 1997 anges en tvådelad strategi som kombinerar frågans övergripande karaktär med specifika åtgärder. Lissabonfördraget innehåller ett uttryckligt åtagande i syfte att undanröja ojämlikheter och främja jämställdhet mellan kvinnor och män.

2.3 På internationell nivå har EU anslutit sig till handlingsplanen från Peking, millenniemålen och konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW) som sätter kvinnors mänskliga rättigheter i centrum.

2.4 Trots denna omfattande lagstiftning har de uppställda målen inte uppnåtts och det finns fortfarande en bristande jämställdhet mellan kvinnor och män. Ingen väsentlig förändring har uppnåtts på något av de sex prioriterade områdena i färdplanen för jämställdhet 2006–2010. I ljuset av detta måste man ifrågasätta om det finns någon verklig politisk vilja till förändring. I EU:s nya handlingsplan 2020 bör man prioritera införlivandet av principen om jämställdhet, eftersom det är en avgörande faktor för konkurrenskraft och tillväxt.

2.5 Utvärderingen av färdplanen för jämställdhet 2006–2010 genomförs mitt under den ekonomiska krisen, och det är nödvändigt att analysera vilka konsekvenser krisen har för kvinnor, mot bakgrund av deras speciella ställning på arbetsmarknaden och inom den offentliga politiken för sociala utgifter, särskilt när det gäller sociala tjänster, som har störst betydelse för kvinnor.

2.6 Krisen drabbade i första hand traditionellt manliga yrkesområden (byggnadssektorn, transportsektorn och industrin) och spred sig sedan till andra sektorer med fler kvinnliga anställda (bankerna, handeln, etc.). I många familjer har alltså den enda inkomstkällan blivit kvinnans lön, som vanligtvis är lägre än mannens eftersom kvinnorna oftast är anställda inom tjänstesektorn, har deltidskontrakt eller tidsbegränsade kontrakt, eller arbetar som svart arbetskraft. Allt detta har en negativ effekt på nationalekonomin, eftersom den privata konsumtionen minskar, vilket i sin tur bromsar återhämtningen.

2.7 Krisen påverkar även socialpolitiken. Kvinnor får lägre arbetslöshetsunderstöd och dessutom under kortare tid, på grund av sin ofta ofördelaktiga ställning på arbetsmarknaden. Dessutom ger de grundläggande offentliga tjänsterna som hälso- och sjukvård, utbildning och sociala tjänster ofta ett mindre skydd vid en tidpunkt då familjernas, och särskilt kvinnornas, behov är som störst. Eftersom många kvinnor arbetar inom dessa sektorer får det följlaktligen också negativa effekter för kvinnornas sysselsättning.

2.8 Åtgärderna för att bekämpa krisen får inte bortse från skillnaderna mellan könen, och, så länge det är nödvändigt, ska såväl de nya strategierna för ekonomisk återhämtning som de nuvarande strukturfondsprogrammen ta hänsyn till mäns och kvinnors olika ställning i samhället.

2.9 Jämställdhet bör prioriteras, inte enbart för att ta itu med den nuvarande krisen och efterföljande återhämtning, utan även för att klara av de demografiska och ekonomiska utmaningar som påverkar den europeiska sociala modellen och kvinnornas ekonomiska oberoende.

3. Särskilda kommentarer – Del I: Prioriterade områden för EU:s jämställdhetsåtgärder

Färdplanen för jämställdhet 2006–2010 innehåller de åtaganden och åtgärder som ansetts nödvändiga för att öka jämställdheten och undanröja ojämlikheter.

Planens första del innehåller sex prioriterade politiska åtgärdsområden och respektive indikatorer:

1. Skapa samma möjligheter till ekonomiskt oberoende för kvinnor och män.
2. Skapa möjligheter att förena privatliv och yrkesliv.
3. Uppnå en jämn könsfördelning i beslutsprocessen.
4. Utrota alla former av könsrelaterat våld som kvinnor utsätts för.
5. Bekämpa stereotypa könsroller.
6. Främja jämställdhet i utrikes- och biståndspolitiken.

Den andra delen handlar om bättre styresformer.

3.1 Skapa samma möjligheter till ekonomiskt oberoende för kvinnor och män

3.1.1 Att uppnå sysselsättningsmålen i Lissabonstrategin

3.1.1.1 Många länder har fortfarande inte uppnått Lissabonstrategins målsättning om en sysselsättningsgrad bland kvinnor på 60 %. Medan männen har en sysselsättningsgrad på 70,9 % ligger kvinnornas på endast 58,8 %⁽¹⁾, och för kvinnor över 55 år ligger sysselsättningsgraden på 36,8 % jämfört med 55 % för män. Kvinnorna drabbas alltså i högre grad av arbetslöshet, men allt eftersom krisen breder ut sig minskar klyftan (9,8 % arbetslöshet bland kvinnor jämfört med 9,6 % bland män).

⁽¹⁾ Källa: Eurostat (EFT), sysselsättningsgraden i februari 2009 och arbetslösheten i september 2009.

3.1.1.2 Det är nödvändigt att förbättra kvinnors sysselsättning både kvantitativt och kvalitativt, eftersom de är överrepresenterade inom låglöneyrken och yrken där risken för otrygga anställningsvillkor är större. Många fler kvinnor än män arbetar deltid (31,5 % av kvinnorna jämfört med 8,3 % av männen) och 14,3 % av kvinnorna på arbetsmarknaden har tidsbegränsade anställningar. Sysselsättningsgraden för kvinnor med barn är å andra sidan över 10 % lägre, vilket avspeglar den ojämlika fördelningen av ansvaret för familjen och den otillräckliga barnomsorgen.

3.1.1.3 EESK rekommenderar att det genomförs en samlad analys av kvinnors arbetslöshet och antalet kvinnor som av familjeskäl står utanför arbetsmarknaden⁽²⁾. På grund av kvinnornas vårdande roll uppfyller de ofta inte kraven för att räknas som "arbetslösa", och det faktum att de står utanför arbetsmarknaden blir ett slags dold arbetslöshet.

3.1.1.4 Det behövs en övergripande strategi som gör det möjligt att komplettera sysselsättningspolitiken med sociala och utbildningsmässiga åtgärder, en utbildning som bidrar till att bekämpa stereotypa könsroller i arbetslivet, samhällstjänster av hög kvalitet som säkerställer att anhöriga som behöver vård verkligen får det, samt informationskampanjer som uppmuntrar en lika fördelning av hushållsarbetet mellan kvinnor och män.

3.1.1.5 Kommissionen bör integrera och främja jämställdhet i alla sina program (i likhet med vad som sker i fråga om Progressprogrammet). Strukturfonderna utgör en utmärkt ram. De gör det möjligt att utvärdera medlemsstaternas framsteg, genomföra en årlig utvärdering av de köns specifika effekterna av åtgärderna för varje land, och dessutom fastställa lämpliga åtgärder och sanktioner för de länder som inte säkerställer kvinnornas sysselsättningsgrad såväl kvantitativt som kvalitativt.

3.1.2 Utjämnade löneskillnaderna mellan kvinnor och män

3.1.2.1 Att uppnå lika lön är avgörande för att uppnå jämställdhet, men trots framstegen på lagstiftningsområdet är löneklyftan mellan kvinnor och män 17,4 % och stiger till hela 30 % när det gäller kvinnor över 50 år.

3.1.2.2 Löneklyftan är strukturellt betingad. Den har sin grund i uppdelningen i undervärderade ekonomiska sektorer och låglöneyrken, att fler kvinnor arbetar inom den svarta ekonomin och har osäkra anställningsförhållanden, samt att de gör avbrott i yrkeslivet eller arbetar deltid av familjeskäl. Alla dessa faktorer har en negativ effekt på deras lönenivå.

3.1.2.3 EESK⁽³⁾ rekommenderar alla medlemsstater att se över lagstiftningen om löne- och anställningsvillkor i syfte att undvika direkt eller indirekt diskriminering av kvinnor.

⁽²⁾ Antalet kvinnor mellan 25 och 54 år som av familjeskäl står utanför arbetsmarknaden (vård av barn eller andra familjemedlemmar) uppgår till 25,1 % jämfört med endast 2,4 % för män. Dessutom står 19,2 % av kvinnorna och 2,9 % av männen utanför arbetsmarknaden av andra familjeskäl (källa: EFT, Eurostat, 2008).

⁽³⁾ EUT C 211, 19.8.2008, s. 54.

3.1.2.4 Lagstiftningen bör omfatta kontrollmekanismer som kan påvisa könsdiskriminering, och man bör främja öppna yrkesklassificeringssystem så att alla anställdas kvalifikationer, erfarenhet och potential värderas och avlönas på samma sätt.

3.1.2.5 Kollektivförhandlingar är ett användbart instrument för att införa könsneutrala system för värdering av arbetet, fortbildning som främjar kvinnors karriärmöjligheter, tjänstledighet och ledighet av familjeskäl, flexibel arbetstid, etc., i syfte att minska löneskillnaderna.

3.1.3 Kvinnliga företagare

3.1.3.1 Trots att många kvinnor är högt kvalificerade är de fortfarande i minoritet i ledande ställningar inom företagen. Kommissionen har uppmuntrat jämställdhet inom ramen för företagens sociala ansvar, ökat det statliga stödet till nya företag som startas av kvinnor (förordning (EG) nr 800/2008) och gett sitt stöd till nätverket för kvinnliga företagare. Förutom regeringar och officiella institutioner bör detta nätverk omfatta relevanta organisationer i det civila samhället för att man ska kunna dra nytta av utbytet av erfarenheter och bästa praxis.

3.1.3.2 Rekommendationerna i EU:s handlingsplan för entreprenörskap bör genomföras i syfte att öka antalet företag som startas av kvinnor genom bättre tillgång till finansiering och krediter, utveckling av företagsnätverk som bistår med organisatorisk stöd och rådgivning, adekvat yrkesutbildning och fortbildning, främjande av god praxis, etc.

3.1.4 Jämställdhet i de sociala trygghetssystemen och kampen mot fattigdom

3.1.4.1 Kvinnor är särskilt sårbara när det gäller social utestängning och fattigdom. Deras ojämlika ställning på arbetsmarknaden och deras beroende av de sociala skyddssystemen är faktorer som bidrar till denna situation.

3.1.4.2 Det bör införas lika villkor för tillträde till socialförsäkringssystemen för kvinnor och män. Kortare arbetsdag av familjeskäl, mödra- och/eller föräldraledighet för att ta hand om barnen, deltidsarbete och tidsbegränsade anställningar, segregering och lönediskriminering är alla faktorer som reducerar omfattning och längd på kvinnors framtida sociala förmåner, särskilt arbetslöshetsersättning och pensioner. För att delvis hjälpa dessa ojämlika villkor är det bland annat oerhört viktigt att den tid som används till oavlönat arbete, liksom perioder med deltidsarbete eller tjänstledighet av familjeskäl räknas som heltidsarbete.

3.1.4.3 De offentliga sociala skyddssystemen bör garantera en rimlig minimiinkomst som minskar fattigdomsriskerna och som särskilt fokuserar på äldre kvinnor, änkor som erhåller efterlevandepension och enföräldersfamiljer där föräldern är en kvinna.

3.1.4.4 De privata pensionssystemen i vissa länder kräver särskild uppmärksamhet, eftersom de framtida pensionerna beräknas med utgångspunkt i den individuella inkomsten och den förväntade livslängden, vilket är särskilt negativt för kvinnorna.

3.1.4.5 År 2010 är det Europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning, och det sammanfaller med att Lissabonstrategin löper ut och att den öppna samordningsmetoden införs. I den nya EU 2020-strategin bör det fastställas vissa mål och mer konkreta åtgärder såväl på kort som på längre sikt i syfte att bekämpa fattigdomen, särskilt bland kvinnor.

3.1.5 Jämställdhetsaspekter inom hälso- och sjukvård

3.1.5.1 EESK anser att det behövs en ny hälsostrategi som tar hänsyn till mäns och kvinnors olika behov när det gäller hälso- och sjukvård. Det planeras emellertid inte några konkreta åtgärder på detta område, och därför behövs det ytterligare forskning om kvinnors hälsa och de sjukdomar som drabbar dem.

3.1.5.2 Eftersom befolkningen blir allt äldre och kvinnorna i allt högre grad arbetar utanför hemmet kommer efterfrågan på barnomsorg och vårdmöjligheter för andra anhöriga under en längre tid att öka. Medlemsstaterna bör säkerställa sjukvårdstjänster och andra samhällstjänster av hög kvalitet, eftersom brist på sådana tjänster får negativa konsekvenser, särskilt för kvinnor, då det i första hand är kvinnorna som ansvarar för omsorgen.

3.1.6 Bekämpa diskriminering på flera grunder, särskilt diskriminering av invandrarkvinnor och av kvinnor som tillhör etniska minoriteter

3.1.6.1 EESK framhåller återigen att det är nödvändigt att införliva ett jämställdhetsperspektiv i migrations- och asylpolitiken. Invandrarkvinnor och kvinnor från etniska minoriteter bör ägnas större uppmärksamhet, eftersom de i högre grad drabbas av den bristande jämställdheten och befinner sig i en utsatt situation, särskilt i en tid av ekonomisk kris⁽⁴⁾.

3.1.6.2 Den ökande andelen kvinnliga migranter är direkt kopplad till efterfrågan på arbetskraft inom hushålls- och vårdsektorn, huvudsakligen beroende på avsaknaden av social infrastruktur. Ett stort antal kvinnliga invandrare arbetar i dessa sektorer som kännetecknas av informella och osäkra anställningsförhållanden. Denna typ av arbete bör omvandlas till ett riktigt yrke och regleras, och yrkeskvalifikationerna bör stärkas i syfte att förbättra integrationen av invandrarkvinnor på arbetsmarknaden.

3.2 Skapa möjligheter att förena privatliv och yrkesliv

3.2.1 När det gäller kvinnors sysselsättning har målen i Lissabonstrategin uppnåtts, trots att man inte uppfyllt Barcelona-målen för barnomsorg (platser för minst 33 % av alla barn under tre år och för minst 90 % av barnen mellan tre och sex år). Det är oerhört viktigt att det finns barnomsorg med tillräckligt många platser och ett flexibelt utbud av tjänster som säkerställer en individuell tillsyn av hög kvalitet, bland annat en

⁽⁴⁾ Se yttranden i EUT C 182, 4.8.2009, s. 19 och EUT C 27, 3.2.2009, s. 95.

infrastruktur som fungerar utanför normal arbetstid och under semesterperioder, matsalar och särskilda centrum som är inrättade för olika typer av omsorg. Investeringar i sociala tjänster har inte enbart positiva konsekvenser för ekonomin, särskilt sysselsättningen, utan också stor samhällsnytta.

3.2.2 Att ta hand om sina barn och vårda anhöriga kräver flexibla arbetstider, och arbetstiderna måste därför omorganiseras och anpassas till familjens och arbetsplatsens behov, i lika hög grad när det gäller kvinnor som män.

3.2.3 Många kvinnor arbetar deltid för att skapa balans mellan familje- och arbetsliv, vilket delvis beror på otillräckliga omsorgsmöjligheter. Det är emellertid inte bara av familjeskäl som andelen deltidsarbetande kvinnor ökar, utan för många av dem är det den enda möjligheten att komma ut på arbetsmarknaden ⁽⁵⁾.

3.2.4 När det gäller föräldraledighet bör mäns och kvinnors rättigheter göras likvärdiga, oberoende av typ av anställningskontrakt (frilans, tidsbegränsade kontrakt, tillsvidareanställning). Kommittén välkomnar därför det avtal som ingåtts mellan den Europeiska fackliga samorganisationen (EFS), BusinessEurope, Europeiskt centrum för offentliga företag (CEEP) och Europeiska sammanslutningen för hantverksföretag och små och medelstora företag (UEAPME) i syfte att utöka föräldraledigheten ⁽⁶⁾, även om vi anser att det är absolut nödvändigt att försöka nå full jämställdhet. EESK välkomnar också kommissionens initiativ som syftar till att förbättra skyddet för gravida arbetstagare, arbetstagare som nyligen har fött barn eller som ammar, och vi instämmer i att en betald föräldraledighet om minst 18 veckor bör garanteras ⁽⁷⁾.

3.2.5 Man bör tydligt visa att alla sociala aktörer har ett gemensamt ansvar för hushållsarbete och vård av barn och anhöriga, vilket till stor del utförs av kvinnor, och på så sätt säkerställa att det mänskliga kapitalet används på bästa sätt. Det behövs dels en kampanj som uppmuntrar familjerna att dela på hushållsarbete och vård av barn och anhöriga, vilket är en orsak till bristande jämställdhet, dels en ny syn på denna typ av arbete.

3.3 Uppnå en jämn könsfördelning i beslutsprocessen

3.3.1 Det behövs ett större engagemang för att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män i beslutsprocessen ⁽⁸⁾ på det ekonomiska, politiska, vetenskapliga och tekniska området.

⁽⁵⁾ År 2008 arbetade 31,5 % av kvinnorna i EU deltid, jämfört med 8,3 % av männen. 27,5 % av de kvinnor som arbetade deltid gjorde det för att kunna ta hand om barn eller andra anhöriga och 29,2 % därför att de inte kunde finna ett heltidsarbete (siffrorna för män var 3,3 % respektive 22,7 %). Källa: EFT, Eurostat.

⁽⁶⁾ Föräldraledigheten utökas från tre till fyra månader, varav fadern måste ta ut en, och den omfattar alla arbetstagare, oberoende av vilken typ av kontrakt de har.

⁽⁷⁾ EUT C 277, 17.11.2009, s. 102.

⁽⁸⁾ För tio år sedan, på konferensen om kvinnor och män i ledande ställningar i Paris 1999, undertecknade EU ett avtal om att arbeta för att kvinnor och män ska delta i beslutsprocessen på ett mer jämställt sätt.

Kvinnornas situation har knappast förändrats under de senaste åren. Därför behövs det tydliga mål och klara tidsfrister för att uppnå dessa mål, liksom specifik politik och effektiva insatser (positiva åtgärder, jämställdhetsplaner, specifik utbildning, kvotering, informationskampanjer, etc.).

3.3.2 Jämställdhet mellan kvinnor och män i politiken bör vara en hörnsten i den europeiska integrationen. Vid valet i juni 2009 fick kvinnorna 35 % av platserna i Europaparlamentet, och 10 av kommissionsledamöterna är kvinnor jämfört med 17 män. I de nationella parlamenten utgör kvinnorna 24 %, medan 25 % av ministerposterna i de nationella regeringarna innehas av kvinnor ⁽⁹⁾. Inom EESK är 23,6 % av ledamöterna kvinnor och 76,4 % män. Antalet kvinnor i beslutsfattande positioner (direktörer, biträdande direktörer, biträdande generalsekreterare) utgör bara 16,7 %, medan 83,3 % är män. En jämn könsfördelning i beslutsprocessen bör vara en huvudprioritering för att uppnå jämställdhet på alla plan.

3.3.3 Framstegen inom den offentliga forskningssektorn är mycket små (39 % kvinnor), och det har skett obetydliga förändringar inom den ekonomiska och finansiella sektorn (det finns inte några kvinnor i direktionen för centralbankerna, endast 17 % av ledamöterna i deras styrelser är kvinnor och i storföretagens styrelser är knappt 3 % kvinnor).

3.4 Utrota könsrelaterat våld och människohandel

3.4.1 Våld mot kvinnor och flickor är fortfarande ett mycket allvarligt problem. Det är ett världsomfattande och systemrelaterat fenomen som tar sig många olika former och kommer till uttryck på många olika sätt. Liksom kommissionen är kommittén mycket oroad över antalet kvinnor som utsätts för våld, den omfattande människohandeln och prostitutionen, särskilt bland invandrarkvinnor, och de fortsatta brottsliga gärningarna som begås under traditionens och religionens täckmantel ⁽¹⁰⁾.

3.4.2 Man måste använda lämpliga sociala, ekonomiska och rättsliga åtgärder för att minska och undanröja faktorer som gynnar våld mot kvinnor, exempelvis avsaknad av materiella resurser, ekonomiskt beroende, låg utbildningsnivå, fastlåsta könsrollsmönster, svårigheter att komma in på arbetsmarknaden, etc.

3.4.3 Invandrarkvinnor kräver särskilt stöd eftersom de är mer utsatta, antingen på grund av att de är isolerade från sin sociala omgivning eller för att de vistas illegalt i landet. Språksvårigheter, sociokulturella skillnader eller helt enkelt bristande kunskap om befintliga stödåtgärder hindrar ibland kvinnor att söka hjälp när de utsätts för våld i hemmet. Invandrarkvinnor utan id-handlingar befinner sig i en ännu svårare situation, och därför bör man införa särskilda åtgärder för att avlägsna dessa hinder och säkerställa kvinnornas rättigheter.

⁽⁹⁾ Uppgifter från oktober 2009.

⁽¹⁰⁾ EUT C 110, 9.5.2006, s. 89.

3.4.4 Det behövs särskilda program (utöver de redan existerande, som exempelvis Daphneprogrammen) och ökad finansiering för att förebygga och bekämpa våld mot kvinnor. Man bör utarbeta nationella handlingsplaner som ett led i en samordnad strategi på EU-nivå som innehåller både konkreta åtgärder och tidsfrister för att säkerställa att planerna verkligen genomförs. Medlemsstaterna måste göra det till en prioritet att genomdriva gällande lagstiftning för förebyggande av våld i hemmet och skydd av offren och grupper som riskerar att utsättas för våld, däribland barn. Dessutom behövs det indikatorer som kan ge en detaljerad bild av alla aspekter av det könsrelaterade våldet, inklusive sexuella trakasserier och människohandel. Harmoniserad statistik på EU-nivå är nödvändigt för att man ska kunna övervaka och utvärdera utvecklingen på detta område.

3.4.5 Mot bakgrund av det oroväckande stora antalet våldshandlingar, däribland könsrelaterat våld, välkomnar kommittén kommissionens beslut att införliva bekämpandet av det könsrelaterade våldet med projekten inom ramen för programmet "Aktiv ungdom". Samtidigt är det nödvändigt att införliva en icke-våldskultur och respekt för alla människors rättigheter i samtliga utbildningsprogram för barn och ungdomar.

3.5 Bryta stereotypa könsrollsmönster i samhället

3.5.1 Fastlåsta könsrollsmönster har sin grund i kulturella och sociala mönster som bygger på föreställningen att det finns "manliga" och "kvinnliga" roller och uppgifter. De påverkar utbildning och yrkesval och skapar en segregerad arbetsmarknad. Stereotypa könsroller bromsar jämställdhetsarbetet och kvinnors och mäns lika deltagande i beslutsprocessen.

3.5.2 Trots att kvinnor har en hög utbildningsnivå är de koncentrerade till sektorer i arbetslivet (hälso- och sjukvård och socialt arbete, utbildning, handelssektorn, offentlig förvaltning, tjänster som vänder sig till företag, hotell och restaurang, etc.) och yrken som traditionellt anses som "kvinnliga" (försäljare, hembiträden, vårdpersonal, administrativ personal, etc.), d.v.s. yrken längst ner på karriärstegen med minst möjligheter till avancemang. Denna segregation har inte förändrats under de senaste åren. Andelen kvinnor som förvärvsarbetar har visserligen ökat, men det har skett inom sektorer som redan domineras av kvinnor.

3.5.3 För att bekämpa de stereotypa könsrollerna bör man:

- Undervisa barn och ungdomar i icke-diskriminerande könsrollsmönster och vara särskilt uppmärksam när det gäller undervisningsmaterial och lärare som förmedlar dessa stereotypa könsroller. EESK välkomnar att könsaspekten införlivas som en särskild prioritering i EU:s utbildningsprogram.
- Uppmuntra kvinnor att studera vetenskapliga och tekniska ämnen där de är underrepresenterade, så att de därigenom

kan få tillgång till bättre arbeten, samt skapa balans mellan antalet kvinnor och män inom alla kunskapsområden.

- Främja företagandena, innovation och kreativitet bland kvinnor inom alla branscher, bland självständigt yrkesverkssamma, anställda och arbetslösa som ett viktigt redskap för att belysa den styrka som kvinnor tillför samhället.
- Säkerställa kvinnors deltagande på arbetsmarknaden på lika villkor, särskilt mödrar med småbarn.
- Uppvärdera "kvinnliga" yrken, särskilt inom omsorg, och uppmuntra fortbildning.
- Utrota de stereotypa könsrollerna i media och inom reklambranschen, och därvid särskilt fokusera på våld mot kvinnor och nedsättande bilder av kvinnor.
- Öka antalet kvinnor i mediernas beslutsorgan i syfte att främja likabehandling och en realistisk bild av kvinnor och män i samhället.

3.6 Främja jämställdhet mellan könen utanför EU

3.6.1 Kommissionen bör fortsätta att främja kvinnors rättigheter på internationell nivå via EU:s utrikes- och utvecklingspolitik. Jämställdhetsperspektivet bör genomsyra alla aspekter av samarbetet tillsammans med särskilda åtgärder för kvinnor som stärker deras deltagande i beslutsfattandet och deras initiativkraft. Vidare bör man öka utvecklingsländernas kapacitet så att de kan påta sig uppgiften att främja jämställdhet.

3.6.2 Jämställdhetsaspekten bör införlivas med den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken för att kunna användas i krisituationer. När det gäller humanitär stöd (Echo) bör kommissionen vara särskilt uppmärksam på kvinnor med barn eller ansvar för andra familjemedlemmar i samband med naturkatastrofer och kvinnor som faller offer för manligt våld vid konflikter.

4. Del II: Förbättrad samhällsstyrning för att skapa jämställdhet

4.1 Jämställdhetsanalysen bör genomsyra alla kommissionens verksamhetsområden, inklusive budgeten, och framstegen när det gäller jämställdhet inom kommissionen egna väggar bör utvärderas. Detta kräver personal med utbildning i jämställdhetsfrågor, samt kraftfulla indikatorer uppdelade på kön som gör det möjligt att överblicka kvinnornas situation.

4.2 Kommissionen bör föra en ständigt pågående öppen dialog med kvinnoorganisationer, arbetsmarknadens parter och andra organisationer i det civila samhället för att få större insikter i ojämlikhetsproblematiken.

4.3 EESK uppmanar kommissionen att anmoda alla sina enheter att använda ett könsneutralt språk i samtliga dokument, officiella texter, vid tolkning till alla språk samt på webbplatserna.

5. Del III: Strategier från och med 2010

På uppmaning av kommissionen håller EESK på att utarbeta en rad förslag i samband med den nya färdplanen för jämställdhet som ska genomföras från och med 2010.

5.1 Jämställdhet mellan kvinnor och män bör behandlas ur en global synvinkel. EU:s politik bör inte bara sikta mot att stärka kvinnors deltagande på alla områden, klara av de demografiska utmaningarna och öka barns välbefinnande. Åtgärderna bör också specifikt fokuseras på att minska ojämlikheten vid fördelning av ansvaret för familjen, vård av barn och anhöriga och hushållsgöromål, särskilt mellan kvinnor och män, men även generellt mellan samtliga sociala aktörer.

5.2 Kommissionen bör prioritera att jämställdhetsaspekterna konsekvent införlivas i alla verksamhetsområden, enheter, åtgärder, politikområden och direktorat. Jämställdhetsfrågorna berör inte enbart generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och lika möjligheter.

5.3 Det behövs specialister på jämställdhetsfrågor som kan erbjuda den utbildning och det material som är nödvändigt för att öka medvetenheten och förbättra de EU-anställdas kunskaper och kvalifikationer när det gäller jämställdhet. Eurostat bör fortsätta att dela upp statistiken efter kön, förbättra de befintliga metoderna och införliva nya indikatorer som ger oss bättre kunskaper om kvinnornas situation, och därmed en samlad bild av situationen inom EU.

5.4 Jämställdhetsaspekten bör inkluderas i EU:s budget, liksom i samtliga medlemsstaters budgetar. Det är också nödvändigt med studier för att utvärdera konsekvenserna av de offentliga åtgärderna för kvinnor respektive män.

5.5 Strukturfonderna utgör en utmärkt ram som innebär att medlemsstaterna kan införliva jämställdhet i sina åtgärdsprogram och i fondens olika genomförandefaser, samtidigt som åtgärdernas könsspecifika effekter för varje prioriterat politik- och verksamhetsområde kan utvärderas. Det krävs ökad samordning

och ett ökat samarbete mellan strukturfonderna och de olika medlemsstaternas jämställdhetsorganisationer för att uppnå bättre resultat.

5.6 Kommissionen bör se till att lagstiftningen verkligen respekteras och ge exempel på god praxis, samt tillgripa sanktioner mot de länder som inte respekterar principen om jämställdhet mellan kvinnor och män. Man bör övervaka och utvärdera frågan om jämställdhet mellan könen på alla politikområden och i alla generaldirektorat. Det behövs därför en utvärderingsmetod för att registrera och bedöma i vilken utsträckning de fastställda målen uppfyllts, samt positiva och negativa resultat. Man bör också inrätta en utvärderingsenhet som på ett systematiskt sätt kan övervaka och utvärdera medlemsstaternas åtgärder med hjälp av de indikatorer som fastställts i jämställdhetsplanen.

5.7 I händelse av ändringar i den framtida jämställdhetsplanen rekommenderar vi att man ändrar det första området. Detta område bör delas in i mindre enheter, eftersom det täcker många olika frågor (sysselsättning, hälso- och sjukvård, invandring) som man måste försöka komma till rätta med genom olika metoder. Vi rekommenderar vidare att man skapar ett nytt område, nämligen "kvinnor och miljö", eftersom kvinnorna spelar en avgörande roll när det gäller hållbar utveckling på grund av deras särskilda omsorg om nuvarande och kommande generationers livskvalitet och hållbara livsstil⁽¹⁾.

5.8 EESK framhåller att arbetsmarknadens parter spelar en viktig roll när det gäller att främja jämställdhet via den sociala dialogen och kollektivförhandlingarna. Ett bra exempel är ramprogrammet för jämställdhet från 2005.

5.9 Det Europeiska jämställdhetsinstitutet bör spela en viktig roll när det gäller att förbättra styresformerna och se över den gällande lagstiftningen med avseende på ökad medvetenhet och jämställdhet. Institutet bör övervaka och säkerställa att man i all politik tar hänsyn till och främjar jämställdhet, samt uppmuntra EU-medborgarna att delta i en mer ansvarsfull och heltäckande jämställdhetspolitik.

5.10 Europas ekonomiska och finansiella problem, liksom de demografiska förändringarna, får inte påverka målet om jämlikhet negativt så att det hamnar i bakgrunden.

Bryssel den 17 mars 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

⁽¹⁾ Såsom fastställdes i handlingsplanen från Peking 1995.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Personer med funktionshinder: successivt tillträde till sysselsättning och tillgänglighet för personer med funktionshinder i EU. Lissabonstrategin efter 2010" (förberedande yttrande)

(2010/C 354/02)

Föredragande: **Miguel Ángel CABRA DE LUNA**

I en skrivelse av den 23 juli 2009 bad Diego López Garrido, statssekreterare för Europeiska unionen vid det spanska utrikes- och samarbetsministeriet, på det framtida spanska ordförandeskapets vägnar Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget utarbeta ett förberedande yttrande om

"Personer med funktionshinder: successivt tillträde till sysselsättning och tillgänglighet för personer med funktionshinder i EU. Lissabonstrategin efter 2010".

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 23 februari 2010.

Vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 17 mars 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 152 röster för, inga emot och 3 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

Strategin EU 2020

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) anser att ett avsnitt om funktionshinder bör inbegripas i framtidsstrategin "EU 2020", i riktlinjerna för sysselsättningen och i den sociala agendan för att garantera en bättre samordning och att dessa frågor integreras i all gemenskapspolitik.

1.2 EESK påminner om att inbegripandet av kriterier för att förstärka politiken för funktionshinder i framtidsstrategin "EU 2020" kommer att vara ekonomiskt lönsamt för hela samhället och bidra till insatserna för att göra framsteg med social integration och icke-diskriminering.

1.3 EESK anser att det är nödvändigt att anta en "europeisk pakt om funktionshinder" för att lägga grunden till en ny EU-politik för personer med funktionshinder, detta i överensstämmelse med kommissionens framtida strategi för personer med funktionshinder inom ramen för Lissabonfördraget samt FN:s konvention om funktionshindrade personers rättigheter och dess protokoll. EU och medlemsstaterna bör genomföra detta så snabbt som möjligt.

1.4 EESK efterlyser innovationsfrämjande politik, som bygger på statistiska uppgifter och synliggör personer med funktionshinder i all relevant statistik på EU-nivå och nationell nivå.

Sysselsättning och personer med funktionshinder

1.5 EESK stöder en inkluderande marknad för alla och anser att sysselsättningspolitiken för personer med funktionshinder bör inriktas på alla centrala aspekter i arbetslivet ("lifestreaming"). Utbildning, anställning, bibehållande av anställning och återintegrering i arbetslivet bör vara särskilda prioriteringar. De politiska insatserna för ungdomar med funktionshinder och personer som drabbats av funktionshinder som har uppstått efter olyckor eller sjukdomar bör prioriteras i framtidsstrategin

"EU 2020" och i kommissionens nya strategi för personer med funktionshinder.

1.6 EESK uppmanar kommissionen att inom ett år lägga fram en ny rapport om genomförandet av bestämmelserna om funktionshinder och sysselsättning i direktiv 2000/78/EG.

1.7 EESK påminner om att anställningen av personer med funktionshinder på den ordinarie arbetsmarknaden kräver lämpliga sociala tjänster, incitament och stimulans. EESK lyfter fram den viktiga roll som i allmänhet spelas av företag där majoriteten av de anställda är funktionshindrade och företag inom den sociala ekonomin samt små och medelstora företag generellt, som också behöver socialtjänstens stöd och lämpliga incitament. Kommittén betonar även betydelsen av den roll som arbetsmarknadens parter kan spela på detta område.

1.8 EESK efterlyser informationskampanjer för att motverka de förutfattade meningar om funktionshindrade arbetstagare som fortfarande lever kvar, och lyfter fram kommunikationsmediernas viktiga roll i insatserna för att främja acceptans av mångfalden.

Tillgänglighet

1.9 EESK bekräftar att tillgängligheten för funktionshindrade personer gynnar hela samhället och inte bara de funktionshindrade. Även företagen drar fördel av åtgärder på detta område eftersom deras kundkrets ökar.

1.10 När det gäller tillgänglighet rekommenderar EESK ett gradvist genomförande med gemensamma mål på kort, medellång och lång sikt (med ett fast och slutgiltigt datum för införande av nya produkter, tjänster och infrastrukturer, och även för befintliga sådana).

1.11 Kommittén stöder inrättandet av en "europeisk huvudstad för allmän tillgänglighet".

1.12 EESK påpekar att det är viktigt att snabbt lägga fram lagstiftningsförslag om e-tillgänglighet, och bekräftar att man stöder principen "design för alla". Kommittén ser positivt på standarder för tillgänglighet och efterlyser en kraftfull handlingsplan i syfte att före 2011 ta fram ett "europeiskt kort för funktionshindrade", med målsättningen att underlätta ömsesidigt erkännande av rättigheter samt gränsöverskridande resor för personer med funktionshinder.

Funktionshinder i ett könsperspektiv

1.13 Det är nödvändigt att integrera jämställdhetsaspekten i utformningen, utvecklingen, uppföljningen och utvärderingen av politik för funktionshindrade med målsättningen att komma till rätta med de problem med osynlighet och diskriminering på flera grunder som kvinnor och flickor med funktionshinder möter.

Social dialog och funktionshinder

1.14 EESK bekräftar att arbetsmarknadens parter spelar en central roll för att se till att det råder jämställda villkor för funktionshindrade arbetstagare i arbetslivet, med rättvisa och gynnsamma arbetsvillkor.

1.15 Arbetsmarknadens parter bör integrera funktionshinder i alla åtgärder och i förhandlingar inom och mellan sektorer och företag, särskilt när det gäller sysselsättning, tillgång och socialt skydd.

Deltagande och medborgardialog

1.16 EESK stöder principen om "ingenting om funktionsnedsatta utan funktionsnedsatta" och påpekar att denna princip bör tillämpas i EU:s strategi 2020 samt i offentligfinansierade program för funktionshindrade.

1.17 EU och medlemsstaterna bör främja medborgarinitiativ och säkerställa finansieringen av dessa för att garantera funktionshindrade personers oberoende och möjligheter till deltagande i utformningen av politik och/eller tillhandahållandet av sociala tjänster.

2. Inledning

2.1 EESK välkomnar det spanska ordförandeskapets begäran om ett yttrande om "Personer med funktionshinder: successivt tillträde till sysselsättning och tillgänglighet för personer med funktionshinder i EU. Lissabonstrategin efter 2010".

2.2 EESK har på ett kontinuerligt och övergripande sätt utarbetat en rad yttranden om denna fråga sedan det första särskilda initiativytrandet om "Integration av funktionshindrade i

samhället", som antogs i juli 2002 ⁽¹⁾. EESK stöder lika behandling och icke-diskriminering för personer med funktionshinder och deras familjer. ⁽²⁾

2.3 Personer med funktionshinder utgör mer än 16 % av befolkningen (minst 80 miljoner personer) ⁽³⁾, och antalet funktionshindrade personer ökar i och med att befolkningen åldras.

2.4 EESK lyfter fram de framsteg som har gjorts i såväl lagstiftningen ⁽⁴⁾ som tillämpningen av EU:s politik ⁽⁵⁾ som, tillsammans med Madridförklaringen 2002 ⁽⁶⁾, har bidragit till att förbättra integrationen av funktionshindrade i EU. Framstegen kunde dock ha varit större, bland annat för att de skett sektorsvis och har varit splittrade och begränsade på grund av att det inte finns någon samordnad strategi på detta område. Detta bekräftas i halvtidsöversynen av den europeiska handlingsplanen för funktionshindrade 2003–2010 ⁽⁷⁾, och det visar också att det behövs en förstärkning av kommissionens avdelningar med ansvar för frågor relaterade till funktionshinder.

2.5 EESK hänvisar till de senaste resultaten av Eurobarometern 2009 ⁽⁸⁾, som visar på en kraftig ökning av uppfattad diskriminering på grund av funktionshinder (8 % det senaste året, dvs. 53 % 2009 jämfört med 45 % 2008). Enligt denna Eurobarometer uppger över 33 % av de funktionshindrade personer som deltog i enkäten att de har känt sig diskriminerade 2009.

2.6 EESK påpekar att framstegen på området för funktionshinder i stor utsträckning beror på informationsinsatser och påtryckningar från den europeiska handikapprörelsen och de organisationer som företräder funktionshindrade, som har gått samman i det europeiska forumet för funktionshinder (EDF), samt stödet från arbetsmarknadens parter.

2.7 EESK påminner rådets ordförandeskapstrio om att det är viktigt att detta yttrande beaktas under respektive ordförandeskap.

⁽¹⁾ EESK:s yttrande, EUT C 241, 7.10.2002, s. 89.

⁽²⁾ EESK:s yttranden: EUT C 182, 4.8.2009, s. 19 – EUT C 10, 15.1.2008, s. 80 – EUT C 93, 27.4.2007, s. 32 – EUT C 256, 27.10.2007, s. 102 – EUT C 185, 8.8.2006, s. 46 – EUT C 88, 11.4.2006, s. 22 – EUT C 110, 9.5.2006, s. 26 – EUT C 24, 31.1.2006, s. 15 – EUT C 110, 30.4.2004, s. 26 – EUT C 133, 6.6.2003, s. 50 – EGT C 36, 8.2.2002, s. 72.

⁽³⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/eu_silc
⁽⁴⁾ Rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 – Rådets förordning (EG) nr 1083/2006 av den 11 juli 2006; Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2006 av den 5 juli 2006 [EUT L 204, 26.7.2006] och Telekomunikationspaketet, KOM(2007) 697 slutlig – COD 2007/0247.

⁽⁵⁾ Meddelande från kommissionen om den socialpolitiska agendan, KOM(2005) 33 slutlig, och Meddelande om lika möjligheter för personer med funktionshinder – En europeisk handlingsplan, KOM(2003) 650 slutlig.

⁽⁶⁾ <http://antiguo.cermi.es/graficos/declaracion-madrid.asp>.

⁽⁷⁾ <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3784&langId=en>.

⁽⁸⁾ Eurobarometer: Discrimination in the EU in 2009 (baserad på fältarbete mellan 29 maj och 14 juni 2009).

3. Ny gemenskapspolitik för funktionshinder i framtidsstrategin "EU 2020"

3.1 EESK instämmer i kommissionens uttalande om att politiken inom ramen för framtidsstrategin "EU 2020" bör "bidra till att stärka den sociala sammanhållningen, bekämpa arbetslösheten och främja social delaktighet (...). Vi måste därför se på våra utbildningssystem och våra arbetsmarknader på ett nytt sätt, och främja såväl en ökad rörlighet som en förstärkt dynamik i Europa, så att den innovativa och kreativa potentialen får största möjliga spelrum".⁽⁹⁾

3.2 EESK anser att det inom ramen för framtidsstrategin "EU 2020" är nödvändigt att anta en "europeisk pakt om funktionshinder", i linje med de pakter som har antagits på jämställdhets- och ungdomsområdena.

3.3 Pakten bör vara resultatet av en gemensam överenskommelse som antagits av ministerrådet, medlemsstaternas regeringar, Europeiska kommissionen och Europeiska forumet för funktionshinder, med stöd av Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt, i anslutning till sistnämnda, arbetsmarknadens parter och företrädare för det organiserade civila samhället. Pakten bör handhas av en europeisk kommitté för funktionshindradsrelaterade frågor med en ordförande från någon medlemsstat och sekretariatsstöd från kommissionen. Pakten skulle samla de nödvändigaste gemensamma målsättningarna för medlemsstaterna, genomförandeindikatorer och lägga fram en rapport för rådets vårmöte.⁽¹⁰⁾ På så vis skulle gemenskapspolitik för funktionshinder närmas till den öppna samordningsmetoden.

3.4 Pakten bör omfatta följande områden: lika behandling i tillgången till utbildning, arbete och tillträde till arbetsmarknaden, lagstiftning om minimilöner och socialt skydd, fri rörlighet, ett självständigt liv och personligt oberoende, lika tillgång till varor och tjänster för personer med funktionshinder, en överenskommelse om ett program för att främja tillgången till ny teknik, transportmedel och stadsmiljöer, hälsofrågor och övervakning av beroendesituationer av alla slag, samt skattepolitik som främjar integration av funktionshindrade personer och täcker de merkostnader som uppstår för funktionshindrade personer i de flesta dagliga aktiviteter.⁽¹¹⁾

3.5 Pakten bör tillämpas sektorsövergripande för att tillgodose behoven för funktionshindrade kvinnor och flickor, ungdomar med funktionshinder, området åldrande och funktionshinder, personer med stort stödbehov för att klara sig själva i vardagen, samt funktionshindrade personer på landsbygden. Forskning, utveckling och innovation på detta område bör också främjas.

3.6 Inom ramen för pakten bör det läggas fram en överenskommelse som syftar till att i linje med Lissabonfördraget utveckla stadgan om de grundläggande rättigheterna och FN:s konvention om funktionshindrade personers rättigheter, och som bygger på följande tre pelare:

⁽⁹⁾ KOM(2009) 647 slutlig.

⁽¹⁰⁾ Rådets resolution (2008/C 75/01).

⁽¹¹⁾ EESK:s yttrande, EUT C 93, 27.4.2007.

<http://w3.bcn.es/fixers/baccessible/greugecomparatieconmic.683.pdf>

http://www.feaps.org/actualidad/23_04_09/ultima_hora/sobreesfuerzo_15_04_09.pdf

3.6.1 i) En historisk översyn av gemenskapspolitikerna – Att ge funktionshindrade och deras familjer en central plats i gemenskapspolitikerna

3.6.1.1 EESK begär att man vid antagandet av framtidsstrategin "EU 2020" och den sociala agendan utvidgar samordningen och den begränsade effekten av den nuvarande Lissabonstrategin och den förnyade sociala agendan.⁽¹²⁾ Ett avsnitt om personer med funktionshinder och deras familjer bör därför inbegripas, som bl.a. bör omfatta sysselsättning, utbildning, integration och socialt skydd samt tillgång, i syfte att garantera att de funktionshindrades situation beaktas inom ramen för framtidsstrategins tre centrala prioriteringar.⁽¹³⁾

3.6.1.2 EESK påminner om att integrationen av politiken om funktionshinder inom ramen för EU:s befogenheter i strategin "EU 2020" kommer att ha en positiv inverkan på den ekonomiska lönsamheten i hela samhället i kombination med framstegen med social integration och icke-diskriminering, vilket framgår av färsk kostnadsnyttoanalyser.⁽¹⁴⁾

3.6.1.3 Den europeiska pakten om funktionshinder bör ligga i linje med kommissionens framtida strategi för personer med funktionshinder⁽¹⁵⁾, som kommer att ersätta den nuvarande europeiska handlingsplanen för funktionshindrade 2003–2010.

3.6.1.4 Den europeiska sysselsättningsstrategin och den öppna samordningsmetoden inom områdena social integration, socialt skydd, pensioner, utbildning, ungdomar och andra områden bör även fortsättningsvis inbegripa och ta större hänsyn till funktionshindrade i riktlinjerna och de för medlemsstaterna gemensamma målen, så att detta återspeglas i deras nationella planer. Medlemsstaterna bör också förbättra sina analyser och redovisa sina resultat i regelbundna rapporter.

3.6.1.5 EU kommer med sin politik att stödja bekämpningen av alla grova kränkningar av de grundläggande rättigheterna, särskilt placering av personer med funktionshinder på stora slutna institutioner, segregerad utbildning, omyndigförklaring eller våld mot funktionshindrade personer. De ytterligare problem som kvinnor och flickor med funktionshinder samt personer med stort stödbehov möter bör också beaktas.⁽¹⁶⁾

3.6.1.6 Det krävs innovationsfrämjande politik som grundas på statistiska belägg. Syftet med pakten bör vara att nå ett åtagande för att synliggöra personer med funktionshinder i alla relevanta⁽¹⁷⁾ statistiska instrument. Därför behövs det harmoniserade, aktuella och tillförlitliga statistiska källor, indikatorer och bestämmelser, och bl.a. bör en fast modul om funktionshinder ingå i den europeiska arbetskraftsundersökningen, likaså en modul om funktionshindrades deltagande i samhällslivet. Funktionshinder bör tas upp i alla relevanta allmänna moduler.

⁽¹²⁾ KOM(2009) 58 slutlig.

⁽¹³⁾ KOM(2009) 647 slutlig.

⁽¹⁴⁾ "Evaluation of employment policies for persons with disabilities and formulation and economic cost of new proposals for labour integration", av Gregorio Rodríguez Campo, Carlos García Serrano och Luis Toharia, Colección Telefónica Accessible nr 9, Ediciones Cinca, april 2009 – ISBN: 978-84-96889-48-4. Madrid, Spanien.

⁽¹⁵⁾ Rådets resolution (2008/ C 75/01).

⁽¹⁶⁾ <http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/EDF%20declaration%20on%20girls%20and%20women%20with%20disabilities.doc>

⁽¹⁷⁾ EESK:s yttrande, EUT C 10, 15.1.2008, s. 80.

3.6.1.7 EESK anser att en riktlinje om funktionshindrade personers rättigheter, baserad på FN:s konvention om funktionshindrade personers rättigheter, bör inbegripas i "EU:s riktlinjer för mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt", som Europeiska rådet kommer att anta.

3.6.2 ii) En lämplig rättslig ram för frågor som rör funktionshinder

3.6.2.1 EESK påpekar att nya rättsliga grunder inrättas i och med Lissabonfördragets ikraftträdande. Kommittén lyfter fram betydelsen av artiklarna 10, 11 och 19, samt artiklarna 21 och 26 i stadgan om de grundläggande rättigheterna, som har samma ställning som fördragen.

3.6.2.2 FN:s stadga om funktionshindrade personers rättigheter medför nya skyldigheter för EU, och därför insisterar EESK på följande:

3.6.2.2.1 Att slutföra antagandet av FN-konventionen och protokollet till denna som en följd av rådets beslut. ⁽¹⁸⁾ Kommittén påminner om att konventionen är rättsligt bindande internationellt, och uppmanar medlemsstaterna att snart anta FN-konventionen om funktionshindrade personers rättigheter.

3.6.2.2.2 Att utgående från FN-konventionen se över all gemenskapslagstiftning som påverkar inre marknaden, transporter, skatter, konkurrens, hälsa, konsumentfrågor, digitala och elektroniska medier, sysselsättning, utbildning samt icke-diskriminering.

3.6.2.2.3 Att skapa en samordningsmekanism ⁽¹⁹⁾ inom Europeiska kommissionen med deltagande av berörda kommissionsledamöter, samt att inrätta ett oberoende organ i enlighet med kraven i FN-konventionen ⁽²⁰⁾.

3.6.2.3 EESK välkomnar att innehållet i det nuvarande direktivförslaget om icke-diskrimineringen inte begränsas till sysselsättningen ⁽²¹⁾, men påpekar att förslaget inte i tillräcklig omfattning står i samklang med FN-konventionen. Detta direktiv diskuteras för närvarande i rådet. Man måste säkerställa att diskrimineringsbegreppet ger en särskild plats för funktionshindrade under vissa omständigheter, bland annat i fråga om socialskydd, hälsa och utbildning. Man måste påtala att segregerad undervisning är diskriminerande. Funktionshindrades tillgång bör säkerställas på ett övergripande plan. Samtidigt måste motiverade justeringar vara möjliga att genomföra inom alla områden också med offentligt stöd. Principen om tillgången bör även gälla samtliga varor och tjänster som erbjuds allmänheten. Slutligen bör genomförandet i högre grad genomsyras av EU:s skyldigheter på detta område, med en omedelbar tillämpning vid nybyggen och realistiska ändringar av befintliga byggnader.

⁽¹⁸⁾ Rådets beslut 15540/09, 24 november 2009.

⁽¹⁹⁾ [http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD\(final\).doc](http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD(final).doc).

⁽²⁰⁾ <http://www.efc.be/Networking/InterestGroupsAndFora/Disability/Pages/TheEuropeanConsortiumofFoundationsonHumanRightsandDisability.aspx>.

⁽²¹⁾ Förslag till rådets direktiv (KOM(2008) 426 slutlig, av den 2 juli 2008).

3.6.3 iii) En lämplig finansiering av den europeiska pakten om funktionshinder

3.6.3.1 Kommittén påminner om att de allmänna bestämmelserna för strukturfonderna när det gäller icke-diskriminering och tillgång för personer med funktionshinder, t.ex. urvalskriterier och genomförande av projekt som samfinansieras av EU ⁽²²⁾, bör upprätthållas och förstärkas i den framtida sammanhållningspolitiken. Det är dessutom viktigt att se till att den framtida sammanhållningspolitiken omfattar åtgärder för personer med funktionshinder i alla medlemsstater, och att de tilldelade medlen är tillräckliga. Dessa principer bör även beaktas i EU-budgeten och i andra EU-program inom forskning, konkurrenskraft, yrkesutbildning, sysselsättning, sociala frågor och utvecklingssamarbete, bl.a. de nya programmen från och med 2014.

3.6.3.2 EESK anser att civilsamhällets deltagande i den direkta förvaltningen av Europeiska socialfonden (ESF) (inom yrkesutbildning och sysselsättning) och Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) har gett mycket positiva resultat. EESK anser vidare att denna modell bör införas i samtliga operativa program inom strukturfonderna från och med 2013.

3.6.3.3 EESK anser att ett fortsatt ekonomiskt stöd via Progressprogrammet till de europeiska handikapporganisationerna, däribland Europeiska forumet för organisationer för funktionshindrade samt sammanslutningar för social integration, bidrar till att på ett demokratiskt sätt stärka EU och ett strukturerat civilt samhälle.

4. Sysselsättning för personer med funktionshinder i EU

4.1 De funktionshindrades sysselsättning måste ingå i den europeiska sysselsättningsstrategin. Arbetstagarnas sysselsättningsituation i Europa är komplicerad, men de funktionshindrade arbetstagarnas är ännu svårare, och därför är det nödvändigt att främja en arbetsmarknad med plats för alla.

4.2 EESK ser med oro på arbetslösheten bland personer med funktionshinder, eftersom 78 % av alla personer med allvarliga funktionshinder stod utanför arbetsmarknaden redan före krisen. Arbetslöshetssiffrorna för dessa personer var dubbelt så höga som för den övriga befolkningen. Sysselsättningsgraden bland funktionshindrade ligger fortfarande på 20 % under genomsnittet för personer som inte är funktionshindrade ⁽²³⁾.

4.3 Krisen (arbetslösheten i EU uppgår nu till ca 10 % ⁽²⁴⁾) försvårar situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionshinder i dubbel bemärkelse, eftersom de har svårare att ta sig in på arbetsmarknaden ⁽²⁵⁾. Regeringarna kommer dessutom att välja att justera sina offentliga underskott genom att skära ned på alla typer av stöd och bidrag. EESK varnar för att personer med funktionshinder kan bli de främsta offren för krisen och motsätter sig därför nedskärningar av stöden till denna grupp ⁽²⁶⁾.

⁽²²⁾ http://www.observatoriodeladisapacidad.es/?q=es/informacion/agenda/18112009/presentaci_n_de_innet16_european_inclusion_network_lanzamiento_del_observ.

⁽²³⁾ Statistics in Focus, Theme 3: *Employment of Disabled People in Europe 2002*, Eurostat 26/2003.

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-NK-03-026/EN/KS-NK-03-026-EN.PDF.

⁽²⁴⁾ Europeiska gemenskapernas statistikkontor (Eurostat) – januari 2010.

⁽²⁵⁾ Eurobarometer, "Discrimination in the EU in 2009" och EESK:s yttrande i EUT C 256, 27.10.2007, s. 102.

⁽²⁶⁾ <http://www.cermi.es/NR/rdonlyres/6487C9F8-F423-493B-83B8-562CB09201B8/30184/EstudioCERMIcrisisyDiscapacidad.doc>

4.4 Krisen ökar risken för att personer med funktionshinder och deras familjer hamnar i fattigdom. Men krisen kan även innebära möjligheter, genom att handikappanpassa företagen med hjälp av incitament. Detta skulle öka företagens produktivitet och bidra till en förbättring av hela ekonomin.

4.5 Kommittén anser att främjande av sysselsättning för personer med funktionshinder bör vara ett av de främsta målen i den europeiska sysselsättningsstrategin. Kommittén anser vidare att följande mål som anges i slutsats nr 34 från Europeiska rådets toppmöte våren 2006 bör inbegripas i sysselsättningsstrategin ⁽²⁷⁾: "Ett huvudmål är att öka deltagandet på arbetsmarknaden, särskilt bland ... personer med funktionshinder ... För att nå dessa mål bör arbetet bedrivas i nära samarbete med arbetsmarknadens parter." En förteckning med åtgärder bör tas fram som medlemsstaterna måste tillämpa i sina nationella planer.

4.6 Arbetsmarknadens parter spelar genom kollektivförhandlingar en central roll för att personer med funktionshinder ska kunna ta sig in på arbetsmarknaden och för deras integration i arbetslivet. Arbetsmarknadens parter bidrar även till utformningen av en politik för mångfald och förhandlar om mångfaldsplaner med företagen. Företagen bör ges incitament att göra framsteg på detta område och bör i detta syfte tillämpa en politik för socialt ansvar. EESK ser därför positivt på att de europeiska arbetsmarknadsparterna i sina förhandlingar i december 2009 kom fram till ett nytt självständigt avtal om en arbetsmarknad med plats för alla.

4.7 EESK anser att en ny rapport om genomförandet av bestämmelserna om funktionshinder och sysselsättning i direktiv 2000/78/EG bör läggas fram inom ett år ⁽²⁸⁾.

4.8 EESK bekräftar återigen att personer med funktionshinder har lika goda förutsättningar som vem som helst att delta fullt ut i arbetslivet, och att man inte bör underskatta deras förmåga, utan i stället stimulera den. Personer med funktionshinder har lika stor rätt till arbete som alla andra.

4.9 EESK vill uppmärksamma att de ökande problemen med psykisk ohälsa enligt Eurofunds utredning pekar på detta funktionshinder som den främsta orsaken till att personer lämnar arbetsmarknaden i förtid. I vissa länder är siffran så hög som 40 % ⁽²⁹⁾ av förtidspensioneringarna. Det krävs en attitydförändring när det gäller situationen för dessa arbetstagare, och det är nödvändigt att göra medborgarna och myndigheterna medvetna om detta problem.

4.10 EESK erinrar om att det krävs system för att intyga funktionshindrade personers kompetenser, antingen det gäller (icke reglerad) arbetslivserfarenhet eller reglerad utbildning. EESK förespråkar därför att ett "kvalifikationspass" ⁽³⁰⁾ ska inrättas för funktionshindrade personers yrkesmässiga rörlighet i EU.

4.11 Sysselsättningspolitiken för personer med funktionshinder bör inriktas på alla centrala aspekter i arbetslivet ("lifestreaning" ⁽³¹⁾). T.ex. bör bostäder, grundutbildning, yrkesutbildning, familjers skuldsättning, ekonomiska svårigheter, hälsa, ogynnsamma miljöer och lokal ekonomi beaktas, liksom sysselsättning, insatser för att få funktionshindrade att stanna kvar i arbetslivet samt återintegrering.

4.12 Den fria rörligheten (en gemenskapsprincip) är inte genomförd fullt ut för personer med funktionshinder, vilket inverkar negativt på deras möjligheter till arbete – men även studier, pensionering och andra aktiviteter – i andra medlemsstater.

4.13 Ett av de största hindren för den fria rörligheten för personer med funktionshinder är att det inte är möjligt att exportera rättigheter som personlig assistans. Detta skulle kunna åstadkommas genom konkreta åtgärder för att samordna de sociala trygghetssystemen och genom europeiska utbildnings- och informationskampanjer.

4.14 EESK påminner om att insatserna för "aktiv integration" bör kopplas till arbetsmarknaden. Tillräckliga inkomster för personer med funktionshinder samt tillgång till sociala tjänster av god kvalitet som ger personer med funktionshinder bättre levnadsvillkor bör garanteras, även för dem som är arbetslösa ⁽³²⁾.

4.15 EESK påpekar att det för att skapa arbetstillfällen för personer med funktionshinder på den ordinarie arbetsmarknaden krävs en rad olika tjänster, bl.a. arbetsförmedling, yrkesrehabilitering, sociala tjänster och hälsovårdstjänster, bevarande/förvaltning av inkomster samt olika sorters incitament ⁽³³⁾.

4.16 EESK påpekar likaså att det är viktigt att anpassa sociala förmåner och skattesystemen så att inträdet på arbetsmarknaden inte leder till att personer med funktionshinder förlorar köpkraft utan att det stimulerar dem att söka arbetstillfällen av god kvalitet med rättvisa löner. Andra viktiga åtgärder är ekonomiska incitament till företag som anställer personer med funktionshinder, stödåtgärder för att funktionshindrade ska kunna få arbete på den ordinarie arbetsmarknaden samt främjande av egenföretagande och entreprenörsanda, bland annat genom mikrofinansiering. ⁽³⁴⁾ Icke-statliga organisationer som inrättar stödtjänster för arbetstagare med funktionshinder och deras familjer bör omfattas av liknande åtgärder.

4.17 Det krävs åtgärder för att se till att arbetstagare med funktionshinder som har uppstått efter olyckor eller sjukdomar stannar kvar i arbete samt omskolningsinsatser, så att detta inte medför att dessa personer lämnar arbetsmarknaden i förtid. Det krävs även åtgärder för att anpassa arbetsplatser och närområden (rimliga anpassningar) till funktionshindrade personers behov, samt program för yrkesutbildning och anpassning till arbetslivet för att ge personer med funktionshinder möjlighet att göra yrkeskarriär ⁽³⁵⁾. I de länder som har kvotsystem är det nödvändigt att kontrollera att kvotsystemen uppfyller sysselsättningsmålen genom lämpliga stödinsatser. Den sociala dimensionen av offentlig upphandling kan även bidra till att främja sysselsättningen för personer med funktionshinder.

⁽²⁷⁾ Ordförandeskapets slutsatser från Europeiska rådets möte i Bryssel, 23–24 mars 2006.

⁽²⁸⁾ Rådets direktiv 2000/78/EG.

⁽²⁹⁾ Analys av Europeiska fonden för förbättring av arbets- och levnadsvillkor, baserad på data som sammanställts av German Federal Health Monitoring (2007), http://www.gbe-bund.de/gbe10/pkg_igbe5.prc_igbe?p_uid=gastd&p_sprache=E

⁽³⁰⁾ European Centre of Employers and Enterprises providing Public services (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽³¹⁾ European Centre of Employers and Enterprises providing Public services (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽³²⁾ Europeiska fonden för förbättring av arbets- och levnadsvillkor.

⁽³³⁾ Europeiska fonden för förbättring av arbets- och levnadsvillkor.

⁽³⁴⁾ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=es&catId=89&newsId=547>.

⁽³⁵⁾ Guide on *Creating an inclusive society: mainstreaming disability based on the social economy example*. http://www.socialeconomy.eu.org/IMG/pdf/Guide_on_Disability_Mainstreaming_and_Social_Economy.pdf.

4.18 EESK är fullständigt övertygad om att det är bättre att finansiera sysselsättningsinitiativ än att bevilja arbetslöshetsunderstöd, och att motivera funktionshindrade som vill arbeta. Arbetsgivarna bör uppmuntras att anställa funktionshindrade, och egenföretagande bör främjas.

4.19 EESK förespråkar åtgärder för barn och ungdomar med funktionshinder, inklusive förskolan, och stöd i övergången från skola till arbetsliv. När det gäller åtgärder för personer med funktionshinder som har uppstått efter olyckor eller sjukdomar bör de inriktas på att få dessa personer att stanna kvar i arbetslivet samt på omskolningsinsatser. Dessa grupper bör prioriteras i framtidsstrategin "EU 2020" och inbegripas i översynen av kommissionens strategi för personer med funktionshinder. EESK hänvisar till sitt yttrande SOC/349, i vilket kommittén förespråkar strategier inte bara FÖR barn och ungdomar, utan även MED barn och ungdomar. ⁽³⁶⁾

4.20 EESK lyfter fram den viktiga roll som de företag spelar som väljer att anställa en majoritet av personer med funktionshinder eller som i övrigt är synnerligen aktiva på detta område, och företag inom den sociala ekonomin i allmänhet, t.ex. kooperativ, medlemsägda försäkringsbolag och föreningar eller stiftelser som främjar social integration och integration på arbetsmarknaden av personer med funktionshinder på samma arbetsvillkor som andra men med ett särskilt stödsystem som utformas av medlemsstaten.

4.21 EESK förespråkar stöd till små och medelstora företag och uppmuntrar dessa att införa ett integrationsperspektiv i sin verksamhet. De bör dessutom utveckla sin centrala roll för att åtgärderna till förmån för personer med funktionshinder i arbetslivet ska bli effektiva.

4.22 Europeiska samt nationella institutioner och organ bör ha kännedom om situationen och föregå med gott exempel när det gäller att integrera funktionshindrade anställda i personalstyrkan. Detta kan ske genom en plan med konkreta åtgärder som leder till ökad integration på arbetsmarknaden. För närvarande är sådan integration sällsynt.

4.23 EESK betonar den betydelse som begreppet "flexicurity" har för personer med funktionshinder, dvs. en förbättring av flexibiliteten och anpassningsmöjligheterna för företagens mänskliga resurser, i kombination med förbättrade arbetsvillkor och trygg anställning. Strategierna bör omfatta åtgärder för att säkerställa balansen mellan arbetsliv och privatliv, ett livslångt lärande och en smidig övergång mellan olika situationer och olika former av socialt stöd och sysselsättningsresurser som ingår i de funktionshindrade personernas liv.

4.24 ESK stöder främjandet av nya miljövänliga branscher med gröna arbeten och sociala anställningar, samt förbättrat tillträde och design för alla, vilket ökar möjligheterna för att personer med funktionshinder ska kunna anställas.

4.25 EESK förespråkar en politik för att stödja arbetstagare med funktionshinder som behöver personlig assistans, samt nödvändiga tjänster för att familjemedlemmar till de funktionshindrade ska kunna fortsätta att arbeta.

4.26 Informationskampanjer motverkar förutfattade meningar ⁽³⁷⁾ om arbetstagare med funktionshinder. Informationskampanjerna bör riktas till arbetsmarknadens parter, företagschefer, arbetsledare och anställda, anställda inom sjuk- och hälsovården och offentliga förvaltningar ⁽³⁸⁾.

4.27 Stödinstrumenten bör vara lätta att tillämpa för företagen och de anställda, och bör främjas och användas av myndigheterna.

4.28 Det är viktigt att lyfta fram kommunikationsmediernas viktiga roll när det gäller att öka medvetenheten om dessa frågor och sprida och främja principerna om tolerans, social integration och acceptans av mångfalden i det europeiska samhället.

4.29 EESK stöder utarbetandet av nyskapande initiativ, t.ex. det redan nämnda "kompetenspasset" och "lifestreaming", och vill även lyfta fram följande exempel:

4.29.1 Tjänstemodellen "job coaching" för kontinuerligt stöd i det ordinarie arbetslivet, inklusive strategier för jobbcoacher och mentorskap.

4.29.2 Ett "kompetensackrediteringssystem" ⁽³⁹⁾ med information om insamlad kompetens.

4.29.3 Stöd under hela arbetslivet i företagen och i de offentliga förvaltningarna.

4.29.4 Användning av ny teknik med stödsystem, exempelvis audiovisuella (*video tutorial system*) ⁽⁴⁰⁾, och ett allmänt utbud av stödtekniker samt säkerställande av att vanliga tekniker är tillgängliga i arbetet.

4.29.5 En modell för hantering av funktionshinderrelaterade frågor (*disability management model*) ⁽⁴¹⁾ inom de allmänna riktlinjerna för mångfald i företagen.

5. Tillgänglighet för personer med funktionshinder

5.1 EESK påminner om Europeiska rådets resolution av den 17 mars 2008, där rådet betonar att "tillgänglighet innebär inget mindre än en hömsten för ett integrerat samhälle som bygger på icke-diskriminering" ⁽⁴²⁾. Härvid spelar arbetsmarknadsparterna en avgörande roll eftersom tillträde till arbetsmarknaden är en förutsättning för sysselsättning.

5.2 EESK bekräftar ståndpunkterna i sitt förberedande yttrande "Integration av funktionshindrade i samhället" ⁽⁴³⁾, där man förespråkar lika rättigheter för funktionshindrade trots olika behov och olika typer av tillgång till varor och tjänster.

5.3 EESK rekommenderar ett gradvist genomförande med mål på kort, medellång och lång sikt (med ett fast och slutgiltigt datum för införande av nya och befintliga varor, tjänster och infrastrukturer). Medlemsstaterna bör göra åtaganden på dessa områden och utforma lämpliga metoder, bl.a. genom offentliga upphandlingar.

⁽³⁷⁾ www.fundaciononce.es.

⁽³⁸⁾ Europeiska fonden för förbättring av arbets- och levnadsvillkor, <http://www.eurofound.europa.eu/>.

⁽³⁹⁾ European Centre of Employers and Enterprises providing Public services (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴⁰⁾ European Centre of Employers and Enterprises providing Public services (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴¹⁾ European Centre of Employers and Enterprises providing Public services (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴²⁾ Rådets resolution (2008/C 75/01).

⁽⁴³⁾ EESK:s yttrande, EUT C 93, 27.4.2007, s. 32.

⁽³⁶⁾ EESK:s yttrande, EUT C 318, 23.12.2009, s. 113.

5.4 EESK inser att tillgång är grundläggande för att personer med funktionshinder direkt ska kunna utöva sina politiska och medborgerliga rättigheter. Det är nödvändigt att utarbeta särskilda planer för tillgänglighet, med normer och sanktioner som alla offentliga organ åtar sig att följa, och att det finns möjlighet för medborgare med funktionshinder att utnyttja mekanismer för försvar av deras rättigheter. I framtida val till Europaparlamentet krävs garantier för tillträde till vallokaler och till relevant upptagning i vallängderna. Lämpliga åtgärder bör vidtas på nationell nivå.

5.5 EESK lyfter fram de insatser som medlemsstaterna och kommissionen gör för att säkerställa tillgänglighet för personer med funktionshinder. Målet bör vara att garantera allmän tillgänglighet (offentliga byggnader, byggnader av allmänintresse, privata företag, varor och tjänster, turism, e-handel, information, transportmedel, teknik och kommunikationer).

5.6 EESK fastslår att tillgänglighet gynnar alla (äldre, gravida, rörelsehindrade osv.). Tillgängliga företag ökar dessutom sin kundkrets (15 % av konsumenterna). Nya produkter ger nya marknader och utgör en källa till hållbar ekonomisk tillväxt.

5.7 EESK betonar dessutom att ett åtagande för tillgänglighet är ett åtagande för EU-medborgarnas grundläggande rättigheter, vilket kommittén också påpekar i sitt yttrande om "e-tillgänglighet" ⁽⁴⁴⁾.

5.8 EESK påminner EU-institutionerna, särskilt kommissionen, om att tillgången till ett antal av deras byggnader och tillgängliga elektroniska informationssystem (t.ex. webbplatser, kommissionens webbsida för allmänhetens förfrågningar) är begränsad. Det är därför nödvändigt att ta fram en plan för tillgång för att visa ett verkligt åtagande för personer med funktionshinder ⁽⁴⁵⁾.

5.9 EESK begär att det anslås statligt stöd ⁽⁴⁶⁾ för privata företag och tjänster i syfte att nå målet för rimliga anpassningsåtgärder i direktiv 2000/78/EG ⁽⁴⁷⁾. Principen om förebyggande tillgång måste tillämpas med avseende på privata tjänster.

5.10 Utarbetandet av normer för tillgänglighet måste fortsätta som ett stöd för lagstiftningen om offentlig upphandling i praktiken, med den framgångsrika amerikanska lagstiftningen som exempel. I detta sammanhang påminner EESK om att det är viktigt att institutionerna, industrin och civilsamhället för en dialog för att ta fram dessa normer ⁽⁴⁸⁾.

⁽⁴⁴⁾ EESK:s yttrande, EUT C 110, 9.5.2006, s. 26, och rådets resolution av den 6 februari 2003 (EUT C 39, 2003, s. 5).

⁽⁴⁵⁾ KOM(2007) 501 slutlig.

⁽⁴⁶⁾ Artiklarna 41 och 42 i kommissionens förordning (EG) nr 800/2008 av den 6 augusti 2008.

⁽⁴⁷⁾ Rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000.

⁽⁴⁸⁾ http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/archive/deploy/pubproc/eso-m376/index_en.htm
<http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/M420%20Mandate%20Access%20Built%20Environment.pdf>.

5.11 Kommittén stöder inrättandet av en "europeisk huvudstad för allmän tillgång", som grundas på ett kvalitetsmärke i form av en flagga som erkänsla för ansträngningarna i städer och regioner i EU som erbjuder en god tillgång till stadsmiljöer, varor och tjänster. Det är även viktigt att främja en hållbar utveckling av de lokala myndigheterna.

5.12 EESK förväntar sig att funktionshindrade personers olika behov tillgodoses på lämpligt sätt i de nya förordningarna om sjötransport, stads- och långdistansbussar och taxibilar, och att färdmedel och närmiljöer anpassas på lämpligt sätt i enlighet med detta, i samklang med gällande bestämmelser för luftfart och järnvägstransporter.

5.13 EESK välkomnar kommissionens meddelande om e-tillgång ⁽⁴⁹⁾ och uppmanar EU att integrera de föreslagna åtgärderna i en strategisk ram för informationssamhället. Det är viktigt att snabbt lägga fram lagstiftningsförslag om e-tillgänglighet, där områden såsom tillgång till webbsidor, e-integrerad kommunikation, teletjänster, mobiler, digital teknik och bankomater inbegrips. Dessa mål stakades ut redan 2003 i Kretaförklaringen ⁽⁵⁰⁾ och i Rigaförklaringen. I dag råder det rimliga tvivel om att dessa mål kommer att nås inom de fastställda tidsgränserna, och därför behövs en kraftfull handlingsplan före 2011 för att inleda arbetet mot slutmålen.

5.14 EESK bekräftar att kommittén stöder principen "Design för alla" och anser det vara grundläggande att detta koncept ingår i studieprogrammen såväl inom yrkesutbildningen som i högskolorna för att principen ska efterlevas inom alla yrkesgrupper.

5.15 EESK vill se att man tar fram ett "europeiskt kort för rörelsehindrade" som tillerkänner funktionshindrade samma rättigheter vid förflyttning över gränserna, inklusive samma tillträde till transporter, kultur och nöjen. Det europeiska parkeringskortet kan stå som förebild.

6. Funktionshinder i ett könsperspektiv

6.1 EESK vill påpeka att 60 % av de funktionshindrade i Europa är kvinnor. De stöter på orättvis behandling och ser sina rättigheter förbisidda i fråga om tillgång till varor och tjänster (hälsovårdstjänster, utbildning, förebyggande av könsrelaterat våld osv.).

6.2 Sysselsättningstalen för kvinnor med funktionshinder har inte förändrats på över tio år. Arbetslösheten bland dessa kvinnor är fortfarande hög, de har lägre löner och de brottas med särskilda svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden.

6.3 Det är viktigt att överbrygga könsgränserna inom utformning, utveckling, uppföljning och utvärdering av politiken för funktionshinder. Det krävs särskilda åtgärder och program för att garantera tillträde till arbetslivet och främja sysselsättning för kvinnor.

⁽⁴⁹⁾ KOM(2005) 425 slutlig, KOM(2008) 804 slutlig.

⁽⁵⁰⁾ Förklaringen om e-integration: Ministrar med ansvar för transporter och kommunikation i Europeiska unionen, april 2003.

7. Social dialog och funktionshinder

7.1 EESK uppmanar arbetsmarknadens parter att se till att personer med funktionshinder kan arbeta på samma villkor som andra, under rättvisa och gynnsamma arbetsförhållanden. Det är särskilt viktigt att upprätthålla principen om samma lön för samma arbete, och personer med funktionshinder måste kunna utöva sina arbetsrättigheter och fackliga rättigheter⁽⁵¹⁾ (artikel 27 i FN-konventionen om funktionshindrade personers rättigheter).

7.2 Social dialog är central för sysselsättning, social trygghet, hälsa och säkerhet i arbetet och i andra sammanhang och för arbetsrelationerna i allmänhet, i syfte att värna om funktionshindrade personers rättigheter, rätt till lika möjligheter och icke-diskriminering. Positiva åtgärder när det gäller arbete, tillgång och yrkesutbildning, främjande och stöd till arbetstagare med funktionshinder är mycket viktiga i detta sammanhang.

7.3 Arbetsmarknadens parter bör i samarbete med civilsamhällets handikapporganisationer integrera funktionshinder i alla åtgärder och i förhandlingar inom och mellan sektorer och företag, särskilt när det gäller sysselsättning, tillgång och socialt skydd.

7.4 Arbetsmarknadens parter bör delta i uppföljningen och tillämpningen av FN:s konvention om funktionshindrade personers rättigheter när det gäller arbetsrelationer och socialt skydd.

8. Deltagande och medborgardialog

8.1 EESK stöder principen om att personer med funktionshinder inte får utestängas från åtgärder som berör dem⁽⁵²⁾ och framhåller i detta sammanhang betydelsen av strategier för ökat egenansvar och förmågan att tala för sina rättigheter.

8.2 EESK anser att medborgardialogen med personer med funktionshinder och deras familjer är den riktiga ramen mot bakgrund av bättre styre i EU, genom att införa obligatoriska system och bestämmelser och inrätta "ad hoc"-organ för deltagande och samråd inom unionen.

8.3 Handikapporganisationerna bör delta i utarbetandet av de regelbundna rapporter där man utvärderar sysselsättningspolitiken och politiken för tillgänglighet, genomförandet av FN:s konvention om funktionshindrade personers rättigheter och kommissionens finansieringsprogram och finansieringsinstrument, och därigenom ges möjlighet att föra fram det civila samhällets syn, exempelvis genom alternativa rapporter.

8.4 EU och medlemsstaterna bör främja medborgarinitiativ och säkerställa finansieringen av dessa för att garantera funktionshindrade personers oberoende och möjligheter till deltagande i utformningen av politik och/eller tillhandahållandet av sociala tjänster.

Bryssel den 17 mars 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

⁽⁵¹⁾ Artikel 27 i FN:s konvention om funktionshindrade personers rättigheter.

⁽⁵²⁾ Slogan för Europeiskt handikappforum, EDF:s generalförsamling 2009.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Integrering av invandrade arbetstagare" (förberedande yttrande)

(2010/C 354/03)

Föredragande: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

I en skrivelse av den 23 juli 2009 bad Diego López Garrido, statssekreterare för Europeiska unionen vid utrikes- och samarbetsministeriet, på det kommande spanska ordförandeskapets vägnar Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget utarbeta ett förberedande yttrande om

"Integrering av invandrade arbetstagare".

Sektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 23 februari 2010.

Vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 17 mars 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 138 röster för, 5 röster emot och 8 nedlagda röster.

1. Slutsatser och förslag

1.1 EESK vill framhålla att sysselsättnings-, invandrings- och integrationspolitiken har ett stort europeiskt mervärde. Rent nationell politik är inte verkningsfull, och därför är det nödvändigt att stärka detta politikområde på EU-nivå.

1.2 Invandrarna bidrar på ett positivt sätt till Europas ekonomiska utveckling och sociala välfärd. På grund av den demografiska situationen kommer EU att vara tvungen att öka mottagningen av nya invandrare.

1.3 Det är nödvändigt att förbättra integrationsprocesserna, såväl med tanke på ekonomisk effektivitet som med hänsyn till social sammanhållning. Sysselsättningen är en grundläggande del av integrationen.

1.4 Integration är en dubbelriktad social process för ömsesidig anpassning som bör underlättas med hjälp av goda styresformer och god lagstiftning. EESK anmodar rådet att anta direktivet, som fastställer en gemensam ram för invandrande arbetares rättigheter samt en bättre lagstiftning mot diskriminering.

1.5 Integration på arbetsplatsen med erbjudande av lika möjligheter och likabehandling är en annan utmaning för arbetsmarknadens parter, som bör uppmuntra kollektiva förhandlingar och social dialog, även på EU-nivå. Invandrade arbetstagare bör ha en positiv inställning till integration.

1.6 Företagens verksamhet utvecklas i allt mer diversifierade miljöer. Det är nödvändigt att företagen antar en positiv attityd gentemot kulturell mångfald i syfte att förbättra integrationen och samtidigt dra nytta av alla möjligheter.

1.7 EESK föreslår att kommissionen begär att ett förberedande yttrande utarbetas om inrättandet av en europeisk dialogplattform för hantering av arbetskraftsinvandring i enlighet med förslaget i Stockholmsprogrammet.

2. Yttrandets räckvidd

2.1 Det spanska ordförandeskapet har bitt EESK att utarbeta ett förberedande yttrande i syfte att förbättra EU:s integrering av invandrade arbetstagare. Föreliggande yttrande fokuserar därför på invandrade arbetstagares integrering i arbetslivet och olika aspekter som direkt eller indirekt hänger samman med arbetsmarknaden.

2.2 Invandrings- och integrationspolitikens mer övergripande aspekter tas endast upp om de har direkt koppling till yttrandet. Kommittén har antagit flera yttranden om integrationsfrågor⁽¹⁾ som har haft en mer allmän inriktning, och har även utarbetat ett initiativytttrande om hur man kan stärka integrationspolitiken inom ramen för EU:s nya socialpolitiska agenda på områden som rör utbildning, jämställdhet, hälsovård, bostäder, familje- och ungdomspolitik, fattigdom och socialt utanförskap osv.

2.3 EU bör förstärka integrationsperspektivet i den gemensamma invandringspolitiken. En permanent studiegrupp om integration har inrättats inom kommittén och ska samarbeta med det europeiska integrationsforumet.

⁽¹⁾ EUT C 27, 3.2.2009. EUT C 128, 18.5.2010, s. 29.
EUT C 80, 30.3.2004.
EUT C 318, 23.12.2006.
EGT C 125, 27.5.2002.
EUT C 208, 3.9.2003.

2.4 Lissabonfördraget ger en solidare rättslig grund ⁽²⁾ som gör det möjligt för EU att "stödja medlemsstaternas verksamhet för att främja integrationen av tredjelandsmedborgare som är lagligen bosatta på deras territorium".

3. Invandrarna bidrar till EU:s ekonomiska utveckling och välbefinnande

3.1 Under de senaste åren har Europa tagit emot en mängd människor från tredjeländer som har invandrat i sökandet efter en ljusare framtid. Den restriktiva politik som tillämpas av många europeiska regeringar begränsar emellertid företagens möjligheter att lagligt anställa invandrade arbetstagare.

3.2 Kommissionen framhöll i sin rapport om sysselsättningen i Europa 2008 ⁽³⁾ att "migranter har stått för en betydande del av den totala ekonomiska tillväxten och sysselsättningsökningen i EU sedan 2000. Invandringen har bidragit till att åtgärda bristen på arbetskraft och kompetens och till att skapa ökad flexibilitet på arbetsmarknaden".

3.2.1 Kommissionen konstaterar i sin rapport om sysselsättningen (2009–2010) ⁽⁴⁾ att även om den pågående ekonomiska krisen innebär förlust av arbetstillfällen inom EU, råder det fortfarande brist på arbetskraft i vissa medlemsstater och inom vissa yrken. Kommissionen föreslår även att man ska stärka integrationen av de invandrare som redan är etablerade och som drabbas särskilt hårt av krisen. Dessutom uppmanas företagen att rekrytera från en bredare bas och tillämpa överenskommelser om att främja mångfald.

3.3 Sedan 2000 är 21 % av BNP-ökningen och 25 % av de nya arbetstillfällena relaterat till invandrarernas bidrag. Vissa ekonomiska sektorer skulle ha stagnerat eller åtminstone hämmats i sin utveckling om de inte till stor del utgjorts av invandrade arbetstagare, både män och kvinnor.

3.4 Man får inte glömma att begränsningarna i fråga om att arbeta inom EU för medborgare från de nya medlemsstaterna har tagits bort i flera länder (Storbritannien, Irland, Sverige, etc.).

3.5 Kommittén vill framhålla betydelsen av den entreprenörssanda som många invandrare uppvisar. De startar företag i EU och bidrar därigenom till att skapa arbetstillfällen och välbefinnande, trots att bestämmelserna för invandring utgör hinder som är synnerligen svåra att överstiga.

3.6 Även om inflödet av migranter varierar mellan EU:s medlemsstater kan man konstatera att de länder som tagit emot flest invandrare har haft den största ekonomiska tillväxten och sysselsättningsstillväxten. I några medlemsstater, bland annat Spanien, Storbritannien, Irland och Italien, är andelen högre ⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Artikel 79.

⁽³⁾ KOM(2008) 758 slutlig.

⁽⁴⁾ KOM(2009) 674 slutlig.

⁽⁵⁾ "The Economic and Fiscal Impact of Immigrants", National Institute of Economic and Social Research, oktober 2007 och "Coyuntura española – Los efectos de la inmigración sobre el empleo y los salarios" Informe Mensual de la Caixa, nr 295, oktober 2006.

3.7 Den ökade invandringen förorsakar nya problem och innebär en stor utmaning för den sociala sammanhållningen i de europeiska samhällena. Invandringen medför en stor mängd sociala problem, som bör bli föremål för en övergripande strategi, vilket EESK redan har föreslagit i tidigare yttranden.

3.8 Enligt kommitténs uppfattning visar många sociala problem (rasism, brottslighet, könsrelaterat våld, marginalisering, misslyckade studier osv.) tydligt på behovet av en bättre integration. Framför allt på lokal nivå överhoppas myndigheter ofta av problem.

3.9 Massmedia utnyttjar ibland invandringsproblematiken för att skapa rubriker, vilket vällar oro bland allmänheten. Även vissa politiska ledare utnyttjar problemen på ett opportunistiskt och ansvarslost sätt.

3.10 Kommittén konstaterar med oro att rasism och främlingsfientlighet sprider sig inom många samhällsgrupper. Extremistpartier och extremist rörelser utnyttjar invandringsrelaterade problem för att sprida skräck bland befolkningen och främja en intolerant och våldsam politik som strider mot de mänskliga rättigheterna.

3.11 Rasism är ett brott enligt straffrätten, men både de politiska instanserna och de sociala myndigheterna har ofta en alltför tolerant attityd, vilket är oacceptabelt. De rättsvårdande myndigheterna, opinionsbildare, massmedia och ansvariga politiker måste ändra attityd och bekämpa rasismen mer beslutsamt och på ett mer pedagogiskt sätt.

4. Invandringen till Europa kommer att öka i framtiden

4.1 Den demografiska situationen inom EU visar att arbetsmarknaden kommer att behöva ett stort tillskott av invandrade arbetstagare till följd av den åldrande befolkningen och de låga födelsetalen. Enligt Eurostats senaste befolkningsprognoser kommer EU:s befolkning i arbetsför ålder att minska efter 2012, även om man förutsätter att det tillkommer 1,5 miljoner nya invandrare per år under detta årtionde. Om inte migrationsströmmarna ökar under nästa decennium kommer den arbetsföra andelen av befolkningen att minska med 14 miljoner.

4.2 Samtidigt är det uppenbart att den internationella rörligheten bland arbetstagarna kommer att öka överallt i världen, eftersom många människor är tvungna att emigrera på grund av att det inte finns värdiga arbeten i deras ursprungsländer. Vissa av dem vill komma till Europa i sökandet efter nya arbetsmöjligheter och personliga möjligheter.

4.3 EESK anser att det är oerhört positivt att nya invandrare väljer att genomföra sitt migrationsprojekt i Europa.

4.4 För att kunna ge de invandrade arbetstagarna en chans och för att de europeiska samhällena ska förbättra den sociala sammanhållningen, anser kommittén att det krävs en politik för bättre social integration. Migrationsprojektens framgång, såväl för de invandrade arbetstagarna som för mottagarländerna, beror nämligen på hur integrationsprocesserna utvecklas.

4.5 Den ekonomiska krisen och den ökade arbetslösheten drabbar alla samhällsgrupper, såväl infödda arbetstagare som invandrare. Arbetsmarknadsstatistiken i Europa visar att lågutbildade invandrade arbetstagare med mindre kvalificerade arbeten är de som först drabbas av krisen och att invandrarkvinnorna i större utsträckning drabbas av arbetslöshet.

4.6 Trots den pågående lågkonjunkturen och den ökande arbetslösheten inom EU visar befolkningsprognoserna att då krisen är över och den ekonomiska tillväxtnivån och sysselsättningsnivån återhämtat sig kommer nya invandrare att behövas för att tillgodose den europeiska arbetsmarknadens behov, med hänsyn till de olika ländernas specifika förhållanden.

5. EU:s lagstiftning om mottagning av invandrare – en fortsatt utmaning

5.1 Ända sedan EU för tio år sedan inledde det arbete som ska leda fram till en gemensam invandringspolitik har den största svårigheten varit att utarbeta lagstiftning om inresetillstånd för invandrare, eftersom lagstiftningen i de olika medlemsstaterna i hög grad skiljer sig åt.

5.2 Invandringspolitiken och lagstiftningen på detta område är – liksom tillgången till arbete – knuten till arbetsmarknadens utveckling, och därför bör arbetsmarknadens parter delta aktivt. Politiken och lagstiftningen måste också grunda sig på respekt för invandrarnas mänskliga rättigheter.

5.3 Kommittén anser att det är viktigt att invandringslagstiftningen underlättar integrering och att invandrade arbetstagare betraktas som nya medborgare och som personer med rättigheter som ska skyddas – och inte bara som arbetskraft som står till arbetsmarknadens förfogande.

5.4 Arbetsmarknadsparterna bör delta på olika nivåer. Kommittén noterar med intresse kommissionens förslag att inrätta en europeisk plattform för dialog om hantering av arbetskraftsinvandring, där arbetsmarknadsparterna kan delta.

5.5 EESK har föreslagit en gemensam invandringspolitik och en harmoniserad lagstiftning i syfte att se till att invandrarna anländer på laglig väg och får en rättvis behandling samt att deras grundläggande rättigheter skyddas och integreringen förbättras.

5.6 EU har emellertid inte tagit emot invandrarna med stöd av en adekvat lagstiftning och politik. Tvärtom har många in-

vandrare anlänt via olagliga kanaler och tvingats arbeta inom den informella ekonomin på grund av den nationella politikens och lagstiftningens i många fall restriktiva karaktär. Kommittén anser att EU bör lansera nya initiativ i syfte att omvandla det odeklarerade arbetet till deklarerat arbete.

5.7 Kommittén anser att den olagliga invandringen skulle minska om förfarandena för laglig invandring förenklades, och likaså risken att vissa illegala invandrare faller offer för kriminella nätverk som ägnar sig åt människosmuggling och människohandel. Stockholmsprogrammet omfattar nya åtaganden från EU:s sida för att bekämpa dessa kriminella nätverk.

5.8 Den restriktiva politiken har en mycket negativ inverkan när det gäller integrationen, eftersom invandrarna därigenom blir utpekade som människor som inte är välkomna och accepterade.

5.9 Det har hänt att denna politik har åtföljts av en politik och social debatt där invandring föreslås förbjudas, vilket ger upphov till utanförskap och uppmuntrar främlingsfientlighet och diskriminering.

5.10 Nu ska den europeiska pakten för invandring och asyl genomföras under de kommande åren inom ramen för Stockholmsprogrammet. I och med Lissabonfördraget kommer det sannolikt att bli lättare att anta beslut i rådet, och Europaparlamentets medbeslutanderätt kommer att underlätta harmoniseringen av lagstiftningen.

5.11 Kommittén skulle ha föredragit en övergripande lagstiftning, men rådet och kommissionen har valt att utarbeta sektorsdirektiv. Nyligen antogs direktivet om blått kort⁽⁶⁾ som syftar till att underlätta inresa för högt kvalificerade yrkesverksamma. Kommissionen har för avsikt att under de kommande månaderna utarbeta nya förslag till direktiv.

5.12 Kommittén anser att det är oerhört viktigt att EU har en adekvat inresetlagstiftning, eftersom integrationen är mycket nära förknippad med principen om likabehandling och icke-diskriminering. EESK stödde⁽⁷⁾ därför (med några förslag till förbättring) det förslag till ramdirektiv om invandrade arbetstagares rättigheter⁽⁸⁾ som lades fram av kommissionen och som fortfarande diskuteras av rådet. Strategin i den version som rådet nu håller på att utarbeta är otillräcklig och oacceptabel för det civila samhället och kommittén.

5.13 Rådet bör anta ramdirektivet, som syftar till att säkra en adekvat nivå för alla invandrade arbetstagares rättigheter och förhindra diskriminering. Kommittén föreslår att det spanska ordförandeskapet ändrar inriktningen på rådets diskussioner om ramdirektivet så att det snabbt kan antas, förutsatt att det innehåller en adekvat uppsättning gemensamma rättigheter för hela EU på grundval av likabehandling, särskilt i fråga om invandrade arbetstagares arbetsmässiga och sociala rättigheter.

⁽⁶⁾ Direktiv 2009/50/EG.

⁽⁷⁾ EUT C 27, 3.2.2009, s. 114.

⁽⁸⁾ KOM(2007) 638 slutlig.

5.14 EESK har nyligen antagit ett initiativyttrande med en begäran om att invandrarlagstiftningen ska respektera de grundläggande rättigheterna ⁽⁹⁾. I yttrandet föreslås en avancerad lags-tiftningsram för rättigheter och skyldigheter. Det är också nödvändigt att se över direktivet om familjeåterförening.

6. Sysselsättningen är en grundläggande del av integreringsprocessen

6.1 Integration är en ömsesidig process som innebär att mottagarlandet och invandrarna anpassar sig till varandra. Detta är den första av de gemensamma grundläggande principer för medlemsstaternas integrationspolitik som antogs av rådet 2004.

6.2 För att integrationen ska lyckas krävs det att myndigheter, arbetsmarknadens parter och olika organisationer visar prov på ett starkt ledarskap. Den offentliga politiken kan främja denna sociala process, och det är också av avgörande betydelse att det civila samhället deltar aktivt. EESK har framhållit de lokala och regionala myndigheternas betydelsefulla roll i ett tidigare yttrande ⁽¹⁰⁾.

6.3 Även invandrade arbetstagare bör ha en positiv inställning till integration och anstränga sig för att lära sig språket och skaffa sig kunskap om mottagarlandets lagar och sedvänjor.

6.4 EESK deltar tillsammans med kommissionen i det europeiska integrationsforumet och vill än en gång framhålla vikten av att det civila samhällets organisationer involveras och rådfrågas på olika styresnivåer.

6.5 Integrationen av personer med invandrarbakgrund berör inte bara arbetsmarknaden, vilket tas upp i detta yttrande. Den berör även i allra högsta grad familjen, skolor och universitet, närmiljön, religiösa institutioner, idrottsklubbar, kulturella organisationer, etc.

6.6 Sysselsättningen är en grundläggande del i den sociala integrationsprocessen, eftersom arbete med anständiga villkor är avgörande för att invandrarna ska bli ekonomiskt oberoende samtidigt som det bidrar till sociala relationer och till att invandrarna och mottagarlandets samhälle får bättre kunskaper om varandra.

6.7 Det är arbetet som är grunden för det sociala Europa, och integrationen är grundläggande för det sociala Europas utveckling. De europeiska företagen är mycket viktiga sociala aktörer som är intresserade av och involverade i integrationsfrågorna.

6.8 Den ekonomiska krisen och den ökade arbetslösheten håller på att försvaga integrationsprocessen och fördjupar vissa konflikter i samhället och på arbetsmarknaden. Mot denna bakgrund är det enligt EESK:s uppfattning nödvändigt att samtliga

aktörer ökar sina integrationsansträngningar: invandrarna, de offentliga myndigheterna, arbetsmarknadsparterna och det civila samhället.

6.9 Invandrade arbetstagare i EU har rätt till rättvis behandling och är skyddade av de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter och principerna och rättigheterna i ILO:s konventioner. I ett tidigare yttrande ⁽¹¹⁾ har EESK pekat på de rättigheter och skyldigheter som EU-lagstiftningen bör garantera invandrade arbetstagare.

6.10 På sysselsättningsområdet bör lagstiftningen och den offentliga politiken komplettera varandra genom samarbete med arbetsmarknadsparterna, eftersom samhällets attityder och arbetsmarknadsorganisationernas åtaganden också har betydelse för arbetsmarknadsintegrationen.

6.11 De offentliga arbetsförmedlingarna bör initiera program för att göra det lättare för invandrare att få tillgång till arbete: erkännandet av yrkeskvalifikationer bör underlättas, språk- och yrkesutbildning som är tillgänglig för alla bör förbättras och det bör ges adekvat information om mottagarlandets arbetsmarknadssystem.

6.12 Fackföreningarna, arbetsgivarorganisationerna, invandrarorganisationerna och andra organisationer i det civila samhället spelar en mycket viktig roll när det gäller att förmedla information och underlätta invandrarernas möjlighet att få arbete.

6.13 Det stora flertalet företag i Europa är små och medelstora företag, och de sysselsätter majoriteten av den arbetande befolkningen och även invandrarna. Därför är det också i de små och medelstora företagen som den sociala integrationen i hög grad äger rum.

7. Likabehandling och icke-diskriminering som grundval för integrering

7.1 Det mottagande och den behandling som invandrade arbetstagare får från myndigheter och företag är av avgörande betydelse, eftersom dessa ofta befinner sig i underläge jämfört med mottagarlandets arbetstagare.

7.2 Även om situationen skiljer sig åt mellan de olika medlemsstaterna, liksom även arbetslagstiftning och social praxis, möter många invandrade arbetstagare liknande problem. De har exempelvis svårigheter att finna ett arbete och deras utbildningsbevis erkänns inte. Dessutom talar de ofta inte språket och har inga kunskaper om lagstiftning, sedvänjor och sociala institutioner.

7.3 Utgångspunkten är en adekvat lagstiftning mot diskriminering, men det förekommer fortfarande nationell lagstiftning som gör skillnad mellan arbetstagare från mottagarlandet och invandrade arbetstagare. Framför allt diskrimineras arbetstagare på grund av sitt nationella, etniska eller kulturella ursprung. Detta kan ske på ett direkt eller indirekt sätt.

⁽⁹⁾ EUT C 128, 18.5.2010, s. 29.

⁽¹⁰⁾ EUT C 318, 23.12.2006.

⁽¹¹⁾ EUT C 128, 18.5.2010, s. 29.

7.4 Likabehandling och strategier för att bekämpa diskriminering utgör pelarna i integrationspolitiken. Med utgångspunkt i den ömsesidighet som kännetecknar integration anser kommittén att företag, fackföreningar och myndigheter måste säkra likabehandling och förebygga alla typer av diskriminering när det gäller invandrade arbetstagare.

7.5 Arbetsgivare och invandrade arbetstagare bör respektera arbetslagstiftningen och de kollektivavtal som gäller i olika företag och inom olika sektorer i enlighet med olika lagar och praxis på nationell nivå. Kommittén vill framhålla att rasism och diskriminering är olagliga handlingar som även bör sanktioneras inom företagen på grundval av arbetslagstiftningen.

7.6 För att underlätta sysselsättningsintegrationen måste de invandrade arbetstagarna få information om den arbetslagstiftning och de kollektivavtal som ligger till grund för deras rättigheter och skyldigheter på arbetsplatsen.

7.7 En integrationsvänlig politik, även på det sociala området, underlättar för de invandrade arbetstagarna att delta i integrationsprogram och -strategier som myndigheterna bör bistå med, exempelvis att lära sig språket och skaffa sig kunskap om mottagarlandets lagar och sedvänjor.

7.8 EU:s direktiv om inrättande av en allmän ram för lika behandling på arbetsplatsen⁽¹²⁾ respektive likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung⁽¹³⁾ är viktiga instrument för utformningen av lagstiftning och praxis när medlemsstaterna bekämpar diskriminering och främjar arbetsmarknadsintegration.

7.9 Europaparlamentet antog nyligen en resolution om det nya direktivet mot diskriminering⁽¹⁴⁾, som utgör ett komplement till de tre tidigare direktiven. Även EESK har utarbetat ett yttrande i vilket kommittén stöder kommissionens förslag och föreslår att man även beaktar diskriminering på flera grunder. Då det nya direktivet antagits kommer principen om icke-diskriminering att utvidgas till att omfatta områden som utbildning, hälsa, socialt skydd och bostäder.

7.10 EESK anser att antidiskrimineringsdirektiven inte införts i den nationella lagstiftningen på ett adekvat sätt, och det finns följaktligen flera medlemsstater som inte har en bra antidiskrimineringslagstiftning. Det nya direktivet kommer att bli ett mycket bra lagstiftningsinstrument då det antagits.

7.11 Arbetsmarknadens parter, som spelar en grundläggande roll på arbetsmarknaden och utgör grundpelarna i EU:s ekonomiska och sociala liv, är mycket viktiga för integrationen. Det är viktigt att invandrarnas intressen tas till vara i kollektivavtalsförhandlingarna och att man avvisar indirekta och direkta for-

mer av diskriminering i kollektivavtalen och de normer och den praxis som gäller på arbetsmarknaden.

7.12 Inom ramen för kollektivavtalsförhandlingar, framför allt i företagen, måste man inrätta mekanismer för att säkra att tillträde till arbetsmarknaden och anställning sker enligt principen om lika möjligheter. På detta område är det särskilt viktigt att ha tillgång till de instrument som gör det möjligt att förhindra inte bara direkt utan även indirekt diskriminering.

7.13 I praktiken garanteras emellertid inte många invandrade arbetstagare likabehandling med avseende på löner och arbetsförhållanden för närvarande. Arbetsmarknadens parter och arbetsmarknadsmyndigheterna bör utarbeta åtgärder som förhindrar diskriminering och proaktivt främja lika behandling.

7.14 Inom EU börjar det uppstå dualistiska arbetsmarknadsmodeller, vilket betyder arbeten av hög kvalitet för de flesta EU-medborgarna och de högkvalificerade invandrarna, medan de flesta invandrarna bara får okvalificerade arbeten. Detta innebär att även arbetets låga kvalitet är en diskriminerande faktor när man använder invandrare som "särskilt utsatt" arbetskraft.

7.15 EESK har i flera yttranden föreslagit att medlemsstaterna ska förbättra sina system för erkännande av examensbevis⁽¹⁵⁾ och att EU inför ett system för erkännande av examensbevis som kan användas av invandrade arbetstagare⁽¹⁶⁾. Många invandrare som arbetar i företag inom EU utför arbeten som de är överkvalificerade för.

7.16 Även när det gäller karriärmöjligheter och befordran missgynnas och diskrimineras många invandrade arbetstagare. Principen om lika möjligheter till befordran för arbetstagare måste säkras i arbetslagstiftning och kollektivavtal samt i företagets praxis. Det är arbetsmarknadens parter som måste lansera nya initiativ på detta område.

7.17 Yrkesutbildning och fortbildning är mycket viktiga instrument för att förbättra de invandrade arbetstagarnas anställningsbarhet. Enligt lagar och praxis i vissa medlemsstater ges trots detta medborgare från tredjeländer inte tillgång eller endast begränsad tillgång till sådan utbildning. EESK anser att de offentliga myndigheterna och arbetsmarknadsparterna bör underlätta de invandrade arbetstagarnas tillgång till utbildning, lika villkor och lika behandling.

7.18 I vissa medlemsstater utarbetas det i samarbete med företagen utbildningsprogram i ursprungsländerna innan uppehållstillstånd ges. Tanken är att det ska hjälpa tredjelandsmedborgarna att integreras på arbetsmarknaden när de kommer till EU.

⁽¹²⁾ Direktiv 2000/78/EG.

⁽¹³⁾ Direktiv 2000/43/EG.

⁽¹⁴⁾ P6_TA (2009) 0211.

⁽¹⁵⁾ Se t.ex. EUT C 162, 25.6.2008, s. 90.

⁽¹⁶⁾ Se t.ex. EUT C 218, 11.9.2009.

7.19 EU har fortfarande inte funnit en tillfredsställande lösning på problemet med överföring av pensionsrättigheter för arbetstagare inom EU. Invandrade arbetstagare har också många problem till följd av att de nationella lagstiftningarna inte på ett adekvat sätt säkrar de pensionsrättigheter som de förvärvat då de arbetar inom EU. Anledningarna till detta varierar i hög grad beroende på den nationella lagstiftningen och avtalen med tredjeländer.

7.20 Kommittén föreslår att kommissionen utarbetar initiativ, eventuellt lagstiftning, för att pensionsrättigheterna för invandrade arbetstagare i EU lättare ska garanteras om de flyttar inom EU, återvänder till sitt ursprungsland eller flyttar till ett annat land.

7.21 Fackföreningarna bör rekrytera invandrade arbetstagare bland sina medlemmar och hjälpa dem till förtroendeuppdrag och ledande ställningar. I Europa har de flesta fackföreningarna utarbetat god praxis för att säkra likabehandling och bekämpa diskriminering.

7.22 Enligt kommitténs åsikt krävs en aktiv politik och nya åtaganden från arbetsmarknadsparternas sida för att främja en integrerande attityd i samhället, lika behandling och kampen mot diskriminering på arbetsplatsen. Den europeiska sociala dialogen utgör en lämplig ram för nya initiativ från arbetsmarknadsparternas sida, på den nivå som de själva finner lämplig.

6.23 Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter har genomfört undersökningar⁽¹⁷⁾ av diskriminering i arbetslivet på grund av ursprung på EU:s arbetsmarknader och visat att det förekommer omfattande diskriminering trots lagstiftningen.

8. Mångfaldshantering

8.1 De europeiska samhällena blir allt mer mångkulturella, och mångfalden kommer att öka i framtiden. Det är omöjligt att på ett korrekt sätt integrera invandrarna på arbetsmarknaden om man inte betraktar kulturell mångfald som något positivt. Både företag och arbetstagare visar allt större intresse för den kulturella mångfalden.

8.2 I de större företagen finns en företagskultur som med tiden har utvecklats mellan arbetstagarna, mot bakgrund av den sociala omgivningen och i kontakterna med kunder.

8.3 De europeiska företagen bedriver sin verksamhet i städer där den kulturella mångfalden hela tiden förstärks. Regionkommittén och Dublinstiftelsen har genom CLIP-nätverket⁽¹⁸⁾ utbytt erfarenheter i syfte att öka antalet anställda med invandrarbakgrund inom den offentliga sektorn.

⁽¹⁷⁾ EU-MIDIS European Union Minorities and Discrimination Survey: Main Results Report, Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, 9.12.2009.

⁽¹⁸⁾ Red europea de ciudades para la política de integración local de los migrantes (städer för lokal integrationspolitik för migranter) – ett nätverk omfattande över 30 europeiska städer som förvaltas av Eurofound.

8.4 Den kulturella mångfald som invandringen ger upphov till utgör en ny utmaning som det är viktigt att anta för att utvidga företagens kultur och integrera nya arbetstagare på olika nivåer: företagsledare, chefer på mellannivå och övriga arbetstagare.

8.5 Globaliseringen bidrar till företagens rörlighet och kontakterna med nya sociala och kulturella miljöer, nya marknader och kunder med olika kulturer.

8.6 Många företag inser betydelsen av att kunna hantera mångfalden. De senaste decenniernas utveckling mot en tjänsteekonomi har gett kontakterna mellan företag och kunder ökad betydelse, och dessutom har globaliseringen lett till att företagen måste leta efter nya marknader runtom i världen. Mångfalden bland företagens kunder och användare blir allt större.

8.7 Om man lyckas hantera mångfalden i ett företag kan man dra bättre nytta av alla invandrade arbetstagares kapacitet, oavsett ursprung och kulturell bakgrund, och effektivisera företagets yttre förbindelser med en marknad som också i allt högre grad präglas av mångfald.

8.8 De företag som lyckas hantera mångfalden har större chanser att fånga upp de "talanger" som finns runtom i världen, och även större chanser att locka till sig kunder på nya marknader. Dessutom kan kreativiteten och innovationskapaciteten bland de anställda öka om arbetstagarna (inklusive de invandrade arbetstagarna) får ett positivt mottagande.

8.9 De mindre europeiska företagen saknar ofta en personalavdelning som har hand om personaladministrationen, och de behöver därför stöd i form av experthjälp från myndigheter och företagorganisationer.

8.10 Mångfaldshantering grundas på en strikt tillämpning av principerna om lika behandling och bekämpning av diskriminering. Men det inbegriper även program för mottagande av invandrade arbetstagare, respekt för olika kulturer, kommunikationssystem som tar hänsyn till den språkliga mångfalden, modeller för konfliktlösning, osv.

8.11 Mångfaldshantering ställer krav på utbildning. Inom företagen kan denna utbildning riktas till olika grupper såsom företagsledning, chefer på mellannivå och övrig personal, men även till fackliga organisationer och arbetsgivarorganisationer.

8.12 Inom såväl företagen som arbetsmarknadsorganisationerna bör det finnas avdelningar som är specialiserade på mångfaldsfrågor i syfte att kunna främja initiativ, utvärdera resultat och uppmuntra till förändring.

8.13 De offentliga myndigheterna bör stödja mångfaldshandling inom företagen och även ge de företag som utarbetar mångfaldsplaner ekonomiskt och skattemässigt stöd. Vidare bör de främja utbytet av bästa praxis, utvecklingen av utbildningsprogram och genomförandet av informationskampanjer.

9. Integrationsvårigheter – den informella ekonomin och illegal invandring

9.1 "Papperslösa" invandrare som vistas illegalt i ett land tvingas arbeta inom den informella ekonomin. Detta fenomen är proportionerligt sett vanligare i de medlemsstater som har ett stort antal illegala invandrare.

9.1.1 Invandrare som vistas illegalt i ett land utnyttjas ofta i hög grad som arbetskraft av vissa arbetsgivare. EESK har antagit ett yttrande⁽¹⁹⁾ om förslaget till direktiv om sanktioner för arbetsgivare som utnyttjar illegala invandrare.

9.2 "Papperslösa" kvinnor som utför hushållsarbete befinner sig i en mycket utsatt situation och arbetar i vissa fall under förhållanden som liknar slaveri. De sociala och arbetsmässiga rättigheterna i samband med hushållsarbete säkerställs inte till fullo i vissa länders nationella lagstiftning. Problemen förstärks när det gäller personer som vistas illegalt i ett land och arbetar inom den grå sektorn. Kommittén föreslår att kommissionen ska anta nya initiativ som på ett lämpligt sätt skyddar dessa kvinnors sociala och arbetsmässiga rättigheter.

9.3 De senaste åren har man i lagstiftningen i vissa länder kriminaliserat människorättsorganisationer som hjälper personer som vistas illegalt i EU. Syftet är att undvika social utestängning och underlätta integrering. Kommittén vill framhålla att sådan lagstiftning strider mot de mänskliga rättigheterna och den moraliska principen om solidaritet. Kommissionen och byrån för grundläggande rättigheter i Wien bör granska dessa förhållanden och anta nödvändiga initiativ.

9.4 Den sociala integrationen är mer problematisk när invandrarna vistas illegalt i landet. Därför har kommittén föreslagit att man ska utveckla ett individuellt regulariseringsförfarande

för invandrare som uppehåller sig illegalt i ett land, och att man ska ta hänsyn till i vilken utsträckning de har etablerat sig socialt och yrkesmässigt. Detta skulle kunna ske med utgångspunkt i rådets åtagande inom ramen för den europeiska pakten för invandring och asyl⁽²⁰⁾, där man enades om regulariseringar från fall till fall av humanitära eller ekonomiska skäl inom ramen för de nationella lagstiftningarna, särskilt inom de sektorer på arbetsmarknaden där det finns många illegala invandrare.

10. Initiativ i Stockholmsprogrammet

10.1 Kommissionen har föreslagit att man ska inrätta en europeisk plattform för dialog om hantering av arbetskraftsinvandring. I denna dialog skulle företagare, fackföreningar, arbetsförmedlingar och andra berörda aktörer delta.

10.2 EESK föreslår att kommissionen, precis som när det europeiska integrationsforumet inrättades, uppmanar kommittén att utarbeta ett förberedande yttrande 2010 så att kommittén i samarbete med övriga berörda parter kan lägga fram ett förslag om inrättandet av denna europeiska plattform, med vilken kommittén gärna samarbetar.

10.3 Kommissionen har även föreslagit att EU ska anta en invandringskodex för att lagliga invandrare ska kunna garanteras lika rättigheter på samma sätt som EU-medborgarna. Denna kodifiering av befintliga rättsakter skulle dessutom ge möjlighet att vid behov göra ändringar för att förenkla eller komplettera gällande bestämmelser och förbättra tillämpningen av dem.

10.4 EESK anser att EU-lagstiftningen om invandring bör åtföljas av en övergripande gemensam ram (en europeisk stadga) som garanterar respekten och skyddet för invandrarernas rättigheter och friheter i Europa, oberoende av yrkeskategori och rättslig ställning. Det ramdirektiv som diskuteras i rådet skulle, om det antas och erbjuder en hög skyddsnivå, utgöra ett lämpligt rättsligt instrument för att skydda invandrarernas rättigheter.

10.5 Kommittén välkomnar kommissionens initiativ att föreslå en invandringskodex, under förutsättning att det rör sig om ett lagstiftningsförslag för att invandrare ska kunna garanteras lika rättigheter på samma sätt som EU-medborgarna.

Bryssel den 17 mars 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

⁽¹⁹⁾ EUT C 204, 9.8.2008.

⁽²⁰⁾ Europeiska rådet, 13440/08, 24 september 2008.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Den europeiska transportpolitiken inom ramen för Lissabonstrategin efter 2010 och strategin för hållbar utveckling” (förberedande yttrande)

(2010/C 354/04)

Föredragande: **Stéphane BUFFETAUT**

I en skrivelse av den 23 juli 2009 bad Europeiska unionens spanska ordförandeskap Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget utarbета ett förberedande yttrande om

”Den europeiska transportpolitiken inom ramen för Lissabonstrategin efter 2010 och strategin för hållbar utveckling”.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 24 februari 2010.

Vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 17 mars) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 152 röster för, 1 röst emot och 4 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén framhåller att en förutsättning för ekonomiskt västånd i Europa är konkurrenskraftiga, pålitliga, smidiga och lönsamma transporter samt att fri rörlighet för personer och varor utgör en av de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen. Transporterna har alltså en viktig roll att spela i genomförandet av målen för 2020-strategin. Kommittén betonar också att hela transportsektorn har drabbats hårt av den ekonomiska krisen, men att man är medveten om sektorns hållbarhetsproblem.

1.2 Kommittén stöder de ansträngningar som gjorts för att skapa effektiv intermodalitet och för att optimera de olika transportformerna och skapa nätverk mellan dem, i syfte att åstadkomma ett integrerat transportsystem och göra transporterna så smidiga som möjligt. EESK betonar emellertid att man inte får överge ambitionen att främja trafikomställningar, eftersom dessa behövs för att utvecklingen av koldioxidfria transportformer inte ska avstanna och för att trafikstockningarna och utsläppen inte ska fortsätta att öka.

1.3 Transportsektorn är beroende av fossila bränslen, vilket får konsekvenser såväl för utsläppen som för en trygg och oberoende energiförsörjning. Resurserna är begränsade, och detta gäller i synnerhet oljan. Kommittén anser därför att EU:s framtida transportpolitik bör ha följande fyra huvudmål (samtidigt som sektorns konkurrenskraft bevaras inom ramen för 2020-strategin): **främjande av transportformer med låga koldioxidutsläpp, energieffektivitet, trygg och oberoende energiförsörjning samt en minskning av trafikstockningarna.**

1.4 De största utmaningar som måste mötas och integreras i en hållbar transportpolitik är den ökande urbaniseringen och kravet på bekväma dagliga transporter, skyddandet av folkhälsan (vilket kräver minskade utsläpp av miljöfarliga ämnen och växt-

husgaser), bevarandet av en handelsekonomi, men med minskade utsläpp, fastställandet av homogena områden för att skapa en verklig integrerad transportpolitik samt medborgarnas och de ekonomiska aktörernas förståelse för och medverkan till genomförandet av ny politik och nya beteenden i fråga om rörligheten. Det står emellertid klart att EU:s ansträngningar kommer att bli resultatlösa om unionen agerar ensam. Behovet av ett internationellt avtal om en minskning av växthusgasutsläppen är uppenbart, av skäl som har att göra med både den globala uppvärmningen och de minskande traditionella energiresurserna.

1.5 Mot denna bakgrund rekommenderar EESK att både de lokala myndigheterna och medlemsstaterna vidtar ett antal konkreta åtgärder, med stöd och uppmuntran av unionen. Unionen kan påverka med hjälp av rättsakter, genom att styra resurserna under sammanhållningsfonden och regionala utvecklingsfonden, genom nya riktlinjer för det transeuropeiska transportnätet och genom åtgärder från Europeiska investeringsbankens sida. Bland annat skulle följande åtgärder, som faller inom ramen för de mer övergripande mål som nämnts ovan, kunna vidtas:

- Genomförande av en ambitiös plan för forskning och utveckling på området rörlighet och transporter (motorernas utformning, bränslen, minskade utsläpp, energieffektivitet).
- Inrättande av en webbplats för bästa lösningar i fråga om stadstransporter och långväga transporter.
- Utveckling av infartsparkeringar och av kollektivtrafiken, bland annat med hjälp av bussfiler samt spårvagns- och tunnelbanetrafik.
- Vidareutveckling av IKT som ett medel för att skapa effektiv, pålitlig och trygg kollektivtrafik.

- Inrättande av organ för rörlighetsförvaltning inom tillräckligt stora geografiska områden, med uppgift att optimera de olika transportformerna och trygga deras framkomlighet och goda anslutningar mellan dem.
- Inrättande av zoner för lokala leveranser och distributionscentraler i storstadscentra.
- Bevarande av järnvägsnätet i städerna.
- Främjande av transportformer och tekniker som är mer energieffektiva och har lägre utsläpp av koldioxid och andra miljöfarliga ämnen, med hjälp av skattetekniska incitament.
- Inrättande av trygga och bekväma rastplatser för yrkesförare samt förbättring av deras arbetsvillkor och utbildning.
- Ett snabbt inrättande av järnvägsnät med prioritet för gods-transporter och skapande av en verklig kundservicekultur på detta område.
- Främjande av bilar som drivs med alternativ energi och tredje generationens biobränslen, vid behov med hjälp av skattetekniska incitament.
- Lansering av en verklig europeisk plan för utveckling av eldrivna fordon, vilket ger EU möjlighet att fastställa eller bidra till fastställandet av de internationella normerna för denna framtida sektor.
- Utveckling av konceptet miljövänliga hamnar och inrättande av motorvägar till sjöss.
- Förbättring av sjöfolkets arbetsvillkor och utbildning.
- Utveckling av motorvägar för transporter på inre vattenvägar och mellan inre vattenvägar och hav samt idrifttagande av nya pråmar som är bättre lämpade för bland annat transport av påhängsvagnar och containrar.
- Beaktande av kraven på hållbarhet och miljöskydd i valet av transportinfrastruktur.
- Internalisering av de externa transportkostnaderna på alla transportområden för att inte oskäligt straffa en viss transportform och för att få klarhet i det faktiska transportpriset.
- Säkerställande av att de offentliga planeringsmyndigheterna fastställer realistiska mål för en minskning av utsläppen av växthusgaser och andra miljöfarliga ämnen samt för de lokala transporternas hållbarhet.

- Beaktande av dessa mål i planeringen av kollektivtrafiken och i valet av infrastruktur.
- Systematiska, gedigna och realistiska konsekvensanalyser innan föreslagna strategier och åtgärder genomförs.

1.6 Den utmaning som en ny transportpolitik i praktiken måste möta är att bevara sektorns dynamik och konkurrenskraft samtidigt som man strävar efter att minska utsläppen av växthusgaser och miljöfarliga ämnen, underlätta trafikomställningar, förkorta transportsträckorna och främja smidiga transporter samt öka användningen av transportformer med låga utsläpp räknat i person- eller godskilometer.

1.7 Detta kan uppnås med hjälp av enkla lösningar som kan ge direkta, snabba och konkreta resultat till rimliga kostnader. Man kan t.ex. välja så miljövänliga och förnybara bränslen som möjligt, använda biogas som erhållits genom återvinning av avfall, på nytt ta i bruk existerande anläggningar (t.ex. övergivna järnvägar och hamnområden) och använda dem för rörlighetstjänster, förbättra existerande anslutningsområden, underlätta ett gemensamt biljettsystem för region- och stadstrafik, utveckla busslinjer med egna filer, uppmuntra samåkning samt underlätta informationsutbyte mellan järnvägsoperatörer.

1.8 Det finns också lösningar som kräver stora politiska val och som får mer omfattande finansiella följder. Dessa omfattar infartsparkeringar för bilister i anslutning till ett tillförlitligt transportalternativ, införande av ett centraliserat informationssystem som reglerar de olika transportformernas ankomster och avgångar inom ett särskilt område, stadspanering som minskar behovet av rörlighet, investeringar i spårvagns- och tunnelbanetrafik, internalisering av de externa kostnaderna i försäljningspriset för transporttjänster, utveckling av IKT som kan ge aktörerna i transportkedjan pålitlig information, mätning av de valda transportformernas effektivitet, införande av en plan för förnybar energi och för att utnyttja denna på bästa möjliga sätt (el för spårvagnar, gas för vissa fordon osv.).

2. Inledning

2.1 Genomförandet av inre marknaden förutsätter ett effektivt och pålitligt transportsystem för personer och gods. Globaliseringen av handeln har varit möjlig tack vare revolutionen på transportområdet och kostnadssänkningarna, den stora ökningen av antalet operatörer, konkurrensen och infrastrukturens utbyggnad.

2.2 Transporttjänster är nödvändiga i det ekonomiska livet och i yrkeslivet men också i privatlivet. De är en förutsättning för handel, och rätten att röra sig fritt är en grundläggande rättighet.

2.3 Transporterna utgör naturligtvis också en viktig del av den europeiska ekonomin. De står för cirka 7 % av BNP och 5 % av arbetstillfällena och bidrar till att generera 30 % av näringslivets och jordbrukets BNP och 70 % av tjänstesektorns BNP.

2.4 Man bör betona den stora administrativa bördan för transportsektorn samt det faktum att bördan varierar från en medlemsstat till en annan, vilket ger upphov till dolda kostnader och hinder för handel inom gemenskapen. Dessa kostnader och den administrativa bördan drabbar små och medelstora företag särskilt hårt.

2.5 Unionen kan vara stolt över transportsektorns ekonomiska effektivitet och konkurrenskraft, men däremot finns det fortfarande hållbarhetsproblem inom sektorn. Ett hållbart transportsystem bör inte enbart trygga transporternas olika ekonomiska mål, utan också respektera de sociala och miljömässiga aspekterna av hållbar utveckling.

2.6 Själva begreppet hållbara transporter innebär att man skapar förutsättningar för ekonomisk tillväxt samtidigt som man tryggar anständiga arbetsvillkor och kvalificerade arbetstillfällena för en verksamhet med socialt ansvar som inte skadar miljön.

2.7 Även om det har skett framsteg i fråga om fordonens motorer och bränslekvaliteten, och även om tillverkarna har gjort frivilliga åtaganden, är transportsektorn fortfarande den sektor där utsläppen av växthusgaser ökar allra mest.

2.8 Godstransporterna fortsätter att öka, och i snabbare takt än BNP. Passagerartrafiken ökade däremot med i genomsnitt 1,7 % årligen mellan 1995 och 2007, men ligger under BNP:s ökning under samma period (2,7 %).

2.9 Övergången från vägtransporter till andra transportformer, såsom järnvägar och vattenvägar, har varit begränsad sedan 2001. Tyvärr har man till och med kunnat konstatera en återgång till vägtransporter.

2.10 97 % av sektorn är fortfarande beroende av fossila bränslen, vilket inverkar skadligt på miljön och energiberoendet.

2.11 En långsiktig strategi måste därför trygga effektiviteten i våra transporter, minska deras miljökonsekvenser, öka säkerheten och intermodaliteten, främja en övergång till andra transportformer, förbättra arbetsvillkoren och möjliggöra nödvändiga investeringar.

2.12 Detta är särskilt viktigt eftersom kommissionens studier för år 2020 förutspår en kraftig ökning av transportflödena, om inte utvecklingen vänder:

— Transporterna inom Västeuropa förväntas öka med 33 %.

— Transporterna inom Östeuropa förväntas öka med 77 %.

— Transporterna från Västeuropa till Östeuropa förväntas öka med 68 %.

— Transporterna från Östeuropa till Västeuropa förväntas öka med 55 %.

2.13 Om prognoserna förverkligas kommer vi att ha en generell överbelastning på de viktigaste trafiklederna. Alltför omfattande transporter kommer till slut att kväva transporterna. Det behövs därför betydande forsknings- och utvecklingsåtgärder på området transportteknik (motorernas utformning, bränslen, energieffektivitet, minskade utsläpp), investeringar i infrastruktur, förbättrad intermodalitet, återupprättande av gods-transporter på järnväg samt en utveckling av sjötransporter. Det behövs en verklig Marshallplan för den nya tekniken och transportinvesteringarna om man ska lyckas nå kommissionens mål i fråga om minskade koldioxidutsläpp. Fackmännen på transportområdet har dessutom utvecklat begreppet "optimodalitet", som innebär en optimering av godstransportkedjans tekniska, ekonomiska och miljömässiga prestanda, och har inrättat en sammanslutning för "optimodalitet" i Europa (*Cercle pour l'optimodalité en Europe*). Målet är att bryta kopplingen mellan ekonomisk tillväxt och transporternas negativa konsekvenser.

2.14 Frågan om transportsektorns karaktär och dess samhällsmässiga och ekonomiska nytta har ställts. Detta är en känslig fråga. Rätten att röra sig fritt är en grundläggande rättighet, och den fria rörligheten för personer, varor och tjänster är en av Europeiska unionens grundläggande principer som ligger till grund för Världshandelsorganisationens bestämmelser. Vem skulle för övrigt kunna avgöra huruvida transportsektorn är nyttig eller ej? Frågan är emellertid långtifrån irrelevant. I dag finns det nämligen ett behov av att fastställa de reella kostnaderna för transporterna, det vill säga internalisera de externa kostnaderna för varje transportform. Dessa kostnader betalas i dag av samhället, i synnerhet miljökostnaderna, men detsamma gäller även kostnaderna för folkhälsa och säkerhet. Genom att fastställa transportsektorns reella kostnader, det vill säga det verkliga priset, skulle vissa trafikflöden kunna begränsas till förmån för lokala transporter.

3. Landtransporter

3.1 I dag är parollen inom EU intermodalitet, det vill säga principen att optimera de olika transportformerna och främja en förstärkt komplementaritet och största möjliga samverkan mellan olika transportformer. 80 % av landtransporterna sker på sträckor kortare än 100 kilometer. Man måste därför finna en lämplig lösning på denna efterfrågan, där förutom landsvägs-transporter även lokala järnvägstransporter kan komma ifråga. Transport på inre vattenvägar och närsjöfart är däremot mindre lämpliga för mycket korta sträckor. I vilket fall som helst bör trafikomställningsåtgärder främjas kraftfullt då så är möjligt, annars kommer EU inte att lyckas utveckla en koldioxidsnål transportekonomi.

3.2 Transporter i städer och regioner

3.2.1 Det ställs särskilda krav på denna transportform. Stads- och trafiktrafiken står för 40 % av utsläppen av koldioxid och 70 % av utsläppen av andra miljögifter från vägtrafiken. Förutom de negativa effekterna för folkhälsan och miljön beräknas kostnaderna för trafikstockningarna i städerna uppgå till 2 % av EU:s BNP. Det råder inget tvivel om att kollektivtrafiken måste utvecklas, men den måste leva upp till vissa kriterier för att kunna motsvara kraven på en verklig tjänst av allmänt intresse och på så vis utgöra ett alternativ till individuell bilanvändning. Den måste ha täta avgångar, vara snabb och säker, bekväm och lättillgänglig, ha ett överkomligt pris, god täckning samt bra anslutningsmöjligheter. Kollektivtrafiken gör det inte bara möjligt att angripa miljöproblemen – den kan även bidra till att förbättra den sociala sammanhållningen, exempelvis genom att bryta isoleringen i förorterna.

3.2.2 Transporter med eldrivna fordon är att föredra, under förutsättning att elektriciteten framställs på ett hållbart sätt och om möjligt utan koldioxidutsläpp. Samåkning och bilpooler bör också uppmuntras.

3.2.3 Det behövs en reell, hållbar politik för rörlighet i städer. En sådan politik skulle innebära begränsningar av de individuella transporterna, exempelvis genom vägtullar. Framför allt innebär det emellertid att man måste förbättra kvaliteten på kollektivtrafiken och göra den mer användarvänlig genom att utveckla den infrastruktur och de tjänster som är nödvändiga för att de olika transportformerna effektivt ska kunna kombineras med varandra. Med tanke på situationen när det gäller de offentliga finanserna i många medlemsstater skulle detta kunna underlättas i vissa fall genom offentlig-privata partnerskap i syfte att anlägga ny infrastruktur, exempelvis bussfiler, spår- vägs-, trådbuss- och tunnelbanelinjer, nya regionala järnvägslinjer eller ibruktagande av nedlagda linjer, utveckling av informations- och kommunikationsteknik särskilt avsedd för transportsektorn, modernisering och förenkling av biljettsystemen, etc.

3.2.4 I praktiken skulle självklara åtgärder som byggande av infartsparkeringar med goda förbindelser med städernas centrum, busslinjer med egna filer och ibruktagande av nedlagda järnvägslinjer innebära verkliga framsteg till ett rimligt pris.

3.2.5 Att förbättra informations- och kommunikationstekniken är ett effektivt sätt att utveckla intermodaliteten inom transportsektorn med hjälp av en genuin, regional politik för transportförvaltning. Denna teknik innebär att transporterna kan planeras på ett effektivare sätt, och den bör göra det möjligt att utarbeta energioptimeringssystem för trafiken på vägnätet. Den innebär också att passagerarna kan få realtidsinformation under hela resan, och den förenklar och optimerar biljettsystemen och underlättar biljettbokningen. Tack vare denna teknik kan resenärerna planera sina resor på bästa sätt, skaffa information om tidtabeller och hur ofta färdmedlet passerar, samt till

och med räkna ut energiförbrukningen för det valda transportsättet. IKT bidrar därför till att få till stånd en samordning mellan transportsätt, användning av infrastruktur och energieffektivitet.

3.2.6 Problemen med styrning av transportsystemen är inte begränsade till en enda kommun utan berör ett stort område runt städernas centrum. På initiativ av berörda lokala myndigheter skulle man kunna inrätta reella planeringsorgan för rörlighet som omfattar ett stort, sammanhängande geografiskt område, till exempel genom utläggning av offentliga tjänster. Planeringsorganet skulle ha följande uppgifter:

- Analysera rörligheten i området, med inriktning på de lokala operatörerna, resandeflödet, geografiska restriktioner och stadsområden som hindrar trafikflödet.
- Optimera och skräddarsy transporttjänster i enlighet med de beräknade behoven.
- Organisera övergripande tjänster för att underlätta intermodalitet, till exempel information, biljettförsäljning, även via nätet, efterfrågestyrd transport, transporter för funktionshindrade, samåkning, etc.
- Genomföra kontroller av mobilitetsstyrningen och dess miljökonsekvenser.

3.2.7 Planeringsmyndigheten behåller naturligtvis rätten att välja lokala operatörer, fastställa taxor samt utforma transportpolitiken och den fysiska planeringen. Denna myndighet skulle säkra öppenhet med avseende på kontrakt, fastställa bindande mål för såväl planeringsorganet som för berörda lokala myndigheter samt fastställa mål för tjänsternas kvalitet.

3.2.8 EESK har redan framhållit att de lokala myndigheterna spelar en avgörande roll i samband med organisationen av kollektivtrafik och fysisk planering. Man kan inte bortse från subsidiaritetsprincipen på detta område, men EU vill med all rätt främja de mest hållbara stadstransportsätten. Unionen har redan gett finansiellt stöd genom struktur- och sammanhållningsfonderna, liksom genom Civitasprogrammet. Det vore önskvärt att EU inte enbart stärker utbytet av bästa praxis beträffande stads- transporter utan även finansierar forskning om samverkan mellan transporter och stadsplanering inom nästa ramprogram.

3.3 Godstransporter i städer

3.3.1 Denna typ av transporter ger upphov till en omfattande trafikvolym. I Paris utgör den till exempel 20 % av trafiken och den genererar 26 % av utsläppen av växthusgaser. Logistiken för stadstransporter måste följaktligen optimeras, och trafikomställning till järnvägstransporter eller transport på inre vattenvägar bör främjas då så är möjligt.

3.3.2 Följande möjligheter finns:

- Samlastning av varor, genom att man inrättar lokala leveranszoner, parkeringsplatser och lastningszoner nära företagen i området.
- Distributionscentrum i stadsområden för att säkra leveranser till städernas centrum, begränsningar med avseende på lastens vikt, obligatoriskt användande av logistikplattformar, maximalt utnyttjande av lastutrymmen och användande av elbilar.
- Bibehållande av järnvägstrafik i städerna med garanterat tillträde för samtliga operatörer.
- Utveckling av inlandshamnarnas infrastruktur i storstäder som ligger vid floder.

3.4 Godstransport på väg

3.4.1 Ökningen av vägtransporterna av gods har inneburit att man måste ta itu med en rad utmaningar, bland annat ökande koldioxidutsläpp, transportsektorns stora beroende av fossila bränslen, behovet av att förbättra infrastrukturen, särskilt med avseende på säkerheten, samt säkra att alla förare har en bra arbetsmiljö och goda arbetsförhållanden.

3.4.2 När det gäller koldioxidutsläpp bör man intensifiera forskningen och utvecklingen i syfte att minska utsläppen, särskilt genom att utveckla nya motorer och alternativa energikällor. Även skattetekniska incitament för främjande av produkter och åtgärder inriktade på alternativa transportmöjligheter och en minskning av koldioxidutsläppen blir ännu effektivare om det finns en ambitiös forskningspolitik. Internaliseringen av de externa kostnaderna⁽¹⁾ bör därför tillämpas på alla transportmedel på ett rättvist sätt.

3.4.3 Utveckling av tekniska lösningar och introduktion av informations- och kommunikationsteknik anpassad för godstransporter på väg kommer att vara av avgörande betydelse för att vi ska kunna ta itu med de utmaningar sektorn står inför och minska energiberoendet, fordonsutsläppen och överbelastningen på vägnätet. Det behövs en tydlig ram för att införa ny teknik tillsammans med öppna standarder i syfte att säkerställa driftskompatibilitet och öka satsningen på forskning och utveckling av teknik som ännu inte är tillräckligt utvecklad för att kunna släppas ut på marknaden. Denna teknik kan även bidra till att minska antalet resor med tomma bilar genom bättre logistikinformation. Tekniken kan få stor betydelse för att öka transportsäkerheten.

3.4.4 Även infrastrukturen måste förbättras, särskilt när det gäller inrättande av välutrustade, säkra och övervakade parke-

⁽¹⁾ EESK:s yttrande om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 1999/62/EG om avgifter på tunga godsfordon för användningen av viss infrastruktur" – ännu ej offentliggjort i EUT; EUT C 317, 23.12.2009, s. 80.

rings- och rastplatser för att skydda förarna mot stölder och annan brottslighet och garantera deras säkerhet.

3.4.5 För yrkesförare måste yrket förbli attraktivt genom garantier för goda arbetsförhållanden och arbetsvillkor, exempelvis i form av reglerade arbetstider och harmoniserade kör- och viloperioder som inte enbart föreskrivs enligt lagstiftningen utan även följs i praktiken⁽²⁾.

3.5 Järnvägstransporter

3.5.1 Passagerartransporterna med tåg ökar, särskilt på längre sträckor med höghastighetståg, medan däremot godstransporterna på järnväg fortfarande ligger på en alltför låg nivå, cirka 8 % av allt transporterat gods. Allmänt sett bör man se till att järnvägen moderniseras och att dess konkurrenskraft ökar samtidigt som man tar största hänsyn till säkerhetskraven och kontinuiteten i tjänsterna vid växlande väderleksförhållanden under alla årstider.

3.5.2 EESK stöder kommissionens förslag om att inrätta järnvägsnät med prioritet för godstransporter, men man måste även skapa en kundservicekultur som är konkurrenskraftig och affärsmässig. Avregleringen bör underlätta denna övergång.

3.5.3 Tanken bakom ett järnvägsnät med prioritet för godstransporter är att undersöka om det finns avgångs- och ankomsttider och platser där godstågen skulle kunna ha företräde utan att passagerartrafiken störs.

3.5.4 Det bör noteras att ett antal sådana projekt redan genomförts inom EU, och att vissa linjer till och med är reserverade för godstrafik, exempelvis Betuwelinjen mellan Rotterdams hamn och Tyskland. Projekten New opera och Ferrmed kan också nämnas.

3.5.5 Utvecklingen av godstrafiken är möjlig på följande villkor:

— Att den tillhandahåller ett utbud av logistiktjänster snarare än enbart transporter.

— Att man lyckas sänka kostnaderna för att bli mer konkurrenskraftig.

— Att tjänsterna blir tillförlitligare.

— Att den kan erbjuda rimliga tider för transporter "dörr till dörr".

— Att utbudet blir flexiblare och att anpassningsförmågan i händelse av trafikstörningar ökar.

⁽²⁾ EUT C 161, 13.7.2007, s. 89. EUT C 27, 3.2.2009, s. 49. EUT C 228, 22.9.2009, s. 78.

3.5.6 Utvecklingen av godstransporter på järnväg kräver också att terminalerna för kombinerad transport på väg och järnväg byggs ut. I detta sammanhang är det mycket positivt att projektet för att upprätta en förbindelse för kombinerad transport på väg och järnväg mellan Lyon och Turin har kommit igång. Utvecklingen inom transporten på väg/järnväg har dock varit trevande, och man bör därför i framtiden främja utbyggnaden av höghastighetsjärnvägar för kombitrafik (som t.ex. förbindelsen genom Alperna eller lastbil/tåg-förbindelsen mellan Perpignan och Luxemburg) samt höghastighetsvattenvägar som t.ex. det fransk-spanska projektet Fres Mos mellan Nantes Saint-Nazaire och Gijón.

3.6 Personbilar

3.6.1 Klimat- och energipaketet ställer stora krav på tillverkarna. Nya bilar som drivs med alternativ energi, i synnerhet el- och hybridbilar, bör utvecklas. Det är också viktigt att inte räkna bort biobränslen som ett alternativ. I dag håller effektivare biobränslen av tredje generationen på att utvecklas, bland annat utifrån alger, vilket också innebär att konflikter om användningen av åkermark för jordbruk som inriktas på livsmedelsproduktion kan undvikas.

3.6.2 Förutom frågor som rör tillgänglig teknik och fordon på marknaden har framsteg även gjorts på andra områden, till exempel vad gäller energibesparingar och frigörande av ytor som i dag är överbelastade på grund av biltrafiken. Samma sak gäller de kurser i bränslesnål körteknik som ges inom vissa stora företag och myndigheter, samåkning och bilpooler samt uthyrning av små elfordon i vissa städer.

3.7 Gångtrafik och cykling

3.7.1 I städerna bör dessa transportsätt uppmuntras. Städernas topografi och klimat innebär dock begränsningar, liksom användarnas ålder. Det är emellertid tydligt att lokala och regionala myndigheter bör anlägga fler säkra cykelbanor, eftersom de faror som biltrafiken innebär är ett hinder för ökat cyklande.

4. Sjöfart

4.1 Sjöfarten möjliggör en stor del av den internationella handeln. Sektorn har drabbats hårt av krisen och har idag en överkapacitet. Det är viktigt att man undviker att minska investeringarna i sektorn och därmed förlorar kompetens och sakkunskap, vilket skulle vara katastrofalt när återhämtningen kommer igång, särskilt eftersom den europeiska sjöfarten är världsledande. Det är även viktigt att man upprätthåller rättvisa konkurrensvillkor och den europeiska flottans konkurrenskraft, som är en tillgång för Europeiska unionen.

4.2 Bränslen

4.2.1 Fartygen använder biprodukter från olja som är starkt förorenande. Bortsett från behovet av att utveckla tekniken bör man tillsammans med branschen diskutera hur den negativa miljöpåverkan kan kompenseras. Om systemet med koldiox-

idkvoter inte är anpassat till sektorn kan det kanske bli aktuellt med en miljöskatt? Denna fråga bör diskuteras inom internationella sjöfartsorgan.

4.2.2 Kommittén stöder under alla omständigheter investeringar i forskning och utveckling vad gäller miljövänliga fartyg, bränslen och hamnar och insisterar på att de höghastighetsvattenvägar som planeras inom TEN-programmen genomförs.

4.3 Säkerhet

4.3.1 Det är inte möjligt att helt undvika faror till sjöss och förlisningar, men allt måste göras för att säkerställa passagerarnas och besättningens säkerhet i samband med både utformning och underhåll av fartyg. EU:s lagstiftning om sjöfartssäkerhet tillhör de mest kompletta i världen. Däremot måste kampen mot illegal tömning av tankar bedrivas strikt och undantagslöst.

4.4 Utbildning

4.4.1 Om man ska kunna upprätthålla och utveckla den europeiska sjöfarten krävs det att unga människor fortsätter att välja sjöfartssyrken och att de vill stanna kvar inom sektorn. Kvaliteten på utbildningen av sjöfolk bör förbättras liksom arbets- och boendeförhållandena ombord. Besättningarna bör även förstärkas.

5. Sjöfart på inre vattenvägar

5.1 Sjöfarten på inre vattenvägar är relativt välutvecklad i norra Europa men skulle kunna utvecklas ytterligare i andra länder. I likhet med de projekt som inletts inom den maritima sektorn bör man diskutera införandet av höghastighetsvattenvägar på inre vattenvägar och mellan inre vattenvägar och hav, i synnerhet som energiåtgången och utsläppen för detta transportslag är tre till fyra gånger lägre än för vägtransporter. En vidareutveckling av konceptet kan endast ske under förutsättning att nya typer av fartyg sätts i trafik och hamn- och logistik-anläggningar uppförs.

5.2 Utvecklingen av fartyg för transporter mellan inre vattenvägar och hav samt flodpråmar är en avgörande faktor när det gäller att skapa nya, lönsamma och effektiva sjöfartstjänster på inre vattenvägar som är väl anpassade till trafiken vad gäller kapacitet och hastighet samt uppfyller hamn- och navigationskraven. Fartygens och pråmarnas dimensioner måste anpassas för att särskilt kunna transportera påhängsvagnar och containrar.

6. Luftfart

6.1 Luftfarten står för 3 % av all koldioxid i atmosfären. Det bör framhållas att utsläppen sedan 1990 endast har ökat hälften så mycket som trafiken. Luftfarten kommer att ingå i systemet för handel med utsläppsrätter, och kommissionen har tagit upp frågan om beskattning av flygfotogen samt moms på transporter inom EU.

6.2 Utvecklingen av luftfarten är en följd av avregleringen inom sektorn samt etableringen av lågprisflygbolag. Dessa bolag har ofta beviljats offentligt stöd vid etableringen, och det skulle vara lämpligt att kräva att de bolag som mottagit stöd som motprestation vidtar åtgärder för att kompensera sin miljöpåverkan.

6.3 Frågan om luftfartssäkerhet är naturligtvis mycket viktig när man diskuterar luftfartspolitik. EU bör gå i spetsen när det gäller att införa ett internationellt flygsäkerhetssystem och ta upp detta vid ICAO:s internationella konferens i Montreal i mars.

6.4 Det är också viktigt att väl förbereda övergången till den andra etappen av projektet för ett gemensamt luftrum efter 2012 och att framgångsrikt slutföra de komplicerade förhandlingarna mellan USA och EU om luftfartsfrågorna.

7. Infrastruktur

7.1 EESK har alltid stått bakom programmet för de trans-europeiska transportnäten. Kommittén uttalar återigen sitt stöd för programmet, men är bekymrad över finansieringssvårigheterna och förseningarna.

7.2 I ett utvidgat Europa har behoven av transportinfrastruktur ökat, och man bör diskutera hur befintliga finansieringsinstrument kan anpassas eller om nya bör inrättas. Alla infallsvinklar bör kunna lyftas fram i diskussionerna i syfte att upprätta hållbar infrastruktur: en kombination av offentliga och privata investeringar, mobilisering av nya resurser utanför budgeten etc.

7.3 Det bör betonas att transportinfrastrukturen är mycket viktig för den socioekonomiska utvecklingen och den regionala sammanhållningen. Transportinfrastrukturen är emellertid även

grunden för ett hållbart och miljövänligt transportsystem. Valet av transportsätt är därför avgörande. Tillgängligheten i regionerna och deras integrering i den nationella och europeiska transportstrukturen bör ökas genom främjande av hållbar och miljövänlig infrastruktur.

7.4 De framtida TEN-T-riktlinjerna som ska läggas fram i början av 2011 bör tydligt visa att EU väljer att prioritera koldioxidsnåla transporter.

7.5 EESK bekräftar ännu en gång sitt fulla stöd till Galileo-programmet och betonar att det är viktigt att detta genomförs utan ytterligare förseningar.

8. Internalisering av miljökostnader

8.1 Alla är överens om behovet av att internalisera miljökostnaderna för transporter. Om så inte sker är det samhället som får stå för kostnaderna. Dessutom kan en avsaknad av internalisering uppmuntra olämpliga ekonomiska beteenden som att produkter som det går att få tag i på nära håll transporteras mycket långa sträckor. Den effektivaste metoden att internalisera en stor del av miljöeffekterna borde, enligt EESK, vara en koldioxidskatt. Den skulle ge företagen själva en stark drivkraft att finna vägar att minska sina koldioxidutsläpp och därmed minska sin miljöpåverkan.

8.2 Man kan inte på förhand avfärda systemet med miljömärken, även om genomförandebestämmelserna för och effekterna av systemet måste granskas noga. Denna princip bör för övrigt övervägas för både luft- och sjöfarten inom berörda internationella instanser (ICAO och IMO). Det är positivt att diskussionen om översynen av Eurovignetdirektivet tas upp på nytt. Det är dock viktigt att i detta sammanhang komma ihåg att principen om internalisering av externa kostnader bör tillämpas generellt för alla transportsätt.

Bryssel den 17 mars 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Industriell omvandling och framtidsutsikter inom sektorn för tvåhjuliga motorfordon i EU” (yttrande på eget initiativ)

(2010/C 354/05)

Föredragande: **Virgilio RANOCCHIARI**

Medföredragande: **Patrizio PESCI**

Den 16 juli 2009 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett initiativyttande om

”Industriell omvandling och framtidsutsikter inom sektorn för tvåhjuliga motorfordon i EU”.

Rådgivande utskottet för industriell omvandling (CCMI), som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 14 februari 2010.

Vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars (sammanträdet den 18 mars) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 140 röster för och 2 nedlagda röster.

1. Sammanfattning och rekommendationer

1.1 Sektorn för tvåhjuliga motorfordon spelar en viktig roll för ekonomin och sysselsättningen i EU. Det finns ett brett spektrum av tillverkare, alltifrån globala aktörer som är verkamma inom alla segment eller mycket specialiserade segment till aktörer på nationell, och till och med på lokal nivå som i vissa fall närmast hör till hantverkssektorn. Detsamma gäller underleverantörerna, där de små och medelstora företagen är rikligt representerade ⁽¹⁾.

1.2 Till följd av krisen under sista kvartalet 2008 minskade efterfrågan och utlöste en rad negativa effekter för hela sektorn med svåra strukturella och sysselsättningsrelaterade återverkningar (efterfrågan har sjunkit med 31 %, vilket har lett till en 35-procentig minskning av omsättningen och orderingången och även inverkat negativt på sysselsättningen). De preliminära siffrorna för 2009 bekräftar den negativa marknadsutvecklingen med en nedgång på 21 % i förhållande till 2008 och 25 % i förhållande till 2007.

1.3 Om politiska åtgärder för att stödja sektorn inte vidtas snarast, befarar EESK att ytterligare ett stort antal arbetstillfällen kommer att gå förlorade under 2010.

1.4 I samband med den 67:e internationella motorcykelmässan i Milano den 12 november 2009 anordnade EESK en offentlig hearing för att inhämta ytterligare synpunkter från fabrikanter, komponenttillverkare, fackföreningar, användare, icke-statliga organisationer och den akademiska världen. Vid hearingen bekräftades i stort sett de synpunkter som kommit fram i arbetsgruppen.

1.5 Mot denna bakgrund vill EESK framföra följande:

- a) Det krävs adekvata åtgärder för att öka efterfrågan på tvåhjuliga motorfordon i medlemsstaterna. Vi uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att genomföra eller på sikt förnya dessa åtgärder, särskilt vad gäller fordon med låg miljöpåverkan och höga säkerhetskrav.
- b) Vi hoppas att kommissionen vid utarbetandet av det förestående förslaget till förordning om tvåhjuliga motorfordon ska lägga fram förslag som är realistiska för sektorn och som ska genomföras gradvis i fas med produktutveckling, tillverkning och marknadsföring. Man måste särskilt se till att industrin får flexibla lösningar, vilket leder till lägre kostnader för konsumenterna, och ta hänsyn till konjunkturen och de många olika produkterna.
- c) För att säkerställa rättvis konkurrens krävs att man övervakar typgodkännandet och håller ett öga på marknaderna. Man måste också se till att frihandelsavtalen mellan EU och Sydostasien är ömsesidiga.
- d) EESK uppmanar kommissionen att utveckla en strategi för sektorn för tvåhjuliga motorfordon i stil med Cars 21 ⁽²⁾, för att stödja partnerskap i branschen, konkurrenskraft och sysselsättning.
- e) EESK anser att sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling kan bidra till dessa mål, och efterlyser en plattform för sektorn för tvåhjuliga motorfordon som stöder företag med produktion i EU och som använder sig av den europeiska produktionskedjan.
- f) Vi uppmanar industrin att fortsätta med omstruktureringar, sammanslagningar och förvärv och att utveckla ytterligare samarbete, bland annat med komponenttillverkare, i syfte att maximera alla potentiella samverkans effekter.

⁽¹⁾ En förteckning över tillverkare och annan information om sektorn för tvåhjuliga motorfordon finns på CCMI:s webbsida: http://www.eesc.europa.eu/sections/ccmi/opinions_reports/total_list/index_en.asp#PTW

⁽²⁾ Ett konkurrenskraftigt motorfordonsregelverk för tjugohundratalet (högnivågruppen Cars 212007).

g) Den "sociala dialogen" måste utvecklas för att främja sysselsättningen i sektorn, och i samband med detta skapa EU-standarder för livslångt lärande och för specialisering av arbetstagarna. Samtidigt måste man verka för att minska förekomsten av otrygga anställningsformer.

h) Vi uppmanar kommissionen att ägna mer utrymme åt tvåhjuliga motorfordon inom de åtgärder som planeras i handlingsplanen för rörlighet i städer, eftersom dessa fordon otvivelaktigt kan bidra till en hållbar rörlighet.

2. Sektorn för tvåhjuliga motorfordon i Europa

2.1 Sektorn för tvåhjuliga motorfordon spelar en viktig roll för ekonomin och sysselsättningen i EU. Den har vissa likheter med bilindustrin⁽³⁾, men framför allt har den för att vara så liten en rad specifika egenskaper, bl.a. en till största delen fragmenterad struktur och en mer mångskiftande produktion.

2.2 Under de senaste decennierna har denna sektor genomgått en omfattande utveckling, eftersom de traditionella europeiska märkena har mött en växande konkurrens från Japan. De japanska tillverkarna, som i dag tillhör de ledande i sektorn, har utvecklat produktionsverksamhet direkt i EU. Med tiden har branschen i Europa omorganiserats genom omstruktureringar, sammanslagningar och förvärv, och medelstora till stora industrigrupper har uppstått vid sidan av nisch tillverkare och ett stort antal små och medelstora företag.

I dag intar "traditionella" europeiska, japanska och amerikanska tillverkare en ledande ställning på den europeiska marknaden, men ända sedan 1990-talet har de tvingats möta en ökande konkurrens från tillväxtekonomier. Räknat i antalet tillverkade fordon är EU:s produktion relativt låg (1,4 miljoner), särskilt jämfört med Kina (över 20 miljoner), Indien (över 8 miljoner) och Taiwan (1,5 miljoner). EU har dock en tillverkning med större mervärde som är överlägsen med avseende på innovation, kvalitet och säkerhet.

2.3 Eurostat placerar sektorn för tvåhjuliga motorfordon under NACE-koden 35.41. Enligt de färskaste uppgifterna, från 2006, uppgår antalet företag som tillverkar tvåhjuliga motorfordon i EU-27 till 870, av vilka 80 % är belägna i sex medlemsstater (Italien, Storbritannien, Tyskland, Frankrike, Spanien och Österrike). Den genomsnittliga omsättningen på 8 miljoner euro vittnar om ett stort antal små och medelstora företag, uppskattningsvis 650 stycken, eller ca 75 % av det totala antalet.

2.4 90 % av den europeiska tillverkningen sker vid ett hundratal medelstora till stora och små till medelstora tillverkare⁽⁴⁾ med produktion i olika EU-länder (utöver de redan nämnda:

⁽³⁾ Se CCMI:s informationsrapport om "Motorfordonssektorn i EU – nuläge och framtidsutsikter", som antogs av CCMI den 13 november 2007.

⁽⁴⁾ En förteckning kommer att finnas tillgänglig i en bilaga på CCMI:s webbplats efter det att yttrandet antagits.

Tjeckien, Nederländerna, Portugal, Slovenien och Sverige) samt i Norge och Schweiz. De återstående 20 procenten av den europeiska tillverkningen är uppdelade på små och mycket små tillverkare.

2.5 Det finns ett brett spektrum av tillverkare, alltifrån globala aktörer, som är verksamma inom alla segment (motorcyklar för olika ändamål, med varierande slagvolym, skotrar med olika slagvolym, mopeder, trehjuliga och fyrehjuliga motorfordon) eller mycket specialiserade segment, till aktörer på nationell och till och med lokal nivå, som ibland närmast hör till hantverkssektorn på grund av sin storlek och sina tillverkningsprocesser.

2.6 De tekniska bestämmelserna (europeiskt typgodkännande) delar in tvåhjuliga motorfordon i olika kategorier med olika egenskaper (t.ex. slagvolym, avsett användningsområde). I det europeiska körkortsdirektivet fastställs villkoren för rätten att framföra tvåhjuliga motorfordon (moped AM, motorcykel A1, motorcykel A2, motorcykel A). Denna komplexitet gynnar en fragmenterad tillverkning och begränsar stordriftsfördelarna.

2.7 Den splittrade tillverkningen inom denna sektor har delvis historiskt ursprung, men beror främst på marknadens natur. Medan de segment som är närmare knutna till nyttotransporter (särskilt i städerna), t.ex. skotrar, kan ge större synergieffekter vid tillverkningen – särskilt vad gäller motorer, lämpar sig tillverkningen av motorcyklar mindre för samverkansvinster – exempelvis i form av användning av samma motorer och komponenter på modeller från olika märken. Framför allt varierar de dynamiska egenskaperna kraftigt beroende på fordonsstorlek, och till detta kommer skillnader som beror på specifika användningsområden som fordonen är avsedda för samt slutligen användarnas olika förväntningar. I många fall identifieras olika märken med vissa motor- eller cykelkonfigurationer (t.ex. BMW:s boxermotor, Ducatis desmodromiska ventilstyrning, Moto Guzzis Vtwin-motor, Triumphs trecylindriga motor) i linje med efterfrågan från en marknad som till stor del består av entusiaster, både i Europa och på exportmarknaderna.

2.8 Fordonen tillverkas i små serier och i begränsat antal, vilket ger mindre avkastning på investerat kapital än i bilbranschen. Samma förhållande råder delvis också i komponent- och distributionssektorn.

2.9 Med stöd av en EU-marknad som expanderat sedan 2002 (22 % under perioden 2002–2007) uppgick den omsättning som härrör från tillverkningen i EU till 7 miljarder euro 2006 av en total omsättning på 34 miljarder inom sektorn för tvåhjuliga motorfordon i EU. Det är intressant att notera att det under perioden 2004–2006 i EU skedde en ökning i sektorn på 12 %, alltså procentuellt större än ökningen inom tillverkningssektorn i allmänhet och i bilsektorn (som båda ökade med 8 %), vilket inverkat positivt på sysselsättningen.

3. Underleverantörernas roll: komponenter, distribution och service efter försäljning

3.1 Den splittrade bilden kännetecknar också komponent- och försäljningssektorerna.

3.2 Komponenterna kommer delvis från leverantörer inom bilindustrin som i liten utsträckning också är verksamma inom sektorn för tvåhjuliga motorfordon (bränslesystem), men framför allt från specialleverantörer (hjul, avgassystem, koppling, etc.) beroende på den specialiseringsgrad som krävs. Antalet leverantörer i sektorn uppskattas till ca 500. Traditionellt sett handlar det om europeiska leverantörer (som är koncentrerade till Italien, Spanien, Frankrike, Storbritannien, Tyskland och Nederländerna), men på senare år har antalet asiatiska leverantörer ökat. För att bemöta denna konkurrens har några europeiska leverantörer i sin tur utlokaliserat delar av sin verksamhet till Asien. De europeiska komponenttillverkarna är dock helt beroende av order från europeiska tillverkare.

3.3 Försäljnings- och servicenätet uppfyller ett krav på geografisk närhet som är typiskt för sektorn för tvåhjuliga motorfordon (särskilt för mopeder och skotrar). I EU finns ca 37 000 försäljnings- och serviceställen, som ofta drivs av familjeföretag. Italien, Frankrike, Storbritannien, Tyskland, Spanien, Nederländerna, Grekland och Sverige står för 91 % av omsättningen inom försäljning och service. Omsättningen ökade med 5 % under perioden 2004–2006.

4. Sysselsättning och sociala aspekter

4.1 Under perioden 2002–2007 ökade sysselsättningen stadigt inom branschen för tvåhjuliga motorfordon, och nådde 150 000 anställda i EU år 2007. Det är intressant att notera att sysselsättningen i EU under perioden 2004–2006 har ökat med 4 %, jämfört med en minskning på 3 % i tillverkningssektorn i stort och på 5 % inom bilindustrin. Denna ökning vittnar om dynamiken och nytänkandet inom sektorn, som i dessa svåra tider gynnas av en ökande efterfrågan på såväl stads- som fritidsfordon.

4.2 25 000 av dessa arbetstillfällen är direkt kopplade till tillverkningen av tvåhjuliga motorfordon, främst i Italien, Spanien, Frankrike, Storbritannien, Tyskland, Österrike och Nederländerna. Motorcykelmarknadens årstidsbundenhet (vår och sommar) leder till produktionsstopp under vissa perioder på året, då tillverkarna också anställer säsongsarbetskraft. Det krävs därför en större flexibilitet för att klara av marknadens växlande behov.

4.3 20 000 av dessa arbetstillfällen återfinns inom komponenttillverkningen, som främst äger rum i Italien, Spanien, Frankrike, Storbritannien, Tyskland, Nederländerna och Ungern.

4.4 105 000 av arbetstillfällena finns inom försäljning och service. De är naturligt nog spridda över hela EU, även om Italien, Tyskland, Frankrike, Storbritannien, Spanien, Nederländerna, Grekland, Belgien och Sverige står för 92 % av dem.

5. Den nuvarande ekonomiska situationen och internationella tendenser

5.1 Ovannämnda uppgifter visar att sektorn för tvåhjuliga motorfordon har varit mycket dynamisk under senare år med en tillväxt på den europeiska marknaden under 2007 på över 2,7 miljoner fordon (det totala antalet i EU beräknas uppgå till ca 34 miljoner fordon). De två årens kris ledde dock till en sjunkande EU-marknad för 2008 på 7,4 % jämfört med 2007. Särskilt omfattande var minskningen under sista kvartalet 2008: 34 % jämfört med samma period 2007. Denna negativa tendens skärptes under första kvartalet 2009, då försäljningen av tvåhjuliga motorfordon sjönk med 37 % jämfört med samma period 2008. Uppgifterna för 2009 är ännu preliminära, men bekräftar den negativa tendensen på marknaden med en minskning av den totala försäljningen med 21 % i förhållande till 2008 och 25 % i förhållande till 2007.

5.2 Krisens effekter är märkbara i hela sektorn. Den sjunkande försäljningen har förutom att kraftigt påverka intäkterna också lett till att tillverkarna tvingats minska produktionen för att kunna ta hand om alltför stora lager. Denna minskning har i sin tur lett till färre arbetstimmar, produktionsstopp och mindre säsongsarbete, vilket lett till en översyn av verksamhetsplanerna på kort och medellång sikt. I några fall har man tvingats till permanenta personalnedskärningar på upp till 25 %. Några av de små och medelstora tillverkarna är satta under tvångsförvaltning och är nu till försäljning, andra har helt enkelt lagt ner verksamheten. Denna utveckling förebådar andra omstruktureringar, även om det är svårt att förutse effekterna på den socioekonomiska strukturen i form av eventuella utlokaliseringar utanför EU.

5.3 Inför den sjunkande efterfrågan från tillverkarnas sida måste också leverantörerna av komponenter minska sin produktion, vilket i sin tur återverkar på sysselsättningen. Några av dem har tvingats lägga ner, och i nuläget beräknas ca 10 % av leverantörerna i sektorn hotas av konkurs. Denna situation skapar ytterligare kostnader också för tillverkarna, som måste göra oförutsedda investeringar för att hjälpa komponentleverantörerna eller hitta andra leverantörer – eller till och med ta fram nya pressar för delar i aluminium eller plast som ersättning för leveranser som inte längre finns tillgängliga. För närvarande har orderingången och omsättningen minskat med ca 40 %. Det är inte ovanligt att många tillverkare för att behålla sin konkurrenskraft vänder sig till leverantörer i Sydostasien.

5.4 Sektorn för distribution samt service efter försäljningen har drabbats hårt av krisen, delvis på grund av att den omfattar mindre företag (små och medelstora företag och familjeföretag). I Spanien t.ex. minskade antalet försäljningsställen med 25 % under 2008, vilket fick till följd att över 6 000 personer avskedades. Om tendensen håller i sig förutses att ca 25 % av företagen och återförsäljarna och 60 % av agenterna i Spanien kommer att slå igen 2009–2010. Krisens effekter på försäljningsnätet genererar ytterligare kostnader också för tillverkarna, som måste stödja nätet för att upprätthålla avsättningsmöjligheterna för produkterna och kunna dra nytta av den ekonomiska återhämtningen, när den nu inträffar.

5.5 Om politiska åtgärder till stöd för sektorn inte vidtas snarast, befarar EESK att ytterligare ett stort antal arbetstillfällen kommer att gå förlorade under 2010. För att upprätthålla sysselsättningen i sektorn är det dessutom nödvändigt att utveckla den "sociala dialogen", att främja livslångt lärande och specialisering av arbetstagarna, också på universitetsnivå, och samtidigt att verka för att minska förekomsten av otrygga anställningsformer.

5.6 Hittills har åtgärderna för att öka efterfrågan på tvåhjuliga motorfordon varit sporadiska och otillräckliga. Till skillnad mot vad som skett i bilindustrin är det bara Italien som snabbt har lanserat ett skrotningsinitiativ som fått positiva effekter på den italienska marknaden och i förlängningen också på den europeiska. Dessutom har det lett till att de kraftigt förorenade fordonen har tagits ut trafik. Under de två första månaderna 2009 gick man i Italien från en fallande marknad på ca 35 % till en positiv situation för skotrar med låg slagvolym. Dessa fordon drog nytta av ett bidrag på 500 euro för skrotning av äldre fordon. Däremot är läget för motorcyklar och mopeder fortfarande kritiskt; försäljningen har minskat med över 20 %. Trots att Spanien i juli antog ett initiativ för skrotning av motorcyklar, som aviserats i flera månader, har man ännu inte börjat genomföra det. Det gör att konsumenterna väntar och köpen bromsas (från januari till augusti 2009 noterades en minskning på 52 % av antalet mopeder och på 43 % av antalet motorcyklar jämfört med samma period 2008). Av detta exempel framgår klart och tydligt vikten av en europeisk rättslig ram som främjar stabiliteten på de nationella marknaderna och stärker konsumenternas förtroende.

5.7 Åtgärderna för att öka efterfrågan är säkert fördelaktiga för användarna, men de löser inte nödvändigtvis problemen i komponentsektorn eller i den europeiska motorcykelindustrin. I Italien har t.ex. det fasta bidraget på 500 euro lett till en exponentiell ökning av försäljningen av små skotrar med en cylindervolym på 125 cc eller 150 cc som importeras från Taiwan och har ett försäljningspris på mellan 1 500 euro och 2 000 euro. Detta gäller i mindre utsträckning de dyrare europeiska produkterna. Bidraget har däremot inte hjälpt till att upprätthålla efterfrågan på medelstora motorcyklar som kostar mellan 6 000 euro och 8 000 euro. Europeiska komponenttillverkare har inte dragit någon fördel av detta eftersom de inte levererar

till asiatiska tillverkare. För att stötta hela sektorn krävs åtgärder för att öka efterfrågan i form av ett bidrag som ökar i takt med priset på de fordon man vill stödja, särskilt fordon med avancerade säkerhetssystem och avancerade lösningar som leder till minskad miljöpåverkan.

5.8 Man måste snarast underlätta tillgången till finansiering för EU-företagen i branschen, så att de kan bära de ytterligare kostnader som krisen har medfört och fortsätta att investera i forskning, utveckling och innovation (fabrikanter och komponenttillverkare i samarbete). Meningen är att de ska behålla sin konkurrenskraft och inrikta sig på kvalitet och innovation för att kunna tillverka alltmer miljövänliga och säkra fordon.

6. Framtidsutsikter för sektorn: utmaningar och möjligheter

6.1 Om de negativa resultaten från första halvåret skulle bestå under hela 2009 kommer hela sektorn under 2010 att drabbas av minskad kreditvärdighet hos bankerna. Även vid en omedelbar återhämtning kommer förmågan till investeringar och forskning och utveckling att ha minskat, med negativa effekter på medellång sikt och därmed ännu mer försvagade företag, vilket skulle kunna påverka sysselsättningen ytterligare.

6.2 Under de senaste tio åren, alltifrån införandet 1999 av standarden Euro 1 till dagens standarder, har sektorn lyckats avsevärt minska de förorenande utsläppen: runt 90 % för CO och HC och över 50 % för NO_x. Också i fråga om bullerminskning har man uppnått positiva resultat. Hela sektorn (inklusive konsumentorganisationerna) arbetar fortfarande på ytterligare förbättringar, som inom landsvägstrafiken i första hand kan uppnås genom användning av enbart typgodkända avgassystem och en mer miljövänlig körning. Vad gäller säkerhet har sektorn visat prov på nytänkande genom en rad avancerade bromssystem som gradvis håller på att installeras på olika typer av motorcyklar, däribland fordon med ny utformning som tre- och fyrehjulingar.

6.3 Kommissionen håller på att utarbeta ett förslag till förordning om tvåhjuliga motorfordon, som väntas under de första månaderna 2010. Även om det krävs fortsatta framsteg på miljö- och säkerhetsområdet är det ytterst viktigt att under nuvarande ekonomiska förhållanden undvika alltför våldsamma förändringar, och hänsyn måste tas till den faktiska kapaciteten i sektorn och storleken på aktörerna i den. Vad gäller de nya Euro-standarderna måste man föreslå mål som är realistiska för sektorn, som införs gradvis och som respekterar tidsramarna för konstruktion, tillverkning och marknadsföring. Man bör i den nya förordningen se till att sektorn kan dra nytta av sin egen innovationsförmåga genom att garantera den en flexibilitet som tar hänsyn till konjunkturen och de många vitt skilda produkterna (med avseende på tekniska egenskaper och marknader), särskilt vad gäller utbredningen av avancerade bromssystem. Industrin har redan lagt fram förslag i den riktningen för kommissionen på området för miljö och trafiksäkerhet.

6.4 Särskilt i dagens ekonomiska klimat utsätts de "traditionella" tillverkarna för en lågpris- och lågkvalitetskonkurrens från i synnerhet Sydostasien – och den kommer bara att öka. Det gäller särskilt motorcyklar med liten eller medelstor slagvolym där marginalerna är begränsade. Olika undersökningar visar att dessa importerade produkter ofta inte uppfyller kraven för europeiskt tygodkännande och utgör säkerhetsrisker för konsumenterna och miljön. Tester som gjorts av ett urval av kinesiska tvåhjuliga motorfordon som importerats till EU visade detta: bromsträckorna var 35 % längre och utsläppsnivåerna 20 gånger högre än tillåtet enligt kraven för europeiskt tygodkännande. Det finns också problem med tillverkare i framväxande ekonomier som förfalskar Europatillverkade fordon och fordonsdelar, samt förfalskade överensstämmelseintyg från kommersiella företag som importerar fordon som inte uppfyller normerna till EU. För att säkerställa rättvis konkurrens inom ett mycket priskänsligt segment på EU-marknaden är det nödvändigt med ökad övervakning vid tygodkännandet och på marknaderna genom att noggranna kontroller för "produktionsöverensstämmelse" görs av tillsynsmyndigheter eller fordonsbesiktningensorgan när det gäller de fordon som ska säljas, för att undersöka om de håller måttet och att immateriella rättigheter respekteras.

6.5 De "traditionella" tillverkarna belönas däremot av konsumenterna för design, produktkvalitet och graden av innovation och säkerhet. Detta gäller högklassiga fordon med liten eller medelstor slagvolym, och särskilt fordon med stor slagvolym och högt mervärde, som utmärker sig genom sina tekniska lösningar och där märket spelar en stor roll. Dessa produkter är värst drabbade i dagens ekonomiska klimat. En ökad spridning av tekniskt avancerade fordon, exempelvis hybrid- och elfordon som börjar dyka upp på marknaden, kommer till stor del att vara beroende av stöd från den offentliga sektorn och därför av en allmän förmåga att finna en väg ur dagens kris.

6.6 Frihandelsavtalen kräver särskild uppmärksamhet för att säkerställa att liberaliseringen av tullar mellan EU och de sydostasiatiska länderna gagnar båda parter. Man bör också avskaffa icke-tariffära hinder (t.ex. förbudet i Kina mot motorcyklar med en cylindervolym på över 250 cm³), som skapar allvarliga problem för europeiska exportörer.

6.7 För att klara av dagens utmaningar måste de europeiska tillverkarna precis som tidigare fortsätta med omstruktureringar, sammanslagningar och förvärv, och ytterligare utveckla sitt samarbete för att maximalt utnyttja potentiella samverkansvinster.

6.8 De europeiska komponenttillverkarnas överlevnad är avgörande för att bevara de europeiska produkternas speciella egenskaper som användarna anser vara exklusiva. Man bör därför undvika en upprepning av det som hänt inom t.ex. cykelindustrin, där tillverkare av viktiga komponenter, t.ex. ramar, har försvunnit – med resultatet att Europa i dag är beroende av Kina för att kunna montera cyklar.

6.9 De europeiska komponenttillverkarna klarar inte av pris konkurrensen, och måste inrikta sig på innovation och produktutveckling tillsammans med tillverkarna för att när så är möjligt uppnå stordriftsfördelar, och på ett effektivt partnerskap som garanterar ett orderflöde mellan tillverkare och leverantörer av förstklassiga produkter.

6.10 En strategi i stil med Cars 21, som är specifik för sektorn för tvåhjuliga motorfordon i dess helhet, är nödvändig för att på bästa sätt möta dessa utmaningar, stärka sektorns konkurrenskraft och värna om sysselsättningen.

6.11 Forskningsmedlen inom sjunde ramprogrammet kan bidra till dessa mål genom att gynna företag med tillverkning i Europa som använder sig av den europeiska produktionskedjan. Enligt modell från bilbranschen skulle en forskningsplattform för sektorn kunna utgöra ett viktigt bidrag i detta syfte – särskilt för små och medelstora företag – genom medverkan i konsortier för fastställande av forskningsprioriteringar.

6.12 Kommissionen har nyligen lagt fram en handlingsplan för rörlighet i städer, som bland annat har som mål att förbättra trafikflödet, vilket tvåhjuliga motorfordon gör helt naturligt. Krisen har gjort sektorn för tvåhjuliga motorfordon sårbar, men den kommer i det långa loppet att dra nytta av det växande behovet av alternativa fordon med låga utsläpp för en mer hållbar rörlighet, särskilt i städerna, under förutsättning att dagens ekonomiska problem kan övervinnas på medellång sikt utan bestående skador.

Bryssel den 18 mars 2010

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Reformen av den gemensamma jordbrukspolitikens år 2013" (initiativyttande)

(2010/C 354/06)

Föredragande: **Lutz RIBBE**

Den 16 juli 2009 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett initiativyttande om

"Reformen av den gemensamma jordbrukspolitikens år 2013".

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 25 februari 2010.

Vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 18 mars) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 163 röster för, 5 emot och 5 nedlagda röster:

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK ser med djup oro på den allt större diskrepansen mellan det uttalade stödet för EU:s jordbruksmodell och multifunktionaliteten och den dagliga verkligheten för jordbruksföretagen. Detta gör det viktigare att mer beslutsamt och mer målriktat skydda och främja EU:s jordbruksmodell, som nu alltmer hotas av den pågående utvecklingen, genom en stark gemensam jordbrukspolitik.

1.2 Marknaderna utsätter jordbrukarna för ett starkt tryck – ofta genom låga priser eller kraftiga prissvängningar – att anpassa sig och röra sig mot specialisering och rationalisering. Dessa processer kan leda till en problematisk regional koncentration och till att jordbruket ges upp i eftersatta områden. Med tanke på detta tryck anser EESK att man i framtiden absolut måste använda den gemensamma jordbrukspolitikens för att främja ett multifunktionellt och heltäckande jordbruk inriktat på hållbarhetsmål så att det bevaras och utvecklas.

1.3 För EESK är det uppenbart att det inte räcker att enbart sträva mot förbättrad konkurrenskraft för att betjäna världsmarknaden. Den gemensamma jordbrukspolitikens efter 2013 får inte styras mot en produktion inriktad på lägsta möjliga pris, företagsekonomisk optimering, specialisering och regional koncentration. Den ska i stället präglas av EU:s jordbruksmodell, som måste baseras på principerna om livsmedelssuveränitet, hållbarhet och jordbrukarnas och konsumenternas verkliga behov.

1.4 Detta förutsätter andra jordbrukspolitiska ramar, eftersom det mångfunktionella jordbruk som eftersträvas inte kan uppnås på världsmarknadens villkor och till dess priser.

1.5 EESK uppmanar kommissionen, rådet och Europaparlamentet att först och främst tydligt beskriva den gemensamma jordbrukspolitikens mål och sedan ange vilka instrument som krävs för detta mål samt uppge vilka resurser som behövs. Först därefter går det att reda ut hur finansieringen ska ske. EESK anser att det är fel att först fastställa ett belopp för finansiering

av ett åtgärdsområde och sedan fördela beloppet mellan enskilda åtgärder och medlemsstater.

1.6 Stabilisering av marknaden är enligt EU-fördraget ett av målen i den gemensamma jordbrukspolitikens. Stabila marknader är viktiga. EESK anser därför att det också i framtiden är viktigt att tillämpa marknadsinstrument för att stabilisera priserna och motverka alltför kraftiga prissvängningar. Men åtgärderna för reglering av marknaderna, t.ex. garanterade producentpriser, har minimerats. EU:s jordbruksmarknader är bland de mest öppna, om man jämför med länder utanför EU. Detta är bakgrunden till en stor del av de problem som på sikt inte kan lösas enbart genom penningöverföringar.

1.7 Jordbrukspolitik handlar alltså inte bara om fördelning av pengar. Lantbrukare har rätt att förvänta sig en rimlig inkomst för försäljningen av produkterna på marknaden och för sina samhällsättaganden inom ramen för EU:s jordbruksmodell.

1.8 För detta ändamål är det dessutom nödvändigt att främja och stödja tillverkning och distribution av kvalitetsprodukter, som ett uttryck för regionernas och landsbygdens mångfald i EU. Man bör verka för kortare distributionsvägar och för att lantbrukare eller producentsammanslutningar ska få direkt tillgång till konsumenterna för att öka företagsstrukturernas konkurrenskraft och hantera livsmedelskedjornas alltför starka förhandlingsposition. De europeiska produkternas mångfald och särdrag måste bevaras bland annat genom korrekt information till konsumenterna.

1.9 Ett viktigt mål för reformen är att omvandla EU:s nuvarande oenhetliga system för jordbruksstöd till ett enhetligt system som bygger på objektiva kriterier och godkänns av samhället.

1.10 Stöd till jordbrukarna kan inte längre motiveras med historiska beslut eller anspråk, utan ska i stället utgöra kompensation för (väldefinierade) samhällsättaganden, som behövs för att EU:s jordbruksmodell ska fungera och som inte återspelas i marknadspriserna. Stödet bör därför vara målinriktat.

1.11 Det finns ingenting som motiverar en enhetlig arealersättning som omfattar hela EU, inte minst med tanke på de omfattande strukturella och klimatmässiga skillnaderna, de mycket stora variationerna i den nationella eller regionala genomsnittliga inkomsten liksom i produktionskostnader samt de olika typer av tjänster som olika jordbruksföretag och jordbrukstyper tillhandahåller för att bevara den europeiska jordbruksmodellen. I stället bör man finna lösningar som är anpassade till de regionala förhållandena och de olika typerna av jordbruksföretag.

1.12 Programmen för landsbygdsutveckling bör vidareutvecklas och göras så effektiva som möjligt. Kommittén avvisar bestämt tanken på att överföra motsvarande åtgärder till den allmänna struktur- respektive regionalpolitiken. Likväl anser kommittén att åtgärderna inom ramen för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling borde få en tydlig lantbruksanknytning. Anläggning av vägar och bredbandsanslutningar hör inte dit.

2. Uppgifter

2.1 Under år 2010 kommer kommissionen att lägga fram ett meddelande om de framtida politiska prioriteringarna och om budgetramarna från 2014. Där kommer man även att yttra sig om inriktningen på EU:s gemensamma jordbrukspolitik och strukturfonderna.

2.2 Detta initiativytrande syftar till att formulera det organiserade civila samhällets **grundläggande tankegångar** om den gemensamma jordbrukspolitikens inriktning och utformning. Det ska ge kommissionen argument och rekommendationer inför det meddelande som ska utarbetas.

3. Utgångsläge: hotet mot EU:s jordbruksmodell – EU:s jordbrukspolitiska ledstjärna

3.1 Samhällets förväntningar på jordbruket har i hög grad förändrats. Det handlar inte längre bara om de mål i artikel 33 i EG-fördraget som överförts i oförändrad form till Lissabonfördraget, om att t.ex. producera tillräckligt med livsmedel till rimliga priser genom förbättrad produktivitet.

3.2 Det har tillkommit nya utmaningar, som att trygga den biologiska mångfalden, bevara kulturlandskapet på ett heltäckande sätt, utveckla landsbygden, vilket bl.a. innefattar att skapa och bevara arbetstillfällen, regionala produkter som kulturarv etc. Jordbruket måste dessutom hantera följderna av klimatförändringen. Det ska också bidra till lagringen av koldioxid.

3.3 Den globala livsmedelskrisen, men även det problematiska läget på energimarknaderna, gör att vissa särskilt viktiga funktioner i ett inhemskt, d.v.s. regionalt förankrat, jordbruk framträder allt tydligare. Det gäller t.ex. försörjningstrygghet och självbestämmande i fråga om livsmedel samt rollen som energileverantör.

3.4 Försörjningstrygghet i fråga om livsmedel måste vara en grundläggande rättighet för alla människor. Även om det inte

krävs någon hundra procentig självförsörjning, bör man ha som mål att uppnå en så hög självförsörjningsgrad (dvs. självbestämmande i fråga om livsmedel) som möjligt.

3.5 Jordbruk är ofta förknippat med viss kultur och regional identitet. Livsmedel kan representera länders och regioners särdrag och historia. Även om livsmedel teoretiskt sett kan importeras kan kulturlandskapen, den biologiska mångfalden och kulturen endast bevaras genom lantbrukets aktiva markförvaltning. Dessa tillgångar kan inte importeras. Därför måste livsmedel också bedömas på ett helt annat sätt än t.ex. industriella produkter, där det främst är kostnaderna som styr var produktionen sker.

3.6 Därmed har diskussionen om hållbar ekonomi även nått jordbruket. När man inom politiken talar om "EU:s jordbruksmodell" innebär det ett jordbruk som är tydligt inriktat på hållbarhetsmål.

3.7 Enligt EESK är det genom att behålla och utveckla EU:s jordbruksmodell, dvs. ett multifunktionellt jordbruk som bedrivs av lantbrukare vars inkomster från jordbruket är jämförbara med den nationella eller regionala genomsnittliga inkomsten (¹) som man kan behålla en livsmedelsproduktion som är tillräckligt omfattande, håller hög kvalitet, präglas av regional variation, bedrivs heltäckande, är miljömässigt hållbar, skyddar och vårdar det europeiska landskapet, bevarar mångfald och särdrag hos produkterna samt främjar de mångsidiga och artrika kulturlandskapen och landsbygden.

3.8 Kommittén betonar att det redan nu, även i Europa, finns stora skillnader mellan det multifunktionellt inriktade lantbruket och det lantbruk som måste anpassa sig främst till de globaliserade och avreglerade marknaderna.

3.9 EESK ser med djup oro på den allt större diskrepansen mellan det uttalade stödet till EU:s jordbruksmodell och multifunktionaliteten och den dagliga verkligheten för jordbruksföretagen.

3.10 Det beror bl.a. på att jordbrukare som inte har någon renodlad produktionsroll, utan som ges en multifunktionell roll på landsbygden, ställs inför uppgifter som kostar pengar men inte ger dem något tillbaka, eftersom marknadspriserna för lantbruksprodukter inte täcker lantbrukets kostnader inom ramen för multifunktionalitet.

3.11 Det leder till att företagen i dag måste genomgå alla tänkbara produktivetsförbättringar för att kunna överleva ekonomiskt. I en näst intill smygande process håller EU på att bit för bit lämna sin jordbruksmodell, och man kan se en utveckling mot industrialisering av lantbruket. Å ena sidan uppstår företagsformer som går i riktning mot amerikanisering av det europeiska jordbruket, och å andra sidan måste många företag ge upp, trots att de är viktiga för att bevara ett multifunktionellt lantbruk.

(¹) Ordet "lantbrukare" syftar inte på jordbrukets storlek, utan på sättet att driva och förvalta gårdarna. En verksamhet i sammanvävd, allt vidare kretslopp så nära den egna gården som möjligt, en inriktning på att underhålla den kvalificerade, mångfasetterade arbetsplatsen, en förankring i byn och regionen, ansvarskänsla för naturen och djuren och ett generationstänkande.

3.12 Det råder stora skillnader i hur långt dessa processer har nått i olika verksamhetsgrenar och regioner. Under de senaste åren har det funnits en enorm dynamik, och på vissa håll har man kunnat se regelrätta strukturförändringar. Bara under 2008 upphörde exempelvis 20 % av alla företag som sysslade med grisuppfödning i den tyska delstaten Niedersachsen, men trots detta sjönk inte antalet uppfödda grisar.

3.13 Hur detta ska sluta är oklart. Det har länge varit känt att EU riskerar att gå miste om hela produktionsgrenar, så som man gjort inom industrin. Det första exemplet skulle kunna vara fjäderfabriksbranschen, som redan är mer industrialiserad än något annat område. En av de största koncernerna i EU, det franska fjäderfäföretaget Doux, flyttade på kort tid flera produktionsenheter från Frankrike till Brasilien, där produktionen är billigare.

3.14 Det innebär att enbart fortsatt produktivitet utveckling inte ger någon garanti för det europeiska lantbrukets fortlevnad på oreglerade globala marknader. Någon garanti för ett heltäckande jordbruk i EU har den aldrig varit.

3.15 EESK framhåller att en starkt koncentrerad produktion gör det europeiska jordbruket mer sårbart för kriser.

3.16 EU:s jordbruksmodell kännetecknas av att man medvetet avstår från viss produktivitet, vilket naturligtvis är en nackdel i konkurrensen. Men det är just vad som eftersträvas i politiken och samhället. EU:s medborgare har nämligen en delvis annan uppfattning än den som råder utanför EU om hur man bör hantera genetiskt modifierade organismer (GMO), hormoner, tillväxtväxtfrämjande medel och salmonellabekämpning eller om hur landskapet bör bevaras. Men dessa internationellt sett högre förväntningar på produktionen medför större kostnader, som inte enbart får läggas på lantbrukarna!

3.16.1 I detta sammanhang är det av yttersta vikt att stärka mekanismerna för gränskontroll genom avtal om hälsogarantier som bidrar till att fastställa spårbarhet och säkerhet, samt att produkter som är förbjudna i EU inte används, samt tillämpa samma krav på såväl produkter som framställts inom EU som på importerade produkter.

3.17 Politikerna i EU står alltså inför uppgiften att upprätthålla ett lantbruk som inte får genomgå alla produktivetsförbättringar, men som ändå måste ge företagsinnehavarna en tillräcklig inkomst.

3.18 Det går inte att driva EU:s jordbruksmodell på världsmarknadens villkor och till världsmarknadens priser. Det går inte att eftersträva ett lantbruk som

- kan producera på samma (ofta snedvridna) villkor som världsmarknaden i alla EU-regioner,
- samtidigt uppfyller alla förväntningar på produktionen (kvalitet, säkerhet, skonsamhet mot naturresurserna, artanpassad djurhållning etc.) och klarar den europeiska kostnadsnivån,
- och som dessutom tillhandahåller en modern arbetsmarknad med attraktiv lön, som kännetecknas av god standard och

hög säkerhet på arbetsplatsen, god nivå på utbildning och övriga kvalifikationer.

3.19 Den pågående utvecklingen är alltså nu mer än någonsin ett hot mot EU:s jordbruksmodell, som därför måste skyddas och främjas genom en stark gemensam jordbrukspolitik.

4. Politiken från år 2014 – ett vägval: Vilken riktning ska den gemensamma jordbrukspolitiken ta?

4.1 Trots att den gemensamma jordbrukspolitiken vid upprepade tillfällen under sin historia har genomgått delvis grundläggande förändringar och reformer äger en ny reformdebatt – efter debatterna 2000, 2003 och 2008 – nu åter rum. Detta är ett tecken på att inte alla samhälleliga frågor i anslutning till GJP har funnit ett tillfredsställande svar hittills. Därför utsätts den gemensamma jordbrukspolitiken hela tiden för hård kritik och i viss utsträckning ifrågasätts till och med dess existensberättigande. Ur EESK:s perspektiv är en radikal marknadsorientering av jordbruket utesluten i sig själv, om den europeiska jordbruksmodellen ska tas på allvar.

4.2 Berörda parter bör och måste inte bara delta i denna samhällsdebatt utan borde också föra den offensivt. Det ger tillfälle att klargöra för samhället varför lantbruket faktiskt har en särskild roll. Jordbruk och boskapsskötsel som bedrivs på ett hållbart sätt i den europeiska jordbruksmodellens anda utgör grunden för vår livsmedelsförsörjning och är en strategisk sektor när det gäller adekvat förvaltning och fysisk planering, land- och miljösvård, miljösvård och kampen mot klimatförändringarna.

4.3 EESK anser att det är absolut nödvändigt att snart skapa enighet i samhället om hur lantbruket i EU ska se ut i framtiden, vad som alltså ska bli jordbrukspolitikens ledstjärna. I sak handlar det om följande: Ska den gemensamma jordbrukspolitiken syfta till att försvara och utveckla EU:s jordbruksmodell, eller ska den medverka till att några få, allt mer specialiserade, regionalt koncentrerade och optimerade företag anpassar sig till den allt hårdare globala konkurrensen om de lägsta priserna?

4.4 För EESK är det uppenbart att det inte räcker att enbart sträva mot förbättrad konkurrenskraft för att betjäna världsmarknaden. Den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2013 får inte styras mot en produktion inriktad på lägsta möjliga pris, företagsekonomisk optimering, specialisering och regional koncentration. Den ska i stället präglas av EU:s jordbruksmodell, som måste baseras på principerna om livsmedelssuveränitet, hållbarhet och jordbrukarnas och konsumenternas verkliga behov.

4.5 EU:s jordbruksmodell kan bara överleva om konkurrenskraften i det multifunktionella lantbruket förbättras i förhållande till den rent företagsekonomiskt optimerade jordbruksproduktionen. Detta måste vara huvuduppgiften för den gemensamma jordbrukspolitiken. De jordbrukspolitiska instrumenten måste anpassas till detta, vilket kommer att leda till väsentliga förändringar i bidragsstrukturen. Det skulle strida mot detta krav att fortsätta avskaffa styrinstrumenten.

4.6 EESK uppmanar kommissionen, rådet och Europaparlamentet att först och främst tydligt beskriva den gemensamma jordbrukspolitikens mål och sedan ange vilka instrument som krävs för detta mål samt uppge vilka resurser som behövs. Först därefter går det att reda ut finansieringsfrågan. EESK anser att det är fel att först fastställa ett belopp för finansiering av ett åtgärdsområde och sedan fördela beloppet mellan enskilda åtgärder och medlemsstater.

4.7 EESK hänvisar till att en sjättedel av arbetstillfällena i EU har direkt eller indirekt anknytning till jordbruksproduktionen. Vid ett faktiskt produktionsbortfall inom jordbruket försvinner även arbetstillfällena inom de områden som ligger före och efter i produktionskedjan, ända in i livsmedelsindustrin! Detta faktum måste man ta hänsyn till i diskussionerna om den gemensamma jordbrukspolitik efter 2013. Den gemensamma jordbrukspolitik är följaktligen även viktig för att säkra arbetstillfällena inom EU, särskilt på landsbygden. Vidare förvaltar jordbruket cirka 80 % av EU:s territorium och det spelar en betydelsefull roll när det gäller en hållbar resursanvändning, bevarandet av livsmiljöer, den biologiska mångfalden, etc. Det spelar också en allt viktigare roll i kampen mot klimatförändringarna.

5. Ett mångsidigt paket med jordbrukspolitiska åtgärder

5.1 Marknaden känner av priser, men praktiskt taget inga värden. De priser som jordbrukarna får anpassa sig till styrs alltmer av de villkor och låga kostnader för produktionen som råder i övriga världen. Men EU:s jordbruksmodell handlar mycket om värden som inte återspeglas i världsmarknadpriserna.

5.2 Stabilisering av marknaden är enligt EU-fördraget ett av målen i den gemensamma jordbrukspolitik. Stabila marknader är viktiga. EESK anser därför att det också i framtiden är viktigt att tillämpa marknadsinstrument för att stabilisera priserna och motverka alltför kraftiga prissvängningar. Men åtgärderna för reglering av marknaderna, t.ex. garanterade producentpriser, har minimerats. EU:s jordbruksmarknader är bland de mest öppna, om man jämför med länder utanför EU. Detta är bakgrunden till en stor del av de problem som på sikt inte kan lösas enbart genom penningöverföringar.

5.3 Jordbrukspolitik handlar alltså inte bara om fördelning av pengar. Lantbrukare har rätt att förvänta sig en rimlig inkomst för försäljningen av produkterna på marknaden och för sina samhällsåtaganden inom ramen för EU:s jordbruksmodell.

5.4 Om man vill försvara EU:s jordbruksmodell måste samhället bevilja stöd genom jordbrukspolitik. Det gör att jordbrukarna måste acceptera förväntningarna från samhällets sida om att de med hjälp av stödet även ska uppfylla villkoren för ett multifunktionellt lantbruk.

5.5 Handel, marknader och organisation av marknaderna

Stabila eller volatila marknader

5.5.1 Med avseende på marknader och priser bör man tänka igenom och lösa åtminstone tre olika typer av problem:

- De allt starkare volatila marknaderna vid varaktigt sjunkande producentpriser.
- Distributions- och marknadsföringsledens växande marknadsmakt gentemot producenterna.
- De omisskännliga problemen vid produktion och marknadsföring av lokalt och regionalt producerade produkter samt kvalitetsprodukter. Det saknas särskilda bestämmelser för jordbruket när det gäller de lokala och regionala marknaderna.

5.5.2 Spekulationer och volatilitet på marknaderna har gynnats av att man i hög grad har avstått från de verksamma instrument som stabiliserar dessa. Men detta strider mot EU:s nuvarande och tidigare fördrag.

5.5.3 De kraftiga prissvängningarna leder till en varaktig minskning av producenternas andel av värdekedjan och till växande försäljningsmarginaler.

5.5.4 Konsumenterna gynnas knappast av detta, vilket tydligt har visats de senaste åren. Priset på sockerbetor har sjunkit med 40 %, men det märks knappt på slutpriset. Läget är likartat när det gäller priset på mjölk och spannmål.

5.5.5 Tidigare erfarenheter visar att det är billigare för samhället att sätta in lämpliga reglerande åtgärder vid rätt tidpunkt, än att behöva reparera skadorna i efterhand.

5.5.6 Mjölkkrisen visar tydligt att det inte går att å ena sidan minimera regleringen av marknaden respektive produktionens omfattning utan att å andra sidan ifrågasätta de höga kraven på produktionen respektive multifunktionen, så som medborgarna väntar sig.

5.5.7 När mjölkkvotsregleringen upphör är risken att många mjölkproducenter ger upp, vilket ofta är liktydigt med att de också upphör med att bruka jorden, framför allt i mindre gynnade regioner. Det är utan tvivel riktigt att den mjölk som konsumeras i t.ex. Estland kan produceras billigare i andra europeiska regioner med effektivare mjölkproduktion än om den produceras lokalt. Men att flytta produktionen av kostnadsskäl strider mot målen i EU:s jordbrukspolitik. EESK förespråkar en jordbrukspolitik som möjliggör heltäckande jordbruk som baseras på principen om livsmedelssuveränitet. Men det bör nämnas än en gång att detta inte är möjligt enbart genom penningöverföringar, och därför bör marknaderna och produktionen regleras.

5.5.8 En av huvuduppgifterna vid reformen av den gemensamma jordbrukspolitik måste därför vara att stabilisera marknaderna, vilket bland annat innebär att skapa ett säkerhetsnät.

5.5.9 EESK ställer sig därför bakom att

- de få åtgärder som finns för stabilisering av marknaderna inte bara säkras och sätts in när det behövs, utan att även nya, WTO-konforma förslag om hur marknaderna kan stabiliseras ska utarbetas och genomföras,
- en strategisk krisberedskap i form av lagerhållning införs för jordbruksprodukter, mot bakgrund av den växande instabiliteten på de internationella jordbruksmarknaderna,
- man dessutom överväger hur man med hjälp av producentorganisationer respektive branschöverenskommelser kan få marknaderna att bli mer stabila.

Problem i livsmedelskedjan

5.5.10 När det gäller prisbildningen råder det obalans mellan parterna i förhandlingarna. Lantbrukarna talar om ojusta avtalsvillkor, som beror på livsmedelskedjornas alltför starka ställning i förhandlingarna.

5.5.11 Den avgörande frågan om hur stor andel var och en får i värdekedjan avgörs för närvarande bara av marknaden, helt i linje med den marknadsliberala grundtanken. Det är allt annat än tillfredsställande, särskilt för de jordbrukare som blir varse ständigt sjunkande producentpriser, trots att tillverkningskostnaderna ofta blivit högre och därför ofta tvingas vidta åtgärder som strider mot den europeiska jordbruksmodellen.

5.5.12 Eftersom 77 % av livsmedelsmarknaden kontrolleras av bara 15 handelskoncerner i de 27 medlemsstaterna, anser EESK att man i likhet med Förenta staterna bör se över om konkurrenslagstiftningen räcker till för att förhindra marknadsdominerande strukturer och tvivelaktig avtalspraxis. Det är viktigt att alla berörda parter involveras i översynen. Denna studie bör leda till förändringar av EU:s konkurrenslagstiftning för livsmedelssektorn i syfte att säkra att man tar hänsyn till sektorns särdrag och anpassar denna lagstiftning till konkurrenslagstiftningen i de konkurrerande länderna på den globala marknaden, såsom beslutades av högnivåexpertgruppen för mjölk.

5.5.13 EESK förväntar sig att kommissionen vidtar åtgärder för att öka insynen i prissättningen och ger förslag till hur man kan undvika s.k. asymmetrisk prissättning⁽²⁾.

Distribution av lokalt och regionalt producerade produkter samt specialiteter och kvalitetsprodukter

5.5.14 De stora livsmedelskedjorna och de centrala bearbetningsföretagen kräver ständigt likformiga, praktiskt taget normerade, och billiga råvaror. Det ger inte stort utrymme för regional och produktspecifik variation.

⁽²⁾ Då producentpriserna stiger, stiger också konsumentpriserna snabbt. Då producentpriserna sjunker, sjunker däremot konsumentpriserna endast långsamt.

5.5.15 Ändå är det just tillverkningen och distributionen av kvalitetsprodukter, som ett uttryck för regionernas och landsbygdens mångfald i EU, som är viktig för att EU:s jordbruksmodell ska bestå. Det är därför motiverat med mer stöd åt detta. Genom att förkorta distributionsvägarna och ge lantbrukare eller producentsammanslutningar direkt tillgång till konsumenterna kan just de mindre och mer arbetsintensiva företagsstrukturerna få ökad konkurrenskraft.

5.5.16 Man måste börja ta mycket större hänsyn till geografisk information och produkttekniska skillnader. De måste betraktas som och skyddas som immateriell egendom. Sådana uppgifter kan knyta jordbruksprodukterna till regionerna, dvs. produkterna har ett visst angivet ursprung och dessutom vissa kvalitetskriterier som har utkristalliserats med tiden. Det är i detta sammanhang viktigt att tydligt definiera vad som avses med regionala produkter.

5.5.17 Det finns i dag många vilseledande och betänkliga metoder när det gäller produktmärkning. I framtiden borde man exempelvis

- inte längre få visa betande kor på mjölkförpackningar, om mjölken kommer från djur som inte får gå på bete, utan i stället gynna marknadsdifferentiering (från mjölkprogram med kor som får äta hö eller beta fritt till regional distribution genom producenter eller små sammanslutningar),
- inte få skylta med regionala uppgifter trots att produkten är tillverkad någon annanstans.

5.5.18 Man bör förbättra och övervaka marknadsinsynen och konsumentinformationen (t.ex. ursprungsmärkningen). För att bättre kunna förmedla till konsumenterna vilka regler som gäller för jordbrukarna i EU, måste man genomföra informationskampanjer om produktionssystemen i EU. Dessutom bör särskild uppmärksamhet ägnas åt märkningssystemet. EESK anser i det sammanhanget att det vore lämpligt att ta hänsyn till kommitténs ståndpunkt i yttrandet om livsmedelsinformation till konsumenterna⁽³⁾.

5.5.19 Skattemedel bör i framtiden framför allt användas för att stärka de regionala produkterna och marknaderna.

5.6 Den gemensamma jordbrukspolitikens finansieringsinstrument

Det nuvarande läget

5.6.1 EU har i dag ett oenhetligt system för jordbruksstöd: Inom EU-15 finns gårdsstödet, som antingen grundar sig på historiska betalningsanspråk eller utvecklas mot enhetliga arealersättningar. I EU-12 infördes direkt ett system med arealersättning, vars stödnivå dock ligger under nivån i EU-15.

⁽³⁾ EUT C 77, 31.3.2009, s. 81.

5.6.2 Den nytta som de enskilda jordbrukarna har av den nuvarande ersättningspraxisen varierar således stort. Det här upplevs ofta som orättvist, och dessutom är systemet mycket svårt att förklara för skattebetalarna.

5.6.3 Ett viktigt mål för den förestående reformen måste vara att utveckla ett enhetligt system som bygger på objektiva kriterier och godkänns av samhället.

5.6.4 Direktbetalningarna i första pelaren motiverades ursprungligen med sänkningen av garantipriserna 1992. Dessa tillhandahölls fram till 2003 som kopplat priskompensationsstöd, innan de frikopplades genom besluten i Luxemburg. Men eftersom de flesta medlemsstater valde den så kallade historiska modellen för systemet med samlat gårdsstöd, finns det fortfarande extrema skillnader i hur jordbrukarna gynnas av det nuvarande systemet. På grund av frikopplingen har de inte längre något direkt inflytande på produktions sättet.

5.6.5 Direktbetalningarna (= arealersättningarna) i andra pelaren syftar till att ersätta jordbrukarna för vissa ytterligare samhällsåtaganden som går utöver de föreskrivna verksamhetskraven och som marknadspriset inte återspeglar och motivera dem att överhuvudtaget upprätthålla den produktion som önskas av samhället i mindre gynnade områden.

5.6.6 EU finansierar nu helt och hållet direktbetalningarna i första pelaren, medan medlemsstaterna måste bidra till stödet i andra pelaren. Ojämnheten i detta stödsystem påverkar i många medlemsstater hur attraktivt programmet är. Kommittén uppmanar kommissionen att i den kommande programplaneringen se till att olika medfinansieringsnivåer inte leder till att medlemsstaterna gynnar vissa programdelar och fäster mindre vikt vid andra.

5.6.7 Utöver direktbetalningar finns det medel för stimulans av landsbygdens utveckling (axel 3 i andra pelaren), för investeringsstöd till företag (axel 1 i andra pelaren) och för Leader-programmet.

5.6.8 På grund av instabiliteten och volatiliteten på marknaderna och andra omständigheter har direktbetalningarna delvis fått en mycket betydande roll för företagets inkomster. Utan penningöverföringar skulle strukturomvandlingen inom jordbruket vara mycket mer dramatisk, även om man måste slå fast att det råder stor skillnad mellan hur de olika företagen gynnas av det instrument som för närvarande är viktigast, nämligen direktbetalningarna under första pelaren.

Ersättningssystem i framtiden

5.6.9 EESK vidhåller vad vi tidigare har sagt om direktbetalningarna i första pelaren. Kommittén har alltid betonat att även om de **funktionsorienterade** direkta stöden "... är viktiga kan de bara utgöra ett komplement" (4). Lantbrukarnas inkomster

bör komma från försäljning av jordbruksprodukter och från de samhällsåtaganden som marknadspriset inte ger ersättning för.

5.6.10 Det är nödvändigt att till skillnad från tidigare ge en sådan ersättning för samhällsåtaganden, men för detta krävs enighet om vilka insatser lantbrukarna utför – individuellt respektive kollektivt. Detta är viktigt för att man ska kunna slå fast tydliga principer för tillhandahållandet av direktbetalningar i framtiden. Dessa måste grunda sig på objektiva kriterier och vara "kopplade" till en specifik uppgift, så att de accepteras av samhället.

5.6.11 I princip bör man utgå ifrån att

- direktbetalningar i första eller andra pelaren endast ska göras till yrkesverksamma jordbrukare, förbund för landskapsvård eller andra institutioner som ägnar sig åt att vårda kulturlandskapet,
- direktbetalningarna i första eller andra pelaren tar hänsyn till det antal arbetstillfällen som finns och skapas på varje jordbruksföretag,
- direktbetalningar i första eller andra pelaren utgör en ersättning för lantbrukets samhällsåtaganden, som behövs för att EU:s jordbruksmodell ska fungera; Jordbrukarnas inkomster bör huvudsakligen komma från priserna på en reglerad marknad där kostnaderna erkänns av marknaden,
- direktbetalningar i första eller andra pelaren pga. de stora skillnaderna i klimatförhållandena inom EU också bör innefatta komponenter som mellan medlemsstaterna utjämnar de merkostnader för jordbrukarna som dessa förhållanden leder till (5).

5.6.12 Man måste alltså fastställa vilka konkreta prestationer som ska berättiga till direktbetalningar (och i vilken omfattning). Företag respektive produktion som inte utför sådana prestationer eller inte avser att göra det, och som alltså inte bidrar till förverkligandet av EU:s jordbruksmodell, bör inte heller beviljas några direktbetalningar.

5.6.13 Det borde råda enighet kring direktbetalningar som ersättning för samhällsåtaganden som inte har något marknadsmissigt pris (t.ex. konkreta och bestämda miljöåtaganden). EESK anser att dessa program måste utökas och göras mer attraktiva och flexibla. Därför är det absolut nödvändigt att återinföra incitamenten för detta. Det är också viktigt att kunna vara mer flexibel i förhållande till enstaka insatser från jordbrukarnas sida. Programmen borde bli mer inriktade på resultat än på åtgärder.

5.6.14 Många nya åtgärder kommer att ligga i denna kategori i framtiden, t.ex. jordbruksmetoder som bidrar till att motverka klimatförändringen eller till att binda koldioxid i marken och säkerligen även gräsmarksbruk.

(4) EGT C 368, 20.12.1999, s. 76–86, se punkt 7.6.1.

(5) EUT C 318, 23.12.2009, s. 35.

5.6.15 Dessutom är det minst sagt berättigat med direktbetalningar som kompensation för varaktiga och oföränderliga naturliga svårigheter samt som kompensation för ålägganden som begränsar användningen, t.ex. inom området naturskydd. I många skyddsområden är det viktigt med en viss typ av lantbruk för att områdets karaktär ska kunna bevaras. EESK ställer sig frågande till att vägra ge stöd med hänvisning till att skyddsområdesförordningen innehåller ramar som lantbrukarna anpassar sig till.

5.6.16 Funktionsorienterade och därmed även differentierade direktbetalningar, som bygger på konkreta åtaganden som går att förklara för medborgarna, måste vara den framtida grundbulten när det gäller direktstöd inom jordbrukspolitiken. Detta omfattar utan tvekan även kompensationstillägget.

5.7 Enhetlig arealersättning som kompensation för konkurrensnackdelar?

5.7.1 En ståndpunkt som diskuteras är att omvandla de nuvarande direktbetalningarna i första pelaren till en EU-övergripande enhetlig arealersättning, som motiveras med att EU har strängare normer för jordbruksproduktionen, vilket gör det svårare för jordbruket i EU att konkurrera med de utomeuropeiska jordbruken.

5.7.2 EESK håller med om att man måste överväga en skälig kompensation för konkurrensnackdelar. Sociala och miljömässiga normer är avgörande för EU:s jordbruksmodell, men i handelsavtalen betraktas de som icke-tariffära handelshinder, vilket är helt oacceptabelt. WTO-systemet måste omgående reformeras, eftersom ett globalt handelssystem utan sociala och ekologiska normer är oacceptabelt.

5.7.3 För att man ska kunna kompensera konkurrensnackdelar är det viktigt att klargöra inom vilka produktionsgrenar det finns konkreta skillnader mellan de europeiska jordbrukarna och de viktigaste konkurrenterna när det gäller åläggandena och vilka kostnadsnackdelar som då bevisligen uppstår i olika jordbruk, företagstyper eller produktionsformer.

5.7.4 Produktionsvillkoren och -kostnaderna för de europeiska jordbrukarna varierar mycket kraftigt: Det finns stora strukturella och (agro)klimatiska skillnader, men också mycket stora skillnader i produktions- och levnadskostnader i de olika regionerna. Även kostnadsnackdelarna varierar stort till följd av stordriftsfördelar i de enskilda medlemsstaterna och regionerna samt mellan olika företagstyper.

5.7.5 Det är uppenbart att problemen med t.ex. de produktionsnackdelar som kan beläggas inom djurhållningen inte kan lösas genom att betala ut enhetlig arealersättning, som även gynnar företaget som inte sysslar med djurhållning.

5.7.6 Detta innebär att konkurrensnackdelar inte kan kompenseras med hjälp av en enhetlig arealersättning i hela EU, utan att detta måste ske på ett sätt där hänsyn tas till klimatförhål-

landena och företagstyperna som avspeglar förutsättningarna inom olika regioner.

5.8 Enhetlig arealersättning som inkomstöverföring?

5.8.1 Det är uppenbart att de cirka 50 miljarder euro som årligen överförs från EU:s jordbruksbudget till jordbruket i EU har blivit avgörande för många företags överlevnad.

5.8.2 De nuvarande jordbrukspriserna är alltså inte bara för låga för att EU:s jordbruksmodell ska kunna upprätthållas, utan de gör att jordbruket som helhet i EU kan äventyras.

5.8.3 Därför förs en diskussion om att bevilja alla lantbrukare en sorts grund- och existenssäkringsstöd i form av en europeisk enhetlig arealersättning.

5.8.4 Inkomstläget skiljer sig väsentligt åt mellan olika företag och olika regioner. Också här spelar de skillnader som nämns i punkt 5.7.4 en avgörande roll. Det här innebär att det krävs ett differentierat förfarande även för att lösa inkomstproblemet. Inte heller detta problem kan lösas med en europeisk enhetlig arealersättning, som på ett oproportionerligt sätt skulle gynna t.ex. företag med stora arealer och företag med liten arbetskraft.

5.8.5 I stället för en enhetlig arealersättning bör man eventuellt överväga ett stöd som betalas ut per person eller per anställd och som förses med ett tak. Också vid ett sådant lösningsätt måste man vid beräkningen av premien ta hänsyn till skillnaderna enligt punkt 5.7.4. Vid ett sådant system med premier måste man dessutom också ta hänsyn till att företagets inkomster i hög grad styrs av produktionspriserna och produktionskostnaderna och att dessa är föremål för allt kraftigare svängningar.

Övergångsperioder

5.9 Ett enhetligt europeiskt betalningssystem – som inte får förväxlas med en enhetlig europeisk arealersättning – som inte längre grundar sig på historiska betalningsanspråk utan på konkret definierade aktuella åtaganden, kommer att medföra betydande förändringar i det finansiella flödet mellan medlemsstaterna men också mellan företagen. Vad gäller finansieringen kommer det således att finnas både vinnare och förlorare. EESK anser att man bör gå försiktigt fram i detta sammanhang och eventuellt införa övergångsperioder. De bör ändå planeras så att det nya systemet fungerar fullt ut i mitten eller senast i slutet av den nya räkenskapsperioden.

5.10 Framtiden för andra pelaren

5.10.1 Många medborgare har fått intrycket av att vissa delar av den gemensamma jordbrukspolitikens andra pelare syftar till att kompensera för de skador som är följden av att man skapat felaktiga ramvillkor i politiken.

5.10.2 Man måste få allmänheten att förstå att de framtida åtgärderna inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitikens andra pelare ska komplettera de funktionsorienterade direktbetalningarna, och i framtiden kommer att vara ännu tydligare inriktade mot att bevara, trygga och förverkliga EU:s jordbruksmodell. Detta förutsätter att de åtgärder som vidtas är så lämpliga och så väl avpassade som möjligt.

5.10.3 Detta gäller inte bara för nuvarande axel 2 i andra pelaren. Även investeringsstödet till jordbruksföretagen måste präglas tydligare av hållbarhetsmålet. För EESK står det utom allt tvivel att det finns ett oerhört stort behov av investeringar för att göra jordbruksföretagen så hållbara som möjligt, men

även för att delvis omforma vårt kulturlandskap, som tidigare i viss mån anpassats efter produktionstekniska krav (se t.ex. vattenvårds- eller vattenramdirektivet).

5.10.4 EESK ställer sig bakom utbyggnaden och optimeringen av de åtgärder som i dag ingår i axel 3 i andra pelaren. Däremot avvisar kommittén bestämt tanken på att överföra motsvarande åtgärder till den allmänna struktur- respektive regionalpolitiken. Likväl anser kommittén att åtgärderna inom ramen för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling borde få en tydlig jordbruksanknytning. Anläggning av vägar och bredbandsanslutningar hör inte dit.

Bryssel den 18 mars 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "För nya styresformer inom internationella organisationer"

(2010/C 354/07)

Föredragande: **Annie VAN WEZEL**

Medföredragande: **Claudio CAPPELINI**

Vid plenarsessionen den 25 februari 2009 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett initiativyttrande om

"För nya styresformer inom internationella organisationer".

Facksektionen för yttre förbindelser, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 4 mars 2010.

Vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 17 mars 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 132 röster för, inga röster emot och 4 nedlagda röster.

1. Sammanfattning och slutsatser

1.1 Världsekonomin är mer integrerad än någonsin tidigare. Med stora globala kriser i en multipolär värld behövs nya styresformer och större legitimitet för internationella organisationer. Denna legitimitet behöver baseras på gemensamma värderingar, normer och mål, på sammanhållning och effektivitet samt på att inkludera alla länder och deras medborgare. **EESK ställer sig positivt till att EU aktivt tar del i utvecklandet av sådana nya styresformer för internationella organisationer.**

1.2 Även före den pågående krisen stod det klart att en reform av internationella organisationer, FN-organ och Bretton Woods-institutionerna var nödvändig, men sedan den finansiella och ekonomiska krisen bröt ut har reformprocessen tagit ytterligare fart. När det stod klart att finanskrisens effekter var oåterkalleliga tog **G20** initiativ till åtgärder. Trots väl mottagna resultat från G20-processen ifrågasätts beslutens legitimitet. **EESK uppmanar EU att etablera effektiva kopplingar mellan G20-processen och representativa FN-organ och att stärka Ecosoc.**

1.3 Tillväxt- och utvecklingsländer måste få en mer framträdande roll i styrningen av internationella organisationer. **EESK stöder ytterligare omstruktureringar av Världsbanken och IMF för att öka dessa länders representation.**

1.4 Ledningen av internationella organisationer bör baseras på FN:s stadga och FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. EU har starkt främjat multilateralt samarbete och EESK stöder fullt ut denna politik. **EESK konstaterar dock att förutsättningarna för att främja multilaterala värden har**

ändrats och överväger därför behovet av en översyn av kommissionens meddelanden om EU:s politik för multilateralism⁽¹⁾.

1.5 Även om internationella organisationer kan ha tydliga mål brister de ofta i effektivitet på grund av otillräcklig tillsyn vid uppföljningen av besluten och bedömningen av effekterna. EU har utvecklat tillsynsmekanismer som fungerar väl och som skulle kunna användas internationellt för att övervaka komplexa insatser på flera nivåer. **EESK uppmanar EU att introducera dessa tillsynssystem i internationella organisationer.**

1.6 **EESK stöder en förstärkning av de internationella organisationernas mandat att reglera finansmarknaderna på internationell nivå i syfte att förhindra en ny finanskris.** EESK ställer sig bakom skärpt lagstiftning på europeisk och internationell nivå på följande områden: ökade reserver, reglering av hedgefonder, insyn i skatteparadis, motverkande av överdrivna och obefogade ersättningsbelopp, minskad risk för hävtångseffekter och överstatlig konsolidering av tillsynsmyndigheter.

1.7 **EESK stöder alla initiativ på EU-nivå som syftar till att främja samarbete och samstämmighet mellan internationella organisationer.** EESK uppmanar EU att ta initiativ till att följa upp Angela Merkels initiativ och få till stånd en formell dialog mellan internationella organisationer för att främja ett samarbete som baseras på ILO:s agenda för anständigt arbete.

⁽¹⁾ KOM(2001) 231, Meddelande om att upprätta ett effektivt partnerskap med Förenta nationerna när det gäller utvecklingsfrågor och humanitära frågor; KOM(2003) 526, Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet – Europeiska unionen och Förenta nationerna: Vårt engagemang för multilateralism.

1.8 EESK välkomnar Europaparlamentets resolution som uppmanar EU-medlemsstaterna att ratificera de uppdaterade ILO-konventionerna och ställer sig bakom Europaparlamentets uppmaning till kommissionen om att utarbeta en rekommendation till medlemsstaterna om att ratificera de uppdaterade ILO-konventionerna och att aktivt bidra till genomförandet av dessa. **EESK vill aktivt delta i utarbetandet av denna rekommendation.**

1.9 EESK är medveten om de "mjuka maktmedel" som EU tillämpar i styresstrukturerna i internationella organisationer, men kommittén anser ändå att EU för var och en av de internationella organisationerna bör utveckla en strategi för att stärka sin makt och ställning. **EESK bör vid utarbetandet av dessa strategier rådfrågas genom samrådsmöten.**

1.10 EESK hoppas att det nya Lissabonfördraget, den nya höga representanten för utrikes frågor och det ökade diplomatiska samarbetet kommer att resultera i att EU i större utsträckning kan tala med en röst och förstärka sin ställning i internationella organisationer. **EESK uppmanar EU att bedriva en konsekvent extern politik och arbeta i linje med unionens mål.**

1.11 Processen för att utforma den nya styresstrukturen präglas inte av någon större insyn. Arbetsmarknadsparterna och representativa organisationer för det civila samhället bör delta och **EESK förväntar sig att EU gör informationen om denna process lättillgänglig.**

1.12 Internationella organisationers effektivitet ökar om de är öppna för samråd med civila samhällsorganisationer, fackförbund och arbetsgivarorganisationer. Dessa måste ingå i organisationernas öppna rådgivande strukturer och deras tillsynssystem. **EESK förväntar sig att EU (kommissionen och medlemsstaterna) arbetar för att främja och underlätta ett förbättrat samråd med civila samhällsorganisationer och arbetsmarknadsparterna i de framtida styresstrukturerna för internationella organisationer.**

2. Inledning

2.1 Diskussionen kring styressystemet för internationella organisationer är inte ny, men den snabba spridningen och de djupgående konsekvenserna av den globala finanskrisen har visat svagheter i det globala styret i den globaliserade ekonomin. Krisen tydliggjorde också det ökade **ömsesidiga beroendet** mellan länder. Den påverkar inte bara alla ekonomier, utan har även utvecklats till en stor sysselsättningskris som drabbar miljoner redan sårbara arbetstagare och företag. För att i så stor utsträckning som möjligt begränsa de negativa effekterna av krisen och undvika en framtida kris kommer det att bli nödvändigt att på ett effektivare sätt reglera finanssektorn, där krisen började. Det räcker emellertid inte. För att skapa en hållbar och värdebaserad ekonomi måste man skapa en ny och effektivare, mer ansvarsfull och överskådlig styresform för världsekonomin.

2.2 I detta yttrande kommer vi att inrikta oss på de internationella organisationer som styr socialpolitik, ekonomisk politik och finanspolitik mot bakgrund av den pågående reformprocessen och finanskrisen, dvs. FN, WTO, ILO, Världsbanken, IMF, OECD, G20 och Financial Stability Board.

2.3 Världen står inför **omfattande globala kriser** som endast kan hanteras effektivt på global nivå. Det gäller inte bara den pågående finansiella och ekonomiska krisen utan även livsmedels-, vatten- och energikrisen, den ökade fattigdomen, miljöproblemen och klimatförändringarnas effekter, säkerheten samt den ökade invandringen.

2.4 Globaliseringen har förändrat det ekonomiska samarbetet, och detta bör reflekteras i den globala ekonomiska styresformen. Maktförhållanden förändras och BRIK-länderna (Brasilien, Ryssland, Indien och Kina) får allt större ekonomisk, politisk och strategisk betydelse. Vi håller på att utvecklas från en bipolär (kalla kriget) via en unipolär (USA:s dominans) till en **multipolär värld**. Tillväxtekonomier och utvecklingsländer måste delta i de institutioner som utarbetar den nya globala styrmodellen.

2.5 Dessa utmaningar kan endast hanteras av institutioner som har **legitimitet**. Nya styresformer kommer att ha denna legitimitet endast när deras politik är **samordnad** och genomförs **effektivt** samt **omfattar alla** länder och deras medborgare.

2.6 Flera initiativ för att se över det globala styressystemet för internationella organisationer och för att reformera FN har tagits under de senaste åren. Framsteg har gjorts på nationell nivå inom FN-strategin "Delivering as One", under ledning av FN:s lokala samordnare. FN:s huvudstyrelse för samarbete meddelade 2009 att nio initiativ ska genomföras gemensamt av FN-organ och Bretton Woods-institutionerna. Under arbetet med att utforma en ny struktur för förvaltningen av världsekonomin föreslås det att Ekonomiska och sociala rådets (Ecosoc) roll och befogenheter stärks. Sedan den finansiella och ekonomiska krisen bröt ut har reformprocessen tagit fart, med G20 i spetsen.

2.7 Den 24–25 september 2009 i Pittsburgh, USA, fattade ledarna för G20-länderna beslut som på ett genomgripande sätt kommer att förändra styresformerna för internationella organisationer. De beslutade att G20 ska bli deras främsta forum för internationellt ekonomiskt samarbete. De har beslutat att fortsätta sina ansträngningar att reglera finansmarknaderna och sätta högkvalitativa arbetsplatser i centrum för den ekonomiska återhämtningen. De beslutade att inrätta en ram för stark, hållbar och balanserad ekonomisk tillväxt inom vilken de ska utforma gemensamma målsättningar på medellång sikt för ländernas makroekonomiska politik, skattepolitik och handelspolitik som är förenliga med en hållbar och balanserad tillväxt för den globala ekonomin. De gav IMF uppdraget att bistå dem i bedömningen av politiken för att underlätta dialogen mellan länderna. I stora drag kan sägas att de härigenom stärkte IMF:s roll, som redan hade stärkts genom ett budgettillskott på 500 miljarder US-dollar. Världsbanken har fått sitt åtagande när det gäller fattigdomsbekämpning bekräftat genom ett extra lån på

100 miljarder US-dollar och med särskilt fokus på livsmedels-säkerhet och tryggad energiförsörjning för fattiga. G20-ledarna kommer att sammanträda igen i juni 2010 i Kanada, i november 2010 i Korea och 2011 i Frankrike.

2.8 G20-ledarna enades om en modernisering av strukturen för ekonomiskt samarbete. De nya ekonomiernas rösträtt i IMF ska öka med 5 % på bekostnad av överrepresenterade, mindre ekonomier. Världsbanken har också uppmanats att se över de nya ekonomiernas representation i beslutsstrukturen.

2.9 Trots relativt väl mottagna resultat från G20-mötena, ifrågasätts **legitimiteten** i gruppens ledarskap. Världens fattigaste länder får inte delta i debatten. Dagordningen baseras inte på gemensamma politiska riktlinjer och alla relevanta internationella organisationer har inte möjlighet att delta aktivt. Inom FN är man mycket bekymrad över att FN:s roll håller på att urholkas, i synnerhet när det gäller socioekonomiska frågor. En ny jämvikt måste etableras mellan G20:s nya roll, FN och dess organ och Bretton Woods-institutionerna. Det är troligt att nya initiativ och idéer kommer att presenteras och att ekonomiska och politiska relationer kommer att förändras snabbt och definitivt.

2.10 G20-länderna måste etablera effektiva kopplingar till FN:s representativa förfaranden så att alla länders intressen världen över tas i beaktande i en ny, inkluderande global struktur, kompletterad av ett FN-råd för ekonomisk och social trygghet, ett starkt reformerat Ecosoc med förstärkta beslutsbefogenheter eller ett globalt ekonomiskt råd⁽²⁾. I samband med alla dessa förändringar måste EU finna sin plats, och vissa observatörer menar att den förändrade maktbalansen kan komma att minska Europas inflytande på den internationella arenan.

2.11 Den roll som det civila samhället och arbetsmarknadsparterna spelar i processen ägnas inte tillräcklig uppmärksamhet. EESK rekommenderar att G20 ger det civila samhället och arbetsmarknadsparterna en formell plats, och uppmanar G20-ländernas arbetsmarknadsministrar att i sitt arbete involvera institutioner som representerar arbetsmarknadsparter på internationell nivå. Även om vissa internationella organisationer har givit arbetsmarknadsparterna och civila samhällsorganisationer rådgivande status saknas det generellt insyn i denna process. Representativa organisationer som EESK och de ekonomiska och sociala råden bör delta mer aktivt.

3. Nya styresformer: principer

3.1 Nya styresformer för internationella organisationer bör utgå från **FN:s principer och värderingar**. Varje internationell

⁽²⁾ Detta rekommenderades av den expertkommission som under ledning av Joseph Stiglitz deltog som rådgivare vid FN:s konferens om finanskrisen och den ekonomiska krisen i världen och dess följder för utvecklingen, juni 2009. Stiglitz-kommissionen rekommenderade också att man inrättar en expertpanel som kan bistå rådet.

organisation har naturligtvis sin egen styresstruktur, men hela verksamheten bör bygga på Förenta Nationernas stadga om de grundläggande mänskliga rättigheterna, människans värdighet och lika rättigheter för kvinnor och män. Den bör bygga på rättvisa och respekt för internationella fördrag och normer samt främja sociala framsteg och bättre levnadsstandard i större frihet. En ny styresstruktur för internationella organisationer måste bidra till att främja hållbar utveckling och social integration och finna lösningar på de stora globala problemen på ett effektivt sätt.

3.2 De värderingar som man värnar om i FN:s stadga och FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna är också Europeiska unionens värderingar. EU grundar sig på principerna om frihet och värdighet, dialog och stabilitet samt respekt för internationella avtal. EU har alltid starkt förespråkat multilateralism samt FN och dess fördrag. EESK stöder detta. **EESK konstaterar dock att förutsättningarna för att främja multilaterala värden har ändrats och överväger därför behovet av en översyn av kommissionens meddelanden om EU:s politik för multilateralism** (KOM(2001) 231: *Uppbyggnad av ett effektivt partnerskap med Förenta nationerna när det gäller utveckling och humanitära frågor* och KOM(2003) 526: *Europeiska unionen och Förenta nationerna: Vårt engagemang för multilateralism*).

3.3 En ny styresstruktur för den globala ekonomin bör baseras på den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter och vara inriktad på hantering av allvarliga sociala frågor som arbetslöshet, fattigdom, livsmedels-säkerhet och ökad ojämlikhet. Den bör bidra till social rättvisa och en rättvisare värld. En ny styresstruktur bör i högre grad bidra till att främja en grön ekonomi och skydda offentliga resurser som rent vatten och ren luft, biologisk mångfald och minskning av koldioxidutsläpp.

4. Nya styresformer: Ökat samarbete, bättre samordning och effektivitet

4.1 EESK uppmanar Europeiska kommissionen och andra EU-institutioner att aktivt främja nya styresformer för internationella organisationer med syftet att stärka **samordningen** och deras **kapacitet** att bidra till hållbar utveckling och skapa anständigt arbete och hållbara företag.

4.2 Internationella organisationer, och FN och dess organ i synnerhet, har visserligen tydliga mål, men de brister ofta i **effektivitet**. Även om målsättningarna har fastställts i internationella fördrag och normer är genomförandet ofta bristfälligt och ett effektivt system för konsekvensbedömning saknas. Nya styresformer för internationella organisationer bör också kännetecknas av att större fokus läggs på efterlevnad och uppföljning av de beslut som fattas.

4.3 Tillsyn har blivit ett viktigt verktyg för att garantera samstämmighet vid genomförandet av politik och för att få fram indikatorer för ledare och beslutsfattare om hur de kan fokusera på de områden som är viktigast för dem. Genom tillsyn får man också "tidiga varningar" som gör det möjligt att vidta lämpliga åtgärder i tid. EESK förslår att en sådan strategi tillämpas och utvecklas utifrån internationella organisationers behov, i större och mer samordnad internationell skala, eftersom de goda erfarenheterna i Europa av att övervaka komplexa insatser på flera nivåer har ökat kapaciteten för gemensam förvaltning hos offentliga myndigheter, specialister och den privata sektorn.

4.4 Internationella organisationer kan bli effektivare om de bidrar till varandras mål. Vissa internationella organisationer har klagomålsförfaranden och bindande skiljedomsförfaranden (WTO), medan andra har välutvecklade tillsynsmekanismer, men saknar befogenhet att genomdriva verkställandet (ILO). Internationella organisationers politiska inriktningar bör inte stå i strid med varandra, och det är endast om FN-organen, de internationella finansinstituten och EU samarbetar för att främja varandras målsättningar, exempelvis jämställdhet, hållbarhet, anständigt arbete och liberalisering av handel, som organisationernas mål kan uppnås.

4.5 Styrningen av finansinstitutioner som **IMF, Världsbanken** och **Financial Stability Board** har utgjort kärnan i debatten kring det internationella styret av den globala ekonomin. Behovet av att reglera finansmarknaderna och göra dem mer transparenta är mer angeläget än någonsin, eftersom det inte längre är tillräckligt att vidta åtgärder enbart på nationell nivå. För att internationella organisationer på ett effektivare sätt ska kunna förhindra framtida kriser stöder EESK en rättvis förstärkning av deras mandat att reglera finansmarknaderna på internationell nivå, utan att reglerna för den skull blir alltför restriktiva, tyngande och byråkratiska. EESK ställer sig bakom skärpt lagstiftning på europeisk och internationell nivå på följande områden: ökade reserver, reglering av hedgefonder, insyn i skatteparadis, motverkande av överdrivna och obefogade ersättningsbelopp, minskad risk för hävstångseffekter och överstatlig konsolidering av tillsynsmyndigheter, bland andra viktiga frågor.

4.6 Det krävs ökat internationellt samarbete för att hantera finanskrisens effekter på den reella ekonomin. En säker global ekonomi förutsätter mer lagstiftning på en i högre grad värdebaserad grund. Tysklands förbundskansler Angela Merkel har tagit ett viktigt initiativ. Vid ett möte mellan WTO, Världsbanken, IMF, ILO och OECD i början av 2009 lade hon fram ett förslag om en stadga för hållbar ekonomisk förvaltning⁽³⁾ som skulle ligga till grund för **enhetliga politiska riktlinjer för att uppnå gemensamma mål** där varje organisations arbete utgår från dess egna mandat. Med utgångspunkt i denna stadga antog ledarna i G20 i Pittsburgh "centrala värderingar för hållbar eko-

nomisk verksamhet" där de fastslår sitt ansvar gentemot de olika berörda parterna – konsumenter, arbetstagare, investerare och entreprenörer – för att öka befolkningens välbefinnande genom enhetliga ekonomiska, sociala och miljöinriktade strategier. OECD har utarbetat en "Global Standard for the 21st Century", med utgångspunkt i organisationens befintliga normer för företagsstyrning, multinationella företag, korruptionsbekämpning och skattesamarbete⁽⁴⁾. Stiglitz-kommissionen rekommenderar kraftfulla åtgärder för att komma till rätta med den minskande efterfrågan, skapa nya arbetstillfällen och uppnå millennieutvecklingsmålen. **EESK rekommenderar att EU och dess medlemsstater ställer sig bakom dessa initiativ.**

4.7 **ILO** bör spela en särskild roll i den nya styresstrukturen. Organisationens grundläggande arbetsnormer och principen om anständigt arbete och hållbara företag ger vägledning i hur man bör hantera sysselsättningskrisen. De tre parter som utgör ILO enades vid sin 98:e konferens i juni 2009 om en global sysselsättningspakt, ett paket för att vända de negativa sysselsättnings- och tillväxttrenderna. EESK uppmanar EU att driva fram en formell dialog mellan internationella organisationer med utgångspunkt i ILO:s agenda för anständigt arbete på områdena sysselsättning, företagsutveckling, socialt skydd, mänskliga arbetsvillkor, sunda arbetsrelationer och rättigheter i arbetslivet.

4.8 För att säkra bättre samordning rekommenderar kommittén EU att både internt och externt främja ratificeringen av aktuella ILO-konventioner och genomförandet av agendan för anständigt arbete. Kommittén fäster särskilt stor vikt vid att de konventioner som har koppling till agendan för anständigt arbete ratificeras och genomförs. Det rör sig bland annat om konventionerna om arbetsmiljöpolitik, konventioner om social trygghet och konvention 94 om arbetsklausuler i offentliga kontrakt. EU:s bestämmelser befriar inte medlemsstaterna från de förpliktelser som ratificerade ILO-konventioner medför. EESK ställer sig bakom Europaparlamentets uppmaning till kommissionen i resolutionen av den 26 november 2009 om att utarbeta en rekommendation till medlemsstaterna om att ratificera de aktuella ILO-konventionerna och att aktivt bidra till genomförandet av dessa. Efter att ha lagt fram yttrandena "Globaliserings sociala dimension"⁽⁵⁾ och "Anständigt arbete för alla"⁽⁶⁾ **vill EESK aktivt bidra till att utarbeta denna rekommendation.**

4.9 Dessutom stöder EESK alla initiativ på EU-nivå som syftar till att främja samarbete i specifika frågor mellan internationella organisationer. Bra exempel på detta är samarbetet mellan WTO och ILO om sysselsättning, samarbetet mellan Världsbanken och ILO om social trygghet och samarbetet mellan Världsbanken och IMF om införande av grundläggande arbetsnormer. Av störst betydelse är sysselsättning bland unga, mikrofinansiering och social trygghet.

⁽³⁾ Gemensamt pressmeddelande av förbundskansler Angela Merkel, den 5 februari 2009, Berlin.

⁽⁴⁾ Angel Gurría, OECD: s generalsekreterare, Rom, 12 maj 2009.

⁽⁵⁾ EUT C 234, 22.9.2005, s.41.

⁽⁶⁾ EUT C 93, 27.4.2007, s.38.

5. Nya styresformer: Större utrymme för utvecklingsländernas intressen

5.1 Utvecklings- och tillväxtländer måste få större utrymme i de nya globala styresstrukturer som ska antas av internationella organisationer. Detta måste emellertid ske i enlighet med FN:s bestämmelser och med respekt för mänskliga rättigheter. Målet att säkra anständigt arbete och genomförandet av ILO:s grundläggande arbetsnormer i framväxande ekonomier och utvecklingsländer bör vara vägledande för de internationella organisationernas politik. Världsbanken och IMF måste omstruktureras ytterligare för att lämna större utrymme för de fattigare länderna och stärka deras inflytande i institutionerna och processerna.

5.2 Det är nödvändigt att bistå utvecklingsländer så att de kan stärka sina möjligheter att på ett effektivt sätt delta i WTO:s beslutsprocess. De måste få kapacitet att lättare kunna delta i handelsförhandlingar och uppmuntras att utveckla och stärka sin kunskap i handelsfrågor samt sin tekniska kapacitet och befogenheter på området marknadsintegration. Utvecklingsländer måste ges ett visst legitimt politiskt utrymme i handelsförbindelserna.

5.3 I mars 2009 utförde IMF en analys av låginkomstländernas sårbarhet för den globala finanskrisens effekter och den därpå följande ekonomiska nedgången⁽⁷⁾. Enligt ILO:s beräkningar kan över 200 miljoner människor drivas in i extrem fattigdom. Flertalet av dessa bor i utvecklingsländer och framväxande ekonomier. Antalet "fattiga arbetstagare", dvs. de som tjänar mindre än 2 US-dollar per dag, kan stiga till 1,4 miljarder och därmed omintetgöra de framsteg som gjorts för att minska den globala fattigdomen under det senaste årtiondet. Den ökade fattigdomen drabbar i första hand kvinnor, med tanke på att 60 % av världens fattiga är kvinnor. Med beaktande av detta måste ytterligare insatser göras för att uppnå millennieutvecklingsmålen. **EESK uppmanar EU att på ett kraftfullt sätt fullgöra sina åtaganden för att uppnå millennieutvecklingsmålen.**

6. Vilken roll kan EU spela när det gäller att främja nya styresformer för olika internationella organisationer?

6.1 EU fyller en särskild funktion på denna internationella arena. Europeiska unionen är den viktigaste exportören i världen, den främsta biståndsgivaren till utvecklingsländer och referensmarknaden på ett internationellt plan. Trots detta visar viss forskning att EU håller på att förlora sin ställning inom FN⁽⁸⁾. EU får mindre stöd i generalförsamlingen för sina resolutioner om mänskliga rättigheter än man fick för 10 år sedan på grund

av ökat inflytande från länder som motsätter sig inblandning i "interna angelägenheter" såsom Kina och Ryssland⁽⁹⁾.

6.2 EU har mycket som står på spel i det globala styresystemet. EU:s sociala marknadsmodell är unik och har visat sig vara synnerligen väl lämpad att hantera de komplexa problem som uppstått till följd av den rådande ekonomiska krisen. EU och dess institutioner måste aktivt vidta åtgärder för att skydda sina intressen och främja sina värderingar.

6.3 Europeiska unionen är representerad i alla internationella organisationer som deltar i styret av den globala ekonomin, antingen genom att medlemsstater ingår i styrelsen för dessa organisationer, att unionen samordnar medlemmarnas politik i organisationerna, att unionen representeras genom den medlem som är ordförandeland eller direkt genom att kommissionen har representationsstatus. I de flesta internationella organisationer har EU bara observatörsstatus (med undantag av WTO och FAO) och det är genom "mjuka maktmedel" som EU utövar sitt inflytande. Även om dessa mjuka maktmedel och det europeiska nätverk som bygger på goodwill visserligen kan leda till konkreta resultat, bör EU aktivt sträva efter formellt inflytande där så är möjligt. **För var och en av de internationella organisationerna bör EU utveckla en strategi för att stärka sin makt och ställning i syfte att främja en mer effektiv och rättvis förvaltning av organisationerna.**

6.4 I IMF representeras EU av olika företrädare (ordföranden i Eurimf, ECB, eurogruppens ordförande, finansministern från det land som innehar EU-ordförandeskapet) och oenighet bland medlemsstaterna om finans- och utvecklingsfrågor hindrar EU från att tala med en röst. Europeiska kommissionen kan visserligen tala för EU:s räkning i handelsfrågor, men i andra finansiella eller ekonomiska frågor intar inte ens de 16 EU-länder som har en gemensam valuta och som har överlåtit en del av sina befogenheter till ECB en enad hållning. Med tanke på Bretton Woods-institutionernas ökade betydelse, och då i synnerhet IMF, uppmanar EESK EU och dess institutioner att verka för att i högre grad samordna styret av dessa institutioner. EU:s medlemsstater innehar tillsammans 32 % av rösträttigheterna i IMF, jämfört med USA:s 17 %. Minskat inflytande för mindre EU-länder som lämnar utrymme för framväxande ekonomier kan kompenseras genom en mer samordnad EU-politik.

6.5 EESK skulle gärna se att EU sporrar IMF att främja en politik som **underlättar tillgången till kredit** och finansiering för små och medelstora företag och jordbrukare i synnerhet, eftersom det i alla ekonomier är dessa sektorer som utgör selsättningens ryggrad och är de största arbetsgivarna. EESK skulle också gärna se att EU uppmanar de internationella finansinstituten att göra anslag tillgängliga för utvecklingsländer så att de kan vidta åtgärder som motverkar de cykliska förändringarna och härigenom **undvika åtgärder som förstärker dessa förändringar.**

⁽⁷⁾ IMF, The Implications of the Global Financial Crisis for Low-Income Countries, mars 2009.

⁽⁸⁾ Richard Gowan, Franziska Brantner: A global Force for Human Rights? An audit of European Power at the UN. European Council on Foreign Relations, september 2008. www.ecfr.eu

⁽⁹⁾ EUT C 182, 4.8.2009, s.13.

6.6 Sedan år 2000 har EU avsevärt ökat sitt finansiella bidrag till Världsbanken (241 miljoner euro 2008). EESK erkänner Världsbankens betydelse för fattigdomsutrotning och rekommenderar att EU uppmanar banken att anta en ekonomisk utvecklingspolitik som omfattar anständigt arbete samt tillgång till hälso- och sjukvård, utbildning och andra offentliga resurser. **EESK uppmanar EU att uppmantra Världsbanken att finansiera återhämtningsplaner** för länder som drabbats av den pågående finansiella och ekonomiska krisen. Dessa planer bör vara inriktade på stöd till hållbar företagsutveckling, skapande av nya arbetstillfällen, offentliga investeringar, aktiv arbetsmarknadspolitik, utökning av grundläggande social trygghet för alla, kompletterande trygghetsnät för de mest utsatta och investeringar i grön ekonomi.

6.7 Enligt det nya Lissabonfördraget har Europaparlamentet medbeslutanderätt på det handelspolitiska området. För EESK innebär detta nya möjligheter att förstärka sitt samarbete med parlamentet och kommissionen i handelsfrågor. EESK har utarbetat flera relevanta yttranden om handelspolitik och om behovet av att samordna handelspolitiken med EU:s social- och miljöpolitik⁽¹⁰⁾.

6.8 EU ägnar mycket tid åt att samordna sina åsikter och ståndpunkter i internationella organisationer, och mindre tid och ansträngningar kan därför ägnas åt att uppbringa stöd för dessa ståndpunkter bland andra medlemmar i internationella organisationer. FN-konventionen om mänskliga rättigheter för funktionshindrade är ett positivt undantag på senare tid. Det civila samhällets organisationer kan stödja en gemensam ståndpunkt. EESK noterar att EU-länderna tenderar att rösta lika och uppmanar EU att göra sig beredd att tala med en röst för att förhindra att unionens inflytande omintetgörs för att medlemmarna inte kan enas. Lissabonfördraget kommer förhoppningsvis att leda till en förbättring på det här området. Godkännandet av det nya fördraget, den höga representantens nya ställning och det ökade diplomatiska samarbetet utgör en möjlighet att förstärka EU:s internationella ställning.

6.9 För att få till stånd en bättre förvaltning av internationella organisationer som är mer enhetlig och effektiv måste man börja på hemmaplan. EU:s politik inom FN och FN:s organ, inom G20 och Bretton Woods-institutionerna bör utgå från samma principer och främja samma mål, inom ramen för de olika organisationernas mandat och struktur. Betydligt större insatser krävs för att utveckla en samordnad politik inom internationella organisationer. EU:s arbete för en konsekvent utvecklingspolitik är ett positivt exempel. EESK syftar också på samstämmigheten mellan intern och extern politik i Lissabonstrategin⁽¹¹⁾.

7. Stärkt samråd och samarbete med arbetsmarknadsparter och det civila samhällets organisationer

7.1 Engagemang från arbetsmarknadsparterna och det civila samhällets organisationer är en förutsättning för att man ska kunna skydda och främja sådana värderingar som är grundläggande för internationella organisationer. Det civila samhället har ett mycket stort intresse i förvaltningen av internationella organisationer. Den senaste krisen har visat att det civila samhället, i form av skattebetalare, arbetstagare, konsumenter, sparare, hussägare och företagare betalar ett högt pris för otillräckligt och ineffektivt globalt styre.

7.2 Den nya styresstrukturen tar form vid diplomatiska toppmöten på hög nivå. Processen präglas inte av någon större insyn. Civila samhällsorganisationer och arbetsmarknadsparter har ytterst begränsad tillgång till information om processen och än mindre möjligheter att påverka. Civila samhällsorganisationer och fackförbund försöker mobilisera den allmänna opinionen och utöva påtryckningar på regeringarna för att föra fram sina idéer om den framtida styresstrukturen för den globala ekonomin. En del grupperingar inom näringslivet tillfrågas, andra inte. De civila samhällsorganisationernas och arbetsmarknadsparternas synpunkter bör beaktas i större utsträckning inom ramen för EU:s politiska process avseende internationella organisationer.

7.3 Det finns många exempel på välfungerande praxis på regional, nationell och internationell nivå när det gäller det civila samhällets deltagande i förvaltningen av internationella organisationer. På internationell nivå kan ILO särskilt nämnas. Representanter för arbetsgivare, arbetstagare och regeringar deltar på lika villkor i samtliga av ILO:s institutioner, vare sig det gäller förvaltning, beslutsfattande, fastställande av normer eller tillsyn. OECD:s rådgivande kommittéer för näringslivet (BIAC) och fackförbunden (TUAC) kan också nämnas som förebilder för institutionellt samråd med arbetsmarknadsparter. Alla andra internationella organisationer har mer indirekta samråd med arbetsmarknadsparterna och andra civila samhällsorganisationer, som till exempel de icke-statliga organisationernas rådgivande status i FN, eller inga samråd alls, som i G20. En effektiv förvaltning av internationella organisationer kommer att förstärkas genom att deltagandet från det civila samhällets organisationer och arbetsmarknadsparterna institutionaliseras på ett öppet och insynsvänligt sätt. Internationella organisationer kan också bli effektivare om det civila samhällets organisationer och arbetsmarknadsparterna får möjlighet att delta i uppföljnings- och tillsynsmekanismerna och systemen för tidig varning.

7.4 EESK förväntar sig att EU låter det civila samhällets organisationer och arbetsmarknadsparterna delta i utformningen av unionens riktlinjer och ståndpunkter avseende nya styresformer för internationella organisationer. Kommittén utgår också från att EU inom de internationella organisationerna kommer att arbeta för en öppenhet för att rådfråga det civila samhället

⁽¹⁰⁾ EUT C 211, 19.8.2008, s.82.

⁽¹¹⁾ EUT C 128, 18.5.2010, s.41.

och arbetsmarknadsparterna när deras styresstrukturer diskuteras. För ett meningsfullt samråd krävs insyn och obehindrad tillgång till dokument inom en tidsram som gör det möjligt för berörda parter att beaktas och integreras.

7.5 EESK förväntar sig att EU (kommissionen och medlemsstaterna) arbetar för att främja och underlätta ett förbättrat samråd med det civila samhällets organisationer och arbetsmarknadsparterna i den framtida styrningen av internationella organisationer.

Bryssel den 17 mars 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Transportpolitik på västra Balkan"

(2010/C 354/08)

Föredragande: **Patrik ZOLTVÁNY**

Vid plenarsessionen den 16 juli 2009 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett initiativytrande om

"Transportpolitik på västra Balkan".

Sektionen för yttre förbindelser, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 4 mars 2010.

Vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 17 mars) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 132 röster för, 2 röster emot och 4 nedlagda röster.

1. Rekommendationer

1.1 Rekommendationer till Europeiska unionen (Europeiska kommissionen)

- Fortsätt utvidgningsprocessen.
- Påskynda utvecklingen av viseringslättnader gentemot Albanien och Bosnien och Hercegovina, i syfte att göra det möjligt för dessa länders medborgare att resa fritt till Schengenländerna. Inled även förhandlingar med Kosovo⁽¹⁾ i denna fråga.
- Mobilisera alla tillgängliga finansieringsresurser för att maximera investeringarna i infrastrukturprojekt och använd den nyligen inrättade investeringsramen för västra Balkan i detta syfte.
- Ha kvar den sociala dimensionen som en prioritering när fördraget om upprättande av en transportgemenskap genomförs. Stöd det sociala forumet så att det kan bli ett effektivt instrument för en förbättrad sektorsspecifik social dialog på regional nivå.
- Stöd strävan mot mer miljövänliga former av transporter på västra Balkan, t.ex. transporter på inre vattenvägar och järnvägar.
- Beakta bedömningen av transportnätverkens socioekonomiska påverkan vid utformningen av den gemensamma transportpolitiken.
- Stöd uppdateringen av huvudnätverket för regional transport i enlighet med befintliga behov.
- Beakta huvudnätverket för regionala transporter i sydöstra Europa som en framtida del av det transeuropeiska transportnätet vid översynen av politiken för det transeuropeiska transportnätet för att stödja en fortsatt integration av västra Balkan i EU.

- Ta initiativ till en studie om sysselsättningen hos kontraktsparterna på västra Balkan inom transportgemenskapen. Fäst tillräckligt stor uppmärksamhet vid utvecklingen av utbildningsprogram för såväl arbetsgivare som arbetstagare för att hjälpa dem att bättre möta förändringarna på arbetsmarknaden.

- Fördela tillräckliga personalresurser för sociala frågor och social dialog till transportgemenskapens sekretariat.

1.2 Rekommendationer till EESK

- Uppmuntra genom arbetet i de gemensamma rådgivande kommittéerna arbetsmarknadens parter i länderna på västra Balkan att delta aktivt i den sociala dialogen, på både nationell och regional nivå.
- Anordna en konferens om transportpolitik på västra Balkan med deltagande av företrädare för organisationer ur det civila samhället i länderna på västra Balkan samt för Europeiska kommissionen och EESK.
- Fastställ mekanismer för att skapa och institutionalisera det framtida samarbetet med det regionala sociala forum som ska inrättas inom ramen för fördraget om inrättande av en transportgemenskap.

1.3 Rekommendationer till regeringarna i länderna på västra Balkan

- Stärk det regionala samarbetet vad avser transportpolitik och transportinfrastruktur.
- Säkerställ effektiv planering av offentliga investeringar av regionalt intresse inom transportsektorn och öka sektorns kapacitetsbyggande.
- Genomför nödvändiga reformer och påskynda antagandet av EU:s regelverk.
- Utnyttja möjligheterna till privat finansiering eller delfinansiering av prioriterade projekt och kompletterande projekt (offentlig-privata partnerskap) och skapa ett lämpligt klimat för denna typ av projekt.

⁽¹⁾ Enligt resolution 1244/1999 från FN:s säkerhetsråd.

- Förbättra insynen i den offentliga upphandlingen.
- Förbättra gränsförvaltningen och öka kapaciteten vid gränsövergångarna i syfte att göra transporter på regional nivå bättre och snabbare.
- Utveckla en sammanhållen politik på regional nivå som uppmuntrar till intermodala transporter och införandet av intelligenta transportsystem.
- Fortsätt att förbättra förbindelserna med grannländerna och att förhandla fram lösningar på de frågor i de bilaterala förbindelserna som fortfarande är olösta.
- Delta aktivt i utvecklingen av den kommande Donau-strategin för att dra nytta av de gemensamma infrastrukturprojekt som planeras med EU-medlemsländer och grannländer.
- Involvera arbetsmarknadsparterna och företrädare för andra relevanta civila samhällsorganisationer i utvecklingen av den regionala transportpolitiken och skapa överensstämmelse mellan sysselsättningspolitik och reformer.

2. Innehållet i kommissionens förslag

2.1 I det regionala samarbetet på västra Balkan anses transport och infrastruktur vara nyckelfaktorer för den övergripande ekonomiska, sociala och miljömässiga utvecklingen av västra Balkan-regionen. Utvecklingen av huvudnätverket för regionala transporter i sydöstra Europa är ett utmärkt tillfälle för länderna på västra Balkan att sammanföra sina intressen och verka för ekonomiskt och socialt tilltalande – och även miljövänliga – lösningar som är till nytta för regionen i stort. När det gäller den ekonomiska utvecklingen får genomförandet av regionala infrastrukturprojekt positiva följder för den regionala ekonomin. De bidrar även till att marknaderna öppnas för nya affärsinitiativ och underlättar handelsutbytet mellan länderna i regionen. Utvecklandet av det regionala transportnätverket hjälper i synnerhet regeringarna i länderna på västra Balkan att hantera den höga arbetslösheten och därigenom få fart på den övergripande ekonomiska utvecklingen i regionen. Bättre sysselsättningsmöjligheter och högre rörlighet för arbetskraften bidrar också till den sociala utvecklingen. Det regionala transportnätverket bidrar även till att förbättra det gränsöverskridande samarbetet och kontakterna mellan folken. Eftersom transporter i hög grad påverkar miljön är det viktigt att miljöfrågor beaktas vid utformningen av huvudnätverket för regionala transporter.

Utvecklingen av det regionala transportnätverket har också en betydande politisk dimension. Genom att ta fram infrastrukturprojekt kan regeringarna i länderna på västra Balkan, tillsammans med alla andra inblandade aktörer, visa sin vilja att komma till rätta med den senaste perioden av bilaterala spänningar och problem. Utvecklingen av det regionala transportnätverket bidrar därför till regional integration på västra Balkan.

2.2 Europeiska unionens roll i utvecklingen av transportpolitiken på västra Balkan

2.2.1 EU har ett direkt intresse av utvecklingen på västra Balkan eftersom regionen ligger i hjärtat av Europa. Alla länderna på västra Balkan är antingen kandidater eller potentiella kandidater till EU-medlemskap. För att uppnå detta mål måste de uppfylla alla kriterier och villkor som krävs för medlemskap. Regionalt samarbete är en av förutsättningarna för att de framgångsrikt ska kunna integreras i Europeiska unionen och det är därför också ett viktigt inslag i stabiliserings- och associeringsprocessen. Av denna orsak vill EU gärna stödja utvecklingen av regionala projekt, inbegripet huvudnätverket för regionala transporter, som är av avgörande betydelse.

2.2.2 EU anser att transporter är ett tydligt och lämpligt politikområde för ett effektivt regionalt samarbete. Därför kan transportpolitiken på västra Balkan få långtgående verkan och medverka till att regionen rör sig mot anpassning till regelverket. Transportpolitikens betydelse blir ännu större med tanke på att fyra av tio paneuropeiska korridorer passerar genom västra Balkan. EU:s transportpolitik i regionen har tre huvudmål. Det första är att förbättra och modernisera transportnätverket i sydöstra Europa så att det bidrar till social och ekonomisk utveckling. Det andra är att förbättra trafiken inom nätverket med hjälp av "mjuka/övergripande åtgärder". Det tredje är att hjälpa regionen att anpassa sig till regelverket för transporter. I syfte att dessa prioriteringar ska bli verklighet förhandlar EU för närvarande om ett fördrag om inrättande av en transportgemenskap med länderna på västra Balkan (se punkt 4.3 nedan).

3. Beskrivning av huvudnätverket för regionala transporter

Huvudnätverket har i samförståndsavtalet om utveckling av huvudnätverket för regionala transporter i sydöstra Europa definierats som ett multimodalt nätverk av vägar, järnvägar och inre vattenvägar i de sju deltagande länderna på västra Balkan – Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kroatien, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Montenegro, Serbien och Kosovo (?), tillsammans med ett antal utvalda kusthamnar, flodhamnar och flygplatser.

Huvudnätverket för vägar och järnvägar består av korridorer och rutter. Korridorer definieras som de etablerade paneuropeiska korridorerna V, VII, VIII och X, som erbjuder internationella förbindelser till EU. Rutterna – varav sju är vägar och sex järnvägar – kompletterar huvudnätverket och sammanbinder dels huvudstäderna i regionen, dels huvudstäderna med grannländerna. Målet är också att sammanbinda större regionala städer, skapa tillgång till huvudnätverkshamnar (och flygplatser) och säkerställa att avlägsna delar av regionen får lämpliga förbindelser. Huvudnätverket på inre vattenvägar består av korridor VII (Donau) och floden Sava.

(?) Enligt resolution 1244/1999 från FN:s säkerhetsråd.

3.1 Huvudnätverket av vägar

Huvudnätverket av vägar består av totalt 5 975 km, fördelat på 3 019 km korridorer och 2 956 km rutter. Enligt uppgifter till transportobservatoriet för sydöstra Europa är 13,2 % av huvudnätverket för vägar klassificerat som dåligt eller mycket dåligt, medan nästan 87 % av vägarna har klassificerats som i medelgott till mycket gott skick⁽³⁾.

Vägsektorn är den dominerande, vilket också innebär att det största finansieringsbeloppet fördelas dit. Det finns behov av förbättrad kvalitet på vägarna i syfte att minska förseningar, trafikstockningar och föroreningar samt för att förbättra säkerheten. Trots de ansträngningar som berörda länder gjort för att införa ny och striktare lagstiftning är säkerheten på vägarna ett av de största problemen⁽⁴⁾. Enligt uppgifter om vägsäkerheten är situationen i sydöstra Europa oroande och antalet trafikoffrer ökar ständigt som en följd av den ackumulerade bristen på investeringar och det bristfälliga underhållet av vägarna samt den bristande kontrollen av efterlevnaden av lagstiftning.

3.2 Huvudnätverket för järnvägar

3.2.1 Huvudnätverket av järnvägar består av totalt 4 615 km, fördelat på 3 083 km korridorer och 1 532 km rutter. Endast 15 % av huvudnätverket för järnvägar klassificeras som i gott skick, medan 19 % är i dåligt eller mycket dåligt skick⁽⁵⁾.

3.2.2 Järnvägar är den svagaste länken bland alla transportsätt. Tillgänglighetsanalyser visar att restiden på järnväg kan vara upp till 200 % längre än på motsvarande sträckor på väg. Järnvägsinfrastrukturen är underutvecklad i alla länder på västra Balkan. Det behövs därför omfattande investeringar i järnvägarna i samtliga länder i regionen. En annan utmaning framöver är också omstruktureringen av järnvägsbolagen, som ofta anses ha för många anställda.

3.3 Andra transportsätt (inre vattenvägar, flodhamnar, kusthamnar)

3.3.1 Floden Donaus totala längd i Kroatien och Serbien är 588 km (korridor VII)⁽⁶⁾ och den farbara delen av floden Sava är 593 km. Huvudnätverket inbegriper också sju kusthamnar och två flodhamnar⁽⁷⁾. Med undantag för omkring 30 km är

Donau i stort sett i gott skick, medan floden Savas skick är mycket sämre⁽⁸⁾.

3.3.2 Inre vattenvägar är det miljövänligaste och billigaste transportsättet. Nackdelen med det är dock att transporten går långsamt.

3.3.3 Den intermodala transporten är begränsad och omfattar för närvarande mest landtransport av sjöfartscontainrar till och från hamnarna. Dessutom används de existerande intermodala terminalerna fortfarande för litet. Det finns dock en potential för intermodala transporter i huvudnätverket som ligger runt 10 %, med en förutspådd ökning till 15 % fram till 2015.

3.3.4 Man kan med fog säga att länderna i regionen gör kontinuerliga framsteg i reformeringen av transportsektorn genom att de följer sina nationella transportstrategier och genom att de inför ny lagstiftning och nya bestämmelser i enlighet med EU:s transportlagstiftning och transportpolitik. I allmänhet är de införstådda med att reformerna bör vara i enlighet med regionala intressen, vilket innebär att de inte bör skapa skillnader som motverkar utvecklingen eller den effektiva förvaltningen av huvudnätverket. Precis som i integrationsprocessen till EU har vissa länder kommit längre än andra.

4. Ramdokument och institutionella arrangemang

4.1 En gemensam transportpolitik för västra Balkan har varit på gång sedan stabilitetspakten för sydöstra Europa inrättades 1999. Som redan nämnts anser EU att regionalt samarbete är ett villkor för ett framtida EU-medlemskap för länderna på västra Balkan och en förutsättning för utvecklingen av en regional transportpolitik. EU har därför uppmanat länderna på västra Balkan att utveckla ett interregionalt samarbete och stärka samordningen på området för gemensam transportpolitik. Samförståndsavtalet om utveckling av huvudnätverket för regionala transporter mellan Europeiska kommissionen och deltagare från regionen undertecknades 2004 och syftet var att stimulera utvecklingen av transportinfrastrukturen i sydöstra Europa. Som en följd av detta ersattes de olika forum som varit involverade i regionala transportinfrastrukturåtgärder av tre samordnade huvudorgan. Strategiska beslut fattas vid det årliga ministermötet. Genomförandet av samförståndsavtalet samordnas av en styrkommitté, medan transportobservationsorganet för sydöstra Europa (SEETO) tjänar som ett permanent sekretariat⁽⁹⁾. I samförståndsavtalet åtar sig parterna att gemensamt utveckla och genomföra en årlig och en flerårig rullande åtgärdsplan som omfattar en period på fem år. En annan viktig funktion i samförståndsavtalet är att det erbjuder en ram för en samordnad process som ska leda fram till fördraget om inrättande av en transportgemenskap med västra Balkan.

⁽⁸⁾ Utvecklingsplan för huvudnätverket för regionala transporter i sydöstra Europa (SEETO), december 2009, www.seetoint.org

⁽⁹⁾ Syftet med SEETO är också att främja samarbetet om utvecklingen av huvudinfrastrukturen och den underordnade infrastrukturen i det multimodala huvudnätverket för regionala transporter i sydöstra Europa samt att främja och stärka den lokala förmågan att genomföra investeringsprogram, förvaltning och uppgiftsinsamling och analys av huvudnätverket för regionala transporter. www.seetoint.org

⁽³⁾ Utvecklingsplan för huvudnätverket för regionala transporter i sydöstra Europa (SEETO), december 2008, www.seetoint.org/index.php?option=com_rubberdoc

⁽⁴⁾ European Road Federation och Handelskammaren Belgien/Luxemburg/Sydöstra Europa, rapport: *Networks for Peace and Development (2006)*, http://www.erf.be/index.php?option=com_content&view=article&id=157%3Anetworks-for-peace-and-development&catid=18&Itemid=31

⁽⁵⁾ Utvecklingsplan för huvudnätverket för regionala transporter i sydöstra Europa (SEETO), december 2008, www.seetoint.org

⁽⁶⁾ Floden Donaus betydelse erkänns i en strategi för Donauområdet (Donau-strategin) som för närvarande är under utarbetande på EU-nivå.

⁽⁷⁾ Följande sju kusthamnar ingår i huvudnätverket: Rijeka, Split, Ploče, Dubrovnik (Kroatien), Bar (Montenegro) och Durres, Vlorë (Albanien). Båda flodhamnarna ligger i Serbien, i Belgrad och Novi Sad.

4.2 Fördraget om inrättande av en transportgemenskap med västra Balkan, om vilket förhandlingar pågår, kommer att ersätta det befintliga samförståndsavtalet. Målet med fördraget är att inrätta en integrerad marknad för infrastruktur samt för transportsystem och transporttjänster till lands, på inre vattenvägar och till sjöss, som är nära länkat till de relevanta internationella transportmarknaderna i Europeiska unionen. Inrättandet av transportgemenskapen skulle påskynda integreringen av transportsystemen både inom regionen och med EU:s transportsystem. Förutom att påskynda anpassningen av berörd lagstiftning, inklusive de relevanta arbetsmarknadsbestämmelserna, skulle transportgemenskapen göra det möjligt för både transportanvändare och medborgare att snabbare dra nytta av tillträdesprocessen. Transportgemenskapen skulle även ge operatörer och investerare i transportsektorn en rättslig säkerhet, och därigenom stimulera och påskynda de investeringar och den ekonomiska utveckling som krävs⁽¹⁰⁾.

4.3 Andra mål är att skapa en stabil reglerande och marknadsinriktad ram som kan locka till sig investeringar i alla transportsätt och i trafikhanteringssystem, i syfte att öka transportsättens effektivitet och bidra till en mer hållbar modal uppdelning, samt att låta utvecklingen av transporter åtföljas av sociala framsteg och respekt för miljön. Det bör understrykas att fördraget inte kommer att gälla i vissa länder på västra Balkan om de inte genomför all nödvändig lagstiftning.

5. Huvudutmaningar för transportpolitiken på västra Balkan

Integreringen av infrastrukturen är en stor utmaning för länderna på västra Balkan. Medan transportinfrastrukturen och underlättandet av transporter är av avgörande betydelse för den ekonomiska utvecklingen, den sociala sammanhållningen och integrationen, kan man även med fog säga att regionen västra Balkan karaktäriseras av ett extremt fragmenterat transportsystem, en begränsad transportinfrastruktur och ineffektiva transporttjänster. För att råda bot på dödläget krävs lämpliga insatser inom planering, lagstiftning och finansiering. Samtidigt som man tar itu med dessa utmaningar bör det dock beaktas att regionen västra Balkan har starka särdrag – historiska, politiska, ekonomiska, sociala och geografiska – och att erfarenheten från utvidgningen av EU:s transportpolitik till de tolv nya medlemsstaterna bara i begränsad omfattning kan överföras till denna region.

5.1 Planering

5.1.1 Den huvudsakliga drivkraften för integrationen i transportsektorn är reglerande harmonisering och samordning mellan myndigheter. Med tanke på det stora antal aktörer som ingår i processen att utveckla den lokala transportpolitiken krävs det adekvat planering och samordning av insatserna.

⁽¹⁰⁾ Kommissionen föreslår en transportgemenskap med västra Balkan och tar ytterligare steg mot att stärka samarbetet med grannländerna i transportsektorn, Bryssel den 5 mars 2008, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/382&guiLanguage=en>

5.1.2 På nationell nivå gör genomförandet av regelverket att regeringarna i länderna på västra Balkan åtar sig att planera och genomföra viktiga reformer inom transportsektorn och andra relaterade sektorer. En noggrant utförd konsekvensanalys bör vara en kompletterande del av processen.

5.1.3 Effektiv planering av offentliga utgifter och samarbetet med andra berörda parter, inklusive arbetsmarknadens parter och internationella finansiella institutioner, bör nämnas som en av de viktiga aspekterna för en effektiv utveckling av transportpolitiken.

5.1.4 Andra utmaningar i detta sammanhang är behovet av att harmonisera de nationella transportstrategierna med de regionala intressena och att samordna genomförandet av huvudnätverksprojektet, i syfte att stödja en effektiv förvaltning och utveckling av huvudnätverket.

5.1.5 Sist men inte minst kräver utvecklingen av SEETO:s fleråriga rullande handlingsplan för utvecklingen av huvudnätverket för regionala transporter en effektiv planering och samordning av åtgärderna på regional nivå. En sådan samordning kommer också att behövas i det regionala sociala forumet, i vilket företrädare för arbetsmarknadens parter och andra relevanta aktörer, inklusive icke-statliga organisationer, från länderna på västra Balkan deltar.

5.2 Lagstiftning

5.2.1 Behovet av att anpassa de nationella bestämmelserna till EU:s regelverk och standarder inom transportsektorn är en prioriterad fråga. Regelverket för transporter är särskilt omfattande och täcker marknadstillgång samt sociala, tekniska, skattemässiga, säkerhetsrelaterade och miljömässiga krav. Länderna på västra Balkan står därför inför utmaningen att genomföra och tillämpa en omfattande mängd transportregler som innefattar en mängd förordningar, direktiv och beslut. En annan utmaning har att göra med det selektiva införandet och genomförandet av EU:s regelverk.

5.2.2 På grund av den stora fragmenteringen är frågor som rör gränsövergångarna mycket viktiga i sydöstra Europa. För närvarande påverkar väntetiderna vid gränserna i hög grad huvudnätverkens effektivitet och konkurrenskraft. Parterna på västra Balkan bör effektivare arbeta för att förbättra gränsförvaltningen och gränsförfarandena samt förkorta väntetiderna.

5.2.3 Miljöaspekterna bör också lyftas fram. Tillämpningen av miljönormer blir allt mer viktig när man utvecklar infrastrukturprojekt. Eftersom miljölagstiftningen är en viktig del av regelverket så är frågan om den ska eller inte ska tillämpas inte relevant. Det kan dock hävdas att länderna på västra Balkan har haft allvarliga problem när det gäller att övervaka att miljölagstiftningen följs.

5.3 Finansiering

5.3.1 Utvecklingen och underhållet av transportnätverken kräver en finansiering som inte går att få från den offentliga sektorn. Samordningen av finansierare spelar därför en viktig roll på detta område. Förutom EU bör internationella finansiella institutioner, t.ex. Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD), Världsbanken, Europeiska investeringsbanken (EIB), Europarådets utvecklingsbank och bilaterala finansierare, samordna sina insatser och fördela den finansiering som behövs. För regeringarna i länderna på västra Balkan är en annan möjlighet till finansiering av transportnätverken att använda sig av offentlig-privata partnerskap.

5.3.2 Partnerskapets betydelse underströks vid ministerkonferensen i Sarajevo i september 2009. I slutsatserna från ministerkonferensen erkände och välkomnade deltagarna inte bara den viktiga roll som den privata sektorn spelar i infrastrukturutvecklingen, utan de accepterade också att man behöver utforma en institutionell och rättslig omgivning som tillåter att den privata sektorn deltar i infrastrukturprojekt, genom användning av offentlig-privata partnerskap. Dessutom åtog de sig att ta fram infrastrukturprojekt på regional nivå och de stödde inrättandet av ett nätverk för offentlig-privata partnerskap i sydöstra Europa⁽¹¹⁾. Deklarationen ger ett bra ramverk för att stärka offentlig-privata partnerskaps utvecklingsprojekt för infrastruktur i regionen. Genomförandet kräver dock reformer, inklusive en reformering av lagstiftnings- och regleringssystemen, samt ett aktivt stöd från internationella partner – Europeiska kommissionen, internationella finansiella institut och bilaterala finansierare – genom tekniskt och ekonomiskt stöd.

5.3.3 En annan viktig åtgärd som syftar till att säkerställa ett närmare samarbete mellan internationella finansiella institut, bilaterala finansierare och Europeiska unionen är investeringsramen för västra Balkan. Investeringsramen lanserades i december 2009 och består av en gemensam stödordning och en gemensam låneordning för att finansiera prioriterade projekt på västra Balkan, bland vilka infrastrukturprojekten spelar en viktig roll⁽¹²⁾.

6. Ekonomiska och sociala konsekvenser – det civila samhällets roll

Utvecklingen av regionala transportnätverk är en möjlighet – och en utmaning – för både arbetsgivare och arbetstagare. Båda gruppernas deltagande är nödvändigt för ett framgångsrikt genomförande av alla infrastrukturprojekt. Man kan emellertid hävda att varken arbetsgivarorganisationerna eller fackföreningarna utnyttjar sina roller som arbetsmarknadsparter på ett effektivt sätt gentemot EU-institutionerna, internationella finansierare och finansiella institutioner. Å andra sidan beror framgången för omstruktureringen av infrastrukturen och därtill hörande

reformer i hög grad på ett omfattande stöd och allmänt accepterande. Detta är inte möjligt utan ett aktivt deltagande av det civila samhällets organisationer. En dialog med arbetsmarknadens parter och med aktörer från det civila samhället bör därför spela en aktiv roll i utformningen av alla former av politik på västra Balkan, inbegripet transportpolitiken. Länderna på västra Balkan karaktäriseras dock av en svag tradition av social och civil dialog samt av underutvecklade samrådsförfaranden och bristfälliga partnerskap. Regeringarna i länderna på västra Balkan bör därför uppmuntras att ge företrädare för arbetsmarknadsparterna och andra relevanta civila samhällsorganisationer möjligheter att delta aktivt i utvecklingen av den regionala transportpolitiken och i utarbetandet av reformstrategier.

6.1 Arbetsgivarorganisationer

6.1.1 Transport har varit en av de mest dominerande sysselsättningssektorerna i regionen. Arbetsgivarna bör därför spela en roll i utformningen av politiken och verka för reformer som är till nytta för deras företag, men också för arbetstagarna och invånarna i landet. Sektorsvisa transportorganisationer och individuella arbetsgivare har också en roll att spela i att förhandla fram prioriteringar för nationella och regionala nätverk och analysera deras påverkan på främjandet av mobilitet, skapande och bevarande av arbetstillfällen och generella fördelar för nationella ekonomier.

6.1.2 Arbetsgivarorganisationernas synlighet och inflytande varierar från land till land i regionen. Generellt sett är deras ställning ganska svag, framför allt beroende på att de saknar intern mobiliseringsförmåga, de har svårigheter att tillhandahålla effektiv representation och framföra sina intressen för regeringen och andra berörda parter.

6.1.3 Representationen och den analytiska förmågan hos arbetsgivarorganisationernas medlemmar behöver utvecklas och detta skulle inte bara gynna enskilda länder utan också EU.

6.2 Fackföreningar

6.2.1 Transportsektorn har varit en av de största arbetsgivarna i regionen. De sociala och arbetsmarknadsrelaterade förhållandena är otrygga i de flesta länderna, med ihållande hög arbetslöshet, omfattande fattigdom och migration hos den aktiva befolkningen samt överbelastade sociala trygghetssystem. I järnvägssektorn har i genomsnitt 50 % av arbetskraften fått lämna sina arbeten under en tioårsperiod⁽¹³⁾. Den järnvägsreform som varje land ska genomföra inbegriper nedskärningar av antalet anställda, privatisering av fraktoperatörer och nedläggning av olönsamma lokala linjer⁽¹⁴⁾. Planen på avreglering av järnvägstransporterna kommer sålunda att påverka sysselsättningen och arbetsvillkoren.

⁽¹¹⁾ Slutsatser från ministerkonferensen om offentlig-privata partnerskap för infrastrukturutveckling i sydöstra Europa, 25 september 2009.

⁽¹²⁾ Införande av investeringsramen för västra Balkan, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/western-balkans-conference/wbif-a4-def_en.pdf pressmeddelande om lanseringen av investeringsramen för västra Balkan, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=BEI/09/246&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

⁽¹³⁾ Europeiska transportarbetarfederationen (ETF) – The social impact of EU transport infrastructure policy, 2005. Bidrag till offentligt samråd.

⁽¹⁴⁾ Världsbanken, Railway Reform in the Western Balkans. Opublicerad rapport. Världsbanken, Washington D.C., 2005.

6.2.2 Förlusten av arbetstillfällen påverkar hamnsektorn liksom hamnberoende samhällen och de inhemska ekonomierna. Liknande förlust av arbetstillfällen har kunnat iakttas inom sektorn för inre vattenvägar.

6.2.3 Fackföreningarna spelar tillsammans med andra arbetsmarknadsparter en viktig roll för att bedöma vilka konsekvenser utvecklingen av huvudnätverket för regionala transporter får för sysselsättningen. Med samordning av Europeiska transportarbetarfederationen har transportfackföreningar från regionen fört en kampanj – på både EU-nivå och nationell nivå – om att sociala konsekvensanalyser ska ingå i den strategiska planeringen och genomförandet av fördraget om inrättande av en transportgemenskap⁽¹⁵⁾. Ett annat fokus för fackföreningarna är att uppnå konvergens mellan sysselsättningspolitiken och reformerna.

6.3 Övriga intressegrupper

Utvecklingen av infrastrukturen får omfattande följder för miljön. Miljöskyddet spelar därför en viktig roll i denna process och det bör beaktas när man planerar och utvecklar infrastrukturturnätverket. I detta sammanhang har miljöorganisationerna en viktig roll att spela. Bland dem har det regionala miljöcentrumet för Central- och Östeuropa en unik ställning. Dess uppdrag är att bidra till att lösa miljöproblem i regionen. Huvudsyftet är att främja samarbetet mellan icke-statliga organisationer, regeringar, företag och andra aktörer på miljöområdet, samt att stödja utbyte av information och allmänhetens deltagande i beslutsfattandet i miljöfrågor. Det regionala miljöcentrumet har till-

sammans med ett annat viktigt regionalt initiativ – det regionala samarbetsrådet – åtagit sig att genomföra ramprogrammet *Färdplan för miljösamarbete i sydöstra Europa*, vilket inbegriper en rad tematiska konferenser på hög nivå en gång i kvartalet.

Utvecklingen av infrastruktur är inte bara viktig för miljöorganisationer, utan också av särskilt intresse för konsumentorganisationer i regionen samt för en lång rad olika icke-statliga organisationer som är inriktade på lokal utveckling eller sammanlutningar som främjar användningen av bilar, t.ex. bilistorganisationer.

7. EESK:s roll i utvecklingen av transportpolitiken på västra Balkan

Länderna på västra Balkan karaktäriseras av en svag tradition av social dialog och underutvecklade samrådsmekanismer bland arbetsmarknadens parter. Arbetsmarknadsparternas deltagande i reformprocesserna är därför en viktig förutsättning för en hållbar regional transportpolitik på västra Balkan. EESK kan spela en viktig rådgivande roll när det gäller att stärka den sociala dialogen i regionen, bl.a. i samband med forumet för det civila samhället i västra Balkan. EESK kan bistå i arbetet med att identifiera partner bland det civila samhällets organisationer i de olika länderna i västra Balkan och också med att bygga upp kapaciteten i dessa organisationer och bland deras medlemmar. Dessutom kan EESK:s erfarenhet ha ett mervärde när det gäller att inrätta det regionala sociala forumet, som bör vara en del av fördraget om inrättande av den kommande transportgemenskapen.

Bryssel den 17 mars 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Mario SEPI

⁽¹⁵⁾ Europeiska transportarbetarfederationen har samordnat fackföreningarnas insatser med de anslutna medlemmarna från sydöstra Europa sedan januari 2003. ETF omfattar följande sektorer: vägar, järnvägar, sjötransporter, inre vattenvägar och flyg. Det finns ingen europeisk sektorsvis social dialog inom hamnsektorn.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Organisationerna i det civila samhället och EU-ordförandeskapet" (yttrande på eget initiativ)

(2010/C 354/09)

Föredragande: **Miklós BARABÁS**

Den 25 mars 2009 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett initiativytrande om

"Organisationerna i det civila samhället och EU-ordförandeskapet".

Underkommittén "Organisationerna i det civila samhället och EU-ordförandeskapet", som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 12 januari 2010.

Vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 17 mars), antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 156 röster för, 2 röster emot och 5 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1 När Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009 innebar det avsevärda förändringar i EU:s institutionella system. Bland annat inrättades en permanent post som ordförande för Europeiska rådet. Samtidigt har Lissabonfördraget skapat en rättslig grund för ordförandeskapstrion⁽¹⁾, som innebär att tre medlemsstater under en period på 18 månader och på grundval av ett i förväg fastställt program utför det uppdrag som åligger EU-ordförandeskapet.

1.2 Från det civila samhällets synpunkt har artikel 11 i Lissabonfördraget särskild betydelse. Den föreskriver en förstärkning av deltagardemokratien, en intensifiering och institutionalisering av dialogen med medborgarna, breda samråd i samband med utarbetandet av gemenskapspolitiken och skapandet av ett medborgarinitiativ. Alla dessa åtgärder kan bidra till en förstärkning av den civila dialogen.

1.3 Syftet med föreliggande dokument är att diskutera de ämnesområden som tagits upp ovan. EESK:s särskilda roll lyfts fram i sammanhanget – kommittén är den institutionella företrädaren för det organiserade civila samhället. I detta dokument formuleras också förslag som syftar till att befästa denna roll och samtidigt till fullo stödja bestämmelserna i Lissabonfördraget, som syftar till att göra EU effektivare och öppnare och till att öka EU:s legitimitet.

2. I riktning mot nya former för ordförandeskapet – ordförandeskapstrion

2.1 Ordförandeskapet, eller, för att vara mer exakt, utövandet av rådsordförandeskapet för Europeiska unionen, är inte någon nyhet: det är en uppgift som alla medlemsstater i unionen fyller

⁽¹⁾ "Rådets ordförandeskap (...) skall innehas av på förhand bestämda grupper med tre medlemsstater under en period av 18 månader." (EUT C 115, 9.5.2008, s. 341: Förklaring till artikel 16.9 i fördraget om Europeiska unionen om Europeiska rådets beslut om utövande av rådets ordförandeskap, artikel 1.1). Denna sammanställning kallas allmänt "ordförandeskapstrion".

i tur och ordning under en period på sex månader. Under denna period är det land som har uppgiften som ordförande EU:s "ansikte och röst". Ordförandeskapet lägger upp strategier, och sköter organisatoriska och representativa uppgifter.

2.2 Ordförandeskapets uppgifter innebär ett tungt ansvar och kräver insatser från hela regeringen. När ett medlemsland är ordförandeland har det inte rätt att hävda enbart nationella åsikter.

2.3 Bestämmelserna om ordförandeskapet ändrades den 15 september 2006 genom rådets beslut om antagande av rådets arbetsordning (2006/683/EG). Därigenom skapades den nödvändiga grundvalen för inrättandet av systemet med "ordförandeskapstrion". Enligt bestämmelserna ska de tre ordförandeskapen var 18:e månad, i nära samarbete med kommissionen och efter lämpliga samråd, utarbeta ett utkast till gemensamt program för rådets verksamhet under den perioden.

2.4 Vilka är fördelarna med denna nya modell för ordförandeskapet? Systemet bevarar de halvårsvisa ordförandeskapen som lämnar ett visst handlingsutrymme åt det sittande ordförandelandet. Att programmet utarbetas gemensamt av trion bidrar till ett bättre samarbete mellan medlemsstaterna, som på så vis kan säkerställa större kontinuitet och bättre enhetlighet i unionens politik, och därmed i gemenskapens funktionssätt.

2.5 Den första ordförandeskapstrion bestod av Tyskland, Portugal och Slovenien och inledde sin verksamhet den 1 januari 2007. Den följdes av trion Frankrike, Tjeckien och Sverige under perioden 1 juli 2008–31 december 2009. Man anser emellertid att det (av olika skäl, men främst p.g.a. frånvaron av rättslig grund) framför allt har varit nationella överväganden och ambitioner som dominerat verksamheten i dessa trioner – inte trions gemensamma ståndpunkter.

2.6 Efter Lissabonfördragets ikraftträdande har Spanien-Belgien-Ungern fungerat som ordförandeskapstrion sedan den 1 januari 2010. Verksamheten grundar sig på det arbetsprogram som antogs vid rådets möte den 17 december 2009. Programmet är mycket ambitiöst och rör en mängd olika områden. En viktig faktor som bidrar till att arbetet blir framgångsrikt är trions sammansättning: En stor medlemsstat eller ett av de länder som var med och grundade unionen (och som följaktligen har avsevärd erfarenhet), ett land som senare anslöt sig till EU och en "ny" medlemsstat.

2.7 Erfarenheten visar att även om de länder som har stor politisk vikt också har en starkare förhandlingsposition, så kan de mindre länderna kompensera sina svagheter – som ibland är uppenbara – eller eventuell brist på erfarenhet genom ett klokt val av prioriteringar, en god förhandlingsstrategi och stor kompromissvilja.

2.8 Efter Lissabonfördragets ikraftträdande skapar ordförandeskapstrions verksamhet prejudikat i fråga om fördelningen av uppgifter mellan Europeiska rådets ordförande, som väljs på två och ett halvt år (och som kan väljas om en gång), och trion, som fungerar enligt rotationsprincipen, en arbetsfördelning som inte är tydlig i dag i alla detaljer. Lyckade resultat på området förutsätter ett nära samarbete. Med tanke på att det aktuella systemet för övrigt kommer att fortsätta att tillämpas på ett större antal områden finns det skäl att vänta sig att de nationella regeringarna fortsätter att av sig själva sträva efter att föra fram "sina frågor" och vara effektiva under de sex månadernas ordförandeskap. Denna nya situation innehåller många aspekter som är viktiga också för organisationerna i det civila samhället.

3. Organisationerna i det civila samhället och nuvarande praxis: några kännetecken

3.1 Man bör påpeka att de uppgifter som det roterande ordförandeskapet för rådet ska utföra i sista hand är ett ansvar för de nationella regeringarna. En avgörande roll i detta arbete utförs av offentliga tjänstemän (diplomater), sakkunniga och politiskt ansvariga. Varken de dokument som styr utförandet av ordförandeskapets uppgifter eller Lissabonfördraget tar emellertid upp det civila samhällets organiserade, institutionella deltagande.

3.2 Samtidigt erkänner både EU-institutionerna och regeringarna i de länder som innehar det roterande ordförandeskapet för rådet i ökad utsträckning att samhället, dvs. organisationerna i det civila samhället och medborgarna, kan bidra avsevärt till ett framgångsrikt arbete. Detta visar att man inser värdet av deltagardemokrati och vikten av civil dialog.

3.3 Man kan emellertid inte därav dra slutsatsen att det finns en enda politik och en enda metod på EU-nivå för att engagera organisationerna i det civila samhället och få dem att delta i genomförandet av ordförandeskapets program. När det gäller situationen på nationell nivå kan den skilja sig åt mycket mellan olika länder vad avser det civila samhällets organisationsgrad och aktivitet, och det kan också vara stora skillnader i kvaliteten i förbindelserna med regeringen, vilket påverkas i hög grad. Det kan inte sägas vara ett förhållande mellan jämbördiga parter.

3.4 Mot bakgrund av ovanstående kan man även dra slutsatsen att det civila samhällets medverkan i utarbetandet av ordförandeskapetslandets prioriteringar inte är allmänt utbrett. I det civila samhället väcker detta naturligtvis en känsla av misslyckande och brist på möjligheter att påverka.

3.5 Eftersom "ordförandeskapstrion" är ett relativt nytt koncept är det inte förvånande att det endast sällan läggs fram förslag till gemensamma, på förhand överenskomna, åtgärder eller initiativ av det civila samhällets organisationer i de tre berörda länderna. De första uppmuntrande stegen i denna riktning kommer att tas av ordförandeskapstrion Spanien-Belgien-Ungern inom ramen för förberedelserna och organisationen av olika evenemang med stort genomslag som anordnas av det civila samhällets organisationer (i Málaga 2010 och i Budapest 2011).

3.6 Sedan ett par år tillbaka är det kutym att ordförandeskapetslandet, med stöd av Europeiska kommissionen, står som värd för ett möte med företrädare för det civila samhället. Under det franska ordförandeskapet hölls exempelvis ett forum för det civila samhället av stort format i La Rochelle i september 2008. De frågor som direkt rör det civila samhällets organisationer debatteras vid dessa tillfällen, och i bästa fall tas de med i de slutsatser som utarbetas av ordförandeskapetslandet.

3.7 De tematiska år som fastställs av Europeiska unionen (exempelvis har 2010 utsetts till europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning) ger goda möjligheter för det civila samhället att delta i rådsordförandeskapets program och aktiviteter.

4. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och rådets ordförandeskap: nuvarande praxis

Under flera år har EESK bedrivit ett antal aktiviteter i samarbete med rådets ordförandeskap. Nedan följer ett antal exempel:

- Inbjudan av högt uppsatta företrädare för det land som innehar rådsordförandeskapet till EESK:s plenarsessioner och sammanträden i andra kommittéorgan (sektioner, grupper osv.).
- Fastställande av prioriteringar och förberedelse av specifika aktiviteter inom EESK med hänsyn till programmen för rådets halvårsvisa ordförandeskap.
- EESK-yttranden om olika frågor efter önskemål från och på initiativ av rådsordförandeskapet.
- Deltagande i olika program i anslutning till rådsordförandeskapet; offentliggörande av EESK-yttranden om olika frågor som blivit föremål för debatt.
- Besök i de länder som innehar rådsordförandeskapet; deltagande i särskilda program och satsningar på att stärka banden till olika organisationer i det civila samhället.
- Deltagande i omfattande evenemang anordnade av det civila samhället samt i EU-evenemang organiserade i det land som innehar ordförandeskapet för rådet.

- Konferenser, presentationer, kulturevenemang, utställningar osv. i EESK:s lokaler, vilket ger det land som innehar rådsordförandeskapet och det civila samhällets organisationer möjlighet att etablera djupare kontakter.
- Mottagande vid EESK av besöksgrupper (företrädare för det civila samhället) från det land som innehar ordförandeskapet i rådet.
- Ökat fokus på det land som innehar ordförandeskapet och på dess civila samhälle inom ramen för EESK:s kommunikationspolitik.

5. Nästa etapp: Lissabonfördraget, rådets ordförandeskap och det organiserade civila samhället – förslag

5.1 Vår utgångspunkt är Lissabonfördraget och dess ikraftträdande den 1 december 2009, som skapar villkor för att Europeiska unionen i framtiden ska kunna anta de många olika utmaningar som den står inför.

5.2 Vår målsättning är att utveckla deltagardemokratin, att intensifiera och institutionalisera dialogen med medborgarna samt stärka den civila dialogen för att på så vis även kunna bidra till att öka EU-institutionernas demokratiska legitimitet.

5.3 Artikel 11 i Lissabonfördraget utgör i detta syfte en god bas. De nya möjligheter som denna artikel ger sammanfaller helt och hållet med kommentarer i tidigare yttranden från EESK, bland annat yttrandet om kommissionens dokument "*Kommissionen och de enskilda organisationerna – För ett stärkt samarbete*" (som antogs den 13 juli 2000) ⁽²⁾ och "*Representativiteten för de europeiska organisationerna i det civila samhället inom ramen för den civila dialogen*" (som antogs den 14 februari 2006) ⁽³⁾. Det blir på detta sätt inte bara möjligt utan även nödvändigt för EESK att i egenskap av institutionell företrädare för det organiserade civila samhället på EU-nivå spela en aktiv roll som initiativtagare och verka för ett fullständigt genomförande av de möjligheter som Lissabonfördraget innebär, i synnerhet dess artikel 11, vilket kommittén konstaterade i sitt yttrande om "Genomförandet av Lissabonfördraget: deltagandedemokrati och medborgarinitiativ" (art. 11), som antogs den 17 mars 2010 ⁽⁴⁾.

5.4 Mot denna bakgrund utgör ordförandeskapet för rådet ett lämpligt instrument när det gäller följande:

- Stärka engagemanget till förmån för Europatanken och bidra till att ett aktivt EU-medborgarskap i högre grad kännetecknar vår vardag.
- Se till att det civila samhällets organisationer och medborgarna blir direkta aktörer och initiativtagare i den politiska processen som på olika nivåer syftar till att fastställa Europeiska unionens framtid.
- Stärka den civila dialogen.
- Se till att EESK ständigt fullföljer, förnyar och berikar sin verksamhet i samarbete med rådets ordförandeskap, och att kommittén inom ramen för detta och som komplement till vad som anges i punkt 4
 - a) framhåller betydelsen av initiativ och insatser i samarbete med det civila samhället, inklusive evenemang organiserade i det land som innehar ordförandeskapet för rådet och som får stort genomslag,
 - b) verkar för att det civila samhällets mest centrala initiativ – som ett resultat av partnerskapsdialogen med myndigheterna – tas med i ordförandeskapets program, vilket skulle möjliggöra ett större erkännande och stöd av dessa program ute i samhället,
 - c) regelbundet och inom ramen för kontaktgruppen med det civila samhällets organisationer och nätverk behandlar frågor som är relevanta för ordförandeskapet och viktiga för det civila samhällets organisationer,
 - d) uppmanar de ekonomiska och sociala råden (eller liknande institutioner) i ordförandeskapslandet att aktivt delta i de program och aktiviteter som berör dem,
 - e) ger sina ledamöter från rådsordförandeskapslandet det stöd som behövs för att de ska kunna fullfölja sitt arbete i anslutning till ordförandeskapet på ett tillfredsställande sätt,
 - f) ser till att det civila samhällets organisationer tack vare spridning av bästa praxis effektivt kan bidra till ordförandeskapslandets arbete.

Bryssel den 17 mars 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

⁽²⁾ EGT C 268, 19.9.2000.

⁽³⁾ EUT C 88, 11.4.2006.

⁽⁴⁾ Se s. 59 i det aktuella numret av EUT.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Genomförandet av Lissabonfördraget: deltagandedemokrati och medborgarinitiativ (art. 11)” (yttrande på eget initiativ)

(2010/C 354/10)

Föredragande: **Anne-Marie SIGMUND**

Den 16 juli 2009 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

”Genomförandet av Lissabonfördraget: deltagandedemokrati och medborgarinitiativ (art. 11 i EU-fördraget)”.

Underkommittén, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 11 februari 2010.

Vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 17 mars 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 163 röster för, 1 röst emot och 3 nedlagda röster:

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Bestämmelserna om unionens demokratiska grundvalar i fördraget om Europeiska unionen (FEU), framför allt artikel 11, är enligt EESK:s mening en milstolpe i utvecklingen av ett medborgarnas Europa som verkligen är praktiskt användbart och formligt. De enskilda demokratiska processerna måste dock ges en mer bindande definition och nödvändiga strukturer.

1.2 När det gäller den horisontella civila dialogen (artikel 11.1 i EU-fördraget) och den vertikala civila dialogen (artikel 11.2 i EU-fördraget) efterlyser kommittén en tydlig definition av instrumentet samt regler om förfaranden och deltagare. Kommittén föreslår att kommissionen – i likhet med förfaringsrådet för artikel 11.4 i EU-fördraget – inleder ett samråd genom att lägga fram en grönbok om den civila dialogen och fastställa nödvändiga bestämmelser på grundval av resultaten.

1.3 Kommittén har flera gånger förklarat sig beredd att som partner och förmedlare i den civila dialogen bidra till arbetet med att utforma denna och att utveckla sin roll som forum. Kommittén erbjuder alla EU:s organ en möjlighet att använda dess nätverk och infrastruktur för att på ett konstruktivt sätt stödja den civila dialogen med det organiserade civila samhället.

1.4 Med artikel 11.3 i EU-fördraget sätts kommissionens redan omfattande samrådspraxis i samma sammanhang som den europeiska demokratimodellens nu förstärkta deltagarpelare. Också för detta instrument efterlyser kommittén tydligare procedurregler, som uppfyller kraven på insyn, öppenhet och representativitet.

1.5 Med det europeiska medborgarinitiativet, som införs genom artikel 11.4 i EU-fördraget, ger fördraget för första gången i historien konkret form åt ett direktdemokratiskt förfarande på gränsöverskridande, transnationell nivå. Kommittén framhåller att den välkomnar denna nya möjlighet och vill på ett konkret sätt bidra till denna historiska premiär. Kommittén preciserar sin ståndpunkt i fråga om de konkreta genomförandebestämmelserna, som ska antas 2010. Här måste man se till att

— medborgarna inte stöter på några onödiga hinder när de utövar sina möjligheter till deltagande, eftersom det bara handlar om ett ”agendainitiativ”,

— det finns tydliga spelregler och bestämmelser som gör det lättare för initiativtagarna att organisera sitt initiativ i 27 medlemsstater utan att stöta på överraskningar i form av nationella hinder,

— initiativtagarna eventuellt får finansiellt stöd så snart som en viss tröskel uppnåtts.

1.6 Kommittén spelar gärna en central roll i en transnationell, demokratisk infrastruktur i Europa och kommer att fullgöra sin roll inom ramen för artikel 11 i EU-fördraget på ett målinriktat och effektivt sätt. Kommittén erbjuder sig dessutom att fungera som informationsbyrå, att stödja vissa medborgarinitiativ med yttranden, att anordna hearingar om framgångsrika initiativ och att genom yttranden eventuellt hjälpa kommissionen att utvärdera initiativ.

2. Bakgrund

2.1 Stats- och regeringscheferna kom i december 2001 i belgiska Laeken överens om en ny metod för att utarbeta EU-fördrag. De beslutade att sammankalla ett "konvent om Europas framtid", som tack vare sin sammansättning⁽¹⁾ kom att framkalla en stark demokratisk dynamik och i juni 2003 till slut lade fram ett dokument med innovativa förslag i riktning mot större insyn och ökat deltagande.

2.2 Sedan det "fördrag om upprättande av en konstitution för Europa" som konventet utarbetat strandat på grund av de negativa folkomröstningarna i Frankrike och Nederländerna under tecknades i Lissabon den 13 december 2007 ett omarbetat unionsfördrag. Detta trädde i kraft den 1 december 2009.

3. Inledning

3.1 När Lissabonfördraget trädde i kraft innebar det att många förfaranden stramades till och blev mer överskådliga, att ansvarsfördelningen blev tydligare, att Europaparlamentets rättigheter utvidgades och att EU:s agerande inom och utanför EU stärktes.

3.2 Utöver formerna för parlamentarisk (indirekt) demokrati⁽²⁾ utvidgas och stärks också den europeiska demokratiska modellen genom att (den direkta) deltagardemokratin förankras i EU-fördraget. Detta innebär under inga omständigheter att modellen ersätts.

3.3 De specifika bestämmelserna om deltagardemokratin inefattar

- den horisontella civila dialogen,
- den vertikala civila dialogen,
- kommissionens redan befintliga praxis i fråga om samråd och
- det nya europeiska medborgarinitiativet.

3.4 Bestämmelserna i artikel 11 i EU-fördraget utgör enligt fördragets anda endast ramvillkor. Dessa måste nu definieras, utformas och omsättas med lämpliga rättsliga bestämmelser, och aktörerna måste blåsa liv i dem.

(1) I konventet ingick utöver ordföranden Valéry Giscard d'Estaing och hans båda ställföreträdare Giuliano Amato och Jean Luc Dehaene följande medlemmar:

- 15 företrädare för medlemsstaternas stats- och regeringschefer.
- 13 företrädare för kandidatländernas stats- och regeringschefer.
- 30 företrädare för medlemsstaternas nationella parlament.
- 26 företrädare för kandidatländernas nationella parlament.
- 16 företrädare i form av ledamöter av Europaparlamentet.
- 2 företrädare för Europeiska kommissionen.

Dessutom ingick 13 observatörer från EESK, ReK, arbetsmarknadsparterna och Europeiska ombudsmannen. EESK hade följande observatörer: Göke Frerichs, Roger Briesch och Anne-Marie Sigmund.

(2) I artikel 10 i EU-fördraget fastställs att EU:s "sätt att fungera" ska byggas på "representativ demokrati".

3.5 När det gäller det europeiska medborgarinitiativet har kommissionen redan tagit ett värdefullt initiativ och offentliggjort en grönbok⁽³⁾. Kommissionen kommer efter samrådsförfarandet att lägga fram ett utkast till förordning om genomförande av artikel 11.4 i EU-fördraget. Kommissionen gav därigenom en tydlig signal om att den önskade en dialog i samband med förberedelserna för genomförandet av det nya instrumentet, framför allt med de aktörer i det organiserade civila samhället och de intresserade medborgare från hela EU som senare kommer att lägga fram dessa initiativ.

4. Lissabonfördraget – artikel 11 i EU-fördraget

4.1 Den horisontella civila dialogen

Artikel 11.1 i EU-fördraget: "Institutionerna ska på lämpligt sätt ge medborgarna och de representativa sammanslutningarna möjlighet att ge uttryck för och offentligt diskutera sina åsikter på alla unionens åtgärdsområden."

4.1.1 Denna bestämmelse ligger till grund för den horisontella "civila dialogen", men utan att denna definieras närmare. Kommittén har vid flera tillfällen yttrat sig om den civila dialogen⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾ och förklarat att denna spelar en central roll för deltagandet i den europeiska demokratimodellen. Kommittén har också flera gånger framhållit sin beredskap att fungera som plattform och förmedlare för denna dialog och bidra till att det uppstår ett offentligt rum i Europa. Vi har i detta sammanhang också upprepade gånger betonat att vi som partner och förmedlare i den civila dialogen vill och kommer att bidra till dess utformning. Kommittén är i detta sammanhang beredd att utveckla sin roll som mötesplats och att ge praktiskt stöd, t.ex. genom att ställa sin infrastruktur till förfogande. Kommittén fäster stor vikt vid möjligheten att bidra till att den civila dialogen får det (europeiska) offentliga rum som den behöver och att den utvecklas till en verklig interaktiv diskurs.

4.1.2 Kommittén betonar återigen att detta verktyg för deltagardemokrati behöver en tydlig definition och att de konkreta formerna för hur det ska fungera måste fastställas. Så måste man exempelvis klarlägga vilka representativitetskriterier de sammanslutningar som nämns i detta stycke måste uppfylla för att kunna delta i dialogen. Också när det gäller frågan om representativiteten hos aktörerna i det organiserade civila samhället har kommittén redan framhållit⁽⁷⁾ hur viktigt det är att man skiljer på kvantitativ (att man legitimt representerar en majoritet av de berörda) och kvalitativ (bevis på motsvarande sakkunskaper) representativitet. Enligt kommittén måste de sammanslutningar som involveras i dialogen vara både kvantitativt och kvalitativt representativa.

(3) KOM(2009) 622 slutlig, 11.11.2009.

(4) Yttrande om "Det organiserade civila samhället och nya styrelseformer i EU — ett bidrag från kommittén till utarbetandet av vitboken" av den 25 april 2001 – EGT C 193, 10.7.2001.

(5) Yttrande om "Representativiteten för de europeiska organisationerna i det civila samhället inom ramen för den civila dialogen" av den 14 februari 2006 – EUT C 88, 11.4.2006.

(6) Förberedande yttrande om "Nytt europeiskt socialt handlingsprogram" av den 9 juli 2008 – EUT C 27, 3.2.2009 (punkterna 7.6 och 7.7).

(7) Se fotnot 5.

4.1.3 Vidare måste lagstiftaren precisera närmare vilka konkreta åtgärder som kommer att behövas för att uppfylla kravet på "på lämpligt sätt" (se artikel 11.1 i EU-fördraget).

4.1.4 Kommittén anser i detta sammanhang att det är viktigt att framhålla skillnaden mellan den europeiska civila dialogen och den europeiska sociala dialogen och varnar för en sammanblandning av begreppen. Naturligtvis är också den europeiska sociala dialogen ett bärande element i ett kvalificerat deltagande. Det omfattas dock av särskilda bestämmelser i fråga om innehåll, deltagande, förfarande och effekter. Dess rättsliga förankring i fördraget återspeglar dess betydelse.

4.2 Den vertikala civila dialogen

Artikel 11.2 i EU-fördraget: "Institutionerna ska föra en öppen, tydlig och regelbunden dialog med de representativa sammanslutningarna och det civila samhället."

4.2.1 Med detta stycke tar man hänsyn till den vertikala civila dialogen. Man ålägger också EU:s organ att regelbundet föra en sådan. Kommittén har också yttrat sig om denna form av civil dialog⁽⁸⁾ och uppmanar här också kommissionen att närmare fastställa formerna, i fråga om både innehåll och förfaringsätt.

4.2.2 För en tid sedan föregrep Europaparlamentet denna bestämmelse och grundade "Agora", ett verktyg för vertikal civil dialog.

4.2.3 Eftersom artikel 11.2 i EU-fördraget ålägger alla organ att föra en dialog med det civila samhället, uppmanar kommittén alla övriga organ, särskilt rådet, att så snart som möjligt klargöra sina egna avsikter i fråga om genomförandet av denna fördragsbestämmelse.

4.2.4 Kommittén erbjuder alla EU:s organ en möjlighet att använda dess nätverk och infrastruktur för att på ett konstruktivt sätt stödja denna vertikala dialog med det organiserade civila samhället.

4.3 Europeiska kommissionens samråd

Artikel 11.3 i EU-fördraget: "Europeiska kommissionen ska ha ett omfattande samråd med alla berörda parter i syfte att säkerställa att unionens åtgärder blir enhetliga och öppna."

4.3.1 Med denna bestämmelse sätts kommissionens redan omfattande samrådspraxis i samma sammanhang som den europeiska demokratimodellens nu förstärkta deltagare. Kom-

mittén påminner om⁽⁹⁾ ⁽¹⁰⁾ att denna praxis i själva verket ingår som en grundläggande del i det koncept om "styrelseformerna i EU"⁽¹¹⁾ som kommissionen lanserade 2001. Det handlar om en *top down*-åtgärd som endast indirekt möjliggör ett agerande från det civila samhällets sida. Kommittén vill också återigen påpeka att man måste skilja på "samråd", som är en åtgärd från överhetens sida, och "deltagande", som är en medborgerlig rättighet. Denna åtgärd påverkar inte principen att det organiserade civila samhället aktivt ska kunna bidra i en *bottom up*-process.

4.3.2 Kommittén är beredd att inom ramen för sitt uppdrag stödja kommissionen i de fall där den önskar genomföra samråd som sträcker sig längre än de vanliga samråden via nätet, t.ex. genom gemensamma hearingar i specifika frågor eller öppna samråd inom ramen för forum för berörda aktörer enligt "open space"-metoden.

4.3.3 Ett samråd är i sig dock inte lika med en verklig dialog med det organiserade civila samhället. Kommittén uppmanar därför kommissionen att gå igenom och strukturera hittillsvarande samrådspraxis: För det första måste det organiserade civila samhället och medborgarna ha tillräckligt med tid för att kunna utarbeta sina svar och samrådet får inte bli en rent formell angelägenhet. För det andra måste utvärderingen utformas så att den blir mer öppen. För att det ska bli tal om en verklig dialog bör kommissionen svara på framställningar och redogöra för varför ett förslag godtagits och ett annat avvisats. Kommissionen bör å sin sida intensivt rådslå med det organiserade civila samhället om denna och andra förbättringar.

4.4 Det europeiska medborgarinitiativet

Artikel 11.4 i EU-fördraget: "Ett antal unionsmedborgare, som uppgår till minst en miljon personer och som kommer från ett betydande antal medlemsstater, får ta initiativ till att uppmana Europeiska kommissionen att, inom ramen för sina befogenheter, lägga fram ett lämpligt förslag i frågor där dessa medborgare anser att det krävs en unionsrättsakt för att tillämpa fördragen."

4.4.1 Kommittén instämmer i bedömningen att betydelsen av detta nya europeiska medborgarinitiativ för den europeiska integrationen sträcker sig mycket längre än den rättsliga dimensionen och att det är att betrakta som det första inslaget av direkt demokrati på transnationell nivå. Till ordalydelsen inskränker det sig dock till EU-medborgare. Kommittén skulle gärna se att man vid en översyn av fördraget också tog med tredjelandsmedborgare som är permanent bosatta i EU.

⁽⁸⁾ Yttrande om "Kommissionen och de enskilda organisationerna - För ett stärkt samarbete" av den 13 juli 2000, EGT C 268, 19.9.2000, samt yttrande om "Det organiserade medborgarsamhällets roll och bidrag vid byggandet av Europa" av den 24 september 1999, EGT C 329, 17.11.1999.

⁽⁹⁾ Yttrande om "Det organiserade civila samhället och nya styrelseformer i EU — ett bidrag från kommittén till utarbetandet av vitboken" av den 25 april 2001 — EGT C 193, 10.7.2001.

⁽¹⁰⁾ Yttrande om "Styrelseformerna i EU - Vitbok" av den 20 april 2002 — EGT C 125, 27.5.2002.

⁽¹¹⁾ KOM(2001) 428 slutlig av den 25 juli 2001.

4.4.2 Det måste framhållas att de europeiska medborgarinitiativen inte är att likställa med de "folkinitiativ" som finns i många medlemsstater och som framtvingar en folkomröstning, utan att det handlar om ett "agendainitiativ", där kommissionen uppmanas att vidta lagstiftningsåtgärder. Det är ett minoritetsinstrument, som endast skapar en möjlighet att påverka den politiska dagordningen. Rätten till lagstiftningsinitiativ ligger kvar hos kommissionen och den lagstiftningsprocess som eventuellt följer förlöper inom ramen för de fastställda förfarandena.

4.4.3 Naturligtvis krävs det vissa regler och normer för detta instrument. Eftersom det ännu inte skapats några verktyg för direkt demokrati på europeisk nivå borde det skapas en ram för en stegvis utveckling av europeiska medborgarinitiativet. Förordningen om genomförande av artikel 11.4 i EU-fördraget bör innehålla så låga miniminormer och villkor för godtagbarhet som möjligt. Den bör också ge utrymme för skönmässig bedömning och tolkning på de områden där erfarenheter saknas på gemenskapsnivå, eftersom det europeiska medborgarinitiativet endast kan leda till att ett visst tema tas upp i kommissionens handlingsplan.

4.4.4 Kommittén instämmer dock under inga omständigheter i Europaparlamentets ståndpunkt ⁽¹²⁾ att "det är parlamentets politiska ansvar att övervaka processen i samband med medborgarinitiativ". Kommittén motsätter sig också att lagstiftaren kontrollerar en process i det förberedande skedet av lagstiftningsarbetet. En sådan "kontroll" skulle strida mot principen om maktindelning. Regionkommittén föreslår därför att man inrättar en oberoende "rådgivningsinstans" eller en informationstjänst ("helpdesk"), som kan bistå initiativtagarna till de europeiska medborgarinitiativen i samband med förberedelser och lansering, så att uppenbara konflikter med godkännande- och genomförandebestämmelserna som regel kan undvikas, även om de inte kan uteslutas.

4.4.5 Europaparlamentet påpekar i samma betänkande med rätta att man måste skilja på framställningar som görs till parlamentet och medborgarinitiativ som riktas som en uppmaning till kommissionen. Därför måste också förfarandena för och kraven på dessa båda instrument för medbestämmande underifrån utformas på helt olika sätt.

4.4.6 Det europeiska medborgarinitiativet som ett verktyg för direkt demokrati är också ett effektivt medel för att framkalla transnationella samrådsprocesser. Medborgarna, som just nu snarare har vänt det "politiska Europa" ryggen, kan nu komma med konkreta initiativ och mål. Ju mer de bjuds in och uppmanas att utan onödiga administrativa hinder delta i initiativet, desto snabbare kommer de att sluta se sig själva som passiva åskådare av obegripliga beslut och förvandlas från objekt till subjekt i den europeiska samhällsbyggnaden. En sådan process, som sätts i gång steg för steg och förutsätter att man tar itu med de problem som är aktuella på europeisk nivå, leder automatiskt till att det skapas ett europeiskt medvetande och ett offentligt rum i Europa.

4.4.7 Om innehållet måste det påpekas att ett europeiskt medborgarinitiativ naturligtvis inte får strida mot fördraget eller stadgan om de grundläggande rättigheterna. Liksom i den indirekta/parlamentariska processen kan det dock också i den direkta processen/ medborgarprocessen för opinionsbildning hända att extremistiska grupperingar använder sig av de opinionsbildningskanaler som finns och (miss)brukar dessa för sina egna syften. Detta är en stor och grundläggande utmaning för varje demokrati men samtidigt också demokratins största förtjänst jämfört med odemokratiska system. En modern, representativ demokrati, som grundar sig på både indirekta och direkta pelare, måste vara inriktad på att kunna diskutera också oönskade, ja till och med extremistiska åsikter på ett öppet sätt.

4.5 Europeiska kommissionens grönbok om det europeiska medborgarinitiativet

4.5.1 Även om kommittén inte ingick som direkt part i det avslutade samrådsförfarandet skulle vi inför Europaparlamentets och rådets behandling av förordningsförslaget gärna lämna ett värdefullt bidrag till opinionsbildningen och förklara våra ståndpunkt i de frågor som tas upp i grönboken:

4.6 Det minsta antal medlemsstater som de medborgare som lägger fram förslaget måste komma ifrån

4.6.1 Kommittén håller med kommissionen om att gränsen bör fastställas på grundval av objektiva kriterier. Kommittén håller inte med kommissionen om att en tredjedel av medlemsstaterna, dvs. nio stater, måste finnas representerade för att ett initiativ ska representera unionsintresset. Kommittén håller dock inte heller med vissa organisationer om att gränsen skulle vara uppnådd med så lite som fyra medlemsstater.

4.6.2 Kommittén håller snarare med Europaparlamentet om att en fjärdedel av medlemsstaterna, för närvarande alltså sju stater, är en lämplig gräns. Denna gräns grundar sig på artikel 76 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Enligt denna artikel kan rättsakter om administrativt samarbete mellan rättsliga myndigheter och polismyndigheter eller i brottmål antas på initiativ av en fjärdedel av medlemsstaterna. Kommittén anser att detta är rätt referens för att ett medborgarinitiativ ska anses ha en kvalificerad europeisk dimension.

4.7 Minsta antal underskrifter per medlemsstat

4.7.1 Eftersom det i Lissabonfördraget bara talas om ett "betydande antal medlemsstater", vore ett alternativ att man inte anger ett minsta antal underskrifter per land. Med hänvisning till det krav på dubbel majoritet som flera gånger nämns i fördraget håller kommittén dock med kommissionen om att det skulle strida mot fördragets anda om man avstod från att fastställa ett minsta antal underskrifter per medlemsstat.

⁽¹²⁾ Europaparlamentets resolution av den 7 maj 2009, föredragande: Sylvia-Yvonne Kaufmann (T6-0389/2009).

4.7.2 I stället för en stelbent kvantitativ bestämmelse om 0,2 % per medlemsstat föreslår kommittén ett flexibelt system med en vettig utjämning mellan staterna. Man skulle exempelvis kunna fastställa en absolut minimigräns på 0,08 %⁽¹³⁾ för att underskrifterna från en medlemsstat ska räknas. Sammantaget krävs det naturligtvis en miljon underskrifter för ett medborgarinitiativ. En kombination av dessa båda kriterier leder till en automatisk utjämning, som också motsvarar fördragets krav på representativitet och ett verkligt unionsintresse.

4.7.3 Kommittén anser också att ett så flexibelt system som syftar till att underlätta genomförandet lämpar sig om det europeiska medborgarinitiativet i slutänden inte utmynnar i ett bindande avgörande utan endast utgör en uppmaning till kommissionen.

4.8 Kriterier för rätten att underteckna ett medborgarinitiativ

4.8.1 Kommittén håller med kommissionen om att den som undertecknar ett medborgarinitiativ måste ha rösträtt i valet till Europaparlamentet i det land där han eller hon är bosatt, detta som ett allmänt krav för att undvika onödig byråkrati. Tanken att involvera ungdomar (t.ex. genom att sänka åldern till 16 år) är visserligen sympatisk, men avvikelsen från minimiåldern för rösträtt till Europaparlamentet skulle göra det orimligt svårt att kontrollera underskrifterna eftersom nästan alla stater skulle behöva bygga upp dubbla rösträttsregister.

4.9 Medborgarinitiativets utformning och ordalydelse

4.9.1 Även här anser kommittén att det är olämpligt med alltför stelbenta formella krav. Det bör ställas ovillkorliga formella krav på framställningar till myndigheter, och vissa minimikrav bör fastställas (se avsnitt 4.13). Innehållet i initiativet och det beslut som begärs bör framställas på ett övertygande sätt som inte kan missförstås. Det måste alltid tydligt framgå vad den som undertecknar ett europeiskt medborgarinitiativ stöder.

4.10 Krav på insamling, kontroll och autentisering av underskrifter

4.10.1 Det finns ingenting som talar mot att man på gemenskapsnivå fastställer gemensamma procedurregler och normer för insamling, kontroll och autentisering av underskrifter som avviker från den nationella lagstiftningen, eftersom det europeiska medborgarinitiativet är ett (nytt) transnationellt instrument för deltagande.

4.10.2 Alla sätt att samla in underskrifter borde vara tillåtna om de möjliggör identitetskontroll. Underskrifter bör kunna samlas in via en nätportal på samma sätt som på allmän plats. Kommittén anser att ett krav på att underskrifternas äkthet ska bestyrkas av de nationella myndigheterna eller av en notarie skulle utgöra ett orimligt hinder. Vid sidan om identitetskontrollen måste man dock också försäkra sig om att de som under-

tecknat initiativet gjort detta egenhändigt och av egen fri vilja. För detta ändamål måste man vidta särskilda försiktighetsåtgärder, framför allt vid elektronisk insamling av underskrifter.

4.10.3 Som säkerhets- och autentiseringsdetaljer vid insamling via nätet räcker det med namn, adress, födelsedatum samt en bekräftelse i form av ett e-postmeddelande. Målet måste vara att det ska råda säkerhet om att de initiativ som uppfyller förordningens minimiregler för insamling av underskrifter inte stöter på ytterligare hinder i någon av medlemsstaterna. För EU-medborgare bosatta utanför hemlandet bör hemvisten vara avgörande för var rösten ska anses höra hemma.

4.10.4 Granskningen av underskrifterna bör utföras av medlemsstaterna och detta helt och hållet inom ramen för den praxis för kontroll av stickprov som finns i vissa medlemsstater.

4.11 Tidsgräns för namnsamling

4.11.1 Erfarenheterna av medborgarinitiativ före Lissabonfördraget har visat att det kan ta lång tid att få i gång ett initiativ. Kommittén anser därför att den tidsfrist på ett år som kommissionen föreslår är alldeles för kort och förespråkar 18 månader. Med tanke på det påpekande som tidigare gjorts om att initiativet sätter i gång en process som sträcker sig längre än det konkreta målet och leder till ett verkligt offentligt rum i Europa vore det enligt kommittén beklagligt om man genom att införa en relativt kort tidsfrist på ett år skulle kunna äventyra ett positivt resultat av en sådan process med alla dess rättsliga och samhällspolitiska bieffekter.

4.12 Registrering av planerade initiativ

4.12.1 Kommittén håller med kommissionen om att det är initiativtagarna som har till uppgift att på förhand själva klarlägga att deras initiativ är legitimt och formellt godtagbart. Registrering borde kunna ske via en webbplats som kommissionen tillhandahåller, en webbplats där det också finns uppgifter om innehållet, så att alla medborgare kan hålla sig informerade om pågående initiativ.

4.12.2 Kommittén föreslår i detta sammanhang att kommissionen genom den webbplats som ska skapas om det europeiska medborgarinitiativet också tillhandahåller ett *online*-verktyg för insamling av underskrifter. Dessutom skulle denna webbplats också kunna användas som ett forum för diskussion om de olika initiativen och på så sätt bidra till en del av det europeiska offentliga rummet.

4.12.3 Enligt kommittén bör initiativtagarna till ett medborgarinitiativ dock också ha tillgång till en kontaktpunkt som kan ge dem råd inte bara i fråga om tillvägagångssätt utan också om innehåll. Kommittén är beredd att fungera som informations-tjänst ("helpdesk").

⁽¹³⁾ Denna procentsats grundar sig på minimikravet på 0,08 % för ett medborgarinitiativ i Italien.

4.12.4 Eventuellt skulle man kunna överväga ett system med gula och röda kort. Med dessa skulle man på ett relativt tidigt stadium kunna ge initiativtagarna till ett medborgarinitiativ en signal om att deras initiativ eventuellt inte är formellt godtagbart, t.ex. på grund av formella kriterier, t.ex. att kommissionen saknar behörighet på området eller på grund av en tydlig överträdelse av de grundläggande rättigheterna.

4.13 Krav på organisatörer – insyn och finansiering

4.13.1 Kommittén anser att initiativtagarna borde lämna följande uppgifter:

— Initiativkommitté och dess (deras) företrädare utåt.

— Eventuella amhängare av initiativet.

— Finansieringsplan.

— Översikt över personal och organisationsstrukturer.

4.13.2 Kommittén kan under inga omständigheter acceptera kommissionens förklaring att det inte planeras någon form av offentligt stöd eller finansiering av medborgarinitiativ, framför allt inte heller påståendet att detta skulle vara det enda sättet att garantera initiativens oberoende. Kommissionen lämnar finansiellt stöd till många effektiva icke-statliga organisationers strukturer och arbete, och det vore otillbörligt att dra slutsatsen att dessa aktörer inom det civila samhället, som medfinansieras av kommissionen, därigenom skulle vara beroende av kommissionen. Om kommissionens ansats tillämpades konsekvent skulle det dessutom leda till att endast stora organisationer med kapitalstarka finansärer skulle kunna överväga ett europeiskt medborgarinitiativ.

4.13.3 Kommittén föreslår därför att EU tillhandahåller finansieringsstöd så fort som en första etapp har uppnåtts, t.ex. 50 000 underskrifter från tre medlemsstater, för att utesluta utsiktslösa eller oseriösa kampanjer. Även här skulle det föreslagna systemet med gula och röda kort kunna spela en roll.

4.14 Kommissionens granskning av framgångsrika medborgarinitiativ

4.14.1 Kommittén anser att den tidsfrist på sex månader som kommissionen föreslår är ett absolut maximum. Kommittén stöder den tvåstegslösning som Europaparlamentet föreslår i sin resolution (två månader för att granska de formella kriterierna och tre månader för att fatta beslut i sak⁽¹⁴⁾). Kommissionen borde utforma denna interna beslutsprocess på ett så överksådligt sätt som möjligt.

4.14.2 I samband med överlämnandet av ett framgångsrikt medborgarinitiativ bör man slutgiltigt kontrollera att det uppfyller de rättsliga kraven för att kunna godtas.

4.14.3 Under kommissionens politiska granskning anordnar kommittén själv hearingar – eventuellt i samverkan med Europaparlamentet och rådets ordförandeskap – där organisatörerna presenterar sitt initiativ för kommissionen. EESK skulle eventuellt också kunna komplettera denna process med ett förberedande yttrande eller ett initiativytttrande i frågan.

4.14.4 När kommissionen antar, delvis antar eller avvisar ett initiativ ska kommissionen i detalj och offentligt motivera detta för initiativtagarna. Om ett initiativ avvisas måste kommissionen utfärda ett officiellt svar, som ska kunna överklagas vid EU-domstolen.

4.15 Initiativ i samma fråga

4.15.1 Enligt kommittén kommer det sedan an på initiativtagarna att ändå inleda ett initiativ med liknande tema. Återigen vill vi påminna om att rätten till europeiska medborgarinitiativ är ett "agendainitiativ". Kommittén ser därför ingen anledning att införa förbud eller avskräckande bestämmelser i detta avseende.

4.16 Ytterligare anmärkningar

4.16.1 För organisatörerna av ett medborgarinitiativ som redan lyckats samla 50 000 underskrifter från tre medlemsstater bör kommissionen enligt kommitténs mening åta sig att över-sätta texten till alla officiella språk.

5. Slutkommentarer

5.1 Fördragets bestämmelser om unionens demokratiska grundvalar, framför allt artikel 11, är enligt EESK:s mening en milstolpe i utvecklingen av ett medborgarnas Europa som verkligen är praktiskt användbart och formbart. De enskilda demokratiska processerna måste dock ges en mer bindande definition och nödvändiga strukturer.

5.2 Exempelvis uppmanar kommittén kommissionen att efter grönboken om det europeiska medborgarinitiativet också lägga fram en grönbok om den civila dialogen om den konkreta utformningen av artiklarna 11.1 och 11.2, för att tänka över befintlig praxis, närmare definiera och utvärdera förfaranden och principer och tillsammans med det organiserade civila samhället göra förbättringar och framför allt att skapa tydliga strukturer. Också i detta sammanhang uppmanar kommittén sin vilja att bidra inom ramen för sina egna uppgifter.

5.3 Vidare uppmanar kommittén de andra organen att förklara hur de tänker genomföra de nya fördragsbestämmelserna i praktiken.

5.4 Artikel 11.4 i EU-fördraget innebär att vi beträder ny demokratisk mark, även ur ett internationellt perspektiv. För första gången i demokratins historia får nu medborgare från flera stater en transnationell medbestämmanderätt.

⁽¹⁴⁾ Detta bör utformas i analogi med Europaparlamentets initiativförfarande i enlighet med artikel 225 i EUF-fördraget, se Europaparlamentets resolution om en översyn av ramavtalet mellan Europaparlamentet och Europeiska kommissionen under den aktuella valperioden av den 9 februari 2010 (P7_TA(2010)0009).

5.5 Denna nya demokratiska medborgarrätt har en enorm potential. Tanken är att den ska stärka den representativa demokratin i Europa. Den stärker på ett direkt sätt deltagandekomponenten i den europeiska demokratimodellen. Indirekt kan den dock också bidra till EU:s integration, till att stärka denna, till ett europeiskt offentligt rum och till att medborgarna identifierar sig mer med EU. Framför allt när det gäller Europas storlek och mångfald måste man se till att alla medborgare, också de som inte förfogar över stora medel eller tillhör stora etablerade organisationer, kan använda sig av alla demokratiska medel. Möjligheten att utöva demokratiska medel får inte vara bunden till stora finansiella resurser.

5.6 Kommittén, vars roll som rådgivande institution till Europaparlamentet, rådet och kommissionen bekräftas i Lissabonfördraget, kommer att fortsätta sköta sin kärnverksamhet och utarbeta yttranden inom ramen för sina förpliktelser enligt fördraget. Kommittén kommer – som ett led i sin uppgift att bygga broar – att i ännu större utsträckning än tidigare fungera som hörnsten i en omfattande demokratisk infrastruktur på europeisk nivå.

5.7 I sin strävan att genom sin verksamhet på bästa möjliga sätt stödja dessa EU-organ och optimera sitt arbetssätt föreslår kommittén inom ramen för det europeiska medborgarinitiativet dessutom följande:

- Yttranden bör utarbetas om medborgarinitiativ som kommissionen formellt godtagit inom prövningsfristen.
- Yttranden bör eventuellt utarbetas om stöd till pågående medborgarinitiativ.
- Hearingar bör anordnas om lyckade initiativ (organisatörer, kommissionen, Europaparlamentet, rådet).
- En informationstjänst (helpdesk) bör inrättas (som kontaktpunkt för invånare med frågor om tillvägagångssätt m.m.)
- Vägledande information bör tillhandahållas (Man bör ge ut en vägledning om "deltagardemokrati", anordna konferenser om det praktiska genomförandet m.m.)

Bryssel den 17 mars 2010

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*
Mario SEPI

III

(Förberedande akter)

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

461:A PLENARSESSIONEN DEN 17 OCH 18 MARS 2010

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till rådets förordning om upprättande av en långsiktig plan för det nordliga kummelbeståndet och det fiske som utnyttjar det beståndet”

KOM(2009) 122 slutlig – 2009/0039 (CNS) (*)
(2010/C 354/11)

Den 18 januari 2010 beslutade rådet, och den 5 mars 2010 Europaparlamentet, att i enlighet med artikel 43 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (f.d. artikel 37 i EG-fördraget) rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

”Förslag till rådets förordning om upprättande av en långsiktig plan för det nordliga kummelbeståndet och det fiske som utnyttjar det beståndet”

KOM(2009) 122 slutlig – 2009/0039 (CNS) (*).

Eftersom kommittén stöder förslaget, som inte föranleder några särskilda kommentarer, beslutade EESK vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 17 mars 2010) enhälligt att avge ett positivt yttrande om förslaget.

Bryssel den 17 mars 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

(*) Bör vara COD, ej CNS.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om fastställande av en kontroll- och tillsynsplan för det område som omfattas av konventionen om framtida multilateralt samarbete om fisket i Nordostatlanten"

KOM(2009) 151 slutlig – 2009/0051 (CNS) (*)

(2010/C 354/12)

Den 18 januari 2010 beslutade rådet, och den 5 mars 2010 Europaparlamentet, att i enlighet med artikel 43 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (f.d. artikel 37 i EG-fördraget) rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till rådets förordning om fastställande av en kontroll- och tillsynsplan för det område som omfattas av konventionen om framtida multilateralt samarbete om fisket i Nordostatlanten"

KOM(2009) 151 slutlig – 2009/0051 (CNS) (*).

Eftersom kommittén stöder förslaget, som inte föranleder några särskilda kommentarer, beslutade EESK vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 17 mars 2010) enhälligt att avge ett positivt yttrande om förslaget.

Bryssel den 17 mars 2010

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Mario SEPI

(*) Bör vara COD, ej CNS.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om fastställande av en flerårig plan för det västra beståndet av taggmakrill och det fiske som utnyttjar det beståndet"

KOM(2009) 189 slutlig – 2009/0057 (CNS) (*)

(2010/C 354/13)

Den 18 januari 2010 beslutade rådet, och den 5 mars 2010 Europaparlamentet, att i enlighet med artikel 43 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (f.d. artikel 37 i EG-fördraget) rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till rådets förordning om fastställande av en flerårig plan för det västra beståndet av taggmakrill och det fiske som utnyttjar det beståndet"

KOM(2009) 189 slutlig – 2009/0057 (CNS) (*).

Eftersom kommittén stöder förslaget, som inte föranleder några särskilda kommentarer, beslutade EESK vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 17 mars 2010) enhälligt att avge ett positivt yttrande om förslaget.

Bryssel den 17 mars 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Mario SEPI

(*) Bör vara COD, ej CNS.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om fastställande av en långsiktig plan för ansjovisbeståndet i Biscayabukten och det fiske som utnyttjar det beståndet"

KOM(2009) 399 slutlig – 2009/0112 (CNS) (*)

(2010/C 354/14)

Den 19 januari 2010 beslutade rådet, och den 5 mars 2010 Europaparlamentet, att i enlighet med artikel 43 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (f.d. artikel 37 i EG-fördraget) rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till rådets förordning om fastställande av en långsiktig plan för ansjovisbeståndet i Biscayabukten och det fiske som utnyttjar det beståndet"

KOM(2009) 399 slutlig – 2009/0112 (CNS) (*).

Eftersom kommittén stöder förslaget, som inte föranleder några särskilda kommentarer, beslutade EESK vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 17 mars 2010) enhälligt att avge ett positivt yttrande om förslaget.

Bryssel den 17 mars 2010

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Mario SEPI

(*) Bör vara COD, ej CNS.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om inrättande av ett dokumentationsprogram för fångst av blåfenad tonfisk (*Thunnus thynnus*) och om ändring av förordning (EG) nr 1984/2003"

KOM(2009) 406 slutlig – 2009/0116 (CNS) (*)

(2010/C 354/15)

Den 19 januari 2010 beslutade rådet, och den 5 mars 2010 Europaparlamentet, att i enlighet med artikel 43 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (f.d. artikel 37 i EG-fördraget) rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

*"Förslag till rådets förordning om inrättande av ett dokumentationsprogram för fångst av blåfenad tonfisk (*Thunnus thynnus*) och om ändring av förordning (EG) nr 1984/2003"*

KOM(2009) 406 slutlig – 2009/0116 (CNS) (*).

Eftersom kommittén stöder förslaget, som inte föranleder några särskilda kommentarer, beslutade EESK vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 17 mars 2010) enhälligt att avge ett positivt yttrande om förslaget.

Bryssel den 17 mars 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

(*) Bör vara COD, ej CNS.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om vissa bestämmelser om fiske i AKFM:s avtalsområde (Allmänna kommissionen för fiske i Medelhavet)"

KOM(2009) 477 slutlig – 2009/0129 (CNS) (*)

(2010/C 354/16)

Den 19 januari 2010 respektive den 5 mars 2010 beslutade rådet och Europaparlamentet att i enlighet med artikel 43 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, f.d. artikel 37 i EG-fördraget, rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till rådets förordning om vissa bestämmelser om fiske i AKFM:s avtalsområde (Allmänna kommissionen för fiske i Medelhavet)"

KOM(2009) 477 slutlig – 2009/0129 (CNS) (*).

Eftersom kommittén stöder förslaget, som inte föranleder några särskilda kommentarer, beslutade EESK vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 17 mars 2010) enhälligt att avge ett positivt yttrande om förslaget.

Bryssel den 17 mars 2010

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Mario SEPI

(*) Bör vara COD, ej CNS.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 247/2006 om särskilda åtgärder inom jordbruket till förmån för unionens yttersta randområden"

KOM(2009) 510 slutlig – 2009/0138 (CNS) (*)
(2010/C 354/17)

Den 19 februari 2010 respektive den 18 februari 2010 beslutade rådet och Europaparlamentet att i enlighet med artikel 43 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, f.d. artikel 37 i EG-fördraget, rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 247/2006 om särskilda åtgärder inom jordbruket till förmån för unionens yttersta randområden"

KOM(2009) 510 slutlig – 2009/0138 (CNS) (*).

Eftersom kommittén till fullo stöder förslaget och redan har framfört sin ståndpunkt i denna fråga i sina tidigare yttranden CES 771/2008 och CESE 255/2010, antagna den 22 april 2008 (**) och den 17 februari 2010 (***), beslutade EESK vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 17 mars 2010) enhälligt att avge ett positivt yttrande om förslaget och hänvisa till ståndpunkterna i ovan nämnda dokument.

Bryssel den 17 mars 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

(*) Förkortningen ska läsas COD.

(**) EESK:s yttrande om "En strategi för de yttersta randområdena: uppnådda resultat och framtidsutsikter" – EUT C 211, 19.8.2008, s. 72.

(***) EESK:s yttrande om "De ekonomiska partnerskapsavtalens effekter på regionerna i de yttersta randområdena (Västindien)" – EUT C ..., ..., s.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Meddelande från kommissionen: Den framtida konkurrensrättsliga ramen för motorfordonssektorn”

KOM(2009) 388 slutlig

(2010/C 354/18)

Föredragande: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Den 22 juli 2009 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

”Meddelande från kommissionen: Den framtida konkurrensrättsliga ramen för motorfordonssektorn”

KOM(2009) 388 slutlig.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 2 mars 2010.

Vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 18 mars 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 84 röster för, 5 emot och 7 nedlagda röster.

1. Slutsatser

1.1 Kommittén ställer sig bakom kommissionens analys av sektorn och de områden där det behövs större konkurrens. Av de alternativ som kommissionen lagt fram föredrar EESK att man antar sektorsspecifika bestämmelser i form av riktlinjer som bifogas det allmänna gruppundantaget. Vi välkomnar därför kommissionens förslag till förordning och kompletterande riktlinjer. Vi vill dock framhålla att de bör användas tillsammans med och som ett komplement till de allmänna riktlinjer för vertikala begränsningar som ännu inte lagts fram, vilket försvårar en självständig tolkning.

1.2 EESK delar kommissionens åsikt att det är nödvändigt att fastställa en rättslig ram som bör ha en övergripande positiv inverkan på konsumenternas situation och stärka konsumentskyddet. Kommittén framhåller återigen samma inställning som den gett uttryck för i tidigare yttranden om konkurrenspolitiken ⁽¹⁾.

1.3 I detta sammanhang är det emellertid nödvändigt att utarbeta bestämmelser för en övergångsperiod på två år när det gäller återförsäljarna, som till största delen utgörs av små och medelstora företag. Av rättssäkerhetsskäl och på grundval av principen om berättigade förväntningar och proportionalitetsprincipen behöver de en rimlig tid för att amortera gjorda investeringar, anpassa sig till marknadens tekniska utveckling och bidra till en ökad trafiksäkerhet.

1.4 EESK hoppas även att den nya rättsliga ramen kommer att innebära att alla aktörer garanteras rättssäkerhet, och att den, genom att den stöder sig på principerna i ”Small Business Act”, inte kommer att skapa nya hinder för företagen och att den

innehåller samma mål för konkurrenspolitiken som de som för närvarande anges i förordning (EG) nr 1400/2002.

1.5 Kommittén anser att de kompletterande riktlinjerna inte bör innehålla någon begränsning avseende avtalen om försäljning av ett enda varumärke, vilket är mer i linje med den nya undantagsförordningen.

1.6 Avtal om nyttofordon skulle kunna regleras i den allmänna förordningen om vertikala begränsningar med avseende på eftermarknaden.

2. Inledning

2.1 Genom kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002 av den 31 juli 2002 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn ⁽²⁾ fastställdes striktare bestämmelser än vad som är fallet i kommissionens förordning (EG) nr 2790/1999 av den 22 december 1999 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden ⁽³⁾.

2.2 Kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002 koncentreras huvudsakligen på de metoder och beteenden som medför allvarliga konkurrensbegränsningar. Den innehåller en förteckning över begränsningar som innebär att förordningen inte kan tillämpas på någon del av avtalet (”särskilt allvarliga begränsningar”), samt ytterligare en förteckning över begränsningar som är förbjudna, men som inte förhindrar att det undantag som fastställs i förordningen kan tillämpas på resten av avtalet (”särskilda villkor”).

⁽¹⁾ EUT C 228, 22.9.2009, s. 47 och EUT C 175, 28.7.2009, s. 20.

⁽²⁾ EGT L 203, 1.8.2002, s. 30

⁽³⁾ EGT L 336, 29.12.1999, s. 21.

2.3 De viktigaste bestämmelserna i kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002 är följande:

- Den tillämpas inte enbart på personbilar utan även på andra typer av fordon, exempelvis bussar och lastbilar.
- Den tvingar den enskilda producenten att välja mellan ett selektivt distributionssystem eller ett ensamåterförsäljaravtal, även om huvudsakligen två olika typer av distributionssystem undantas:
 - *Exklusiv distribution*, där tillverkaren tilldelar varje enskild återförsäljare eller reparatör ett exklusivt försäljningsområde (eller en exklusiv grupp av kunder). Inom det tilldelade området kan inte några andra återförsäljare utses. Återförsäljarna kan även åläggas vissa minimikrav beträffande kvaliteten. Konkurrensen ökas genom att man uppmuntrar passiv försäljning inom det exklusiva försäljningsområdet, särskilt försäljning till återförsäljare utanför nätverket.
 - *Selektiv distribution*, där leverantören förbinder sig att antingen direkt eller indirekt sälja de varor eller tjänster som omfattas av avtalet uteslutande till de återförsäljare eller reparatörer som valts ut enligt särskilda kriterier. Ett selektivt distributionssystem kan baseras på kvantitativa eller kvalitativa kriterier eller båda typerna.
- Det är inte tillåtet att kombinera klausuler om både selektiv och exklusiv distribution i ett och samma kontrakt. Rent konkret är det inte tillåtet att ha en s.k. lokaliseringssklausul i ett selektivt distributionssystem, medan ensamåterförsäljare däremot kan påtvingas det.
- I förordningens artikel 8.1 görs skillnad mellan tre olika produktmarknader:
 - Återförsäljning av nya motorfordon: Marknadsandelen beräknas på grundval av försäljningsvolymen för de varor som omfattas av avtalet och motsvarande varor som säljs av leverantören, tillsammans med alla andra varor som säljs av leverantören och som på grund av sina egenskaper, sitt pris och sin tilltänkta användning av köparen betraktas som likvärdiga eller utbytbara.
 - Återförsäljning av reservdelar: Marknadsandelen beräknas på grundval av försäljningsvärdet för de varor som omfattas av avtalet och motsvarande varor som säljs av leverantören, tillsammans med alla andra varor som säljs av leverantören och som på grund av sina egenskaper, sitt pris och sin tilltänkta användning av köparen betraktas som likvärdiga eller utbytbara.
 - Tillhandahållande av reparations- och underhållstjänster: Marknadsandelen beräknas på grundval av värdet av de

tjänster som omfattas av avtalet som säljs av medlemmarna i leverantörens distributionsnät, tillsammans med alla andra tjänster som säljs av dessa medlemmar och som på grund av sina egenskaper, sitt pris och sin tilltänkta användning av köparen betraktas som likvärdiga eller utbytbara.

- Utöver begränsningarna vad gäller marknadsandelar anges i förordningens artikel 6.1 c att det är oförenligt med fördraget om "priser eller villkor för leverans av varor som omfattas av avtalet eller för motsvarande varor väsentligt skiljer sig åt mellan geografiska marknader". I sådana fall kan kommissionen upphäva undantaget i förordningen.
- Kommissionen har försökt bekämpa hindren för parallellhandel, och enligt förordning (EG) nr 1400/2002 är begränsningar som leverantören ålägger sina återförsäljares försäljning till slutanvändare i andra medlemsstater (till exempel om återförsäljarens ersättning eller inköpspriset görs beroende av fordonets bestämmelseort eller slutanvändarens hemvist) en indirekt försäljningsbegränsning. Vidare tillåts inte längre de försäljningsmål, den produktfördelning eller det bonusystem som baseras på ett område som är mindre än den gemensamma marknaden.

2.4 Lagstiftningsramen för motorfordonssektorn har förändrats under de senaste åren, särskilt till följd av antagandet av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2007 av den 20 juni 2007 om typgodkännande av motorfordon med avseende på utsläpp från lätta personbilar och lätta nyttofordon (Euro 5 och Euro 6) och om tillgång till information om reparation och underhåll av fordon⁽⁴⁾. Dessa bestämmelser var till en början frivilliga, men blev tvingande från och med september 2009⁽⁵⁾. Bilparken kommer emellertid att under ännu några år innehålla ett stort antal fordon som inte omfattas av denna förordning, vilket utgör en betydande marknad för de oberoende reparatörerna.

2.4.1 När det gäller konkurrensen på marknaden för reservdelar till fordon, baserad på skyddet av tillverkarens industriella äganderätt, har den utbredda användningen av olika underleverantörsavtal med leverantörer av originaldelar ("verktysavtal") inneburit att vissa reservdelar även fortsättningsvis kommer att vara fångna i fordonstillverkarnas nätverk.

2.4.2 Kommissionen har därför i det reviderade förslaget till direktiv om mönsterskydd föreslagit att det införs en "reparationsklausul". Kommittén ställde sig positiv till detta förslag och fastslog återigen⁽⁶⁾ att "den ensamrätt som innehavaren av mönstret eller modellen åtnjuter endast avser produktens yttre utformning, inte själva produkten", samt att "om reservdelar som omfattas av reservdelsklausulen mönsterskyddas skapas ett produktmonopol på eftermarknaden, vilket strider mot mönsterskyddets natur".

⁽⁴⁾ EUT L 171, 29.6.2007, s. 1.

⁽⁵⁾ EUT C 318, 23.12.2006, s. 62.

⁽⁶⁾ Se EESK:s yttranden EGT C 388, 31.12.1994, s. 9 och EUT C 286, 17.11.2005, s. 8.

2.5 Med avseende på bilindustrin har EESK antagit ett yttrande om "Underleverantörer och efterföljande marknadsled i bilindustrin" (?), i vilket vi framhåller att aktörerna i de efterföljande marknadsleden är fordonstillverkare, deras underleverantörer, leverantörer av tjänster, reservdelar och tillbehör samt oberoende eller auktoriserade aktörer på områdena för tillverkning, distribution och detaljhandel. De utgör ett nät som omfattar 834 700 företag (övervägande småföretag) med en sammanlagd omsättning på 1 107 miljarder euro och cirka 4,6 miljoner anställda.

3. Den senaste utvecklingen med avseende på kommissionens dokument

3.1 Den 21 december 2009 antog kommissionen följande förslag:

- Utkast till kommissionens förordning om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn och
- Kommissionens förslag till meddelande – Kompletterande riktlinjer för vertikala begränsningar vad gäller försäljning och reparationer av motorfordon och om distribution av reservdelar för motorfordon.

Kommissionen har inlett ett offentligt samråd om dessa förslag.

3.2 Den 15 januari 2010 beslutade kommissionsledamoten med ansvar för konkurrenspolitiken att rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om de båda ovannämnda dokumenten och uttryckte önskemål om att inhämta kommitténs synpunkter på dessa båda normativa förslag.

3.3 I detta yttrande om dokumentet KOM(2009) 388 slutligen analyserar föredraganden följaktligen samtidigt de båda normativa förslag som anges i punkt 3.1.

4. Sammanfattning av kommissionens dokument

4.1 I **kommissionens meddelande** om den framtida konkurrensrättsliga ramen för motorfordonssektorn föreslås följande:

a) *Vad gäller avtal om försäljning av nya motorfordon gäller följande från och med den 31 maj 2013:*

- De allmänna reglerna ska tillämpas på det sätt som framgår av det föreslagna nya gruppundantaget för vertikala avtal.
- Man bör anta sektorsspecifika riktlinjer som syftar till att förhindra att konkurrerande fordonstillverkare utestängs och säkerställa deras tillgång till marknaderna för försäljning och reparation av fordon. Konkurrensen inom va-

rumärken bör skyddas, och den avskräckande effekt som anges i artikel 81 bör bevaras.

- De bestämmelser i förordningen som avser avtal om distribution av motorfordon ska fortsätta att gälla fram till den 31 maj 2013.

b) *Vad gäller avtal om reparations- och underhållstjänster och om distribution av reservdelar gäller följande från och med den 31 maj 2010:*

- De allmänna reglerna ska tillämpas på det sätt som framgår av det föreslagna nya gruppundantaget för vertikala avtal. Man bör anta sektorsspecifika riktlinjer, som utgör ett komplement till gruppundantagsförordningen eller en kombination av de båda instrumenten i syfte att förstärka konkurrensmyndigheternas förmåga att ta itu med konkurrensproblem på ett bredare och mer övergripande sätt. Detta gäller särskilt följande problemområden: i) tillgång till teknisk information, ii) tillgång till reservdelar, iii) missbruk av garantier och iv) tillgång till nät av auktoriserade reparatörer.

4.2 Förslaget till undantagsförordning

4.2.1 Dessa vertikala avtal kan öka den ekonomiska effektiviteten i en produktions- eller distributionskedja genom att underlätta samordningen mellan de deltagande företagen, även om detta är beroende av avtalsparternas marknadsinflytande.

4.2.2 Vertikala avtal som innehåller begränsningar som kan begränsa konkurrensen och skada konsumenterna eller som inte är nödvändiga för att uppnå de positiva effekter som anges ovan bör inte komma i åtnjutande av gruppundantaget.

4.2.3 I förslaget görs åtskillnad mellan avtal om distribution av nya motorfordon ("primärmarknaden") och avtal om reparations- och underhållstjänster och om distribution av reservdelar ("eftermarknad").

4.2.4 Bestämmelserna i den allmänna gruppundantagsförordningen om vertikala avtal ska tillämpas på "primärmarknaden". Detta gäller särskilt begränsningen avseende marknadsandelar, att vissa vertikala avtal inte beviljas undantag och bestämmelserna i förordningen, enligt vilka dessa vertikala avtal kan vara berättigade till undantag enligt den allmänna gruppundantagsförordningen, om samtliga villkor i förordningen är uppfyllda. Detta förefaller rimligt, eftersom det är en konkurrensutsatt marknad.

4.2.5 När det gäller "eftermarknaden" måste man ta hänsyn till en rad särdrag beträffande eftermarknaden för motorfordon som hänger samman med den tekniska utvecklingen och det faktum att de reservdelar till motorfordon som fordonstillverkarna köper av leverantörerna av originaldelar har blivit allt mer komplicerade och driftsäkra.

(?) EUT C 317, 23.12.2009, s. 29–36.

4.2.6 EESK är överens med kommissionen om att konkurrensvillkoren på eftermarknaden för motorfordon även har direkta konsekvenser för den allmänna säkerheten, eftersom trafiksäkerheten kan försämrats genom att reparationer inte utförts på ett korrekt sätt, samt för folkhälsan och miljön, beroende på utsläpp av koldioxid och andra förorenande substanser, som kräver regelbunden service av fordonet.

4.2.7 Vertikala avtal om distribution av reservdelar och om reparations- och underhållstjänster bör endast omfattas av ett gruppundantag om de, utöver de villkor för undantag som fastställs i den allmänna gruppundantagsförordningen, även uppfyller strängare krav angående vissa former av allvarliga konkurrensbegränsningar som kan begränsa utbudet av reservdelar på eftermarknaden för motorfordon, bland annat följande:

- Avtal som begränsar möjligheterna för medlemmar i en motorfordonstillverkares selektiva distributionssystem att försälja reservdelar till oberoende reparatörer som använder dem för att tillhandahålla reparations- eller underhållstjänster.
- Avtal som, trots att de uppfyller kraven i den allmänna förordningen, ändå begränsar en reservdelstillverkares möjligheter att sälja sina reservdelar till auktoriserade reparatörer som är medlemmar i en motorfordonstillverkares distributionssystem, till oberoende reparatörer eller till slutanvändare. Ovanstående får emellertid inte hindra att bestämmelserna om civilrättsligt ansvar tillämpas, och det har heller ingen betydelse för rätten att kräva användning av "reservdelar av motsvarande kvalitet". Det förhindrar inte heller avtal som förpliktigar de auktoriserade reparatörerna att utslutande använda reservdelar som tillhandahålls av bilfabrikanten under garantiperioden.
- Avtal som begränsar möjligheterna för en tillverkare av komponenter eller originalreservdelar att konkret och synligt placera sitt varumärke eller logotyp på dessa reservdelar.

4.3 Förslaget till kompletterande riktlinjer

4.3.1 I riktlinjerna fastställs vissa principer för hur man i enlighet med artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska bedöma de problem som kan uppstå i samband med vertikala begränsningar i avtal om försäljning och reparation av motorfordon och distribution av reservdelar. Dessa riktlinjer ska tillämpas utan att det påverkar tillämpningen av de allmänna riktlinjerna för vertikala avtal och som ett komplement till dessa.

4.3.2 När det gäller tolkningen av dessa riktlinjer kommer kommissionen dessutom att ta hänsyn till den uppförandekod som lagts fram av biltillverkarorganisationerna ACEA och JAMA om god handelssed som biltillverkarna har förbundit sig att följa

i syfte att kunna agera i god tro i sina kontraktsförbindelser med återförsäljare och auktoriserade reparatörer.

4.3.3 Riktlinjerna har följande disposition:

- Tillämpningsområdet för gruppundantagsförordningen för motorfordon och förhållandet mellan denna förordning och den allmänna gruppundantagsförordningen för vertikala avtal.
- Tillämpning av de kompletterande bestämmelserna i gruppundantagsförordningen för motorfordon.
- Behandlingen av specifika restriktioner: Avtal om försäljning av ett enda varumärke och selektiv distribution.

4.3.4 När det gäller avtal om försäljning av ett enda varumärke införs en nyhet, nämligen att början av varje femårsperiod utgör början på avtalsförhållandet mellan parterna, och inte den tidpunkt då den ena avtalshandlingen ersätts av en annan med samma villkor. Detta framgår emellertid av fotnot nr 9 och inte av själva texten i riktlinjerna. Denna ändring är emellertid så viktig att den bör finnas med i själva texten.

4.3.5 I riktlinjerna redogörs för konkurrensklausuler och deras negativa konsekvenser (de skapar hinder för konkurrenter att gå in eller expandera på berörda marknader) och positiva (de bidrar till att lösa snålskjutsproblem, stärka märkets image och distributionsnätets rykte).

4.3.6 Vad gäller selektiv distribution är det viktigt att de oberoende reparatörerna har tillgång till teknisk information, och att de rättsliga garantierna inte missbrukas.

5. Anmärkningar

5.1 Bilindustrin, det vill säga personbilar och lätta lastbilar, har rent konkurrensmässigt reglerats genom gruppundantagsförordningar i över 20 år.

5.2 I en utvärderingsrapport som lades fram den 31 maj 2008 bedömde kommissionen konsekvenserna av gruppundantaget för bilindustrins praxis. Denna rapport gav upphov till en lång rad kommentarer från berörda parter, och låg i sin tur till grund för en konsekvensanalys som utarbetats av kommissionen, (SEC(2009) 1052, SEC(2009) 1053). Vi rekommenderar att den läses i sin helhet tillsammans med kommissionens meddelande KOM(2009) 388 slutlig.

5.3 Samtidigt pågår översyn och antagande av ett nytt gruppundantag, som från och med maj 2010 ska ersätta den nuvarande förordningen (EG) nr 2790/1999 av den 22 december 1999. Förutsatt att översynen av förordning (EG) nr 2790/1999 genomförs föreslår kommissionen följande:

- Inledningsvis tre delmöjligheter för motorfordonssektorn: (ii) tillämpa gruppundantaget för vertikala avtal, (iii) anta sektorsspecifika bestämmelser i form av riktlinjer som bifogas gruppundantaget, (iv) anta en gruppundantagsförordning som fokuseras på konkurrensbegränsningar på eftermarknaden.
- Därefter inom ramen för förslaget till förordning och riktlinjer: Anta en förordning med sektorsspecifika bestämmelser och riktlinjer.

5.4 Bilköp är tillsammans med köp av egen bostad inte bara den största posten på EU-konsumenternas hushållsbudget, utan även den som tydligast visar den inre marknads betydelse och i hur hög grad den genomförts. Sektorn uppskattar att av en bils totala pris under dess livstid utgör cirka 40 % inköpspris, 40 % service och reparationer och 20 % försäkringar.

5.5 Det som är viktigast för de europeiska konsumenterna när det gäller konkurrensen inom bilindustrin kan sammanfattas på följande sätt: Att välja var man ska köpa bilen och, om det visar sig nödvändigt, få den reparerad till bästa möjliga pris, samt hur man ska förbättra trafiksäkerheten.

5.6 Även om det å ena sidan är mycket viktigt att säkra en levande och konkurrenskraftig marknad som håller jämna steg med den tekniska utvecklingen och som omfattar alla ekonomiska aktörer inom bilindustrin, särskilt små och medelstora reparatörer, är det också viktigt att sända lugnande signaler till konsumenterna.

5.7 Den nuvarande förordningen (EG) nr 1400/2002 ger en rad sådana positiva signaler, genom att den till exempel anger att en garanti som en tillverkare utfärdat i en medlemsstat ska gälla på samma villkor i samtliga medlemsstater. En konsument med ett garantibevis som utfärdats av en återförsäljare i en annan medlemsstat behöver inte längre vänta på att garantin utnyttjas i hans ursprungsland, och återförsäljaren eller de auktoriserade reparatörer som konsumenten har lämnat in sin bil till kan inte längre lägga på extra avgifter eller kräva ytterligare dokumentation.

5.8 Trots detta finns det fortfarande problem när det gäller återförsäljning av nya bilar med hjälp av mellanhänder, leverantörer som ställer krav på sina återförsäljare särskilt när det gäller att leva upp till krav i fråga om "märkets identitet", friheten att köpa av andra auktoriserade återförsäljare eller nationella importörer, samt indirekta begränsningar av korsvisa leveranser mellan auktoriserade återförsäljare.

5.9 Kommissionen övervakade tillämpningen av förordning (EG) nr 1400/2002 mycket noga och fattade en rad föredömliga beslut, exempelvis de fyra beslut som antogs i september 2007, vilka gav sektorn viktiga riktlinjer på området för tillgång till teknisk information (ärendena COMP/39.140–39.143, med biltillverkarna Daimler Chrysler, Fiat, Toyota och Opel) ⁽⁸⁾.

5.10 Åtta år efter antagandet av förordning (EG) nr 1400/2002 bekräftar de ekonomiska indikatorerna att konkurrenssituationen påtagligt har förbättrats på just de marknader som fick kommissionen att bestämma sig för ett striktare, sektorsspecifikt undantag.

5.11 Denna dynamiska, komplexa konkurrenssituation utmärks särskilt av fallande realpriser på nya motorfordon, nya märkens intåg på marknaden, fluktuerande marknadsandelar för konkurrerande märken, låg och sjunkande marknadskoncentration, samt fler valmöjligheter för konsumenterna i olika jämförbara marknadssegment. Det finns emellertid fortfarande stora skillnader mellan de nationella marknaderna inom ramen för inre marknaden, i synnerhet i de nya medlemsstaterna, som har en mer välutvecklad marknad för begagnade bilar och oberoende reparatörer.

5.12 Hinder för en ökad konkurrens förekommer i synnerhet när det gäller de oberoende reparatörernas tillgång till reservdelar och teknisk information, vilket uppenbarligen missgynnar konsumenterna. Förfalskning och piratkopiering av reservdelar ger även fortsättningsvis anledning till oro inom sektorn, på grund av att dessa komponenter ibland är av dålig kvalitet och därigenom kan utgöra en fara för trafiksäkerheten.

5.13 Kommissionens förslag till framtida konkurrensrättsliga ramar för motorfordonssektorn är förenliga med denna linje och verkställighetspolicy. Därför påminner kommittén om sina tidigare yttranden, i vilka den uttryckte sitt stöd för kommissionens arbete när det gäller kollektiva åtgärder i allmänhet, och särskilt i fråga om överträdelser av konkurrenslagstiftningen.

6. Särskilda kommentarer

6.1 EESK anser att kommissionens val att lägga fram en specifik förordning och en uppsättning riktlinjer är ändamålsenligt, eftersom man därmed tar hänsyn till eventuella ekonomiska följder, konsekvenserna för små och medelstora företag (som utgör en stor del av marknaden för reparations- och underhållstjänster och distribution av reservdelar), samt eventuella sociala och miljömässiga följder och betydelsen detta har för vägtrafiksäkerheten.

EESK önskar lyfta fram följande aspekter i förslaget:

6.2 **Särskilda bestämmelser för fordonssektorn som ett tillägg till den allmänna förordningen om gruppundantag** – EESK noterar att de sektorsspecifika riktlinjer som kommissionen föreslår för fordonssektorn ska ses i anslutning till och som ett tillägg till de allmänna vertikala riktlinjer (se punkt I.1.(1) i riktlinjerna) som ännu inte har lagts fram, vilket naturligtvis äventyrar en oberoende och individuell bedömning av förstnämnda.

⁽⁸⁾ EGT C 66, 22.3. 2007, s. 18.

6.3 **De nya bestämmelsernas ikraftträdande** – Enligt förslaget till förordning ska två olika uppsättningar bestämmelser gälla, beroende på vilken marknad det gäller. Bestämmelserna avseende marknaden för reservdelar, reparationer och underhåll ska omedelbart träda i kraft den 1 juni 2010, och när det gäller försäljning och återförsäljning av nya motorfordon ska giltighetstiden för förordning 1400/2002 förlängas till den 31 maj 2013.

6.3.1 EESK medger att konkurrensen för närvarande är mindre på den förstnämnda marknaden, och att denna bör stimuleras, men förekomsten av två olika system kan ge upphov till problem eftersom kontrakt mellan återförsäljare och distributörer ofta omfattar båda områdena.

6.3.2 Samtidigt som EESK hävdar konsumenternas intressen i en snabb konkurrensutveckling på marknaden för reservdelar, reparationer och underhåll, accepterar kommittén att övergångsbestämmelser skulle kunna antas för att förebygga att det mot bakgrund av de nya bestämmelserna skapas ytterligare hinder för omförhandling av avtal mellan distributörer och återförsäljare.

6.3.3 EESK uppmanar Europeiska kommissionen att tillämpa den nya förordningen om gruppundantag inom bilindustrin i dess helhet från och med den 1 juni 2010, med en övergångsperiod på två år för förstahandsmarknaden i syfte att anpassa befintliga distributionsavtal till de nya bestämmelserna.

6.3.4 Det bör erinras om att avtalen kan sägas upp av tillverkaren med en uppsägningstid på två år. Det innebär att återförsäljare som fattat vissa beslut och gjort relevanta investeringar på grundval av gällande gruppundantagsförordning tvingas att vänta tills i juni 2013 innan de kan underteckna nya distributionsavtal, om inte tillverkare och återförsäljare ges rätt att ändra sina kontrakt tidigare om de anser att det är nödvändigt mot bakgrund av de nya bestämmelserna och eventuella ändringar i marknadsvillkoren.

6.3.5 Att tillämpa den nya gruppundantagsförordningen på förstahandsmarknaden från och med den 1 juni 2010 skulle dessutom ha den fördelen att det sammanfaller med att den nya gruppundantagsförordningen och det nya regelverket på eftermarknaden träder i kraft.

6.3.6 Om man beaktar att den stora majoriteten återförsäljare också är involverade i servicen efter försäljningen, är det lättare att förstå varför EESK förordar att den nya gruppundantagsförordningen samtidigt ska tillämpas på förstahandsmarknaden och efterhandsmarknaden. Det är ett alternativ som innebär förenkling, flexibilitet och sist men inte minst lägre övergångskostnader.

6.4 Avtal om försäljning av ett enda varumärke

Riktlinjerna (artikel 25 och fotnot 9) förhindrar att tillverkarna i nya avtal med sina befintliga återförsäljare ställer krav på försäljning av ett enda varumärke, så snart den nya gruppundantagsförordningen träder i kraft. Eftersom det stora flertalet tillverkare kommer att fortsätta att arbeta med samma distributionsnät under kommande år, torde detta beslut i praktiken

avskaffa bruket med försäljning av ett enda varumärke. Denna begränsning strider inte bara mot EESK:s förslag (se punkt 1 ovan) utan även mot den nya allmänna gruppundantagsförordningen (28 juli 2009) som inte innehåller några begränsningar avseende avtalen om försäljning av ett enda varumärke.

6.5 Personbilar och nyttofordon

Liksom i den nu gällande förordningen betraktar kommissionen personbilar och nyttofordon som likställda, trots att förstnämnda är en konsumtionsvara och sistnämnda en kapitalvara som hanteras i en business to business-miljö, där kunden inte enbart köper fordonet utan ett paket där service är en avgörande faktor för valet, och där det gäller att maximera användningen av nyttofordonet, precis som när det gäller jordbrukstraktorer och byggnadsutrustning. Sådana marknadsskillnader innebär att inte heller konkurrensfaktorerna är desamma för de båda produkttyperna.

6.5.1 Nyttofordonssektorn har i själva verket varken på förstahandsmarknaden eller efterhandsmarknaden utsatts för några konkurrensproblem eller någon kritik från slutanvändarna, eftersom det är en mycket konkurrenspräglad marknad där oberoende leverantörer av reservdelar traditionellt sett står för en stor marknadsandel.

6.5.2 Därför anser EESK att avtalen om nyttofordon bör omfattas av den allmänna gruppundantagsförordningen också när det gäller efterhandsmarknaden, på samma sätt som traktorer och byggnadsutrustning.

6.6 Tillgången till reservdelar

6.6.1 I artikel 5 b i förslaget till förordning anges att undantaget inte ska tillämpas på avtal som har följande syfte: "Begränsningar som avtalats mellan en leverantör av reservdelar, reparationsverktyg eller felsökningsutrustning eller annan utrustning och en tillverkare av motorfordon, av leverantörens möjligheter att sälja dessa varor eller tjänster till auktoriserade eller oberoende återförsäljare eller till auktoriserade eller oberoende reparatörer eller slutanvändare".

6.6.2 Formuleringen av denna begränsning förefaller inte vara i linje med kommissionens målsättning.

6.6.3 Klausulen om köp av reservdelar i den nuvarande gruppundantagsförordningen hindrar i själva verket tillverkaren att ställa krav på att över 30 % ska inhandlas från denne. Diversifieringen av de olika nätens inköp leder följaktligen till en prissänkning. Tillverkarna svarar fortfarande för mer än 30 % av försäljningen, men detta förklaras av tillverkarnas system med

mål, bonusar och rabatter. Denna situation vittnar om det konkurrenstryck som leverantörerna av reservdelar utsätter tillverkarna för.

6.6.4 I förslagets artikel 5 b nämns emellertid inte någon procentsats över vilken distributörer eller reparatörer inte skulle vara tvungna att göra sina inköp hos tillverkaren (såsom i den aktuella klausulen som anger 30 %).

6.6.5 Dessutom fastslås att leverantörerna av reservdelar ska kunna leverera varor till auktoriserade reparatörer. Denna möjlighet är emellertid enbart teoretisk om tillverkarna har möjlighet att ställa krav på att reservdelarna uteslutande eller nästan uteslutande ska inhandlas från deras nät.

6.7 Garantier

Slutligen vill EESK lyfta fram kommissionens ståndpunkt avseende garantier för motorfordon. Eftersom tillverkaren bär det direkta ansvaret för att fordonen ska fungera och för reparation av produktfel anser kommissionen att kravet på att reparatörer enbart ska använda sig av reservdelar från tillverkaren under den lagenliga garantiperioden utgör ett undantag. Enligt EESK:s uppfattning är detta acceptabelt, men det får inte leda till att konsumenterna inte kan vända sig till oberoende reparatörer när det gäller vanligt underhåll av fordon, eftersom det skulle utgöra en begränsning av konsumenternas rättigheter till kvalitetsvaror och motsvarande garantier.

Bryssel den 18 mars 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Översyn av gemenskapens innovationspolitik i en värld i förändring"

KOM(2009) 442 slutlig

(2010/C 354/19)

Föredragande: **Henri MALOSSE**

Den 2 september 2009 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Översyn av gemenskapens innovationspolitik i en värld i förändring"

KOM(2009) 442 slutlig.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 2 mars 2010.

Vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 17 mars 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 108 röster för, 1 röst emot och 2 nedlagda röster.

1. Vad är innovation?

1.1 Enligt meddelandet är innovation *"förmågan att ta nya idéer och omsätta dem i kommersiella resultat genom att använda nya processer, produkter eller tjänster bättre och snabbare än konkurrenterna"* ⁽¹⁾.

1.1.1 Utöver en förmåga är innovation också själva handlingen att omsätta redan existerande och nya idéer i resultat.

1.1.2 Innovation är ofta resultatet av ett gemensamt arbete (företagssammanslutningar, arbetsmarknadens parter, forskare) och avser även företagets interna organisation, bland annat genom idéer från de anställda. Med tanke på den internationella konkurrensen bör de europeiska företagen utveckla bättre förfaranden för att göra de anställda delaktiga i företagets resultat och stimulera deras kreativitet.

1.1.3 Innovation kan även ske inom områden som inte har någon direkt påverkan på marknaden, till exempel inom mänsklig utveckling, hälsa, social och miljömässig innovation, tjänster i allmänhetens intresse, medborgarskap och utvecklingsbistånd.

1.2 Innovation är alltså snarare ett samhällsmål och ett tillvaratagande av mänsklig kreativitet för att främja en hållbar och mer balanserad ekonomisk utveckling.

1.2.1 Innovationen måste erbjuda lösningar på de utmaningar som samhället står inför under detta århundrade: hållbar

energiförsörjning och klimatskydd, den demografiska utvecklingen, globaliseringen, regionernas attraktionskraft, sysselsättningen samt social sammanhållning och rättvisa.

1.3 Innovation är inget självändamål. Den bidrar till samhällsmål, som kan sammanfattas med begreppen framåtskridande och hållbarhet. Vi behöver dock enas om hur dessa begrepp definieras och hur de ska mätas.

Kommittén tycker att det är intressant att EU kan vara en pionjär på området genom att fastställa och tillämpa nya ekonomiska indikatorer och samhällsindikatorer som gör det möjligt att mäta tillväxten och utvecklingen av denna över tiden ⁽²⁾.

2. Vad gör Europeiska unionen?

I meddelandet presenteras inte överraskande en positiv bild av EU:s åtgärder, såväl när det gäller förbättring av ramvillkoren och stöd till större spridning av innovativa produkter och tjänster på marknaden som synergieffekter och finansiella aspekter. Det ska understrykas att meddelandet främst är inriktat på tekniska innovationer.

Att använda begreppet "gemenskapspolitik" när man talar om innovation är en smula överdrivet, eftersom det snarare, vilket också framgår i meddelandet, handlar om ett antal åtgärder som EU samordnar. EU har juridiskt sett inga befogenheter på området (stödjande befogenheter).

⁽¹⁾ "Creating a National Innovation Framework", Science Progress, Richard Nedis och Ethan Byler, april 2009.

⁽²⁾ I likhet med vad som fastslås i rapporten från den franska kommissionen för mätning av ekonomiska resultat och samhällsutveckling (www.stiglitz-sen-fitoussi.fr) bör dessa indikatorer inte enbart bestå av ett enkelt mått på BNP, utan ta hänsyn till nyanserade och differentierade mätningar av aspekter som disponibel inkomst, utbildning, miljö och fördelning av välbstånd.

2.1 Förbättring av ramvillkoren

2.1.1 Vissa av EU:s åtgärder har haft en konkret positiv inverkan, som översynen av bestämmelserna om statligt stöd till förmån för miljövänliga investeringar och investeringar i forskning och utveckling eller sammanslagningen av Euroinfocenter-nätverket och innovationsknutpunkterna inom ramen för nätverket "Enterprise Europe". Offentliggörandet av rättsakten för småföretag i Europa (European Small Business Act) väckte stora förhoppningar som ännu inte i tillräcklig grad har infriats i form av konkreta och synliga resultat för de små och medelstora företagen⁽³⁾. Man kan också nämna meddelandet "Ny kompetens för nya arbetstillfällen" som ett steg i rätt riktning, men detta är emellertid enbart ett meddelande som det hittills inte funnits möjlighet att genomföra.

2.1.2 Att man inte lyckats fatta ett beslut om gemenskapspatentet visar däremot med all tydlighet Europeiska rådets oförmåga att vidta de åtgärder som krävs här och som skulle få direkta effekter på innovationen. Detta märks på det stadigt minskande antal patentansökningar som läggs fram i Europa jämfört med resten av världen men också på de klart högre kostnaderna för européerna. EU erbjuder därigenom ett bristande skydd som påverkar företagen negativt, särskilt de små och medelstora företagen.

2.1.3 De strategier och instrument som kommissionen föreslår har hittills framför allt varit inriktade på de tidiga nödvändiga etapperna av innovation och på de stora offentliga och privata forskningsinstituten. Detta borde kompletteras genom ytterligare strategier och instrument, t.ex. standardisering, som mer och systematiskt riktar in sig på innovativa processer.

2.1.4 På ett allmänt plan kan myndigheter, särskilt på lokal nivå, vara en källa till innovation inom alla områden.

2.1.4.1 När det gäller offentlig upphandling prioriterar de upphandlande myndigheterna alltför ofta de lägsta anbuden framför anbud av hög kvalitet. Det är emellertid möjligt att gynna innovation genom att styra den offentliga upphandlingen och på så sätt även förbättra kvaliteten på tjänster till medborgarna⁽⁴⁾.

2.2 Genomförande av innovationspolitik

2.2.1 I meddelandet framhålls de ökade finansieringsmöjligheterna i EU-budgeten inom ramen för budgetplanen 2007–2013.

2.2.1.1 Denna ökning är dock inte kännbar för aktörerna, som klagat över långsamma och komplicerade förfaranden, särskilt inom det sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling. Samma sak gäller de europeiska strukturfonderna, som inte kan utnyttjas effektivt till förmån för innovation på grund av

krånglig byråkrati, ogenomskådligheten som uppstår på grund av splittring av stöden samt additionalitetsprincipen.

2.2.1.2 I den kommande översynen av budgetförordningen bör reglerna om deltagande, behörighet och rapportering förenklas, samlas och fokuseras.

2.2.2 Samma sak gäller Europeiska investeringsbankens (EIB) finansieringsinstrument som i allmänhet fungerar genom mellanhänder som ställer upp sina egna villkor. De insatser som EIB och kommissionen gjort för att underlätta finansieringen av innovativa små och medelstora företag är mycket intressanta, men dessa har inte fått några synliga resultat. Den europeiska marknaden för finansiering är fortfarande fragmenterad och gynnar inte innovativa små och medelstora företag som inte sysslar med teknik. På nationell nivå behöver banksektorn få incitament att ta större risker vid finansieringen av små och medelstora företag.

2.2.3 Syftet med det nya ramprogrammet för konkurrenskraft och innovation var att samla befintliga åtgärder och program som tidigare var spridda. I praktiken är dock aktiviteterna fortfarande uppdelade i underprogram, och man har inte kunnat visa på en samverkan. Dessutom är ramprogrammets budget 3,6 miljarder euro under 7 år, vilket inte är mycket med tanke på de utmaningar som EU står inför.

2.2.4 EU-programmen har svårigheter att uppfylla sina egna mål, bland annat vad gäller den privata sektorns deltagande, särskilt i fråga om små och medelstora företag. Offentliga institutioner gynnas på den privata sektorns bekostnad vid fördelningen av tillgängliga medel. EESK anser att det är av avgörande betydelse att offentliga medel som avsätts för forskning och innovation förvaltas väl och att dessa investeringar får konkreta effekter för den europeiska ekonomin.

2.2.5 Samordningen mellan gemenskapsprogrammen och de nationella programmen är ineffektiv. Medlemsstaterna och EU har till exempel ingen gemensam programplanering som skulle kunna förhindra sammanblandningen av additionalitet och komplementaritet.

2.3 Synergieffekter

2.3.1 De nationella reformprogrammen inom ramen för Lisbonstrategin ger medlemsstaterna en referensram för innovation. De stora skillnaderna mellan olika tillvägagångssätt och det mycket begränsade deltagandet från arbetsmarknadens parter och andra aktörer inom det civila samhället i utformningen och genomförandet har emellertid en negativ inverkan på resultatet och effektiviteten.

2.3.2 "Ett europeiskt område för forskningsverksamhet" har inrättats för att öka enhetligheten i systemet och synergieffekterna med medlemsstaterna. EESK anser definitivt att detta område bör prioriteras i framtiden och bli föremål för mycket större insatser.

⁽³⁾ EUT C 182, 4.8.2009, s. 30.

⁽⁴⁾ Ett första steg har tagits genom pionjärmarknadsinitiativet (där upphandlande myndigheter sammanförs i syfte att öka antalet kontrakt som tilldelas innovativa företag), men resultaten behöver granskas nog (initiativet inleddes först i september 2009).

2.3.2.1 Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT) kan till exempel med sin nuvarande uppbyggnad inte fullgöra sitt ursprungliga uppdrag, som var att skapa en dialog mellan forskarvärlden, näringslivet och utbildningssektorn. EIT är med sin relativt begränsade budget (2,8 miljarder euro 2008–2013 ⁽⁵⁾) fortfarande ett virtuellt instrument som inte är särskilt tillgängligt för företag utan goda kunskaper om EU-programmen.

2.3.3 Enligt den senaste resultattavlan för innovation ⁽⁶⁾ finns det likheter mellan de europeiska länder som är ledande på innovationsområdet: stora budgetanslag till utbildning, livslångt lärande, stora offentliga investeringar i forskning och utveckling samt stödinstrument för innovation. Utöver detta kan man tillägga god praxis för social dialog och medborgardialog.

Det krävs ännu bättre samverkan för att sprida god praxis i Europa och att man öppet uppmuntrar till ökad konvergens mellan EU och medlemsstaterna i fråga om samordnade och gemensamma politiska beslut som främjar dessa avgörande aspekter.

2.3.4 Denna samverkan bör också omfatta aktörer inom det civila samhället och offentlig-privata partnerskap.

Tack vare "kluster" kan exempelvis universitet och forskningsinstitut i dag samarbeta effektivt med företag i strukturer som stöds av offentliga och privata investeringar. Erfarenheterna av "kluster" har varit positiva på nationell nivå, men eftersom det saknas en gemenskapspolitik för stöd på området kan EU inte utnyttja fördelarna. EU bör ta initiativ till att det skapas europeiska kluster som kan göra förvaltningen mer professionell och internationell och på så sätt optimera deras funktionsätt och finansiering.

2.3.5 Med hänsyn till viktiga samhällsfrågor bör samordningseffekter främjas mellan de prioriterade områden som fastställts inom olika europeiska stödprogram för innovation. Flera olika gemenskapsprogram kan i själva verket ha samma prioriteringar utan att det finns någon koppling mellan dem.

3. EESK:s rekommendationer

EESK stöder införandet av en ambitiös EU-strategi för innovation som omfattar en bredare och mer integrerad vision.

3.1 Grundläggande principer

— Begreppet innovation bör tolkas i bred bemärkelse och avse såväl produkter och tjänster på marknaden som den icke

vinstdrivande sektorn samt samhället och det sociala området.

— Genom Lissabonfördraget utvidgas gemenskapspolitikens tillämpningsområde till områden som gynnar innovation: handelspolitik, energi, rymdpolitik, turism, kultur, hälso- och sjukvård etc.

— Innovationen är till sin natur tvärvetenskaplig och horisontell, och detta bör strategin och genomförandemetoderna avspegla.

— Innovationen bör vara förenlig med EU:s principer och värderingar. En uppfinning kan vara "bra" rent tekniskt men få oönskade effekter på miljön eller den sociala sammanhållningen.

— Medborgarna måste få kunskaper om ny teknik genom att den diskuteras offentligt (genetiskt modifierade organismer, kärnkraft etc.).

— Utvecklingen av viktig teknik ⁽⁷⁾ (nanoteknik, mikro- och nanoelektronik, fotonik, avancerade material, bioteknik, informationsteknik och simuleringsvetenskap) bör få riktat stöd och hänsyn bör tas till deras tvärvetenskapliga natur. Det är emellertid viktigt att de europeiska forskningsprogrammen omfattar en tvärvetenskaplig del och att tillämpningarna av viktig teknik kan användas inom traditionella sektorer.

— Prioriteringarna bör fastställas i förhållande till EU:s samhällsmål (hälsa, miljö, energi etc.).

— EU:s innovationsstrategi bör baseras på samverkan och partnerskap mellan aktörer inom den privata sektorn och det civila samhället.

— De små och medelstora företagen bör stå i centrum för EU:s framtida plan för innovation. Alla ramåtgärder, program och bestämmelser som underlättar innovation inom små och medelstora företag bör gynnas.

3.2 Förslag

3.2.1 Inom ramen för sin studiegrupp anordnade EESK den 14 januari 2009 en offentlig hearing vid Institutet för tekniska framtidsstudier i Sevilla. Vid hearingen, där företrädare för institutet deltog tillsammans med lokala aktörer som stöder innovation, utarbetades ett antal konkreta förslag.

⁽⁵⁾ Som en jämförelse kan nämnas att MIT:s (*Massachusetts Institute of Technology*) årliga driftsbudget uppgår till 2,4 miljarder dollar.

⁽⁶⁾ European Innovation Scoreboard – Pro Inno Europe.

⁽⁷⁾ Se Europeiska kommissionens meddelande "Förberedelser för framtiden: Att utveckla en gemensam strategi för viktig möjliggörande teknik i EU", KOM(2009) 512 slutlig.

3.2.2 Grundläggande för all politik är att ha tillgång till indikatorer och analysinstrument av god kvalitet. EU har i dag flera analysinstrument, som till exempel "European innovation score board", "Inno policy trendchart", "European Cluster's observatory", "Innobarometer", "Sectoral Innovation watch" och "EU industrial R&D investments scoreboard". För att skapa större samstämmighet rekommenderar EESK att det inrättas ett enda "europeiskt innovationsobservatorium" som tar över de befintliga verktygen men samordnar dem bättre och gör dem mer synliga. Dessutom är det endast meningsfullt att göra en utvärdering om resultaten jämförs med målen. Den framtida EU-planen bör därför innehålla tydliga mål, också när det gäller kvantitativa indikatorer. Observatoriet ska med hjälp av tydliga mål och indikatorer kunna arbeta på ett öppet och oberoende sätt för att kunna genomföra objektiva utvärderingar av politiken.

3.2.3 Grundforskningen sätter de frön som krävs för framtida innovationer. EESK stöder därför en ökning av EU:s budgetanslag till sådan forskning, särskilt inom EU:s nästa ramprogram för forskning och utveckling, under förutsättning att denna ökning satsas på prioriterade områden (i linje med samhällsutmaningarna) och att hävstångseffekten med de nationella programmen och den privata sektorn utnyttjas.

3.2.3.1 Kommittén föreslår också att man överväger nya tillvägagångssätt för att främja små och medelstora företags deltagande i gemenskapsprogram, som begreppet ansvarsfullt partnerskap är ett exempel på. Det handlar om att utifrån en gemensam stadga låta de administrativa bördorna (revision, rapportering).

3.2.4 Utvecklingen av partnerskap mellan forskningsinstitut och utbildningsinstitutioner, särskilt universitet, och ekonomiska och sociala aktörer är också ett bra sätt att utveckla en positiv samverkan som kan främja innovation inom såväl företagen som på utbildningsområdet⁽⁸⁾.

3.2.4.1 Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT) bör inta en ledande roll i nätverket av befintliga strukturer i syfte att främja spridningen av ny teknik inom samtliga sektorer. På sikt bör EIT göra det möjligt att finansiera investeringar i infrastruktur på europeisk nivå, där forsknings-, utbildnings- och innovationspolitik kombineras.

3.2.4.2 Dessutom bör man främja program som stöder rörlighet bland forskare, både mellan medlemsstaterna och mellan den privata och den offentliga sektorn. Den danska forskarutbildningen inom industrin, som gör det möjligt för ingenjörer inom ett företag att doktorera på universitetet, bland annat genom studier i en annan medlemsstat⁽⁹⁾, är ett gott exempel som förtjänar att provas på EU-nivå.

3.2.5 EESK anser att instrument som kan koppla samman olika verksamheter till stöd för innovation i EU och medlems-

staterna bör prioriteras inom det framtida programmet. I detta sammanhang är det nödvändigt att stärka lokala nätverk som fungerar som broar mellan EU-nivån och den lokala nivån genom att möjliggöra idé- och projektutbyten. Kommittén rekommenderar att det inrättas partnerskapsplattformar på EU-nivå som är öppna för aktörer inom det civila samhället. "Enterprise Europe Network" skulle i egenskap av företagsnätverk på lokal nivå kunna utgöra grunden för en sådan plattform.

3.2.6 Det är helt avgörande att tillgången till finansiering förbättras, särskilt för att utveckla innovativa små och medelstora företag och nyetablerade företag. EIB:s roll behöver stärkas, särskilt genom en utvidgning av finansieringsmekanismen med riskdelning. En europeisk marknad för riskkapital behöver också upprättas.

3.2.6.1 EESK rekommenderar dessutom särskilda åtgärder inom ramen för Small Business Act, till exempel främjandet av en "andra börsmarknad" i Europa, skatteincitament för privatpersoner att investera i innovation samt personalägande.

3.2.7 Man kan konstatera att innovation och företagande i många länder är på tillbakagång bland unga människor. Kreativitet och företagande bör uppmuntras i utbildningsplanerna.

3.2.7.1 EESK föreslår att man, med stöd från EU-institutionerna och med utgångspunkt i erfarenheterna med ambassadörer för kvinnligt företagande, utvecklar ett nätverk av ambassadörer för unga företagare.

3.2.8 Om man vill främja innovation i de länder som sammanhållningspolitiken omfattar behöver strukturfonderna utnyttjas på ett bättre sätt. Det är särskilt viktigt att vidta mer målinriktade åtgärder och att undvika den obligatoriska additivitetsprincipen, som leder till förseningar och bristande synlighet. EESK framhåller potentialen för samhällsinnovation hos aktörer inom det civila samhället – en potential som man hittills fullständigt bortsett från i både struktur- och utbildningsprogrammen.

3.2.9 EU:s konkurrenspolitik (statligt stöd, samarbete mellan företag) bör också anpassas så att mer stöd kan ges till ett bättre utnyttjande av innovationer och tekniköverföring. Särskild uppmärksamhet bör i detta sammanhang ägnas specifika sektorer som bostadsbyggnadsbranschen eller transportinfrastruktur och transportmedel på grund av den roll som de spelar för klimatförändringarna.

3.2.10 Genom Lissabonfördraget stärker EU sin behörighet inom handelspolitik och internationellt samarbete. Denna möjlighet måste tillvaratas för att utforma en EU-politik för vetenskapligt och tekniskt utbyte som samordnas med nationell politik. Särskild uppmärksamhet bör ägnas utbyten och samarbete med EU:s grannländer.

⁽⁸⁾ EUT C 228 av den 22.9.2009, s. 9.

⁽⁹⁾ Finansieras genom EU-stipendier inom ramen för Marie Curie-programmet.

4. Slutsatser

4.1 Det är inte främst de budgetmedel som avsätts som kommer att avgöra om strategin blir framgångsrik, utan kommissionens och medlemsstaternas reella politiska vilja att genomföra den, kvaliteten på partnerskapen, bland annat med det civila samhället, och upprättandet av en dialog med medborgarna. EESK uppmanar därför Europeiska rådet och kommissionen att lägga fram en handlingsplan för innovation som en hörnsten i en strategi för tillväxt och sysselsättning i Europa (EU 2020).

4.2 EU:s framtida plan för innovation bör läggas fram tillsammans med en konkret handlingsplan med en tidsplan för genomförandet och uppföljning av resultaten. I detta avseende är det av underordnad betydelse vilken juridisk form planen ges (rekommendationer, rättsakt eller någon annan form). Det är innehållet och de konkreta och kvantifierade åtagandena med en viss tidsfrist som kommer att bli avgörande för hur effektiv planen blir.

4.3 Målet med denna strategi måste vara att utforma en verklig gemenskapspolitik som kan bidra till den europeiska ekonomins återhämtning.

Bryssel den 17 mars 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 1998/26/EG, 2002/87/EG, 2003/6/EG, 2003/41/EG, 2003/71/EG, 2004/39/EG, 2004/109/EG, 2005/60/EG, 2006/48/EG, 2006/49/EG och 2009/65/EG med avseende på befogenheterna för Europeiska bankmyndigheten, Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten och Europeiska värdepappers och marknadsmyndigheten"

KOM(2009) 576 slutlig – 2009/0161 (COD)

(2010/C 354/20)

Föredragande utan studiegrupp: **Wautier ROBYNS DE SCHNEIDAUER**

Den 25 november 2009 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 1998/26/EG, 2002/87/EG, 2003/6/EG, 2003/41/EG, 2003/71/EG, 2004/39/EG, 2004/109/EG, 2005/60/EG, 2006/48/EG, 2006/49/EG och 2009/65/EG med avseende på befogenheterna för Europeiska bankmyndigheten, Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten och Europeiska värdepappers och marknadsmyndigheten"

KOM(2009) 576 slutlig – 2009/0161 (COD).

Facksektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 3 mars 2010.

Vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 18 mars 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 115 röster för, inga röster emot och 1 nedlagd röst.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK anser att krisen ger en möjlighet att snabbt genomföra en betydande reform av tillsynssystemet. Syftet med denna reform bör vara att förebygga både isolerade händelser och kriser av större dimensioner, och att öka motståndskraften mot sådana chocker. Det finns därför skäl att utgå från en bas som är fastställd på gemenskapsnivå: ett samspel mellan ett solitt gemenskapssystem och dess motsvarigheter i andra länder.

1.2 EESK beklagar den bristfälliga harmoniseringen av villkoren för marknadstillgång och av tillsynskraven, som ännu i dag möjliggör regleringsarbitrage och snedvrider konkurrensen. En harmonisering av dessa krav grundade på stabilitet, riskhantering bland finansaktörerna och högkvalitativ information till allmänheten utgör en nödvändig förutsättning för en intressegemenskap inom det europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Under denna process måste man ständigt hålla ett vakande öga på kvalifikationerna hos dem som svarar för tillsynen, bland annat på grundval av ömsesidigt samarbete.

1.3 EESK stöder av dessa skäl kommissionen i dess arbete med att ge tillsynsmyndigheterna för olika sektorer befogenheter som ger dem möjlighet att fastställa gemensamma tekniska krav och att lösa meningsskillnader mellan nationella myndigheter.

Kommittén ställer sig bakom en utveckling av förbindelserna mellan tillsynsmyndigheterna så att man eftersträvar samförståndslösningar i händelse av meningsskiljaktigheter i fråga om praxis inom de områden där gemensamma beslutsprocesser planeras. Kommittén stöder kommissionen i arbetet med att göra en tydlig skillnad mellan det som hör till det tekniska området å ena sidan och det som är politiska frågor som bör lösas av behöriga gemenskapsinstitutioner med politiskt mandat å andra sidan.

1.4 EESK uppmanar kommissionen att arbeta ambitiöst med programmet för att uppnå de förändringar som inletts i fråga om de tekniska normer som ska tillämpas inom värdepapperssektorn och med de direktiv som planeras för försäkrings- och tjänstepensionssektorerna.

2. Bakgrund

2.1 Den 26 oktober 2009 presenterade Europeiska kommissionen ett förslag till direktiv, Omnibus I, som syftade till att ändra en rad direktiv med inriktning på den verksamhet som bedrivs inom finanssektorn. Det handlar om direktiv som berör kapitalkrav, finansiella konglomerat, tjänstepensioner, marknadsmissbruk, marknader för finansiella instrument, prospekt, slutgiltig avveckling, öppenhet, penningtvätt och investeringsfonder.

2.2 För kommissionen är syftet att skydda allmänheten och den finansiella stabiliteten och att förbättra inre marknaden på ett sätt som de nationella tillsynssystemen (som ändå är delvis harmoniserade) inte förmår.

2.3 För att uppfylla dessa mål bör man alltså fastställa räckvidden för de befogenheter som föreskrivs i förordningarna i syfte att inrätta myndigheter genom omvandling av de befintliga europeiska tillsynskommittéerna. Med tanke på den eftersträvade enhetligheten ger direktivförslaget möjligheter att göra de erforderliga ändringarna i de befintliga texterna.

2.4 Förslaget ligger även i linje med den politik som utarbetats av kommissionen, efter en analys av slutsatserna i rapporten från högnivågruppen med Jacques de Larosière som ordförande, för att införa ett effektivare och mer integrerat och hållbart europeiskt tillsynssystem. Systemet bör, enligt kommissionens meddelande från maj 2009, bestå av en europeisk systemrisknämnd för makroekonomisk övervakning och bedömning av möjliga hot mot den finansiella stabiliteten å ena sidan, och ett EU-system för finansiell tillsyn, bestående av ett nätverk av nationella finansiella tillsynsmyndigheter som ska arbeta tillsammans med nya tillsynsmyndigheter på EU-nivå å andra sidan.

2.5 Dessa myndigheter bör ta sin utgångspunkt i de tre tillsynskommittéer som finns på "nivå 3" i den beslutsstruktur som uppkallats efter professor Lamfalussy, med behörighet inom bankverksamhet, försäkringar och tjänstepensioner samt finansmarknader.

2.6 För att EU ska få mer harmoniserade bestämmelser på det finansiella området fastställde kommissionen i sitt meddelande från maj 2009 om "Den finansiella tillsynen i Europa" ⁽¹⁾ målet att ge myndigheterna möjligheter att utarbeta förslag till tekniska standarder och underlätta utbytet av mikroprudentiell information.

2.7 I föreliggande förslag följs detta upp i tre huvudlinjer: Här definieras en lämplig räckvidd för tekniska standarder (verktyg, metoder, statistik, formulär osv.) som syftar till att säkerställa ökad enhetlighet i tillsynen. Dessa standarder ska sedan antas av kommissionen.

2.8 Kommissionen ger myndigheterna befogenheter att reglera meningsskiljaktigheter mellan olika nationella myndigheter i de fall då samarbete krävs genom att det nationella intresset vägs mot det gemensamma intresset, och där medling föregår eventuella tvingande beslut.

2.9 Slutligen skapas lämpliga kanaler för utbyte av information som gör det möjligt att utan hinder uppnå en gemensam

ståndpunkt, i synnerhet i förbindelserna mellan de nationella myndigheterna och de nya europeiska myndigheterna.

2.10 Dessa skulle ha befogenheter att diskutera med sina motsvarigheter i tredje land, att offentliggöra yttranden om tillsynsaspekter på gränsöverskridande fusioner och förvärv, samt upprätta förteckningar över godkända finansiella aktörer.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Detta yttrande från EESK är ett i raden av yttranden som antagits om följderna av finanskrisen 2007–2008, t.ex. yttrandet om rapporten från de Larosière-gruppen ⁽²⁾ och yttrandet om makro- och mikroprudentiell tillsyn. De omedelbara orsakerna till krisen kan visserligen tillskrivas svagheter i finanssystemet i USA, men det har också avslöjats brister i de europeiska tillsynssystemen och stora skillnader dem emellan. Kommittén beklagar att varken tidigare kriser eller tidigare incidenter (bl.a. krisen i bolaget Equitable Life) har räckt för att åstadkomma nödvändiga reformer tidigare.

3.2 De problem som kunder hos institut med gränsöverskridande verksamhet upplevt innebär en risk för att kundernas förtroende för inre marknaden äventyras.

3.3 De nya myndigheterna bör utrustas med strukturer som möjliggör samråd med berörda branscher, fackliga organisationer och konsumenter av finanstjänster, och dialog med EESK, som är det civila samhällets företrädare.

3.4 EESK understryker de tre nya myndigheternas tekniska karaktär. Deras ställning som självständiga organ bör förbli underordnad kommissionens och slutligen Europaparlamentets politiska befogenheter.

3.5 EESK noterar att de finansinstitut vars verksamhet bedrivs i flera medlemsländer bör omfattas av den största enhetligheten vad avser tillsynspraxis. Kommittén är särskilt mån om att det föreslagna systemet inte i sig skapar nya hinder för aktörerna på finansmarknaden eftersom kostnaderna då skulle läggas över på användarna, med undantag för effekterna av harmoniseringen av metoderna i de medlemsländer som tidigare dragit fördel av regleringsarbitrage och konkurrenssnedvridning.

3.6 EESK ställer sig bakom integreringen av principerna om bättre lagstiftning i förslaget i form av offentliga samråd och konsekvensanalyser redan från början när åtgärderna utformas.

⁽¹⁾ KOM(2009) 252 slutlig.

⁽²⁾ EUT C 318, 23.12.2009, s. 57.

På samma sätt välkomnar kommittén de krav på flexibilitet och nödvändighet som kommissionen avser främja.

3.7 Vad gäller den samförståndsanda som ska präglade de tre nya myndigheterna efterlyser EESK en balans mellan de olika

nationella myndigheterna om meningsskiljaktigheter skulle uppstå. EESK anser att kollegialt samarbete innebär att de nationella myndigheterna antar de gemensamma besluten utan att prioritera marknadsstorleken eller närvaron av operatörer från andra länder.

Bryssel den 18 mars 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 708/2007 om användning av främmande och lokalt frånvarande arter i vattenbruk"

KOM(2009) 541 slutlig – 2009/0153 (CNS)

(2010/C 354/21)

Föredragande: **Valerio SALVATORE**

Den 11 november 2009 beslutade rådet i enlighet med artikel 37 i EG-fördraget, och den 5 mars 2010 Europaparlamentet i enlighet med artikel 43.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, att rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 708/2007 om användning av främmande och lokalt frånvarande arter i vattenbruk"

KOM(2009) 541 slutlig – 2009/0153 (CNS).

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 25 februari 2010.

Vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 17 mars) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 130 röster för och 3 nedlagda röster.

1. Sammanfattning och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) stöder de ändringar som gjorts i förordning (EG) nr 708/2007 om användningen av främmande och lokalt frånvarande arter i vattenbruk till följd av nya vetenskapliga rön, däribland resultaten av det gemensamma Impasse-projektet inom det sjätte ramprogrammet.

1.2 EESK stöder ambitionen att fortsätta arbetet mot det dubbla målet i projektet: minimera den risk som är förknippad med främmande och lokalt frånvarande arter och befria operatörerna i sektorn från betungade byråkrati. Den byråkratiska bördan består i de nationella tillstånd som krävs för de vattenbruksanläggningar som odlar främmande och lokalt frånvarande arter.

1.3 Därför är det ytterst viktigt att dessa anläggningar är biologiskt säkra. Detta kräver lämpliga åtgärder: a) under transporten, b) väl definierade rutiner vid den mottagande anläggningen och c) lämpliga förfaranden fram till dess att fiskeriprodukterna hamnar i konsumtionen.

1.4 Mot denna bakgrund är den nya definitionen av slutna vattenbruksanläggningar välformulerad och i överensstämmelse med resultaten från Impasse-projektet. Det mycket tekniska

språkbruk som man valt skulle däremot ibland kunna leda till felaktiga tolkningar. För att undvika eventuella tvetydigheter vid genomförandet bör man i den nya förordningen lägga till en tydlig angivelse av att slutna vattenbruksanläggningar ska anses som sådana om de är belägna på land.

1.5 I den nya förordningen fastställs också att man i slutna vattenbruksanläggningar måste förhindra att odlade inhemska arter eller biologiskt material sprids i öppna vatten på grund av översvämningar. I detta syfte ska ett säkerhetsavstånd från dessa anläggningar från öppet vatten fastställas på grundval av anläggningens art, placering och utformning.

1.6 Eftersom vattnet inte utgör den enda spridningsrisken, måste man också se till att den slutna odlingen på alla sätt skyddas mot att odlade arter sprids av rovdjur.

1.7 Vi håller också med om att förflyttningar från en slutna vattenbruksanläggning till en öppen vattenbruksanläggning inte ska betraktas som rutinmässiga. I sammanhanget bör man också tillägga att slutna vattenbruksanläggningar ska förvaltas och skötas avskilt från odling i öppna system om produktionscykeln så medger, i syfte att minimera alla eventuella smittorisker i de akvatiska ekosystemen.

2. Inledning

2.1 Inför en växande efterfrågan på protein från fiskprodukter och en nedgång inom fisket på grund av överfiske i hav och insjöar kan vattenbruket utgöra ett positivt bidrag till den växande efterfrågan på sådana livsmedel. Under de senaste 30 åren har man på global nivå noterat en årlig ökning på 11 % inom vattenbruksproduktionen (Naylor & M. Burke, 2005) ⁽¹⁾.

2.2 Under dessa förhållanden får införande och odling av främmande och lokalt frånvarande arter i Europa kraftigt stöd av ekonomiska och kommersiella intressen, som dock måste anpassa sig till målen om skydd av ekosystem som är potentiellt sårbara om denna verksamhet inte utövas korrekt.

2.3 Införandet av främmande arter är en av de främsta faktorerna till av människan orsakade störningar i de akvatiska ekosystemen och den viktigaste orsaken, näst förstöring av livsmiljöer, till förlusten av biologisk mångfald på internationell nivå. I alla ekosystem finns en känslig balans som tack vare en långsam utvecklingsprocess har lett till att varje organism samverkar med den egna miljön och på olika sätt relaterar till sin egen omgivning och till andra organismer som finns där. I en sådan situation spelar varje organism en mycket bestämd roll och upptar en väl definierad ekologisk nisch. Klimatförändringens effekter på fiskarternas förflyttningar i de olika vattenmiljöerna är också av intresse.

2.4 När en främmande art blir en del av en ny gemenskap samverkar den med de arter som redan finns där och kan därmed på ett oväntat sätt rubba den tidigare uppnådda balansen. De nya invånarna kan begå rovdrift på de infödda arterna eller konkurrera med dem om födan och utrymmet, de kan föra med sig nya parasiter och andra sjukdomsalstrande organismer från sina ursprungsländer eller korsa sig med de inhemska arterna.

2.5 Därför måste man fastställa de viktigaste egenskaperna hos slutna vattenbruksanläggningar: förekomsten av en fysisk barriär mellan vilda och odlade organismer, behandling av fast avfall, lämpligt bortskaffande av döda organismer, kontroll och behandling av in- och utgående vatten.

⁽¹⁾ Naylor, R. & M. Burke (2005). Aquaculture and Ocean Resources: Raising Tigers of the Sea. *Annual Review of Environment and Resources*. 30:185-218.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Risken för att främmande och lokalt frånvarande arter ska slippa ut från vattenbruksanläggningarna ökar i takt med att kontrollerna avtar. I slutna system där vattenbruket sker inom säkra strukturer som skyddas av fysiska och kemiska barriärer minskar risken för spridning, medan öppna extensiva odlingsystem har en lägre säkerhetsnivå som ibland omedvetet bidrar till att importerade arter sprids i naturliga miljöer.

3.2 Man beräknar att ca 20 % av de främmande arterna odlas i öppna system och mindre än 10 % i intensiva slutna system. I några fall (tvåskaliga blötdjur) förflyttas levande djur tillfälligt långt bort för att renas i såväl slutna som öppna anläggningar, vilket också innebär stor risk för spridning (Impasse) ⁽²⁾.

3.3 I de befintliga slutna systemen används olika tekniska lösningar för rening av in- och utgående vatten, men i samtliga fall ser man till att fiskodlingarna och de naturliga akvatiska ekosystemen skiljs åt fysiskt. Den snabba utvecklingen av denna odlingsteknik och utvecklingen av olika system för vattenbruk har fått rådet att utfärda den förordning som är föremål för detta yttrande.

3.4 Genom rådets förordning (EG) nr 708/2007 fastställdes en ram för hantering av främmande och lokalt frånvarande arter i vattenbruket i syfte att bedöma och minimera dessa arters eventuella påverkan på akvatiska livsmiljöer. Enligt förordningen ska ett tillståndssystem införas på nationell nivå.

3.5 Tillstånd krävs inte när de slutna vattenbruksanläggningarna säkerställer biosäkerheten i odlingarna. För att minska riskerna krävs lämpliga åtgärder under transporten, väl definierade rutiner vid den mottagande anläggningen och lämpliga förfaranden fram till dess att fiskeriprodukterna hamnar i konsumtionen.

3.6 I den nya definitionen av slutna vattenbruksanläggningar tas vederbörlig hänsyn till resultaten från Impasse-projektet, men den bör kompletteras med en tydlig angivelse av att slutna vattenbruksanläggningar ska anses som sådana om de är belägna på land.

3.7 Kommittén stöder till fullo målet i den nya förordningen: att förhindra att fast avfall eller odlade exemplar eller delar av dem kommer ut i öppna vatten. Med tanke på den snabba tekniska utvecklingen inom sektorn för filtrering och rening av avloppsvatten måste man beakta att den så viktiga biosäkerheten kan uppnås genom olika system: fysiska, kemiska, biologiska eller genom en kombination av dem.

⁽²⁾ IMPASSE project No 44142. D1.3. Deliverable 3.1. Review of risk assessment protocols associated with aquaculture, including the environmental, disease, genetic and economic issues of operations concerned with the introduction and translocation of species. (Gordon H. Copp, Esther Areikin, Abdellah Benabdelmouna, J. Robert Britton, Ian G. Cowx, Stephan Gollasch, Rodolphe E. Gozlan, Glyn Jones, Sylvie Lapègue, Paul J. Midtlyng, L. Miossec, Andy D. Nunn, Anna Occhipinti Ambroggi, S. Olenin, Edmund Peeler, Ian C. Russell, Dario Savini) – 2008 – (s. 14).

4. Särskilda kommentarer

4.1 För att undvika varje risk för smitta av de akvatiska ekosystemen bör man vidta lämpliga åtgärder för övervakning och kontroll av införande och förflyttning av främmande och lokalt frånvarande arter. Detta är bara möjligt om man utarbetar, antar och tillämpar internationellt överenskommen praxis och lämpliga förfaranden.

4.2 Eftersom vattnet inte utgör den enda spridningsrisken, måste man se till att den slutna odlingen på alla sätt skyddas mot rovdjur, framför allt fåglar, som kan sprida odlade djurarter i naturen.

4.3 Det är också viktigt att skötseln och förvaltningen av de slutna vattenbruksanläggningarna sker avskilt från odlingen i öppna system när produktionscykeln så medger, i syfte att minimera alla eventuella smittorisker i de akvatiska ekosystemen.

4.4 Vi stöder förslaget att låta medlemsstaterna ansvara för att på webbplatsen regelbundet uppdatera förteckningen över slutna vattenbruksanläggningar inom deras territorium och sprida så stor kännedom som möjligt om dem för att få såväl operatörer som olika lokala intressenter att ta ansvar för att odlingarna sköts på korrekt sätt.

Bryssel den 17 mars 2010

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Mario SEPI

<u>Informationsnummer</u>	Innehållsförteckning (forts.)	Sida
2010/C 354/16	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om vissa bestämmelser om fiske i AKFM:s avtalsområde (Allmänna kommissionen för fiske i Medelhavet)" KOM(2009) 477 slutlig – 2009/0129 (CNS)	71
2010/C 354/17	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 247/2006 om särskilda åtgärder inom jordbruket till förmån för unionens yttersta randområden" KOM(2009) 510 slutlig – 2009/0138 (CNS)	72
2010/C 354/18	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen: Den framtida konkurrensrättsliga ramen för motorfordonssektorn" KOM(2009) 388 slutlig	73
2010/C 354/19	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Översyn av gemenskapens innovationspolitik i en värld i förändring" KOM(2009) 442 slutlig	80
2010/C 354/20	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 1998/26/EG, 2002/87/EG, 2003/6/EG, 2003/41/EG, 2003/71/EG, 2004/39/EG, 2004/109/EG, 2005/60/EG, 2006/48/EG, 2006/49/EG och 2009/65/EG med avseende på befogenheterna för Europeiska bankmyndigheten, Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten och Europeiska värdepappers och marknadsmyndigheten" KOM(2009) 576 slutlig – 2009/0161 (COD)	85
2010/C 354/21	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 708/2007 om användning av främmande och lokalt frånvarande arter i vattenbruk" KOM(2009) 541 slutlig – 2009/0153 (CNS)	88

PRENUMERATIONSPRISER 2010 (exkl. moms, inkl. frakt och porto)

<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, endast pappersversion	22 officiella EU-språk	1 100 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, pappersversion + årsutgåva på cd-rom	22 officiella EU-språk	1 200 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L-serien, endast pappersversion	22 officiella EU-språk	770 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, månatlig (kumulativ) utgåva på cd-rom	22 officiella EU-språk	400 euro per år
Tillägg till <i>Europeiska unionens officiella tidning</i> (S-serien), meddelanden och offentliga kontrakt, cd-rom, 2 nummer per vecka	flerspråkig: 23 officiella EU-språk	300 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , C-serien – allmänna uttagningsprov	Antal språk beroende på uttagningsprov	50 euro per år

Europeiska unionens officiella tidning (EUT) ges ut på EU:s officiella språk, och det går att prenumerera på den i 22 olika språkversioner. Den består av två serier: L (lagstiftning) och C (meddelanden och upplysningar).

Varje språkversion kräver en separat prenumeration.

Enligt rådets förordning (EG) nr 920/2005 som offentliggjordes i EUT L 156 av den 18 juni 2005 är Europeiska unionens institutioner under en övergångsperiod inte skyldiga att avfatta och offentliggöra alla rättsakter på iriska. Den iriska utgåvan av EUT säljs därför separat.

En prenumeration på tillägget till EUT (S-serien: meddelanden och offentliga kontrakt) omfattar en flerspråkig cd-rom med alla de 23 officiella språkversionerna.

Prenumeranter på EUT kan på begäran få de olika bilagorna till tidningen. När en bilaga ges ut meddelas prenumeranterna detta genom ett "meddelande till läsarna" i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Cd-rom-format ersätts av dvd-format under 2010.

Försäljning och prenumeration

Prenumerationer på olika tidskrifter, såsom *Europeiska unionens officiella tidning*, kan beställas från någon av våra kommersiella distributörer. En lista över dessa finns på följande Internetadress:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sv.htm

Via EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) har du kostnadsfritt direkt tillgång till Europeiska unionens lagstiftning. På webbplatsen kan du söka i *Europeiska unionens officiella tidning* samt i fördrag, lagstiftning, rättspraxis och förberedande rättsakter.

Mer information om Europeiska unionen finns på <http://europa.eu>

